EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 18.4.2018
COM(2018) 196 final

ANNEX 1

LIITE

asiakirjaan

Ehdotus neuvoston päätökseksi

Euroopan unionin ja Singaporen tasavallan välisen vapaakauppasopimuksen tekemisestä

EUROOPAN UNIONIN JA SINGAPOREN TASAVALLAN VÄLINEN VAPAAKAUPPASOPIMUS

Euroopan unioni, jäljempänä ’unioni’,

ja

Singaporen tasavalta, jäljempänä ’Singapore’,

TUNNUSTAVAT pitkäaikaisen ja lujan kumppanuutensa, jonka perustana ovat yhteiset periaatteet sekä kumppanuus- ja yhteistyösopimuksessa kuvastuvat arvot, ja merkittävät talous-, kauppa- ja investointisuhteensa,

HALUAVAT edelleen vahvistaa suhdettaan osana yleisiä yhteyksiään ja niiden kanssa johdonmukaiselle tavalla ja ovat vakuuttuneita siitä, että tällä sopimuksella luodaan uusi ilmapiiri osapuolten välisten kaupan ja sijoitusten kehitykselle,

TUNNUSTAVAT, että tämä sopimus täydentää ja edistää alueellisia talouden yhdentymispyrkimyksiä,

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET lujittaa talous-, kauppa- ja investointisuhteitaan noudattaen kestävän kehityksen tavoitetta sen taloudellisessa, sosiaalisessa ja ympäristöulottuvuudessa ja edistää kauppaa ja investointeja tavalla, jossa otetaan huomioon korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja työsuojelu ja asiaa koskevat kansainvälisesti hyväksytyt normit ja sopimukset, joiden osapuolia ne ovat,

HALUAVAT nostaa elintasoa, edistää talouskasvua ja talouden vakautta, luoda uusia työllisyysmahdollisuuksia ja parantaa yleistä hyvinvointia ja tätä varten vahvistavat uudelleen sitoutumisensa kaupan ja investointien vapauttamisen edistämiseen,

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että tällä sopimuksella luodaan entistä laajemmat ja varmemmat markkinat tavaroille ja palveluille, jolloin niiden yritysten kilpailukyky maailmanlaajuisilla markkinoilla tehostuu,

VAHVISTAVAT UUDELLEEN kunkin osapuolen oikeuden antaa ja panna täytäntöön toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen oikeutettujen poliittisten tavoitteiden, kuten yhteiskuntaan, ympäristöön, turvallisuuteen, kansanterveyteen tai kansalliseen turvallisuuteen sekä kulttuurin monimuotoisuuden edistämiseen ja suojeluun liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi;

VAHVISTAVAT UUDELLEEN sitoutumisensa San Franciscossa 26 päivänä kesäkuuta 1945 allekirjoitettuun Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan ja ottavat huomioon Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 10 päivänä joulukuuta 1948 antamassa Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa vahvistetut periaatteet,

TUNNUSTAVAT kansainvälisen kaupan avoimuuden merkityksen kaikkien sidosryhmien edun kannalta,

PYRKIVÄT luomaan selkeät ja kumpaakin osapuolta hyödyttävät säännöt kaupalleen ja sijoituksilleen ja pienentämään niiden keskinäisen kaupan ja sijoitusten esteitä tai poistamaan tällaiset esteet,

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET edistää kansainvälisen kaupan harmonista kehitystä ja laajentumista poistamalla kaupan esteitä tämän sopimuksen avulla ja välttää sellaisten uusien kaupan tai sijoitusten esteiden luomista osapuolten välille, jotka vähentäisivät tästä sopimuksesta saatavia hyötyjä,

RAKENTAVAT TOIMINTANSA WTO-sopimuksen mukaisille oikeuksilleen ja velvoitteilleen sekä muille sellaisille monenkeskisille, alueellisille ja kahdenvälisille sopimuksille ja järjestelyille, joiden osapuolia ne ovat,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

ENSIMMÄINEN LUKU

TAVOITTEET JA YLEISET MÄÄRITELMÄT

1.1 ARTIKLA

Vapaakauppa-alueen perustaminen

Tämän sopimuksen osapuolet perustavat vapaakauppa-alueen, joka on GATT 1994 -sopimuksen XXIV artiklan ja GATS-sopimuksen V artiklan mukainen.

1.2 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän sopimuksen tavoitteena on kaupan ja investointien vapauttaminen ja helpottaminen osapuolten välillä tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.

1.3 ARTIKLA

Yleisesti sovellettavat määritelmät

Ellei toisin määrätä, tässä sopimuksessa

’maataloussopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta maataloudesta;

’julkisia hankintoja koskevalla sopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 4 sisältyvää sopimusta julkisista hankinnoista;

’sopimuksella vientitavaran ennakkotarkastuksesta’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta vientitavaran ennakkotarkastuksesta;

’polkumyynnin vastaisella sopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen 1994 VI artiklan soveltamisesta;

’tullausarvoa koskevalla sopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen 1994 VII artiklan soveltamisesta;

’päivällä’ tarkoitetaan kalenteripäivää;

’riitojen ratkaisemista koskevalla sopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 2 sisältyvää riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevaa sopimusta;

’GATS-sopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1B sisältyvää palvelukaupan yleissopimusta;

’GATT 1994 -sopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää tullitariffeja ja kauppaa koskevaa yleissopimusta 1994;

’harmonoidulla järjestelmällä’ tarkoitetaan harmonoitua tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmää, mukaan luettuina kaikki siihen tehdyt oikeudelliset huomautukset ja muutokset;

’IMF:llä’ tarkoitetaan Kansainvälistä valuuttarahastoa;

’tuontilisensiointisopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta tuontilisensioinnin menettelytavoista;

’toimenpiteellä’ tarkoitetaan mitä tahansa lainsäädäntöä, sääntelyä, käsittelyä, määräystä tai käytäntöä;

’osapuolen luonnollisella henkilöllä’ tarkoitetaan henkilöä, joka on Singaporen tai jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion lainsäädännön mukaan kyseisen maan kansalainen;

’kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella’ tarkoitetaan [...] allekirjoitettua Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen tasavallan välistä kumppanuus- ja yhteistyösopimusta;

’henkilöllä’ tarkoitetaan luonnollista tai oikeushenkilöä;

’suojalausekesopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää suojalausekkeita koskevaa sopimusta;

’tukisopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää tukia ja tasoitustulleja koskevaa sopimusta;

’terveys- ja kasvinsuojelusopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta terveys- ja kasvinsuojelutoimista;

’kaupan teknisiä esteitä koskevalla sopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta kaupan teknisistä esteistä;

’TRIPS-sopimuksella’ tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1C sisältyvää teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehtyä sopimusta;

’WIPO:lla’ tarkoitetaan Maailman henkisen omaisuuden järjestöä;

’WTO-sopimuksella’ tarkoitetaan Maailman kauppajärjestön perustamisesta 15 päivänä huhtikuuta 1994 Marrakeshissa tehtyä Marrakeshin sopimusta;

’WTO:lla’ tarkoitetaan Maailman kauppajärjestöä.

TOINEN LUKU

TAVAROIDEN KANSALLINEN KOHTELU JA MARKKINOILLE PÄÄSY

A JAKSO

YHTEISET MÄÄRÄYKSET

2.1 ARTIKLA

Tavoite

Osapuolet vapauttavat tavarakaupan asteittain ja vastavuoroisesti tämän sopimuksen voimaantulosta alkavan siirtymäkauden aikana tämän sopimuksen ja GATT 1994 -sopimuksen XXIV artiklan mukaisesti.

2.2 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan osapuolten väliseen tavarakauppaan.

2.3 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

Osapuoli myöntää kansallisen kohtelun toisen osapuolen tavaroille GATT 1994 -sopimuksen III artiklan ja sen huomautusten ja lisämääräysten mukaisesti. Tätä varten GATT 1994 -sopimuksen III artikla ja sen huomautukset ja lisämääräykset sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.

2.4 ARTIKLA

Tulli

Tässä luvussa ’tullilla’ tarkoitetaan kaikkia tulleja ja muita maksuja, joita sovelletaan tavaran tuonnissa, viennissä tai niiden yhteydessä ja myös kaikkia tuontiin tai vientiin sovellettavia tai niiden yhteydessä kannettavia lisäveroja tai -maksuja.

Tulli ei sisällä mitään seuraavista:

a) 2.3 artiklan (Kansallinen kohtelu) mukaista sisäistä veroa vastaava maksu ;

b) kolmannen luvun (Kaupan suojakeinot) mukainen tulli;

c) GATT 1994 -sopimuksen VI, XVI, XIX artiklan, polkumyynnin vastaisen sopimuksen, tukisopimuksen, maataloussopimuksen 5 artiklan ja riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen mukainen tulli;

d) 2.10 artiklan (Tuontiin ja vientiin liittyvät maksut ja muodollisuudet) mukaisesti määrätty palkkio tai muut maksu.

2.5 ARTIKLA

Tavaroiden luokittelu

Osapuolten välisessä kaupassa tavaroiden luokittelussa käytetään kunkin osapuolen hallinnoimaa tariffinimikkeistöä harmonoidun järjestelmän ja siihen tehtyjen muutosten mukaisesti.

B JAKSO

TULLIEN PIENENTÄMINEN JA/TAI POISTAMINEN

2.6 ARTIKLA

Tuontiin liittyvien tullien pienentäminen ja/tai poistaminen

1. Kukin osapuoli pienentää ja/tai poistaa toisen osapuolen alueelta peräisin olevien tuontitavaroiden tullit liitteessä 2-A esitettyjen tulliluetteloiden mukaisesti. Tässä luvussa ’peräisin olevalla’ tarkoitetaan pöytäkirjassa 1 vahvistettujen alkuperäsääntöjen mukaista.

2. Liitteen 2-A luetteloissa täsmennetään se tuontitullin perustaso, johon 1 kohdan mukaisesti sovelletaan perättäisiä tullinalennuksia.

3. Jos osapuoli alentaa tuontiin soveltamaansa suosituimmuustullia milloin tahansa tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen, kyseistä tullia sovelletaan, jos ja niin kauan kuin se on alempi kuin kyseisen osapuolen liitteessä 2-A olevan tulliluettelon mukaisesti laskettu tuontitulli.

4. Kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta osapuolten on kumman tahansa osapuolen pyynnöstä neuvoteltava, jotta ne voivat tarkastella tuontitullien pienentämisen ja poistamisen nopeuttamista ja laajentamista. Tavarakauppakomiteassa tehty osapuolten päätös tällaisesta nopeuttamista tai laajentamista korvaa kyseiselle tavaralle osapuolten tulliluetteloiden mukaisesti määritetyn tullin tai vaiheluokan.

2.7 ARTIKLA

Tullien ja vientiverojen poistaminen

Kumpikaan osapuoli ei saa ylläpitää tai ottaa käyttöön toiseen osapuoleen suuntautuvaan tavaran vientiin sovellettavia tai siihen liittyviä tulleja tai veroja tai mitään sisäisiä veroja, jotka koskevat toiseen osapuoleen vietäviä tavaroita ja jotka ylittävät vastaavia sisäiseen myyntiin tarkoitettuja tavaroita koskevat sisäiset verot.

2.8 ARTIKLA

Vallitsevan tilan säilyttäminen

Tämän sopimuksen tultua voimaan kumpikaan osapuoli ei korota voimassa olevia tulleja tai ota käyttöön uusia tulleja toisen osapuolen alueelta peräisin olevien tavaroiden tuonnissa. Tämä ei estä sitä, että kumpi tahansa osapuoli voi korottaa tullin liitteen 2-A luettelossaan vahvistetulle tasolle, jos se on ensin yksipuolisesti alentanut kyseistä tullia.

C JAKSO

MUUT KUIN TARIFFITOIMENPITEET

2.9 ARTIKLA

Tuonti- ja vientirajoitukset

1. Kumpikaan osapuoli ei saa ylläpitää tai ottaa käyttöön toisen osapuolen minkään tavaran tuontiin tai toisen osapuolen alueelle tarkoitettuun vientiin tai vientimyyntiin sovellettavia kieltoja tai rajoituksia GATT 1994 -sopimuksen XI artiklan ja huomautusten ja lisämääräysten mukaisesti. Tätä varten GATT 1994 -sopimuksen XI artikla ja sen huomautukset ja lisämääräykset sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.

2. Osapuolet hyväksyvät, että ennen GATT 1994 -sopimuksen XI artiklan 2 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamista, sen osapuolen, joka aikoo toteuttaa toimenpiteet, on toimitettava toiselle osapuolelle kaikki merkitykselliset tiedot, jotta voitaisiin päästä osapuolten hyväksyttävissä olevaan ratkaisuun. Osapuolet voivat sopia mistä tahansa tarvittavista keinoista ongelmien ratkaisemiseksi. Jos sopimukseen ei päästä 30 päivän kuluessa tällaisten tietojen toimittamisesta, vievä osapuoli voi soveltaa tämän artiklan mukaisia toimenpiteitä kyseisen tavaran vientiin. Kun välitöntä toimintaa edellyttävien poikkeuksellisten ja kriittisten olosuhteiden vuoksi tiedottaminen tai edeltäkäsin tarkastelu ei ole mahdollista, toimenpiteiden käyttöönottoa suunnitteleva osapuoli voi viipymättä soveltaa tilanteen vaatimia varotoimenpiteitä, ja sen on ilmoitettava tästä välittömästi toiselle osapuolelle.

2.10 ARTIKLA

Tuontiin ja vientiin liittyvät maksut ja muodollisuudet

1. Kukin osapuoli varmistaa GATT 1994 -sopimuksen VIII artiklan ja sen huomautusten ja lisämääräysten mukaisesti, että kaikenlaiset palkkiot ja maksut (muut kuin tullit ja 2.4 artiklan (Tulli) a, b ja c kohdassa luetellut toimenpiteet), joita peritään tavaroiden tuonnista tai viennistä taikka tavaroiden tuonnin tai viennin yhteydessä, on määrältään rajattu tarjottujen palveluiden likimääräisiin kustannuksiin, että niitä ei peritä arvoon perustuvina ja että ne eivät merkitse kotimarkkinatuotteiden välillistä suojelua tai tuonnin tai viennin verotusta.

2. Kukin osapuoli tarjoaa virallisesti ilmoitetun välineen, kuten internetin, kautta saataville maksut ja palkkiot, joita se perii tuonnin tai viennin yhteydessä.

3. Osapuolten ei tarvitse käyttää konsulipalveluita[1], mukaan lukien niihin liittyviä palkkioita ja maksuja, toisen osapuolen tavaroiden tuonnin yhteydessä.

2.11 ARTIKLA

Tuonti- ja vientilisensioinnin menettelytavat

1. Osapuolet vahvistavat tuontilisensiointisopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa.

2. Osapuolet ottavat käyttöön ja hallinnoivat kaikkia tuonti- tai vientilisensioinnin menettelytapoja[2] seuraavien mukaisesti:

a) WTO:n tuontilisensiointisopimuksen 1 artiklan 1-9 kohta;

b) WTO:n tuontilisensiointisopimuksen 2 artikla.

c) WTO:n tuontilisensiointisopimuksen 3 artikla.

---

[1] ’Konsulipalveluilla’ tarkoitetaan menettelyä, jossa viejäosapuolen tai jonkin kolmannen osapuolen alueella olevan tuojaosapuolen konsulilta hankitaan konsulilasku tai konsuliviisumi kauppalaskulle, alkuperätodistukselle, tavaraluettelolle, laivaajan vienti-ilmoitukselle tai muille tulliasiakirjoille, joita vaaditaan tuonnin yhteydessä.

[2] Tässä artiklassa ’harkinnanvaraisilla lisensioinnin menettelytavoilla’ tarkoitetaan sellaisia lisensioinnin menettelytapoja, joissa ei hyväksytä kaikkien niiden luonnollisten tai oikeushenkilöiden hakemusta, jotka täyttävät kyseisen osapuolen tuonti- tai vientitoiminnan harjoittamista koskevat vaatimukset lisensioinnin piiriin kuuluvien tavaroiden osalta.

Tätä varten edellä tämän kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetut määräykset otetaan osaksi tätä sopimusta. Osapuolet soveltavat näitä määräyksiä soveltuvin osin kaikkiin vientilisensioinnin menettelytapoihin.

3. Osapuolet varmistavat, että kaikkien vientilisensioinnin menettelytapojen soveltaminen on puolueetonta ja että niitä hallinnoidaan oikeudenmukaisesti, tasapuolisesti, ilman syrjintää ja avoimesti.

4. Osapuolet ottavat käyttöön tai pitävät voimassa lisensioinnin menettelytapoja niiden alueelle toisesta osapuolesta tapahtuvan tuonnin tai niiden alueelta toisen osapuolen alueelle tapahtuvan viennin edellytyksenä ainoastaan, kun muita soveltuvia menettelyitä jonkin hallinnollisen päämäärän saavuttamiseksi ei ole kohtuudella käytettävissä.

5. Osapuolet eivät ota käyttöön tai pidä voimassa harkinnanvaraisia vienti- tai tuontilisensioinnin menettelytapoja, elleivät ne ole tarpeen tämän sopimuksen kanssa yhteensopivan toimenpiteen täytäntöön panemiseksi. Harkinnanvaraisia lisensioinnin menettelytapoja käyttöön ottavan osapuolen on selkeästi ilmoitettava toimenpide, joka tällaisella menettelytavalla pannaan täytäntöön.

6. Vientilisensioinnin menettelytapoja käyttöön ottavan tai näihin menettelytapoihin muutoksia tekevän osapuolen on ilmoitettava tavarakauppakomitealle kuusikymmentä päivää ennen tällaisten menettelytapojen julkaisemista. Ilmoitukseen on sisällytettävä tuontilisensiointisopimuksen 5 artiklan mukaisesti edellytetyt tiedot.

7. Kunkin osapuolen on vastattava kuudenkymmenen päivän kuluessa toisen osapuolen esittämiin kyselyihin, jotka koskevat jotain lisensioinnin menettelytapaa, jonka kyselyn vastaanottanut osapuoli aikoo ottaa käyttöön, on ottanut käyttöön tai on pitänyt voimassa, sekä tuonti- tai vientilisenssien myöntämis- ja/tai jakamisperusteita.

2.12 ARTIKLA

Valtion kauppayritykset

1. Osapuolet vahvistavat oikeutensa ja velvollisuutensa, jotka ovat GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklan ja sen huomautusten ja lisämääräysten sekä WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvän, tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen 1994 XVII artiklan tulkinnasta tehdyn sopimuksen mukaisia; nämä liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä soveltuvin osin.

2. Osapuolet voivat pyytää toiselta osapuolelta tietoja kahdenvälisesti GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklan 4 kohdan c ja d alakohdan mukaisesti.

2.13 ARTIKLA

Alakohtaisten muiden kuin tariffitoimenpiteiden poistaminen

1. Osapuolet tekevät lisäsitoumuksia, jotka koskevat alakohtaisia tavaroihin kohdistuvia muita kuin tariffitoimenpiteitä liitteissä 2-B ja 2-C, jäljempänä ’alakohtaiset liitteet’, esitettyjen sitoumusten mukaisesti. Tätä tarkoitusta varten osapuolet voivat tavarakauppakomitean päätöksellä muuttaa alakohtaisia liitteitä.

2. Osapuolten on kumman tahansa osapuolen pyynnöstä käynnistettävä neuvottelut, jotta ne voivat tarkastella tavaroita koskevien alakohtaisten muiden kuin tariffitoimenpiteiden alan laajentamista.

D JAKSO

TAVAROIHIN LIITTYVÄT ERITYISPOIKKEUKSET

2.14 ARTIKLA

Yleiset poikkeukset

1. Mikään tässä luvussa ei estä toimenpiteiden toteuttamista GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan ja sen huomautusten ja lisämääräysten mukaisesti; nämä sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.

2. Osapuolet hyväksyvät, että ennen GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan i ja j kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamista, viejäosapuolen, joka aikoo toteuttaa toimenpiteet, on toimitettava toiselle osapuolelle kaikki merkitykselliset tiedot, jotta voitaisiin päästä osapuolten hyväksyttävissä olevaan ratkaisuun. Osapuolet voivat sopia mistä tahansa tarvittavista keinoista ongelmien ratkaisemiseksi. Jos sopimukseen ei ole päästy kolmenkymmenen päivän kuluessa, viejäosapuoli voi soveltaa tämän artiklan mukaisia toimenpiteitä asianomaisen tavaran vientiin. Kun välitöntä toimintaa edellyttävien poikkeuksellisten ja kriittisten olosuhteiden vuoksi tiedottaminen tai edeltäkäsin tarkastelu ei ole mahdollista, toimenpiteiden käyttöönottoa suunnitteleva osapuoli voi viipymättä soveltaa tilanteen vaatimia varotoimenpiteitä, ja sen on ilmoitettava tästä välittömästi toiselle osapuolelle.

E JAKSO

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

2.15 ARTIKLA

Tavarakauppakomitea

1. Jäljempänä olevan 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustettu tavarakauppakomitea kokoontuu osapuolen tai kauppakomitean pyynnöstä tarkastelemaan kaikkia tämän luvun mukaisesti esille tulevia asioita, ja siihen kuuluu osapuolten edustajia.

2. Komitean tehtäviin kuuluvat seuraavat:

a) tämän luvun ja liitteiden 2-A, 2-B ja 2-C täytäntöönpanon seuranta;

b) osapuolten välisen kaupan edistäminen, myös neuvottelut, joiden aiheena on tariffien poistamisen nopeuttaminen ja laajentaminen sekä tämän sopimuksen mukaisten muiden kuin tariffitoimenpiteiden alan laajentaminen sekä tarvittaessa muut kysymykset. Neuvottelujen tuloksena komitea voi tarvittaessa tehdä päätöksen liitteiden 2-A, 2-B ja 2-C muuttamisesta tai laajentamisesta; ja

c) tariffi- ja muiden toimenpiteiden käsitteleminen osapuolten välisessä tavarakaupassa ja tarvittaessa tällaisten kysymysten siirtäminen kauppakomitean käsiteltäviksi.

KOLMAS LUKU

KAUPAN SUOJAKEINOT

A JAKSO

POLKUMYYNNIN VASTAISET TOIMENPITEET JA TASOITUSTOIMENPITEET

3.1 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Osapuolet vahvistavat oikeutensa ja velvollisuutensa, jotka ovat GATT 1994 -sopimuksen VI artiklan, polkumyynnin vastaisen sopimuksen ja tukisopimuksen mukaisia, ja soveltavat polkumyynnin vastaisia ja tasoitustoimenpiteitä tämän luvun määräysten mukaisesti.

2. Osapuolet tunnustavat, että polkumyynnin vastaisia toimenpiteitä ja tasoitustoimenpiteitä voidaan väärinkäyttää kaupan estämiseksi, ja ovat yhtä mieltä siitä, että

a) tällaisia toimenpiteitä käytettäessä olisi noudatettava täysin WTO:n vaatimuksia ja että niiden olisi perustuttava oikeudenmukaiseen ja avoimeen järjestelmään; ja

b) olisi huolellisesti tarkasteltava sen osapuolen etuja, johon tällainen toimenpide kohdistuu.

j

3. Tämän jakson soveltamista varten alkuperä on määritettävä osapuolten etuuskohteluun oikeuttamattomien alkuperäsääntöjen mukaisesti.

3.2 ARTIKLA

Avoimuus ja tiedonvaihto

1. Kun osapuolen toimivaltaiset viranomaiset ovat ottaneet vastaan toisesta osapuolesta polkumyyntinä tapahtuvaa tuontia koskevan hakemuksen asianmukaisine asiakirjoineen ja viimeistään viisitoista päivää ennen tutkimuksen vireillepanoa, kyseisen osapuolen on kirjallisesti ilmoitettava toiselle osapuolelle hakemuksen vastaanottamisesta.

2. Kun osapuolen toimivaltaiset viranomaiset ovat ottaneet vastaan toisesta osapuolesta tapahtuvaa tuontia koskevan tasoitustullihakemuksen asianmukaisine asiakirjoineen ja viimeistään viisitoista päivää ennen tutkimuksen vireillepanoa, kyseisen osapuolen on kirjallisesti ilmoitettava toiselle osapuolelle hakemuksen vastaanottamisesta ja tarjottava toiselle osapuolelle mahdollisuus neuvotella hakemuksesta sen toimivaltaisten viranomaisten kanssa, jotta todellinen tilanne voitaisiin selkeyttää ja päästäisiin yhteisesti sovittuun ratkaisuun. Osapuolten on pyrittävä järjestämään tällaiset neuvottelut mahdollisimman pian tämän jälkeen.

3. Osapuolten on varmistettava, että välittömästi mahdollisten väliaikaisten toimenpiteiden käyttöönoton jälkeen ja joka tapauksessa ennen lopullisten toimenpiteiden käyttöönottoa ilmoitetaan täysimittaisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla kaikki ne olennaiset tosiseikat ja näkökannat, joihin niiden päätös toimenpiteiden soveltamisesta pohjautuu. Tämä ei kuitenkaan rajoita polkumyynnin vastaisen sopimuksen 6 artiklan 5 kohdan ja tukisopimuksen 12 artiklan 4 kohdan soveltamista. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti, ja asianomaisille osapuolille on annettava riittävästi aikaa näkemystensä esittämiseen.

4. Kullekin osapuolelle, jonka etua asia koskee, on tarjottava mahdollisuus tulla kuulluksi, jotta se voi esittää näkemyksiään kaupan suojakeinoja koskevien tutkimusten aikana.

3.3 ARTIKLA

Alhaisemman tullin sääntö

Jos osapuoli päättää määrätä polkumyynti- tai tasoitustullin, tällaisen tullin määrä ei saa ylittää polkumyyntimarginaalia tai tasoitustoimenpiteiden alaisen tuen marginaalia ja sen olisi oltava marginaalia pienempi, jos tällainen alhaisempi tulli on riittävä kotimaiselle tuotannonalalle koituneen vahingon poistamiseksi.

3.4 ARTIKLA

Yleisen edun huomioon ottaminen

Osapuoli ei saa ottaa käyttöön polkumyynnin vastaisia toimenpiteitä tai tasoitustoimenpiteitä, jos tutkimuksen aikana käytettävissä olevien tietojen perusteella voidaan selvästi päätellä, että toimenpiteiden käyttöönotto olisi yleisen edun vastaista. Yleisessä edussa on otettava huomioon kotimaisen tuotannonalan, tuojien ja niitä edustavien järjestöjen, edustavien käyttäjien ja edustavien kuluttajajärjestöjen tilanne, siinä määrin kuin ne ovat toimittaneet aiheeseen liittyviä tietoja tutkintaviranomaisille.

3.5 ARTIKLA

Kahdenvälisen riitojenratkaisun ja sovittelujärjestelmän ulkopuolelle jättäminen

Tämän jakson määräyksiin ei sovelleta neljättätoista (Riitojen ratkaiseminen) eikä viidettätoista lukua (Sovittelujärjestelmä)

B JAKSO

YLEISET SUOJATOIMENPITEET

3.6 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Kukin osapuoli säilyttää GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan, suojalausekesopimuksen ja maataloussopimuksen 5 artiklan mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa. Jollei tässä jaksossa toisin määrätä, tällä sopimuksella ei myönnetä osapuolille uusia oikeuksia eikä luoda uusia velvollisuuksia GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan ja suojalausekesopimuksen mukaisesti toteutettuihin toimiin nähden.

2. Kumpikaan osapuoli ei saa samaan aikaan soveltaa samaan tavaraan

a) kahdenvälistä suojatoimenpidettä; ja

b) GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan ja suojalausekesopimuksen mukaista toimenpidettä.

3. Tämän jakson soveltamista varten alkuperä on määritettävä osapuolten etuuskohteluun oikeuttamattomien alkuperäsääntöjen mukaisesti.

3.7 ARTIKLA

Avoimuus

1. Sen estämättä, mitä 3.6 artiklassa (Yleiset määräykset) määrätään, osapuolen, joka panee vireille tutkimuksen tai aikoo toteuttaa suojatoimenpiteitä, on toisen osapuolen pyynnöstä ja sillä edellytyksellä, että asiaan liittyy kyseisen toisen osapuolen huomattava etu, välittömästi ja vähintään seitsemän päivää ennen tällaista vireillepanoa tai toimenpiteiden käyttöön ottoa annettava kirjallisesti kaikki olennaiset tiedot, jotka ovat johtaneet suojatoimenpidetutkimuksen vireillepanoon tai suojatoimenpiteiden käyttöön ottoon, tarvittaessa myös tutkimuksen alustavat ja lopulliset päätelmät. Tämä ei rajoita suojalausekesopimuksen 3.2 artiklan määräysten soveltamista.

2. Suojatoimenpiteitä käyttöön ottaessaan osapuolet pyrkivät ottamaan ne käyttöön niiden kahdenväliseen kauppaan vähiten vaikuttavalla tavalla.

3. Jos osapuoli katsoo edellä olevan 2 kohdan soveltamista varten, että lopullisten suojatoimenpiteiden käyttöön oton oikeudelliset edellytykset täyttyvät, sen osapuolen, joka aikoo soveltaa tällaisia toimenpiteitä, on ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle ja tarjottava mahdollisuus kahdenvälisiin neuvotteluihin. Jos tyydyttävään ratkaisuun ei päästä kolmenkymmenen päivän kuluessa ilmoituksesta, tuojaosapuoli voi hyväksyä lopullisesti suojatoimenpiteet. Neuvottelumahdollisuus olisi tarjottava toiselle osapuolelle myös näkemysten vaihtamista varten edellä 1 kohdassa tarkoitetuista tiedoista.

3.8 ARTIKLA

Kahdenvälisen riitojenratkaisun ja sovittelujärjestelmän ulkopuolelle jättäminen

Tämän jakson määräyksiin ei sovelleta neljättätoista (Riitojen ratkaiseminen) eikä viidettätoista lukua (Sovittelujärjestelmä)

C JAKSO

KAHDENVÄLINEN SUOJALAUSEKE

3.9 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä jaksossa

a) ’vakava haitta’ ja ’vakavan haitan uhka’ on tulkittava suojalausekesopimuksen 4 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan mukaisesti. Tätä varten suojalausekesopimuksen 4 artiklan 1 kohdan a ja b alakohta liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä soveltuvin osin; ja

b) ’siirtymäkaudella’ tarkoitetaan kymmenen vuoden jaksoa tämän sopimuksen voimaantulosta.

3.10 ARTIKLA

Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden soveltaminen

1. Jos tämän sopimuksen mukaisen tullien alennuksen tai poiston seurauksena osapuolen alueelta peräisin olevaa tuotetta tuodaan toisen osapuolen alueelle sellaisina lisääntyneinä määrinä joko absoluuttisesti mitattuna tai suhteessa kansalliseen tuotantoon ja sellaisissa olosuhteissa, että tuonti aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vakavaa haittaa kotimaiselle tuotannonalalle, joka tuottaa kyseisen tuotteen kanssa samankaltaisia tai sen kanssa suoraan kilpailevia tuotteita, tuojaosapuoli voi ainoastaan siirtymäkauden aikana toteuttaa 2 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet tässä jaksossa vahvistettujen edellytysten ja menettelyiden mukaisesti.

2. Tuojaosapuoli voi toteuttaa kahdenvälisen suojatoimenpiteen, jolla

a) suspendoidaan kyseiseen tavaraan sovellettava liitteen 2-A mukainen tullin lisäalennus; tai

b) korotetaan kyseisen tavaran tulli määrään, joka ei ylitä alempaa seuraavista:

   i) tavaraan sovellettava suosituimmuustullin määrä aikana, jona toimenpide toteutetaan; tai

   ii) 2.6 artiklan (Tuontiin liittyvien tullien pienentäminen ja/tai poistaminen) 2 kohdan mukaisesti liitteeseen 2-A sisällytetyissä luetteloissa täsmennetty tullin perustaso.

3.11 ARTIKLA

Ehdot ja rajoitukset

1. Osapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle kirjallisesti 2 kohdassa kuvatun tutkimuksen käynnistämisestä ja neuvoteltava toisen osapuolen kanssa niin paljon etukäteen ennen kahdenvälisen suojatoimenpiteen soveltamista kuin on käytännössä mahdollista, jotta voidaan

a) tarkastella tästä tutkimuksesta saatavaa tietoa ja sitä, täyttyvätkö tässä artiklassa vahvistetut edellytykset;

b) vaihtaa näkemyksiä toimenpiteestä ja sen soveltuvuudesta tämän jakson tavoitteisiin nähden, jotta voidaan 3.10 artiklan (Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden soveltaminen) 1 kohdassa esitetyllä tavalla poistaa vakava haitta tai sen uhka kotimaiselle tuotannonalalle; ja

c) vaihtaa alustavasti näkemyksiä korvauksesta 3.13 artiklan (Korvaus) mukaisesti.

2. Osapuoli voi soveltaa kahdenvälistä suojatoimenpidettä vasta, kun sen toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet tutkimuksen suojalausekesopimuksen 3 artiklan ja 4 artiklan 2 kohdan a ja c alakohdan mukaisesti, ja tätä varten suojalausekesopimuksen 3 artikla ja 4 artiklan 2 kohdan a ja c alakohta liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä soveltuvin osin.

3. Edellä 3.10 artiklassa (Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden soveltaminen) tarkoitettua päätelmää ei tehdä, ellei tutkimus osoita objektiivisen näytön pohjalta, että toisesta osapuolesta tulevan tuonnin lisääntymisen ja vakavan haitan tai sen uhkan välillä on syy-yhteys. Tässä yhteydessä on otettava asianmukaisella tavalla huomioon muut tekijät, myös saman tuotteen tuonti muista maista.

4. Kummankin osapuolen on varmistettava, että sen toimivaltaiset viranomaiset saattavat tällaiset mahdolliset tutkimukset päätökseen vuoden kuluessa niiden käynnistämispäivästä.

5. Kumpikin osapuoli saa soveltaa 3.10 artiklan (Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden soveltaminen) 1 kohdassa esitetyllä tavalla kahdenvälistä suojatoimenpidettä

a) ainoastaan siinä määrin ja ainoastaan sen ajan, joka on tarpeen vakavan haitan estämiseksi tai korjaamiseksi ja sopeutumisen helpottamiseksi;

b) enintään kahden vuoden ajan, mistä poikkeuksena sen kestoa voidaan jatkaa enintään kahdella vuodella, jos tuojaosapuolen toimivaltaiset viranomaiset määrittävät tässä artiklassa vahvistettujen menettelyiden mukaisesti, että toimenpide on edelleen tarpeen vakavan haitan estämiseksi tai korjaamiseksi ja sopeutumisen helpottamiseksi ja että on näyttöä siitä, että tuotannonala sopeutuu parhaillaan, sillä edellytyksellä, että suojatoimenpiteen soveltamisenkokonaiskesto, mihin sisältyvät sekä alkuperäinen soveltamisjakso että sen mahdolliset jatkamiset, on enintään neljä vuotta; tai

b) enintään siirtymäkauden päättymiseen asti, ellei toinen osapuoli ole antanut suostumustaan.

6. Toimenpidettä saa soveltaa saman tavaran tuontiin siirtymäkauden aikana, vasta kun on kulunut ajanjakso, joka on puolet siitä ajanjaksosta, jona suojatoimenpidettä aiemmin sovellettiin. Tässä tapauksessa ei sovelleta 3.13 artiklan (Korvaus) 3 kohtaa.

7. Kun osapuoli päättää kahdenvälisen suojatoimenpiteen, tullin määrä on se, joka liitteeseen 2-A sisältyvien luetteloiden mukaisesti olisi ollut voimassa ilman kyseistä toimenpidettä.

3.12 ARTIKLA

Väliaikaiset toimenpiteet

1. Kriittisissä olosuhteissa, joissa kaikki viivytykset aiheuttaisivat vaikeasti korjattavissa olevan vahingon, osapuoli voi soveltaa väliaikaisia suojatoimenpiteitä, kun alustavan määrityksen perusteella on ensin saatu selkeää näyttöä siitä, että toisesta osapuolesta peräisin olevien tavaroiden tuonti on lisääntynyt tämän sopimuksen mukaisen tullien alentamisen tai poistamisen seurauksena ja että tällainen tuonti aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vakavaa haittaa kotimaiselle tuotannonalalle. Väliaikaisten toimenpiteiden kesto on enintään 200 päivää, ja tänä aikana osapuolen on noudatettava 3.11 artiklan (Ehdot ja rajoitukset) 2 ja 3 kohdan vaatimuksia. Osapuolen on viipymättä maksettava takaisin kaikki tullien korotukset, jos 3.11 artiklan (Ehdot ja rajoitukset) 2 kohdassa kuvatun tutkimuksen perusteella ei voida päätellä, että 3.10 artiklan (Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden soveltaminen) mukaiset vaatimukset täyttyvät. Kaikkien väliaikaisten toimenpiteiden kesto lasketaan osaksi 3.11 artiklan (Ehdot ja rajoitukset) 5 kohdan b alakohdassa määrättyä jaksoa.

2. Jos osapuoli toteuttaa tilapäisen toimenpiteen tämän artiklan nojalla, sen on ilmoitettava tästä kirjallisesti toiselle osapuolelle ennen toimenpiteen toteuttamista ja käynnistettävä neuvottelut toisen osapuolen kanssa välittömästi, kun toimenpide toteutetaan.

3.13 ARTIKLA

Korvaus

1. Väliaikaisia suojatoimenpiteitä soveltavan osapuolen on neuvoteltava toisen osapuolen kanssa, jotta voitaisiin yhdessä sopia soveltuvasta kauppaa vapauttavasta korvauksesta sellaisina myönnytyksinä, jotka kauppaan kohdistuvilta olennaisilta vaikutuksiltaan tai arvoltaan vastaavat niitä tulleja, joiden oletetaan koituvan suojatoimenpiteen seurauksena. Osapuolen on tarjottava mahdollisuus tällaisiin neuvotteluihin viimeistään 30 päivän kuluttua kahdenvälisen suojatoimenpiteen käyttöönotosta.

2. Jos 1 kohdan mukaisissa neuvotteluissa ei päästä sopimukseen kauppaa vapauttavasta korvauksesta 30 päivän kuluessa neuvottelujen aloittamisesta, se osapuoli, jonka tavaroihin suojatoimenpidettä sovelletaan, voi suspendoida olennaisilta osin vastaavien myönnytysten soveltamisen siihen osapuoleen, joka soveltaa suojatoimenpidettä. Viejäosapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle kirjallisesti vähintään 30 päivää ennen kuin myönnytys suspendoidaan tämän kohdan mukaisesti.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettua suspendointioikeutta ei saa käyttää suojatoimenpiteen ensimmäisten 24 voimassaolokuukauden aikana edellyttäen, että suojatoimenpide on tämän sopimuksen määräysten mukainen.

NELJÄS LUKU

KAUPAN TEKNISET ESTEET

4.1 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän luvun tavoitteena on helpottaa ja lisätä osapuolten välistä tavarakauppaa torjumalla, tunnistamalla ja poistamalla tarpeettomia esteitä kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen puitteissa.

4.2 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tätä lukua sovelletaan kaikkien kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen liitteessä 1 määriteltyjen standardien, teknisten määräyksien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden valmisteluun, hyväksymiseen ja soveltamiseen, kun ne voivat vaikuttaa osapuolten väliseen tavarakauppaan, riippumatta tavaroiden alkuperästä.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, tätä lukua ei sovelleta seuraaviin:

a) valtion elinten omia tuotanto- tai kulutusvaatimuksiaan varten laatimiin hankintaeritelmiin; tai

b) tämän sopimuksen viidennen luvun piiriin kuuluviin terveys- ja kasvinsuojelutoimiin, sellaisina kuin ne on määritelty terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen liitteessä A.

3. Tähän lukuun sovelletaan kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen liitteen 1 määritelmiä.

4.3 ARTIKLA

Kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen vahvistaminen

Osapuolet vahvistavat voimassa olevat kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa toisiaan kohtaan ja sopivat, että mainittu sopimus liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä soveltuvin osin.

4.4 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolten on vahvistettava yhteistyötään standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden alalla, jotta ne voisivat lisätä vastavuoroisesti toistensa järjestelmien tuntemusta ja helpottaa pääsyä toistensa markkinoille.

2. Osapuolten on pyrittävä tunnistamaan ja kehittämään erityiskysymyksiin tai erityisaloille soveltuvia sääntely-yhteistyöaloitteita, joihin voi sisältyä seuraavia:

a) teknisten määräysten valmistelua ja soveltamista sekä hyvää sääntelytapaa koskevien tietojen ja kokemusten vaihtaminen;

b) teknisten määräysten, standardien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden yksinkertaistaminen tarvittaessa;

c) turhien erojen välttäminen teknisissä määräyksissä ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyissä sekä työ, jolla pyritään lähentämään teknisiä määräyksiä kansainvälisiin standardeihin tai muuttamaan ne tällaisten standardien suuntaisiksi;

d) metrologian, standardoinnin, testauksen, varmentamisen ja akkreditoinnin aloilla toimivien, osapuolten julkisten tai yksityisten organisaatioiden välisen yhteistyön edistäminen;

e) asianmukaisen vuorovaikutuksen varmistaminen sääntelyviranomaisten välillä kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla siten, että osapuolen esittämät kyselyt siirretään oikean sääntelyviranomaisen käsiteltäviksi; ja

f) tietojen vaihto aiheenmukaisilla alueellisilla ja monenvälisillä foorumeilla tapahtuneesta kehityksestä standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen alalla.

3. Osapuolen on pyynnöstä harkittava asianmukaisesti toisen osapuolen tekemiä ehdotuksia, jotka koskevat tämän luvun mukaista yhteistyötä.

4.5 ARTIKLA

Standardit

1. Osapuolet vahvistavat kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 4 artiklan 4.1 kohdan mukaiset velvollisuutensa, jotta varmistettaisiin, että niiden standardointielimet hyväksyvät kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen liitteessä 3 olevat menettelyohjeet standardien laatimista, hyväksymistä ja soveltamista varten ja toimivat niiden mukaisesti.

2. Jotta osapuolet voisivat yhdenmukaistaa standardinsa mahdollisimman laajalti, niiden on kannustettava omia standardointielimiään ja niitä alueellisia standardointielimiä, joiden jäseniä ne tai niiden standardointielimet ovat, tekemään yhteistyötä toisen osapuolen kyseistä aihetta käsittelevien elinten kanssa kansainvälisen standardointitoiminnan yhteydessä.

3. Osapuolet sitoutuvat vaihtamaan tietoja

a) standardien käytöstään teknisten määräysten tukena;

b) toistensa standardointiprosesseista sekä kansainvälisten tai alueellisten standardien käytön laajuudesta niiden kansallisten standardien pohjana; ja

c) osapuolen täytäntöön panemista standardointia koskevista yhteistyösopimuksista sillä edellytyksellä, että tiedot voidaan julkaista.

4.6 ARTIKLA

Tekniset määräykset

Osapuolet sopivat käyttävänsä mahdollisimman hyvin kaupan teknisiä esteitä koskevassa sopimuksessa säädettyä hyvää sääntelytapaa teknisten määräysten laatimisen, käyttöönoton ja soveltamisen osalta, ja

a) ottavat huomioon kehittäessään teknistä määräystä muun muassa suunnitellun teknisen määräyksen vaikutukset sekä muut sellaiset saatavilla olevat sääntelyyn tai muuhun perustuvat vaihtoehdot ehdotetulle määräykselle, joilla voidaan saavuttaa osapuolen oikeutetut tavoitteet;

b) käyttävät kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 artiklan 2.4 kohdan mukaisesti asianmukaisia kansainvälisiä standardeja mahdollisimman laajalti pohjana teknisille määräyksilleen, paitsi silloin, kun tällaiset kansainväliset standardit olisivat tehoton tai sopimaton keino oikeutettujen tavoitteiden saavuttamiseen; selvittävät toisen osapuolen pyynnöstä syyt, joiden vuoksi tällaiset standardit on katsottu sopimattomiksi tai tehottomiksi tavoitteeseen nähden, kun niitä ei ole käytetty tällaisena toiminnan pohjana; ja

c) kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 artiklan 2.8 kohdan mukaisesti laatimaan tarvittaessa tekniset määräykset siten, että ne pohjautuvat tuotteen ominaisuuksia koskeviin vaatimuksiin eivätkä suunnittelu- tai kuvaaviin piirteisiin.

4.7 ARTIKLA

Vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt

1. Osapuolet tunnustavat, että on olemassa laajalti välineitä, joilla helpotetaan vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden tulosten hyväksymistä; näitä ovat muun muassa seuraavat:

a) tuojaosapuolen antama hyväksyntä toimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutukselle;

b) sopimukset toisen osapuolen alueella sijaitsevien laitosten toteuttamien vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden tulosten vastavuoroisesta hyväksymisestä erityisten teknisten määräysten osalta;

c) akkreditointimenettelyiden käyttäminen vaatimustenmukaisuuden arviointielinten hyväksymiseen;

d) valtion nimeämät vaatimustenmukaisuuden arviointielimet, myös toisen osapuolen alueella sijaitsevien elinten osalta;

e) toisen osapuolen alueella toteutettujen vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden tulosten yksipuolinen tunnustaminen;

f) kunkin osapuolen alueella sijaitsevien vaatimustenmukaisuuden arviointielinten väliset vapaaehtoiset järjestelyt; ja

g) alueellisten tai kansainvälisten monenkeskisten tunnustamissopimusten sekä sellaisten järjestelyiden käyttäminen, joiden osapuolia osapuolet ovat.

2. Osapuolet ottavat erityisesti huomioon nämä näkökohdat ja

a) tehostavat näitä ja vastaavia mekanismeja koskevaa tietojenvaihtoaan, jotta voitaisiin helpottaa vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tulosten hyväksyntää;

b) vaihtavat tietoja perusteista, joita käytetään valittaessa tiettyihin tuotteisiin soveltuvia vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyitä, ja kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 5 artiklan 5.1.2 kohdan mukaisesti edellyttävät, että vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt eivät ole tarpeettoman tiukkoja tai että niitä ei sovelleta tarpeettoman tiukasti, jotta tuojaosapuoli saa kohtuullisen varmuuden siitä, että tuotteet ovat sovellettavien teknisten määräysten tai standardien mukaisia, ottaen huomioon riskit, joita vaatimusten vastaisuudesta aiheutuisi;

c) vaihtavat tietoja akkreditointia koskevista toimintalinjoista ja tarkastelevat, miten parhaiten voitaisiin hyödyntää akkreditointia koskevia kansainvälisiä standardeja ja kansainvälisiä sopimuksia, joissa osapuolten akkreditointilaitokset ovat osallisina, esimerkiksi ILAC:n (International Laboratory Accreditation Co-operation) ja IAF:n (International Accreditation Forum) mekanismien kautta; ja

d) varmistavat, jos jokin osapuoli on hyväksynyt useamman kuin kaksi vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosta suorittamaan ne vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt, joita tuotteen asettaminen markkinoille edellyttää, että talouden toimijat voivat vapaasti valita näiden laitosten välillä.

3. Osapuolet vahvistavat uudelleen kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 5 artiklan 5.2.5 kohdan mukaiset velvollisuutensa, joiden mukaan tuotujen tuotteiden vaatimustenmukaisuuden pakollisesta arvioinnista perittävien maksujen on oltava tasapuolisia suhteessa vastaavien alkuperältään kansallisten tai muista maista peräisin olevien tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnista perittäviin maksuihin, kun otetaan huomioon viestintä-, kuljetus- ja muut kustannukset, jotka johtuvat hakijan tilojen ja vaatimustenmukaisuuden arviointielimen sijainnin eroista.

4. Kumman tahansa osapuolen pyynnöstä osapuolet voivat päättää neuvottelujen aloittamisesta suunnitellakseen alakohtaisia aloitteita, joissa käsitellään vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden käyttämistä tai helpotetaan vaatimustenmukaisuuden arviointitulosten hyväksymistä kyseisille toimialoille soveltuvalla tavalla. Pyynnön esittävän osapuolen olisi tarjottava sen tueksi olennaista tietoa siitä, miten tällainen alakohtainen aloite helpottaisi osapuolten välistä kauppaa. Näissä neuvotteluissa voidaan käsitellä kaikkia 1 kohdassa kuvattuja välineitä. Jos osapuoli kieltäytyy tällaisesta toisen osapuolen esittämästä pyynnöstä, sen on pyynnöstä selvitettävä syynsä.

4.8 ARTIKLA

Avoimuus

Osapuolet vahvistavat kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen mukaiset avoimuusvelvoitteensa, jotka koskevat standardien, teknisten määräyksien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden valmistelua, hyväksymistä ja soveltamista, ja sopivat seuraavasta:

a) ne ottavat asianmukaisesti huomioon toisen osapuolen näkemykset, kun osa teknisten määräysten laadintaprosessia on avoin julkiselle kuulemiselle, ja tarjoavat toiselle osapuolelle ja toisen osapuolen henkilöille, joiden etua asia koskee, syrjimättömästi kohtuulliset mahdollisuudet esittää huomautuksia;

b) antaessaan kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 artiklan 2.9 kohdan mukaisesti ilmoituksia ne varaavat toiselle osapuolelle vähintään 60 päivää aikaa ilmoituksen antamisesta esittää ehdotusta koskevia kirjallisia huomautuksia, ja ottavat aina, kun se on käytännössä mahdollista, asianmukaisesti huomioon kohtuulliset pyynnöt, jotka koskevat huomautusten esittämiseen varatun ajan jatkamista;

c) ne varaavat riittävästi aikaa teknisten määräysten julkaisun ja niiden voimaantulon välille, jotta toisen osapuolen talouden toimijat voivat sopeutua määräyksiin, lukuun ottamatta kiireellisiä turvallisuuteen, terveyteen, ympäristön suojeluun tai kansalliseen turvallisuuteen liittyviä ongelmia tai niiden uhkaa; ja

d) ne tarjoavat toiselle osapuolelle tai sen talouden toimijoille voimassa olevia teknisiä määräyksiä, standardeja ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyitä koskevaa tietoa (esimerkiksi julkisen www-sivuston avulla, jos käytössä) sekä tarvittaessa viipymättä niiden pyynnöstä saatavilla olevia kirjallisia ohjeita teknisten määräysten noudattamisesta.

4.9 ARTIKLA

Markkinavalvonta

Osapuolet sitoutuvat vaihtamaan tietoja markkinavalvonnasta ja täytäntöönpanotoiminnasta.

4.10 ARTIKLA

Merkinnät

1. Osapuolet panevat merkille kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen liitteessä 1 olevan 1 kohdan määräykset, joiden mukaan tekninen määräys voi sisältää tai käsitellä yksinomaan merkintöihin liittyviä vaatimuksia, ja hyväksyvät, että sellaisten teknisten määräyksiensä osalta, jotka sisältävät pakollisia merkintöjä, ne varmistavat, että niitä ei ole laadittu siten, että niiden avulla tai vaikutuksesta luodaan tarpeettomia esteitä kansainväliselle kaupalle, eikä niiden pitäisi olla rajoittavampia kuin mikä on tarpeen oikeutetun tavoitteen saavuttamiseksi, kuten kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen 2 artiklan 2.2 kohdassa mainitaan.

2. Osapuolet sopivat, että toisen osapuolen vaatiessa tuotteiden pakollista merkintää

a) osapuoli pyrkii vaatimaan ainoastaan sellaisia merkintöjä, jotka ovat merkityksellisiä tuotteen kuluttajien tai käyttäjien kannalta tai tarpeen osoittamaan, että tuote vastaa pakollisia vaatimuksia;

b) osapuoli voi täsmentää merkinnöissä annettavat tiedot ja edellyttää tiettyjen sääntelyvaatimusten täyttämistä merkintöjen kiinnittämistä varten mutta ei saa vaatia merkintöjen ennakkohyväksyntää tai -sertifiointia sen markkinoilla tapahtuvan tuotteiden myynnin edellytyksenä, ellei tätä katsota tarpeelliseksi ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle aiheutuvan riskin vuoksi;

c) kun osapuoli edellyttää, että talouden toimijat käyttävät yksilöllistä tunnusnumeroa, sen on varmistettava, että tällainen numero myönnetään kyseisille talouden toimijoille viipymättä ja syrjimättömästi;

d) edellyttäen, että ne eivät ole harhaanjohtavia, ristiriitaisia tai sekaannusta aiheuttavia suhteessa tavaroiden tuojaosapuolessa vaadittaviin tietoihin, osapuolet sallivat

   i) tavaroiden tuojaosapuolessa vaadittavan kielen lisäksi muilla kielillä annettavat tiedot;

   ii) kansainvälisesti hyväksytyt nimikkeistöt, kuvat, symbolit tai grafiikan;

   iii) tavaroiden tuojaosapuolessa vaadittavien tietojen lisäksi annettavat lisätiedot;

e) osapuoli hyväksyy, että merkinnät, myös uudelleenmerkinnät ja merkintöjen korjaukset, tehdään tarvittaessa tuojaosapuolen hyväksytyissä tiloissa (esimerkiksi tuontipaikan tullivarastoissa) ennen tuotteen jakelua ja myyntiä vaihtoehtona alkuperäpaikassa tehdyille merkinnöille, ellei tällaisten merkintöjen tekemistä alkuperäpaikassa edellytetä kansanterveyteen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä; ja

f) osapuolen on pyrittävä hyväksymään ei-pysyvät tai irrotettavat merkinnät tai merkinnät, jotka ovat tuotteeseen liitetyssä aineistossa eivätkä fyysisesti tuotteeseen kiinnitettyinä, kun osapuoli katsoo, että tämä ei vaaranna kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen mukaisia oikeutettuja tavoitteita.

3. Rajoittamatta osapuolten WTO-sopimuksen mukaisia oikeuksia ja velvoitteita 2 kohtaa sovelletaan maataloustuotteisiin, teollisuustuotteisiin ja jalostettuihin maataloustuotteisiin, juomat ja väkevät alkoholijuomat mukaan luettuina.

4.11 ARTIKLA

Yhteyspisteet

Jäljempänä olevan 13.4 artiklan (Tiedustelut ja yhteyspisteet) mukaisesti nimettyjen yhteyspisteiden tehtäviä ovat seuraavat:

a) valvoa tämän luvun täytäntöönpanoa ja hallinnointia;

b) käsitellä ripeästi kumman tahansa osapuolen esiin tuomat, standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden laatimiseen, käyttöönottoon, soveltamiseen tai täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset;

c) tehostaa standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden kehittämiseen ja parantamiseen liittyvää yhteistyötä;

d) vaihtaa tietoja standardeista, teknisistä määräyksistä ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä;

e) helpottaa tarvittaessa yhteistyötoimia 4.4 artiklan (Yhteistyö) 2 kohdan mukaisesti; ja

f) järjestää erityistyöryhmien perustaminen kumman tahansa osapuolen pyynnöstä, jotta voidaan tarkastella osapuolten välisen kaupan helpottamiskeinoja.

4.12 ARTIKLA

Loppumääräykset

1. Osapuolet voivat neuvotella kaikista tätä lukua koskevista täytäntöönpanojärjestelyistä 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustetussa tavarakauppakomiteassa. Mainitun komitean päätöksellä osapuolet voivat hyväksyä kaikki tähän tarvittavat täytäntöönpanotoimenpiteet.

2. Osapuolet ovat tehneet lisäsitoumuksia, jotka koskevat alakohtaisia tavaroihin kohdistuvia muita kuin tariffitoimenpiteitä, liitteessä 4-A ja sen lisäyksissä esitetyn mukaisesti.

VIIDES LUKU

TERVEYS- JA KASVINSUOJELUTOIMET

5.1 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän luvun tavoitteena on

a) suojella ihmisten, eläinten tai kasvien elämää ja terveyttä osapuolten alueella ja helpottaa osapuolten välistä kauppaa terveys- ja kasvinsuojelutoimien alalla;

b) tehdä yhteistyötä terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen täytäntöönpanon jatkamiseksi; ja

c) tarjota välineet viestinnän ja yhteistyön kehittämiseen sekä sellaisten kysymysten ratkaisemiseen, jotka liittyvät osapuolten väliseen kauppaan vaikuttaviin terveys- ja kasvinsuojelutoimiin.

5.2 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan kaikkiin osapuolen terveys- ja kasvinsuojelutoimiin, jotka voivat suoraan tai epäsuorasti vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan.

2. Tätä lukua sovelletaan myös osapuolten yhteistyöhön eläinten hyvinvointiin liittyvissä osapuolten yhteistä etua koskevissa asioissa.

3. Tämän luvun määräykset eivät vaikuta kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen nojalla osapuolille kuuluviin oikeuksiin sellaisten toimenpiteiden osalta, jotka eivät kuulu tämän luvun piiriin.

5.3 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa

1. sovelletaan terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen liitteessä A esitettyjä määritelmiä.

2. Osapuolet voivat sopia muista määritelmistä tämän luvun soveltamista varten ottaen huomioon merkittävien kansainvälisten järjestöjen sanastot ja määritelmät; näitä ovat Codex Alimentarius -komissio, jäljempänä ’Codex Alimentarius’, Kansainvälinen eläintautivirasto, jäljempänä ’OIE’, sekä kansainvälisen kasvinsuojeluyleissopimuksen, jäljempänä ’IPPC’, mukaiset sanastot ja määritelmät.

5.4 ARTIKLA

Oikeudet ja velvollisuudet

Osapuolet säilyttävät terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa.

5.5 ARTIKLA

Toimivaltaiset viranomaiset

Tämän luvun täytäntöönpanosta vastaavat osapuolten toimivaltaiset viranomaiset annetaan liitteessä 5-A. Osapuolet ilmoittavat toisilleen kaikista kyseisten toimivaltaisten viranomaisten muutoksista.

5.6 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

Pannessaan täytäntöön tätä lukua osapuolet

a) varmistavat terveys- ja kasvinsuojelutoimien johdonmukaisuuden terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen 3 artiklassa vahvistettuihin periaatteisiin nähden;

b) eivät käytä terveys- ja kasvinsuojelutoimia luomaan perusteettomia kaupan esteitä;

c) varmistavat, että tämän luvun mukaisesti vahvistetut menettelyt toteutetaan ja saatetaan päätökseen ilman aiheetonta viivästystä ja että tällaisia menettelyitä ei sovelleta tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää sellaisten osapuolten välillä, joissa vallitsevat samankaltaiset olosuhteet; ja

d) eivät käytä edellä c alakohdassa tarkoitettuja menettelyitä tai mitään lisätietopyyntöjä viivyttääkseen ilman tieteellistä ja teknistä perustetta pääsyä markkinoilleen.

5.7 ARTIKLA

Tuontiin liittyvät vaatimukset

1. Osapuolen tuontia koskevia vaatimuksia on sovellettava toisen osapuolen koko alueeseen.

2. Viejäosapuolen on varmistettava, että tuojaosapuolen alueelle vietävät tuotteet täyttävät tuojaosapuolen terveys- ja kasvinsuojeluvaatimukset.

3. Tuojaosapuolen on varmistettava, että sen tuontiedellytyksiä sovelletaan viejäosapuolesta tuotuihin tuotteisiin oikein suhteutettuna ja syrjimättömästi.

4. Viejäosapuolesta tuotuja tuotteita koskevista menettelyistä perittävien maksujen on oltava tasapuolisia verrattuna vastaavista kotimaisista tuotteista veloitettaviin maksuihin, eivätkä ne saa olla suurempia kuin tarjottujen palvelujen tosiasialliset kustannukset.

5. Tuojaosapuolella on oikeus toteuttaa tuontitarkastuksia viejäosapuolesta tuotuihin tuotteisiin terveys- ja kasvinsuojelutoimien täytäntöön panemista varten.

6. Viejäosapuolesta tuotuihin tuotteisiin tehtyjen tuontitarkastusten on perustuttava tällaiseen tuontiin liittyvään terveys- ja kasvinsuojeluriskiin. Tarkastukset on tehtävä ilman tarpeetonta viivytystä ja siten, että niiden vaikutus osapuolten väliseen kauppaan on mahdollisimman vähäinen.

7. Tuojaosapuolen on tarjottava viejäosapuolen saataville jälkimmäisen pyynnöstä tiedot viejäosapuolen tuotteisiin kohdistuneiden tuontitarkastusten toteuttamistiheydestä. Tuojaosapuoli voi tarvittaessa muuttaa lähetyksiä koskevien fyysisten tarkastusten tiheyttä seuraavien seikkojen seurauksena: i) tarkastukset, ii) tuontitarkastukset tai iii) osapuolten keskinäiset sopimukset, tässä luvussa säädetyt neuvottelut mukaan luettuina.

8. Jos tuontitarkastuksissa ilmenee, että tuotteet eivät ole tuojaosapuolen soveltamien tuontivaatimusten mukaisia, kaikkien tuojaosapuolen toteuttamien toimien olisi oltava oikeasuhteisia vaatimustenvastaisen tuotteen tuontiin liittyvään terveys- ja kasvinsuojeluriskiin nähden.

5.8 ARTIKLA

Tarkastukset

1. Jotta voidaan luoda ja ylläpitää luottamusta tämän luvun tehokkaaseen täytäntöönpanoon, tuojaosapuolella on oltava oikeus toteuttaa tarkastuksia aina, myös

a) viejäosapuoleen tehtävillä tarkastuskäynneillä, jotta viejäosapuolen toimivaltaisten viranomaisten tarkastus- ja sertifiointijärjestelmän kaikki osat voidaan tarkastaa Codex Alimentariuksen, OIE:n ja IPPC:n soveltuvien kansainvälisten standardien, ohjeiden ja suositusten mukaisesti; ja

b) pyytämällä viejäosapuolelta tietoja sen tarkastus- ja sertifiointijärjestelmästä ja saamalla järjestelmässä toteutetun valvonnan tulokset.

2. Tuojaosapuolen on jaettava viejäosapuolen kanssa 1 kohdan nojalla tehtyjen tarkastusten tulokset ja päätelmät. Tuojaosapuoli voi julkaista tällaiset tulokset.

3. Kun tuojaosapuoli päättää suorittaa tarkastuskäynnin viejäosapuolen alueelle, käynnistä on ilmoitettava viejäosapuolelle vähintään 60 kalenteripäivää ennen kuin kyseinen tarkastus suoritetaan paitsi silloin, kun kyseessä on hätätapaus tai jos osapuolet toisin sopivat. Osapuolten on sovittava kaikista tällaiseen tarkastuskäyntiin tehtävistä muutoksista.

4. Toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten koko tarkastus- ja sertifiointijärjestelmän tai tällaisen järjestelmän osan sekä yksittäisten laitosten tarkastuskäynnistä koituneista kuluista vastaa tuojaosapuoli.

5. Tuojaosapuolen on toimitettava viejäosapuoleen tehtyä tarkastuskäyntiä koskevat tiedot kirjallisesti 60 kalenteripäivän kuluessa. Viejäosapuolella on mahdollisuus 45 kalenteripäivän kuluessa esittää huomautuksensa näistä tiedoista. Viejäosapuolen esittämät huomautukset liitetään ja tarvittaessa sisällytetään lopulliseen tulosasiakirjaan.

6. Sen estämättä, mitä 5 kohdassa määrätään, tuojaosapuolen on ilmoitettava mahdollisimman nopeasti viejäosapuolelle ja joka tapauksessa kymmenen kalenteripäivän kuluessa tarkastuksen päättymisestä, jos tarkastuksen aikana on havaittu merkittävä ihmisten, eläinten tai kasvien elämää ja terveyttä koskeva riski.

5.9 ARTIKLA

Kaupan helpottaminen

1. Jos tuojaosapuoli edellyttää paikalla tehtävää tarkastusta antaakseen luvan viejäosapuolesta tapahtuvaa tietyn eläinperäisen tuoteluokan tai tiettyjen eläinperäisten tuoteluokkien tuontia varten, sovelletaan seuraavia:

a) tarkastuksessa arvioidaan viejäosapuolen tarkastus- ja sertifiointijärjestelmää 5.8 artiklan (Tarkastukset) mukaisesti ja otetaan huomioon kaikki asian kannalta oleelliset tiedot, jotka viejäosapuoli on pyynnöstä toimittanut; ja

b) jos viejäosapuolen tarkastus- ja sertifiointijärjestelmää koskevan tarkastuksen tulos on tyydyttävä, tuojaosapuolen on ilmoitettava tarkastuksen myönteisestä tuloksesta kirjallisesti viejäosapuolelle. Tässä tapauksessa voidaan antaa myös tieto siitä, että tuojaosapuoli on antanut tai antaa luvan tietyn tuoteluokan tai tiettyjen tuoteluokkien tuontiin; tai

c) jos viejäosapuolen tarkastus- ja sertifiointijärjestelmää koskevan tarkastuksen tulos ei ole tyydyttävä, tuojaosapuolen on ilmoitettava tarkastuksen tuloksesta kirjallisesti viejäosapuolelle. Tällaisessa tapauksessa tietoihin on sisällyttävä yksi seuraavista:

   i) edellytykset, myös viejäosapuolen tarkastus- ja sertifiointijärjestelmää koskevat, jotka viejäosapuolen on vielä täytettävä, jotta tuojaosapuoli myöntää luvan tietyn eläinperäisen tuoteluokan tai tiettyjen eläinperäisten tuoteluokkien tuontiin;

   ii) viittaus siihen, että tiettyjen eläinperäisiä tuotteita käsittelevien laitosten voidaan antaa harjoittaa vientiä tuojaosapuoleen sillä edellytyksellä, että ne täyttävät 5.7 artiklan (Tuontiin liittyvät vaatimukset) sovellettavat tuontia koskevat vaatimukset; tai

   iii) ilmoitus siitä, että tuojaosapuoli ei ole antanut lupaa tietyn tuoteluokan tai tuoteluokkien tuotteiden tuontiin viejäosapuolesta.

2. Jos tuojaosapuoli on antanut luvan edellä 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen tietyn eläinperäisen tuoteluokan tai tuoteluokkien tuontiin, viejäosapuolen on ilmoitettava tuojaosapuolelle luettelo niistä yksittäisistä laitoksista, jotka täyttävät tuojaosapuolen vaatimukset, erityisesti 5.7 (Tuontiin liittyvät vaatimukset) ja 5.8 artiklan (Tarkastukset) mukaisesti. Lisäksi

a) tuojaosapuolen on viejäosapuolen pyynnöstä hyväksyttävä liitteessä 5-B olevassa 3 kohdassa tarkoitettuja yksittäisiä laitoksia, jotka sijaitsevat viejäosapuolen alueella, ilman yksittäisten laitosten ennakkotarkastusta. Kun viejäosapuoli pyytää tuojaosapuolen hyväksyntää, sen on toimitettava kaikki tuojaosapuolen edellyttämät tiedot, jotta varmistetaan sovellettavien vaatimusten mukaisuus, myös 5.7 artiklassa (Tuontiin liittyvät vaatimukset) vahvistetut. Tuojaosapuolen hyväksynnän on oltava liitteessä 5-B vahvistettujen edellytysten mukainen, ja se on rajattava niihin tuoteluokkiin, joiden tuonti on sallittua;

b) kun 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetut yksittäiset laitokset on hyväksytty, tuojaosapuolen on toteutettava tarvittavat lainsäädännölliset tai hallinnolliset toimenpiteet oikeudellisten ja hallinnollisten menettelyidensä mukaisesti, jotta tuonti olisi mahdollista 40 kalenteripäivän kuluttua siitä, kun se on saanut viejäosapuolen pyynnön, johon on liitetty tuojaosapuolen edellyttämät tiedot, joilla taataan sovellettavien vaatimusten, myös 5.7 artiklan (Tuontiin liittyvät vaatimukset), mukaisuus; ja

c) tuojaosapuolen on ilmoitettava viejäosapuolelle kaikkien 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen yksittäisten laitosten hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja tarvittaessa hylkäämisen syistä.

5.10 ARTIKLA

Eläinten ja kasvien terveyteen liittyvät toimenpiteet

1. Osapuolet tunnustavat käsitteinä tuholaisista tai taudeista vapaat alueet sekä alueet, joissa esiintyy vain vähän tuholaisia tai tauteja, terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen sekä OIE:n ja IPPC:n standardien, suuntaviivojen tai suositusten mukaisesti. Jäljempänä 5.15 artiklassa (Terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä komitea) tarkoitettu terveys- ja kasvinsuojelukomitea voi määritellä tarkemmin tällaisten alueiden tunnustamisessa käytettävän menettelyn, myös menettelyn sellaisten alueiden tunnustamiseksi, joilla on tapahtunut taudinpurkaus, ottaen huomioon terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen määräykset sekä OIE:n ja IPPC:n asiaa koskevat standardit, suuntaviivat tai suositukset.

2. Määrittäessään tuholaisista tai taudeista vapaita alueita tai alueita, joilla esiintyy vain vähän tuholaisia tai tauteja, osapuolten on otettava huomioon sellaiset tekijät kuten maantieteellinen sijainti, ekosysteemit, epidemiologinen seuranta sekä terveys- ja kasvinsuojeluvalvonnan tehokkuus tällaisilla alueilla.

3. Osapuolten on rakennettava tiivis yhteistyö tuholaisista tai taudeista vapaiden alueiden ja niiden alueiden, joissa esiintyy vain vähän tuholaisia ja tauteja, määritystä varten tavoitteenaan saavuttaa luottamus toisen osapuolen noudattamiin menettelyihin tällaisten alueiden määrityksessä. Hyväksyessään viejäosapuolen tekemän tällaisten alueiden määrittelyn tuojaosapuolen on periaatteessa käytettävä oman määrityksensä pohjana viejäosapuolen toimittamia tietoja viejäosapuolta tai sen osia koskevasta eläinten tai kasvien terveystilanteesta terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen, OIE:n ja IPPC:n standardien, suuntaviivojen tai suositusten mukaisesti.

4. Jos tuojaosapuoli ei hyväksy viejäosapuolen tekemää määrittelyä, sen on ilmoitettava syyt tähän ja oltava valmis neuvottelemaan asiasta.

5. Viejäosapuoli, joka väittää, että sen alueilla on tuholaisista tai taudeista vapaita alueita tai alueita, joissa tuholaisia tai tauteja esiintyy vain vähän, antaa olennaiset todisteet tästä, jotta se voi puolueettomasti osoittaa tuojaosapuolelle, että tapauksen mukaan tällaiset alueet ovat tuholaisista tai taudeista vapaita alueita taikka alueita, joissa tuholaisia tai tauteja esiintyy vain vähän, ja että ne todennäköisesti pysyvät tällaisina. Tätä varten tuojaosapuolelle on tämän pyynnöstä annettava kohtuullinen mahdollisuus suorittaa tarkastuksia, kokeita ja muita asianmukaisia menettelyjä.

6. Osapuolet tunnustavat OIE:n lohkomisperiaatteen ja IPPC:n tuholaisista vapaiden tuotantopaikkojen periaatteen. Jäljempänä 5.15 artiklassa (Terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä komitea) tarkoitettu terveys- ja kasvinsuojelukomitea arvioi kaikki OIE:n ja IPPC:n suositukset, jotka mahdollisesti annetaan tästä asiasta, ja voi niiden mukaisesti antaa suosituksia.

5.11 ARTIKLA

Avoimuus ja tietojen vaihto

1. Osapuolet

a) pyrkivät kauppaan sovellettavien terveys- ja kasvinsuojelutoimien avoimuuteen, erityisesti toisesta osapuolesta tulevaan tuontiin sovellettavien 5.7 artiklan (Tuontiin liittyvät vaatimukset) mukaisten toimenpiteiden osalta;

b) tehostavat vastavuoroisesti toistensa terveys- ja kasvinsuojelutoimien ja niiden soveltamisen tuntemusta;

c) vaihtavat tietoja terveys- ja kasvinsuojelutoimien suunnitteluun ja soveltamiseen liittyvistä seikoista, myös saatavilla olevasta uudesta tieteellisestä näytöstä, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan, jotta niiden kielteiset vaikutukset kauppaan voidaan minimoida;

d) ilmoittavat osapuolen pyynnöstä viidentoista kalenteripäivän kuluessa tuontivaatimuksista, joita sovelletaan tiettyjen tuotteiden tuontiin; ja

e) ilmoittavat osapuolen pyynnöstä viidentoista kalenteripäivän kuluessa edistymisestä, jota on saavutettu tiettyjen tuotteiden tuontia koskevan lupahakemuksen osalta.

2. Osapuolet nimeävät 13.4 artiklan (Tiedustelut ja yhteyspisteet) 1 kohdan mukaisesti yhteyspisteet, jotka ovat vastuussa edellä olevan 1 kohdan mukaisesta tiedottamisesta. Tiedot lähetetään postitse, faksilla tai sähköpostilla. Sähköpostilla toimitettavat tiedot voidaan allekirjoittaa sähköisesti, ja niitä lähetetään ainoastaan yhteyspisteiden välillä.

3. Kun 1 kohdan mukaiset tiedot on tarjottu WTO:n saataville sen sääntöjen ja menettelyiden mukaisesti annetulla ilmoituksella tai kun edellä tarkoitetut tiedot on tuotu saataville osapuolten virallisilla, julkisilla ja maksuttomilla www-sivustoilla, tietojenvaihdon katsotaan tapahtuneen.

4. Kaikki tämän luvun mukaiset ilmoitukset on tehtävä 2 kohdassa tarkoitettuihin yhteyspisteisiin.

5.12 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Kukin osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti kahden kalenteripäivän kuluessa kaikista vakavista tai merkittävistä ihmisten, eläinten tai kasvien elämään tai terveyteen kohdistuvista riskeistä, myös elintarvikkeisiin liittyvistä kriisitilanteista.

2. Jos osapuoli on vakavasti huolissaan ihmisten, eläinten tai kasvien elämään tai terveyteen kohdistuvista riskeistä, jotka liittyvät kaupan kohteena oleviin tuotteisiin, tilanteesta on pyynnöstä neuvoteltava mahdollisimman pian. Tässä tapauksessa kunkin osapuolen on pyrittävä antamaan kaikki tarvittavat tiedot ajoissa, jotta kaupan häiriöt voidaan välttää.

3. Edellä tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitetut neuvottelut voidaan järjestää sähköpostitse tai video- tai puhelinneuvotteluna. Pyynnön esittävä osapuoli vastaa neuvottelujen pöytäkirjan laatimisesta.

5.13 ARTIKLA

Hätätoimenpiteet

1. Jos ihmisten, eläinten tai kasvien elämään tai terveyteen kohdistuu vakava riski, tuojaosapuoli voi toteuttaa ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelun kannalta välttämättömiä toimenpiteitä ilman ennakkoilmoitusta. Osapuolten välisessä kuljetuksessa olevien lähetysten osalta tuojaosapuoli harkitsee sopivinta ja kohtuullisinta ratkaisua välttääkseen tarpeetonta kaupan häiriötä.

2. Toimenpiteet toteuttava osapuoli ilmoittaa asiasta toiselle osapuolelle mahdollisimman pian ja viimeistään 24 tunnin kuluessa toimenpiteen käyttöönotosta. Kumpikin osapuoli voi pyytää kaikkia terveys- ja kasvinsuojelutilanteeseen ja toteutettuihin toimenpiteisiin liittyviä tietoja. Toisen osapuolen on vastattava pyyntöön heti, kun pyydetyt tiedot ovat saatavilla.

3. Osapuolet neuvottelevat tilanteesta kumman tahansa osapuolen pyynnöstä ja tämän luvun 5.12 artiklan (Neuvottelut) määräysten mukaisesti 15 kalenteripäivän kuluessa ilmoituksesta. Neuvottelut käydään kaupankäynnin tarpeettomien häiriöiden välttämiseksi. Osapuolet voivat harkita erilaisia vaihtoehtoja toimenpiteiden toteuttamisen helpottamiseksi tai niiden korvaamiseksi.

5.14 ARTIKLA

Vastaavuus

1. Osapuolet voivat 4–7 kohdan mukaisesti tunnustaa toimialaan tai toimialan osaan sovellettavien yksittäisten toimenpiteiden ja/tai toimenpidekokonaisuuksien ja/tai järjestelmien vastaavuuden. Vastaavuuden tunnustamista sovelletaan osapuolten väliseen eläinten ja eläinperäisten tuotteiden, kasvien ja kasviperäisten tuotteiden tai soveltuvin osin näihin liittyvien tuotteiden kauppaan.

2. Jos vastaavuutta ei ole tunnustettu, kauppa tapahtuu tuojaosapuolen asettamien edellytysten mukaisesti, jotta sen tarkoituksenmukainen suojataso toteutuu.

3. Vastaavuuden tunnustaminen edellyttää, että arvioidaan ja hyväksytään

a) lainsäädäntöön, standardeihin ja menettelyihin sisältyvät nykyiset terveys- ja kasvinsuojelutoimet, myös tarkastus- ja sertifiointijärjestelmään liittyvä valvonta, joilla varmistetaan, että viejäosapuolen ja tuojaosapuolen terveys- ja kasvinsuojelutoimet täyttyvät;

b) toimivaltaisten viranomaisten asiakirjoin vahvistettu rakenne, toimivalta, virkatie, toimintatavat ja käytettävissä olevat resurssit; ja

c) toimivaltaisen viranomaisen toimintakyky suhteessa valvontaohjelmiin ja vakuuksiin.

4. Arvioinnissaan osapuolet ottavat huomioon jo saadut kokemukset.

5. Tuojaosapuoli tunnustaa viejäosapuolen terveys- tai kasvinsuojelutoimenpiteen vastaavuuden, jos viejäosapuoli osoittaa puolueettomasti, että sen toimenpide vastaa tuojaosapuolen tarkoituksenmukaisen suojan tasoa. Tätä varten tuojaosapuolelle on tämän pyynnöstä annettava kohtuullinen mahdollisuus suorittaa tarkastuksia, kokeita ja muita asianmukaisia menettelyjä.

6. Osapuolet ottavat vastaavuuden tunnistamisessa huomioon Codex Alimentariuksen, OIE:n, IPPC:n ja terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevän WTO-komitean ohjeet.

7. Kun vastaavuus on tunnustettu, osapuolet voivat lisäksi sopia yksinkertaistetusta virallisen terveystodistuksen tai kasvien terveystodistuksen mallista, jota edellytetään tuontiin tarkoitettujen eläinten ja eläinperäisten tuotteiden, kasvien ja kasviperäisten tuotteiden tai muiden näihin liittyvien tuotteiden jokaista lähetystä varten.

5.15 ARTIKLA

Terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä komitea

1. Jäljempänä olevan 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustettuun terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevään komiteaan, jäljempänä ’terveys- ja kasvinsuojelukomitea’, kuuluu osapuolten toimivaltaisten viranomaisten edustajia.

2. Terveys- ja kasvinsuojelukomitea kokoontuu vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta. Tämän jälkeen se kokoontuu vähintään kerran vuodessa tai osapuolten sopimuksen mukaan. Terveys- ja kasvinsuojelukomitea vahvistaa työjärjestyksensä ensimmäisessä kokouksessaan. Se voi kokoontua henkilökohtaisesti, puhelin- tai videokokouksena tai muilla keinoin, joista osapuolet sopivat.

3. Terveys- ja kasvinsuojelukomitea voi perustaa osapuolten asiantuntijoista koostuvia teknisiä työryhmiä, jotka tunnistavat ja käsittelevät teknisiä ja tieteellisiä kysymyksiä, joita nousee esiin tämän luvun alalla, ja tarkastelevat mahdollisuuksia lisäyhteistyöhön osapuolten yhteistä etua koskevissa terveys- ja kasvinsuojeluasioissa. Kun tarvitaan lisäasiantuntemusta, näiden ryhmien jäseniksi voidaan ottaa myös muita kuin osapuolten edustajia.

4. Terveys- ja kasvinsuojelukomitea voi käsitellä mitä tahansa tämän luvun tehokkaaseen soveltamiseen liittyvää asiaa. Sillä on erityisesti seuraavat vastuualueet ja tehtävät:

a) laatia tämän luvun, sen liitteet mukaan luettuina, täytäntöönpanon edellyttämiä menettelyitä tai järjestelyitä;

b) seurata tämän luvun määräysten täytäntöönpanoa; ja

c) tarjota keskustelufoorumi tiettyjen terveys- tai kasvinsuojelutoimien soveltamisesta johtuvien ongelmien käsittelyä varten kumpaakin osapuolta tyydyttävien vaihtoehtojen löytämiseksi. Tässä tapauksessa komitea kutsutaan osapuolen pyynnöstä koolle kiireellisesti neuvottelujen käymistä varten. Tällaiset neuvottelut eivät rajoita neljännentoista (Riitojen ratkaiseminen) eivätkä viidennentoista luvun (Sovittelujärjestelmä) mukaisia osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia.

5. Terveys- ja kasvinsuojelukomitea vaihtaa tietoja, osaamista ja kokemuksia eläinten hyvinvoinnin alalla, jotta voidaan edistää eläinten hyvinvointia koskevaa yhteistyötä osapuolten välillä.

6. Osapuolet voivat terveys- ja kasvinsuojelukomitean päätöksellä hyväksyä suosituksia ja päätöksiä, jotka liittyvät tuonnille myönnettäviin lupiin, tiedonvaihtoon, avoimuuteen, alueellistamisen tunnustamiseen, vastaavuuteen ja vaihtoehtoisiin toimenpiteisiin sekä kaikkiin muihin 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuihin seikkoihin.

5.16 ARTIKLA

Tekniset neuvottelut

1. Kun osapuoli katsoo, että toisen osapuolen toimenpide on tai saattaa olla ristiriidassa tämän luvun mukaisten velvollisuuksien kanssa ja aiheuttaa tai voi aiheuttaa kaupan perusteettoman häiriön, se voi pyytää teknisten neuvottelujen aloittamista terveys- ja kasvinsuojelukomiteassa kumpaakin osapuolta tyydyttävien ratkaisujen löytämiseksi. Liitteessä 5-A luetellut toimivaltaiset viranomaiset helpottavat näiden neuvottelujen käymistä.

2. Terveys- ja kasvinsuojelukomiteassa käytävät tekniset neuvottelut katsotaan päättyneiksi 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä paitsi, jos neuvottelun osapuolet sopivat neuvotteluiden jatkamisesta. Tekniset neuvottelut voidaan käydä puhelin- tai videokokouksena tai muilla osapuolten sopimilla tavoilla.

KUUDES LUKU

TULLIMENETTELYJEN JA KAUPAN HELPOTTAMINEN

6.1 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet tunnustavat tullimenettelyjen ja kaupan helpottamisen merkityksen kehittyvän globaalin kaupankäyntiympäristön kannalta. Osapuolet sopivat tämän alan yhteistyön vahvistamisesta, jotta voidaan varmistaa, että sovellettava lainsäädäntö ja menettelyt sekä asianomaisten viranomaisten hallinnolliset valmiudet vastaavat kaupan helpottamisen ja tehokkaan tullivalvonnan tavoitteita.

2. Tätä varten osapuolet sopivat, että lainsäädännön on oltava syrjimätöntä ja tullimenettelyiden perustuttava nykyaikaisten menetelmien ja tehokkaan valvonnan käyttöön, jotta voidaan torjua petoksia ja suojella laillista kaupankäyntiä.

3. Osapuolet tunnustavat, että oikeutettuja poliittisia tavoitteita, turvallisuuteen, suojaan ja petosten torjuntaan liittyvät tavoitteet mukaan luettuina, ei saa vaarantaa millään tavoin.

6.2 ARTIKLA

Periaatteet

1. Osapuolet sopivat, että niiden tullilainsäädännön, -määräysten ja -menettelyjen perustana ovat seuraavat:

a) kansainväliset kauppaa ja tullia koskevat välineet ja normit, jotka osapuolet ovat hyväksyneet, mukaan luettuina tullimenettelyjen yksinkertaistamista ja yhdenmukaistamista koskevan tarkistetun Kioton yleissopimuksen sisällölliset osatekijät, kansainvälinen yleissopimus harmonoidusta tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmästä sekä Maailman tullijärjestön, jäljempänä ’WCO’, maailmankaupan turvaamista ja helpottamista koskeva normikehys, jäljempänä ’SAFE-normikehys’;

b) laillisen kaupan suoja lakiin perustuvien vaatimusten tehokkaan täytäntöönpanon ja noudattamisen kautta;

c) lainsäädäntö, jolla vältetään tarpeeton tai syrjivä talouden toimijoihin kohdistuva rasite, jolla edelleen helpotetaan vaatimuksia hyvin noudattavien talouden toimijoiden kauppaa ja jolla varmistetaan suojautuminen petoksilta taikka laittomilta tai vahingollisilta toimilta; ja

d) säännöt, joilla varmistetaan, että tullisääntöjen tai menettelyvaatimusten rikkomisesta johtuvat seuraamukset ovat oikeasuhteisia ja syrjimättömyyteen perustuvia ja että niiden soveltaminen ei viivästytä tavaroiden luovutusta perusteettomasti.

2. Työskentelytapojen parantamiseksi sekä toiminnan syrjimättömyyden, avoimuuden, tehokkuuden, rehellisyyden ja vastuullisuuden takaamiseksi osapuolet

a) yksinkertaistavat tavaroiden luovutukseen ja tulliselvitykseen liittyviä vaatimuksia ja muodollisuuksia aina, kun se on mahdollista; ja

b) jatkavat työtä, jonka tavoitteena on yksinkertaistaa ja standardoida tullin ja muiden virastojen vaatimia tietoja ja asiakirjoja.

6.3 ARTIKLA

Tulliyhteistyö

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä tulliasioissa viranomaistensa välityksellä, jotta varmistetaan 6.1 artiklassa (Tavoitteet) vahvistettujen tavoitteiden saavuttaminen.

2. Voidakseen tehostaa yhteistyötään tulliasioissa, osapuolet muun muassa

a) vaihtavat tietoja tullilainsäädännöstä, sen täytäntöönpanosta ja tullimenettelyistä erityisesti seuraavilla aloilla:

i) tullimenettelyjen yksinkertaistaminen ja nykyaikaistaminen;

ii) tulliviranomaisten suorittama teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen rajavalvonta;

iii) passitus ja jälleenlaivaus; ja

iv) Suhteet liike-elämään

b) tarkastelevat sellaisten yhteishankkeiden kehittämistä, joiden aiheina ovat tuonti, vienti ja muut tullimenettelyt sekä tehokkaan palvelun varmistaminen liike-elämään nähden;

c) tekevät yhdessä työtä, joka koskee tulliin liittyviä seikkoja kansainvälisen kaupan toimitusketjun turvaamisessa ja tukemisessa SAFE-normikehyksen mukaisesti;

d) tarvittaessa vahvistavat toistensa riskienhallintamenetelmien, riskejä koskevien standardien, turvavalvonnan ja kaupan kumppanuusohjelmien vastavuoroisen tunnustamisen, mukaan lukien tiedonsiirron ja keskinäisesti hyväksyttyjen etuuksien kaltaiset kysymykset; ja

e) tehostavat toiminnan koordinointia kansainvälisissä järjestöissä, kuten WTO:ssa ja WCO:ssa.

6.4 ARTIKLA

Kauttakulku ja uudelleenlastaus

1. Osapuolet varmistavat uudelleenlastausmenettelyiden ja kauttakulkutoimintojen helpottamisen ja tehokkaan valvonnan omilla alueillaan.

2. Osapuolet edistävät ja panevat täytäntöön alueellisia kauttakulkujärjestelyjä, joiden tarkoituksena on vähentää kaupan esteitä.

3. Osapuolet varmistavat kaikkien asiaankuuluvien viranomaisten ja virastojen välisen yhteistyön ja koordinoinnin alueillaan tarkoituksenaan helpottaa kauttakulkuliikennettä.

6.5 ARTIKLA

Ennakkopäätökset

Ennen tavaroiden tuontia sen alueelle ja oman lainsäädäntönsä ja menettelyidensä mukaisesti kukin osapuoli antaa tulliviranomaistensa tai muiden toimivaltaisten viranomaistensa kautta omalle alueelleen sijoittautuneille toimijoille kirjallisen ennakkopäätöksen, joka koskee tariffiluokitusta, alkuperää tai muita vastaavia seikkoja osapuolen päätöksen mukaisesti.

6.6 ARTIKLA

Yksinkertaistettu tullimenettely

1. Kukin osapuoli tarjoaa yksinkertaistettuja tuonti- ja vientimenettelyjä, jotka ovat avoimia ja tehokkaita, jotta talouden pienten toimijoiden, pienet ja keskisuuret yritykset mukaan luettuina, kustannuksia voidaan pienentää ja ennustettavuutta parantaa niiden osalta. Yksinkertaistettujen tullimenettelyiden saatavuutta on parannettava myös valtuutettujen toimijoiden osalta objektiivisten ja syrjimättömien perusteiden mukaisesti.

2. Niiden muodollisuuksien toteuttamiseen, joita tavaroiden asettaminen tullimenettelyyn edellyttää, käytetään yhtenäistä tulli-ilmoitusasiakirjaa tai sen sähköistä vastinetta.

3. Osapuolten on käytettävä nykyaikaisia menettelyitä, mukaan lukien riskinarvioinnin ja selvityksen jälkeisen tarkastelun menetelmät, jotta tavaroiden saapumista ja luovuttamista voidaan yksinkertaistaa ja helpottaa.

4. Osapuolten on edistettävä sellaisten, myös tietotekniikkaan pohjautuvien, järjestelmien vaiheittaista kehittämistä ja käyttöä, joilla helpotetaan tietojen sähköistä vaihtoa osapuolten toimijoiden, tulliviranomaisten ja muiden alan virastojen välillä.

6.7 ARTIKLA

Tavaroiden luovutus

Kukin osapuoli varmistaa, että sen tulliviranomaiset, rajavalvontalaitokset tai muut toimivaltaiset viranomaiset soveltavat vaatimuksia ja menettelyjä,

a) joilla säädetään tavaroiden nopeasta luovuttamisesta sellaisen ajan kuluessa, joka ei ole pidempi kuin osapuolen tullia koskevien ja muiden kauppaan liittyvien lakien ja muodollisuuksien noudattaminen edellyttää;

b) joissa säädetään saapumista edeltävästä käsittelystä (eli etukäteen tapahtuvasta tietojen sähköisestä toimittamisesta ja mahdollisesta käsittelystä ennen tavaroiden fyysistä saapumista), jotta tavarat voidaan luovuttaa niiden saapuessa; ja

c) joissa säädetään tavaroiden luovuttamisesta ilman tullien maksamista sillä edellytyksellä, että vaadittaessa annetaan kunkin osapuolen lainsäädännön mukaisesti takuu, jotta voidaan varmistaa tullien lopullinen maksaminen.

6.8 ARTIKLA

Maksut ja palkkiot

1. Maksuja ja palkkioita voidaan määrätä ainoastaan kyseisen tuonnin tai viennin yhteydessä tarjotuista palveluista tai mahdollisista muodollisuuksista, joita tällaisen tuonnin tai viennin toteuttaminen edellyttää. Ne on määrältään rajattu tarjottujen palveluiden likimääräisiin kustannuksiin eikä niitä lasketa arvoon perustuvina.

2. Tiedot maksuista ja palkkioista on julkaistava virallisesti nimetyn välineen kautta, internet mukaan luettuna. Näihin tietoihin on sisällytettävä tarjotusta palvelusta perittävän maksun tai palkkion peruste, vastuussa oleva viranomainen, sovellettava maksu tai palkkio sekä maksun suoritusaika ja -tapa.

3. Uusia tai muutettuja maksuja ja palkkioita ei saa määrätä, ennen kuin 2 kohdan mukaiset tiedot on julkaistu ja saatettu helposti saataville.

6.9 ARTIKLA

Tulliasioitsijat

Osapuolet sopivat, että niiden tullimääräykset ja -menettelyt eivät edellytä tulliasioitsijoiden pakollista käyttöä. Osapuolten on sovellettava avoimia, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia sääntöjä, jos ja kun ne myöntävät lupia tulliasioitsijoille.

6.10 ARTIKLA

Kuljetusta edeltävät tarkastukset

Osapuolet sopivat, että niiden tullilainsäädännössä, -määräyksissä ja -menettelyissä ei edellytetä kuljetusta edeltäviä pakollisia tarkastuksia, sellaisina kuin ne on määritelty sopimuksessa vientitavaran ennakkotarkastuksesta, tai mitään muita yksityisten yritysten ennen tulliselvitystä suorittamia tarkastuksia määräpaikassa.

6.11 ARTIKLA

Tullausarvon määrittäminen

1. Osapuolet määrittävät tavaroiden tullausarvon tullausarvoa koskevan sopimuksen mukaisesti.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä, jotta päästäisiin yhteiseen toimintatapaan tullausarvon määrittämiseen liittyvissä kysymyksissä.

6.12 ARTIKLA

Riskinhallinta

1. Kukin osapuoli perustaa tarkastelu- ja luovutusmenettelynsä ja tuonnin jälkeiset tarkastusmenettelynsä riskinarvioinnin periaatteille ja auditoinneille sen sijaan, että jokainen lähetys tutkittaisiin kattavasti kaikkien tuontivaatimusten noudattamisen suhteen.

2. Osapuolet sopivat, että ne hyväksyvät ja soveltavat tavaroiden tuontia, vientiä, kauttakuljetusta ja uudelleenlastausta koskevia valvontavaatimuksia ja -menettelyitä riskinhallinnan periaatteiden pohjalta, joita sovelletaan siten, että vaatimustenmukaisuuden noudattamista koskevat toimenpiteet kohdistuvat huomionarvoisiin toimiin.

6.13 ARTIKLA

Yksi palvelupiste

Kukin osapuoli pyrkii perustamaan sellaisen järjestelmän tai ylläpitämään sellaista järjestelmää, joka tukee kaiken tavaroiden vientiä, tuontia ja kauttakuljetusta varten tulli- ja muussa lainsäädännössä edellytetyn tiedon toimittamista yhtenä sähköisenä toimituksena.

6.14 ARTIKLA

Muutoksenhakumenettelyt

1. Kukin osapuoli pyrkii tarjoamaan tehokkaat, nopeat, syrjimättömät ja helposti käytettävissä olevat menettelyt, joilla turvataan muutoksenhakuoikeus sellaisiin tullin tai muun toimivaltaisen viranomaisen hallinnollisiin toimiin ja päätöksiin, jotka vaikuttavat tavaroiden tuontiin, vientiin tai kauttakuljetukseen.

2. Muutoksenhakumenettelyihin voi osapuolten lainsäädännön mukaisesti kuulua valvontaviranomaisen suorittama hallinnollinen tarkastelu sekä hallinnollisella tasolla tehdyn päätöksen oikeudellinen tarkastelu.

6.15 ARTIKLA

Avoimuus

1. Kukin osapuoli julkaisee tai tarjoaa muutoin saataville, myös sähköisin keinoin, tulliin ja kaupan helpottamiseen liittyvän lainsäädäntönsä, asetuksensa sekä hallinnolliset menettelynsä ja muut vaatimuksensa.

2. Kukin osapuoli ilmoittaa tai pitää yllä yhden tai useamman tiedusteluja tai tiedotusta varten tarkoitetun yhteyspisteen, joka käsittelee asianomaisten henkilöiden tullista ja muista kaupan helpottamiseen liittyvistä kysymyksistä esittämiä tiedusteluja.

6.16 ARTIKLA

Suhteet liike-elämään

Osapuolet sopivat

a) tarpeesta käydä oikea-aikaisia keskusteluja kaupan alan edustajien kanssa laadittaessa lainsäädäntöehdotuksia ja yleisiä menettelyitä, jotka liittyvät tullia ja kaupan helpottamista koskeviin kysymyksiin. Tätä varten on tarvittaessa järjestettävä kuulemisia tulliviranomaisten ja liike-elämän edustajien välillä;

b) siitä, että ne julkaisevat tai muutoin tarjoavat saataville, mahdollisuuksien mukaan sähköisesti, tullialaan ja kaupan helpottamiseen liittyviä kysymyksiä koskevaa uutta lainsäädäntöä ja yleisiä menettelyjä ennen tällaisen lainsäädännön ja menettelyjen käyttöönottoa samoin kuin niihin mahdollisesti tehtäviä muutoksia ja niiden tulkintoja. Lisäksi ne saattavat yleisön saataville tärkeitä hallinnollisia tietoja, kuten virastoja koskevat vaatimukset ja ilmoitusmenettelyt, tullitoimipaikkojen (myös satamissa ja rajanylityspaikoissa sijaitsevien) aukioloajat ja toimintatavat sekä yhteyspisteet tiedusteluja varten;

c) siitä, että uusien tai muutettujen lakien, menettelyiden, palkkioiden tai maksujen julkaisemisen ja voimaantulon välillä on oltava kohtuullisen pitkä ajanjakso, rajoittamatta oikeutettuja yleisiä politiikan tavoitteita (esimerkiksi tullin muutokset); ja

d) varmistavansa, että niiden tullia ja siihen liittyviä seikkoja koskevat vaatimukset ja menettelyt vastaavat kaupan alan toimijoiden tarpeita, ovat parhaiden toimintatapojen mukaisia ja jatkossakin rajoittavat kauppaa mahdollisimman vähän.

6.17 ARTIKLA

Tullikomitea

1. Jäljempänä olevalla 16.2 artiklalla (Erikoistuneet komiteat) perustettu tullikomitea koostuu osapuolten tullin ja muiden toimivaltaisten viranomaisten edustajista. Tullikomitea varmistaa tämän luvun, pöytäkirjan 1 ja kaikkien muiden, osapuolten välillä sovittujen tulliin liittyvien määräysten asianmukaisen toiminnan. Osapuolet voivat tullikomiteassa tarkastella kaikkia tällä alalla esiin nousevia kysymyksiä ja tehdä niistä päätöksiä.

2. Tullikomiteassa osapuolet voivat antaa suorituksia ja tehdä päätöksiä toistensa riskienhallintamenetelmien, riskejä koskevien standardien, turvavalvonnan ja kaupan kumppanuusohjelmien vastavuoroisesta tunnustamisesta, mukaan lukien tiedonsiirron ja keskinäisesti hyväksyttyjen etuuksien kaltaiset kysymykset ja kaikki muut 1 kohdan piiriin kuuluvat seikat.

3. Osapuolet voivat sopia erityiskokousten järjestämisestä kaikista tulliasioista, alkuperäsäännöt ja kaikki tulliin liittyvät lisämääräykset mukaan luettuina, osapuolten sopimuksen mukaisesti. Ne voivat tarvittaessa myös perustaa alaryhmiä erityskysymyksiä varten.

SEITSEMÄS LUKU

TULLIEN ULKOPUOLISET KAUPAN ESTEET JA INVESTOINNIT UUSIUTUVAN ENERGIAN TUOTANTOON

7.1 ARTIKLA

Tavoitteet

Kasvihuonekaasupäästöjen maailmanlaajuisten rajoittamispyrkimysten mukaisesti osapuolet jakavat tavoitteen, jonka mukaan olisi edistettävä, kehitettävä ja lisättävä energiantuotantoa uusiutuvista ja kestävistä ei-fossiilisista lähteistä, erityisesti helpottamalla kauppaa ja investointeja. Tätä varten osapuolet tekevät yhteistyötä pyrkiessään poistamaan tariffeja ja muita esteitä tai pienentämään niitä ja edistäessään sääntelyn lähentymistä alueellisiin tai kansainvälisiin standardeihin nähden.

7.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa

a) ’paikallista sisältöä koskevalla vaatimuksella’ tarkoitetaan

i) tavaroiden osalta yritykseen kohdistuvaa vaatimusta, jonka mukaan sen on ostettava tai käytettävä kotimaisista lähteestä peräisin olevia tavaroita, riippumatta siitä, onko vaatimus täsmennetty tiettyjen tuotteiden, tuotteiden määrän tai arvon taikka sen paikallisen tuotannon määrän tai arvon osuuden mukaisesti;

ii) palveluiden osalta vaatimusta, jolla rajoitetaan palvelun tarjoajan tai palvelun valintaa toisen osapuolen palveluille tai palvelun tarjoajille epäedullisesti;

b) ’toimenpiteellä’ tarkoitetaan mitä tahansa tämän luvun piiriin kuuluvaa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla lain, säännöksen tai määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;

c) ’vastikkeella’ tarkoitetaan kaikkia ehtoja, joilla edistetään paikallista kehitystä, esimerkiksi teknologian perusteettoman lisensioinnin, sijoitusten, tiettyä rahoituslaitosta koskevan sopimuspakon, vastakauppojen tai muun vastaavan vaatimuksen avulla;

d) ’kumppanuudella’ tarkoitetaan kaikkia yritysten, säätiöiden, kumppanuuksien, yhteisyritysten tai yhdistysten kaltaisia oikeushenkilöitä;

e) ’palvelun tarjoajalla’ tarkoitetaan palvelun tarjoajaa sellaisena kuin se on määritelty 8.2 artiklan (Määritelmät) ensimmäisen kohdan l alakohdassa.

7.3 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan toimenpiteisiin, jotka voivat vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan ja investointeihin, jotka liittyvät energiantuotantoon uusiutuvista ja kestävistä ei-fossiilisista lähteistä, joita ovat tuuli-, ilmalämpö-, maalämpö-, hydroterminen ja merienergia, vesivoima, biomassa, kaatopaikkakaasu, jäteveden käsittelylaitosten kaasu ja biokaasut, mutta ei tuotteisiin, joista energiaa tuotetaan.

2. Tätä lukua ei sovelleta tutkimus- ja kehityshankkeisiin eikä esittelyhankkeisiin, joita ei toteuteta kaupallisessa laajuudessa.

3. Tällä luvulla ei rajoiteta tämän sopimuksen muiden aiheeseen liittyvien määräysten soveltamista, mukaan luettuina soveltuvin osin kaikki sen poikkeukset, varaukset ja rajoitukset 1 kohdassa mainittuihin toimenpiteisiin. Selkeyden vuoksi todetaan, että mahdollisissa ristiriitatapauksissa tämän luvun ja tämän sopimuksen muiden määräysten välillä tämän sopimuksen muilla määräyksillä on etusija ristiriitaisuuden osalta.

7.4 ARTIKLA

Periaatteet

Kukin osapuoli

a) pidättäytyy hyväksymästä toimenpiteitä, joissa vahvistetaan paikallista sisältöä koskevia vaatimuksia tai mitään muita vastikkeita, jotka vaikuttavat toisen osapuolen tuotteisiin, palvelun tarjoajiin, yrittäjiin tai sijoittautumisiin;

b) pidättäytyy hyväksymästä toimenpiteitä, jotka edellyttävät kumppanuussuhteiden muodostamista paikallisiin yrityksiin, ellei tällaisia kumppanuussuhteita pidetä tarpeellisina teknisistä syistä ja osapuoli voi toisen osapuolen pyynnöstä osoittaa tällaiset tekniset syyt;

c) varmistaa, että kaikki erityisesti laitteistoihin, laitoksiin ja niihin liittyvään siirtoverkkoinfrastruktuuriin sovellettavat lupa-, sertifiointi- ja lisensiointimenettelyt ovat objektiivisia, avoimia ja ennustettavia eikä niillä syrjitä toisen osapuolen hakijoita;

d) varmistaa seuraavista perittävien tai seuraavien yhteydessä määrättyjen hallinnollisten maksujen osalta, että:

   i) toisesta osapuolesta peräisin olevien tavaroiden tuontia ja käyttöä koskeviin hallinnollisiin maksuihin tai maksuihin, jotka vaikuttavat toisen osapuolen toimittajien toteuttamaan tavaroiden toimittamiseen, sovelletaan 2.10 artiklaa (Tuontiin ja vientiin liittyvät maksut ja muodollisuudet);

ii) toisen osapuolen toimittajien toteuttamaan palveluiden tarjontaan sovelletaan 8.18 (Soveltamisala ja määritelmät), 8.19 (Lisensiointia ja pätevyyttä koskevat edellytykset) ja 8.20 (Lisensiointia ja pätevyyttä koskevat menettelyt) artiklaa; ja

e) varmistaa, että sähkönjakeluverkkoihin liittymisen ja pääsyn ehdot, edellytykset ja menettelyt ovat avoimia eikä niillä syrjitä toisen osapuolen toimittajia.

7.5 ARTIKLA

Standardit, tekniset määräykset ja vaatimustenmukaisuuden arviointi

1. Jos on olemassa energiantuotantoa uusiutuvista ja kestävistä ei-fossiilisista lähteistä koskevia kansainvälisiä tai alueellisia standardeja, osapuolet käyttävät näitä standardeja tai niiden soveltuvia osia perustana teknisille määräyksilleen paitsi, jos tällaisten kansainvälisten standardien tai niiden soveltuvien osien käyttäminen olisi tehoton tai sopimaton keino tavoitteena olevien oikeutettujen päämäärien saavuttamiseksi. Tämän kohdan soveltamista varten erityisen merkittävinä kansainvälisinä standardointieliminä pidetään kansainvälistä standardisoimisjärjestöä, jäljempänä ’ISO’ ja sähköalan kansainvälistä standardisointijärjestöä, jäljempänä ’IEC’.

2. Osapuolten on tarvittaessa annettava teknisiä määräyksiä, jotka perustuvat tuotetta koskeviin vaatimuksiin suorituskyvyn, myös ympäristötehokkuuden, pohjalta eikä suunnittelun tai kuvaavien ominaisuuksien pohjalta.

3. Harmonoidun järjestelmän ryhmässä 84 (lukuun ottamatta nimikettä 8401) sekä harmonoidun järjestelmän nimikkeissä 850231 ja 854140 lueteltujen tuotteiden osalta

a) unioni hyväksyy Singaporen toimittajien antamat vaatimustenmukaisuusvakuutukset samoilla ehdoilla kuin unionin toimittajien antamat vakuutukset ilman lisävaatimuksia, kun tarkoituksena on tällaisten tuotteiden markkinoille saattaminen; ja

b) Singapore hyväksyy EU:n vaatimustenmukaisuusvakuutukset tai testiraportit ilman lisävaatimuksia, kun tarkoituksena on tällaisten tuotteiden markkinoille saattaminen. Singapore voi edellyttää pakollista kolmannen osapuolen suorittamaa testausta tai sertifiointia liitteessä 4-A olevan 5 artiklassa (Suojatoimenpiteet) esitettyjen ehtojen mukaisesti.

Selvennyksenä todetaan, että tämä kohta ei estä kumpaakaan osapuolta soveltamasta vaatimuksia, jotka eivät liity tässä kohdassa tarkoitettuihin tuotteisiin, kuten kaavoitus- tai rakennusmääräyksiä.

7.6 ARTIKLA

Poikkeukset

1. Tähän lukuun sovelletaan 2.14 (Yleiset poikkeukset), 8.62 (Yleiset poikkeukset) ja 9.3 artiklassa (Turvallisuus ja yleiset poikkeukset) vahvistettuja turvallisuutta koskevia ja/tai yleisiä poikkeuksia sekä selkeyden vuoksi kuudennentoista luvun (Institutionaaliset, yleiset ja loppumääräykset) soveltuvia määräyksiä.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että edellyttäen, että toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään osapuolten tuotteiden, palveluntarjoajien tai sijoittajien kesken samanlaisten olosuhteiden vallitessa tai kaupan ja investointien peiteltyyn rajoittamiseen, tämän luvun määräysten ei voida tulkita estävän kumpaakaan osapuolta ottamasta käyttöön tai soveltamasta toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen kyseisten energiaverkostojen turvallista toimintaa tai energiahuollon varmuutta varten.

7.7 ARTIKLA

Täytäntöönpano ja yhteistyö

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja kaikista tämän luvun täytäntöönpanon kannalta merkityksellisistä kysymyksistä 16.1 artiklan (Kauppakomitea) nojalla perustetussa kauppakomiteassa. Osapuolet voivat kauppakomitean päätöksellä hyväksyä tätä varten soveltuvia täytäntöönpanotoimenpiteitä ja päivittää tarvittaessa tätä lukua.

2. Yhteistyön mahdollisia muotoja ovat:

a) tiedonvaihto, sääntelystä saadut kokemukset ja parhaat toimintatavat esimerkiksi seuraavilla aloilla:

   i) toimenpiteiden suunnittelu ja syrjimätön täytäntöönpano uusiutuvista lähteistä saatavan energian käytön edistämiseksi;

   ii) hiilidioksidin talteenotto ja varastointi;

   iii) älykkäät sähköverkot;

iv) energiatehokkuus; tai

v) tekniset määräykset, standardit ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt, esimerkiksi verkkosääntöjä koskeviin vaatimuksiin liittyvät;

b) lähentymisen edistäminen, myös asiaa käsittelevillä alueellisilla foorumeilla, osapuolten kansallisten tai alueellisten teknisten määräysten, sääntelykäsitteiden, standardien, vaatimusten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden osalta kansainvälisiin standardeihin nähden.

KAHDEKSAS LUKU

PALVELUKAUPPA, SIJOITTAUTUMINEN JA SÄHKÖINEN KAUPPA

A JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

8.1 ARTIKLA

Tavoite ja soveltamisala

1. Osapuolet vahvistavat uudelleen WTO-sopimuksen mukaiset sitoumuksensa ja vahvistavat tarvittavat järjestelyt, jotta palvelukauppa, sijoittautuminen ja sähköinen kauppa voidaan asteittain vastavuoroisesti vapauttaa.

2. Ellei toisin määrätä,

a) tätä lukua ei sovelleta osapuolen myöntämiin tukiin tai avustuksiin, valtion tukemat lainat, takaukset ja vakuutukset mukaan luettuina;

b) tätä lukua ei sovelleta julkista valtaa käytettäessä tarjottaviin palveluihin kunkin osapuolen alueella. Tämän luvun soveltamiseksi julkista valtaa käytettäessä tarjottavalla palvelulla tarkoitetaan kaikkia palveluita, lukuun ottamatta palveluita, jotka tarjotaan kaupalliselta pohjalta tai yhden tai useamman palveluntarjoajan välisessä kilpailussa;

c) tässä luvussa ei edellytetä julkisten yritysten yksityistämistä; ja/tai

d) tätä lukua ei sovelleta lakeihin, määräyksiin ja vaatimuksiin, jotka koskevat valtion viranomaisten tekemiä valtion käyttöön tehtyjä palveluhankintoja, joita ei ole tarkoitettu edelleen kaupallisesti myytäviksi tai palvelujen tarjoamiseksi kaupalliseen myyntiin.

3. Kukin osapuoli säilyttää oikeutensa säännellä ja ottaa käyttöön uusia säännöksiä oikeutettujen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi tämän luvun kanssa johdonmukaisella tavalla.

4. Tätä lukua ei sovelleta osapuolen työmarkkinoille pyrkiviä luonnollisia henkilöitä koskeviin toimenpiteisiin eikä vakituista kansalaisuutta, asumista tai työpaikkaa koskeviin toimenpiteisiin. Tämän luvun määräysten ei voida tulkita estävän osapuolta soveltamasta toimenpiteitä, joilla säännellään luonnollisten henkilöiden pääsyä sen alueelle tai heidän väliaikaista oleskeluaan sen alueella, mukaan luettuina toimenpiteet, joita tarvitaan osapuolen rajojen koskemattomuuden suojelemiseksi ja jotta varmistettaisiin luonnollisten henkilöiden asianmukainen liikkuvuus sen rajojen yli, sillä edellytyksellä, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta siten, että ne tekisivät tyhjäksi ne edut[1], joita osapuolet saavat tämän luvun mukaisesti, tai heikentäisivät näitä etuja.

8.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa

a) ’välittömät verot’ käsittävät kaikki kokonaistulon tai kokonaisvarallisuuden taikka tulon tai varallisuuden osan perusteella suoritettavat verot, mukaan luettuina omaisuuden luovutuksesta saadun voiton perusteella suoritettavat verot, jäämistön, perinnön ja lahjan perusteella suoritettavat verot sekä yrityksen maksamien palkkojen yhteenlasketun määrän perusteella suoritettavat verot samoin kuin arvonnousun perusteella suoritettavat verot;

b) ’oikeushenkilöllä’ tarkoitetaan mitä tahansa sovellettavan lainsäädännön mukaan joko voiton tuottamiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja yhdistyksiä;

[1] Sen seikan, että viisumi vaaditaan tiettyjen maiden luonnollisilta henkilöiltä, ei katsota tekevän tyhjäksi erityisen sitoumuksen mukaisia etuja tai heikentävän niitä.

c) ’unionin oikeushenkilöllä’ tai ’Singaporen oikeushenkilöllä’ tarkoitetaan

i) oikeushenkilöä, joka on perustettu unionin ja/tai unionin jäsenvaltion tai Singaporen lainsäädännön mukaisesti ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto[1] tai päätoimipaikka unionin tai Singaporen alueella; tai

ii) kun kyseessä on 8.8 artiklan (Määritelmät) ensimmäisen kohdan d alakohdassa tarkoitettu sijoittautuminen, unionin jäsenvaltion tai Singaporen luonnollisten henkilöiden taikka unionin tai Singaporen oikeushenkilöiden omistamaa tai määräysvallassa olevaa oikeushenkilöä.

Jos oikeushenkilöllä on ainoastaan sääntömääräinen kotipaikka tai keskushallinto unionin tai Singaporen alueella, sitä ei katsota unionin oikeushenkilöksi tai Singaporen oikeushenkilöksi, ellei sillä ole merkittäviä liiketoimia[2] unionin alueella tai Singaporen alueella.

[1] ’Keskushallinnolla’ tarkoitetaan pääkonttoria, jossa lopullinen päätöksenteko tapahtuu.

[2] Unioni katsoo, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ’SEUT-sopimus’, 54 artiklassa vahvistettu käsite ”tosiasiallinen ja jatkuva yhteys” unionin jonkin jäsenvaltion talouteen vastaa käsitettä ”merkittäviä liiketoimia”. Tämän mukaisesti unioni myöntää oikeushenkilölle, joka on perustettu Singaporen lainsäädännön mukaisesti ja jolla on ainoastaan sääntömääräinen kotipaikka tai keskushallinto Singaporen alueella, tämän sopimuksen mukaiset edut vain, jos kyseisellä oikeushenkilöllä on tosiasiallinen ja jatkuva taloudellinen yhteys Singaporen talouteen.

Oikeushenkilö on

i) unionin ja/tai unionin jonkin jäsenvaltion tai Singaporen luonnollisten tai oikeushenkilöiden henkilöiden ’omistama’, jos yli 50 prosenttia sen pääomasta on unionin ja/tai unionin jonkin jäsenvaltion tai Singaporen henkilöiden omistuksessa;

ii) unionin ja/tai unionin jonkin jäsenvaltion tai Singaporen luonnollisten tai oikeushenkilöiden ’määräysvallassa’, jos kyseisillä henkilöillä on valtuudet nimittää enemmistö sen johtajista tai muutoin oikeudellisesti ohjata sen toimintaa;

iii) ’liitetty’ toiseen henkilöön, kun sillä on määräysvalta kyseisen toiseen henkilöön tai se on kyseisen toisen henkilön määräysvallassa; tai kun sekä se että kyseinen toinen henkilö ovat saman henkilön määräysvallassa.

d) sen estämättä, mitä c alakohdassa määrätään, myös unionin ulkopuolelle sijoittautuneet meriliikenneyhtiöt, jotka ovat unionin jonkin jäsenvaltion kansalaisten määräysvallassa, kuuluvat tämän sopimuksen piiriin, jos niiden alukset on rekisteröity unionin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ja ne purjehtivat unionin jonkin jäsenvaltion lipun alla.

e) ’toimenpiteellä’ tarkoitetaan mitä tahansa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla lain, säännöksen tai määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;

f) ’osapuolen käyttöön ottamalla tai voimassa pitämällä toimenpiteellä’ tarkoitetaan toimenpidettä, jonka toteuttavat

i) keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelimet ja viranomaiset; tai

ii) julkishallinnon ulkopuoliset elimet käyttäessään keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia;

g) ’palveluiden kauppaan vaikuttaviin, osapuolen käyttöön ottamiin tai voimassa pitämiin toimenpiteisiin’ sisältyvät toimenpiteet, jotka koskevat seuraavia:

i) palvelun ostaminen, maksaminen ja käyttäminen;

ii) sellaisiin palveluihin pääsy ja niiden käyttö, joita osapuolet edellyttävät tarjottavan yleisesti, palvelun tarjoamisen yhteydessä; ja

iii) osapuolen henkilöiden läsnäolo, myös kaupallinen läsnäolo, palvelun tarjoamiseksi toisen osapuolen alueella;

h) ’erityssitoumusten luettelolla’ viitataan unionin osalta liitteeseen 8-A lisäyksineen ja Singaporen osalta liitteeseen 8-B lisäyksineen;

i) ’palvelun käyttäjällä’ tarkoitetaan mitä tahansa henkilöä, joka vastaanottaa palvelun tai käyttää sitä;

j) ’palvelun tarjoaminen’ sisältää palvelun tuottamisen, jakelun, markkinoinnin, myynnin ja toimittamisen;

k) ’toisen osapuolen palvelulla’ tarkoitetaan palvelua,

i) joka tarjotaan toisen osapuolen alueelta tai alueella tai jonka meriliikenteen tapauksessa tarjoaa alus, joka on rekisteröity toisen osapuolen lakien alaisuuteen, tai jonka tarjoaa toisen osapuolen henkilö rahtaamalla alus ja/tai käyttämällä sitä kokonaan tai osittain; tai

ii) jonka tarjoaa, siinä tapauksessa, että palvelun tarjoaminen tapahtuu kaupallisen läsnäolon tai henkilöiden läsnäolon avulla, toisen osapuolen palvelujen tarjoaja;

l) ’palveluntarjoajalla’ tarkoitetaan henkilöä, joka tarjoaa tai haluaa tarjota palvelua, myös sijoittautumalla;

m) ’palvelukaupalla’ tarkoitetaan palvelujen tarjontaa

i) osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle (”rajatylittävä”);

ii) osapuolen alueella toisen osapuolen palvelujen käyttäjälle (”kulutus ulkomailla”);

iii) osapuolen palveluntarjoajan toimesta toisen osapuolen alueella olevan kaupallisen läsnäolon kautta (”kaupallinen läsnäolo”);

iv) siten, että osapuolen palveluntarjoaja tarjoaa palveluja toisen osapuolen alueella olevien luonnollisten henkilöiden kautta (”luonnollisten henkilöiden läsnäolo”).

B JAKSO

RAJATYLITTÄVÄ PALVELUJEN TARJOAMINEN

8.3 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä jaksoa sovelletaan osapuolten toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat rajatylittävään palveluiden tarjontaan lukuun ottamatta seuraavia:

a) audiovisuaalisen alan palvelut;

b) kansallinen meriliikenteen kabotaasi[1]; ja

c) kansalliset ja kansainväliset lentoliikennepalvelut, mukaan luettuna sekä säännöllinen että muunlainen lentoliikenne, ja suoraan liikenneoikeuksien käyttöön liittyvät palvelut, eivät kuitenkaan seuraavat:

   i) ilma-alusten korjaus- ja huoltopalvelut, joiden ajaksi ilma-alus poistetaan liikenteestä;

[1] Tämän luvun mukainen kansallinen kabotaasiliikenne käsittää matkustajien tai tavaroiden kuljettamisen unionin jonkin jäsenvaltion sataman tai paikan ja saman jäsenvaltion toisen sataman tai paikan välillä, mukaan luettuna mannerjalusta Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen, jäljempänä ’UNCLOS’ mukaisesti, sekä jostakin unionin jäsenvaltion satamasta tai paikasta lähtevän ja samaan satamaan tai paikkaan päättyvän liikenteen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sitä, mitä tätä aihetta koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti voidaan pitää kabotaasina.

ii) lentoliikennepalvelujen myynti ja markkinointi; ja

iii) tietokonepohjaisen paikanvarausjärjestelmän palvelut.

8.4 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä jaksossa ’rajatylittävällä palveluiden tarjoamisella’ tarkoitetaan palvelun tarjoamista

a) osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle; ja

b) osapuolen alueella toisen osapuolen palvelun käyttäjälle.

8.5 ARTIKLA

Markkinoille pääsy

1. Kun kyse on markkinoille pääsystä rajatylittävän palveluiden tarjonnan muodossa, kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin sen erityissitoumusten luettelossa täsmennettyjen ja sovittujen ehtojen, rajoitusten ja edellytysten mukainen kohtelu.

2. Aloilla, joilla on tehty markkinoillepääsysitoumuksia, osapuoli ei saa, ellei sen erityissitoumusten luettelossa toisin mainita, ottaa käyttöön tai pitää voimassa alueellisesti tai koko alueellaan seuraavia toimenpiteitä:

a) palvelujen tarjoajia koskevat määrälliset rajoitukset, joko lukumääräisten kiintiöiden, monopolien, yksinomaisten palvelujen tarjoajien tai tarveharkinnan muodossa[1];

b) palvelujen liiketoimien tai varojen kokonaisarvoa koskevat rajoitukset lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa; ja

c) palveluliiketoimien kokonaismäärää tai palvelutuotannon kokonaismäärää koskevat rajoitukset määrättyinä lukumääräisinä yksikköinä kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa[2].

[1] 2 kohdan a alakohtaan sisältyvät toimenpiteet, joissa rajatylittävän palvelun tarjonnan ehtona edellytetään, että toisen osapuolen palveluntarjoaja on 8.8 artiklan (Määritelmät) ensimmäisen kohdan d alakohdassa tarkoitetulla tavalla sijoittautunut osapuolen alueelle tai asuu siellä.

[2] Tämä alakohta ei koske sellaisia osapuolen toimenpiteitä, jotka rajoittavat palvelun tarjoamiseen tarvittavia tuotantopanoksia.

8.6 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää erityissitoumusten luettelossaan kuvatuilla aloilla ja siinä asetettujen edellytysten ja kelpoisuusehtojen mukaisesti toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille kaikkien rajatylittävään palveluiden tarjontaan vaikuttavien toimenpiteiden suhteen yhtä edullisen kohtelun kuin omille vastaaville palveluilleen ja palveluntarjoajilleen.

2. Osapuoli voi täyttää 1 kohdan vaatimuksen myöntämällä toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille joko muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun kuin se myöntää omille vastaaville palveluilleen ja palveluntarjoajilleen.

3. Muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun ei katsota olevan yhtä edullista, jos se muuttaa kilpailuedellytyksiä osapuolen palvelujen tai palveluntarjoajien eduksi verrattuna vastaaviin toisen osapuolen palveluihin tai palveluntarjoajiin.

4. Tämän artiklan nojalla tehdyt erityissitoumukset eivät velvoita osapuolta korvaamaan luontaista kilpailuhaittaa, joka johtuu asianomaisen palvelun tai palveluntarjoajan ulkomaalaisuudesta.

8.7 ARTIKLA

Erityissitoumusten luettelo

1. Osapuolen tämän jakson mukaisesti vapauttamat alat sekä markkinoillepääsyn ja kansallisen kohtelun rajoitukset, joita näillä aloilla varausten muodossa sovelletaan toisen osapuolen palveluihin ja palveluntarjoajiin, luetellaan sen erityissitoumusten luettelossa.

2. Kumpikaan osapuoli ei voi ottaa käyttöön toisen osapuolen palveluita tai palvelun tarjoajia koskevia toimenpiteitä, jotka ovat uusia tai syrjivämpiä 1 kohdan mukaisiin erityissitoumuksiin nähden.

C JAKSO

SIJOITTAUTUMINEN

8.8 ARTIKLA

Määritelmät

Tätä jaksoa sovellettaessa

a) oikeushenkilön ’sivuliikkeellä’ tarkoitetaan liiketoimintayksikköä tai oikeushenkilöä, jolla ei ole oikeushenkilön asemaa ja joka on emoyhtiön laajentuma;

b) ’taloudelliseen toimintaan’ sisältyy kaikki luonteeltaan taloudellinen toiminta, lukuun ottamatta julkista valtaa käytettäessä toteutettu toiminta eli toiminta, jota ei toteuteta kaupallisesti eikä kilpailtaessa yhden tai useamman talouden toimijan kanssa;

c) ’yrittäjällä’ tarkoitetaan kaikkia osapuolen henkilöitä, jotka aikovat harjoittaa tai harjoittavat taloudellista toimintaa sijoittautumalla[1];

d) ’sijoittautumisella’ tarkoitetaan

i) oikeushenkilön perustamista, hankintaa tai ylläpitämistä; tai

ii) sivuliikkeen tai edustuston perustamista tai ylläpitämistä,

kun tarkoituksena on luoda tai pitää yllä kestäviä taloudellisia yhteyksiä osapuolen alueella sellaisen taloudellisen toiminnan toteuttamiseksi, johon sisältyy palvelun tarjoaminen mutta joka ei rajoitu siihen;

[1] Jos taloudellista toimintaa ei harjoita oikeushenkilö suoraan vaan muiden sijoittautumismuotojen, kuten sivuliikkeen tai edustuston välityksellä, yrittäjälle (eli oikeushenkilölle) on kuitenkin tällaisen sijoittautumisen kautta myönnettävä tämän sopimuksen nojalla yrittäjille tarjottava kohtelu. Tällainen kohtelu on myönnettävä sijoittautumiselle, jonka kautta taloudellista toimintaa harjoitetaan, eikä sitä tarvitse myöntää millekään muulle yrittäjän osalle, joka sijaitsee sen alueen ulkopuolella, jossa taloudellista toimintaa harjoitetaan.

e) osapuolen oikeushenkilön ’tytäryhtiöllä’ tarkoitetaan kyseisen osapuolen toisen oikeushenkilön määräysvallassa sen kansallisen lainsäädännön mukaisesti olevaa oikeushenkilöä[1].

8.9 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä jaksoa sovelletaan osapuolten hyväksymiin tai ylläpitämiin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat sijoittautumiseen kaikilla talouden toimialoilla lukuun ottamatta seuraavia:

a) ydinaineiden louhinta, valmistus ja jalostus[2];

b) aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotanto tai kauppa;

c) audiovisuaalisen alan palvelut;

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuolen oikeushenkilön tytäryhtiöllä voidaan myös tarkoittaa oikeushenkilöä, joka on kyseisen osapuolen jonkin oikeushenkilön toisen tytäryhtiön tytäryhtiö.

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että ydinmateriaalien jalostukseen kuuluu kaikki toiminta, joka sisältyy kaikkia toimialoja koskevaan kansainväliseen toimialaluokitusstandardiin, sellaisena kuin Yhdistyneiden kansakuntien tilastokomissio on sen hyväksynyt (Statistical Papers, Series M, N 4, ISIC REV 3.1, 2002, koodi 2330).

d) kansallinen meriliikenteen kabotaasi[1]; ja

e) kansalliset ja kansainväliset lentoliikennepalvelut, mukaan luettuna sekä säännöllinen että muunlainen lentoliikenne, ja suoraan liikenneoikeuksien käyttöön liittyvät palvelut, eivät kuitenkaan seuraavat:

i) ilma-alusten korjaus- ja huoltopalvelut, joiden ajaksi ilma-alus poistetaan liikenteestä;

ii) lentoliikennepalvelujen myynti ja markkinointi; ja

iii) tietokonepohjaisen paikanvarausjärjestelmän palvelut.

8.10 ARTIKLA

Markkinoille pääsy

1. Kun kyse on markkinoille pääsystä sijoittautumisen muodossa, kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen sijoittautuneille yksiköille ja yrittäjille kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin sen erityissitoumusten luettelossa täsmennettyjen ja sovittujen ehtojen, rajoitusten ja edellytysten mukainen kohtelu.

[1] Tämän luvun mukainen kansallinen kabotaasiliikenne käsittää matkustajien tai tavaroiden kuljettamisen unionin jonkin jäsenvaltion sataman tai paikan ja saman jäsenvaltion toisen sataman tai paikan välillä, mukaan luettuna mannerjalusta UNCLOS:in mukaisesti, sekä jostakin unionin jäsenvaltion satamasta tai paikasta lähtevän ja samaan satamaan tai paikkaan päättyvän liikenteen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sitä, mitä tätä aihetta koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti voidaan pitää kabotaasina.

2. Aloilla, joilla on tehty markkinoillepääsysitoumuksia, osapuoli ei saa, ellei sen erityissitoumusten luettelossa toisin mainita, ottaa käyttöön tai pitää voimassa alueellisesti tai koko alueellaan seuraavia toimenpiteitä:

a) sijoittautumista koskevat määrälliset rajoitukset lukumääräisten kiintiöiden, monopolien, yksinoikeuksien tai muiden sijoittautumista koskevien vaatimusten, kuten tarveharkinnan, muodossa;

b) liiketoimien tai varojen kokonaisarvoa koskevat rajoitukset lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;

c) liiketoimien tai tuotannon kokonaismäärää koskevat rajoitukset määrättyinä lukumääräisinä yksikköinä kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa[1];

d) ulkomaisen pääoman määrää koskevat rajoitukset ulkomaista omistusosuutta tai yksittäisten tai yhteenlaskettujen ulkomaisten investointien kokonaisarvoa koskevan prosentuaalisen enimmäismäärän muodossa;

e) toimenpiteet, jotka rajoittavat tai edellyttävät tietyntyyppisiä oikeussubjekteja tai yhteisyrityksiä, jonka kautta toisen osapuolen yrittäjät voivat harjoittaa taloudellista toimintaa; ja

[1] 2 kohdan a–c alakohta ei koske toimenpiteitä, jotka toteutetaan jonkin maataloustuotteen tuotannon rajoittamiseksi.

f) lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa olevat rajoitukset, jotka koskevat niiden luonnollisten henkilöiden kokonaismäärää, jotka voivat toimia tietyllä toimialalla tai jotka yrittäjä voi ottaa palvelukseen ja joiden toiminta on tarpeen ja liittyy välittömästi toimialaan, lukuun ottamatta 8.13 artiklassa (Soveltamisala ja määritelmät)[1] määriteltyä avainhenkilöstöä ja korkeakoulututkinnon suorittaneita harjoittelijoita.

8.11 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Sijoittautumiseen[2] vaikuttavien kaikkien toimenpiteiden osalta kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen sijoittautuneille yksiköille ja yrityksille erityissitoumusten luettelossa kuvatuilla aloilla ja siinä määrättyjä edellytyksiä ja kelpoisuusehtoja noudattaen yhtä edullisen kohtelun kuin omille samankaltaisille sijoittautuneille yksiköilleen ja yrittäjilleen.

2. Osapuoli voi täyttää 1 kohdan vaatimuksen myöntämällä toisen osapuolen sijoittautuneille yksiköille ja yrittäjille joko muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun kuin se myöntää omille vastaaville sijoittautuneille yksiköilleen ja yrittäjilleen.

---

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että erityisesti avainhenkilöstöä ja korkeakoulututkinnon suorittaneita harjoittelijoita koskeviin toimenpiteisiin tai rajoituksiin sovelletaan 8.14 artiklaa (Avainhenkilöstö ja korkeakoulututkinnon suorittaneet harjoittelijat)

[2] Tämän artiklan velvoitteita sovelletaan toimenpiteisiin, joilla säädellään sijoittautuneen yksikön johtokunnan kokoonpanoa, kuten kansalaisuutta ja asuinpaikkaa koskeviin vaatimuksiin.

3. Muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun katsotaan olevan vähemmän edullista, jos se muuttaa kilpailuedellytyksiä osapuolen sijoittautuneiden yksiköiden tai yrittäjien eduksi verrattuna vastaaviin toisen osapuolen sijoittautuneisiin yksiköihin tai yrittäjiin.

4. Tämän artiklan nojalla tehdyt erityissitoumukset eivät velvoita osapuolta korvaamaan luontaista kilpailuhaittaa, joka johtuu asianomaisen sijoittautuneiden yksiköiden tai yrittäjien ulkomaalaisuudesta.

8.12 ARTIKLA

Erityissitoumusten luettelo

1. Osapuolen tämän jakson mukaisesti vapauttamat alat sekä sijoittautuneisiin yksiköihin ja yrittäjiin kohdistuvat rajoitukset, joita näillä aloilla varausten muodossa sovelletaan toisen osapuolen palveluihin ja palveluntarjoajiin, luetellaan ensiksi mainitun osapuolen erityissitoumusten luettelossa.

2. Kumpikaan osapuoli ei voi ottaa käyttöön toisen osapuolen sijoittautuneita yksiköitä ja yrittäjiä koskevia toimenpiteitä, jotka ovat uusia tai syrjivämpiä 1 kohdan mukaisiin erityissitoumuksiin nähden.

D JAKSO

LUONNOLLISTEN HENKILÖIDEN TILAPÄINEN OLESKELU LIIKETOIMINTAA VARTEN

8.13 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tätä jaksoa sovelletaan osapuolten toimenpiteisiin, jotka koskevat avainhenkilöstön, korkeakoulututkinnon suorittaneiden harjoittelijoiden ja yrityspalveluiden myyjien saapumista ja tilapäistä oleskelua niiden alueella, jollei 8.1 artiklan (Tavoite ja soveltamisala) 4 kohdasta muuta johdu.

2. Tässä jaksossa

a) ’avainhenkilöstöllä’ tarkoitetaan luonnollisia henkilöitä, jotka työskentelevät osapuolen sellaisessa oikeushenkilössä, joka ei ole voittoa tavoittelematon organisaatio, ja jotka ovat vastuussa sijoittautuneen yksikön perustamisesta tai sen asianmukaisesta valvonnasta, hallinnosta ja toiminnasta.

Avainhenkilöstöön kuuluvat sijoittautumisen osalta liikematkalaiset, jotka ovat vastuussa sijoittautuneen yksikön perustamisesta, sekä yrityksen sisäisesti siirretyt työntekijät:

i) ’liikematkalaisilla’ tarkoitetaan luonnollisia henkilöitä, jotka työskentelevät johtotehtävissä ja ovat vastuussa sijoittautuneen yksikön perustamisesta. He eivät ole osallisina suorissa liiketoimissa suuren yleisön kanssa eivätkä saa korvausta isäntämaana olevan osapuolen alueella sijaitsevasta lähteestä; ja

ii) ’yrityksen sisäisesti siirretyillä’ tarkoitetaan luonnollisia henkilöitä, jotka ovat olleet osapuolen jonkin oikeushenkilön palveluksessa tai, kun kyseessä on yrityspalveluiden ammattimainen tarjoaminen, ovat olleet sen kumppaneita vähintään yhden vuoden ajan ja jotka on tilapäisesti siirretty sijoittautuneeseen yksikköön (joka voi olla yrityksen tytäryhtiö, sivuliike tai pääyritys) toisen osapuolen alueelle. Kyseisen luonnollisen henkilön on kuuluttava johonkin seuraavista luokista:

1) johtohenkilöt:

oikeushenkilön palveluksessa työskentelevät luonnolliset henkilöt, jotka vastaavat sijoittautuneen yksikön johtamisesta, joilla on suuri vapaus päätöksenteossaan ja jotka työskentelevät yrityksen johtokunnan tai osakkeenomistajien tai vastaavan elimen yleisen valvonnan alaisuudessa. Johtohenkilöt eivät suoraan toteuta tehtäviä, jotka liittyvät oikeushenkilön varsinaiseen palvelun tai palveluiden tarjontaan;

2) johtajat:

oikeushenkilön palveluksessa työskentelevät luonnolliset henkilöt, jotka ensisijaisesti vastaavat sijoittautuneen yksikön johtamisesta ja työskentelevät pääasiassa korkeamman tason johtohenkilöiden, yrityksen johtokunnan tai osakkeenomistajien tai vastaavan elimen yleisen valvonnan alaisuudessa ja joiden toimenkuvaan voi kuulua:

aa) sijoittautuneen yksikön tai sen osaston tai alaosaston johtaminen,

bb) muun valvonta-, asiantuntija- tai johtotehtävissä toimivan henkilöstön työskentelyn ohjaus ja valvonta ja

cc) henkilökohtainen toimivalta palkata tai irtisanoa työntekijöitä taikka antaa heidän palkkaamistaan tai irtisanomistaan koskevia suosituksia sekä toteuttaa muita henkilöstöä koskevia toimenpiteitä.

3) asiantuntijat:

oikeushenkilön palveluksessa työskentelevät luonnolliset henkilöt, joilla on sijoittautuneen yksikön tuotannon, tutkimuslaitteiden, tekniikan tai hallinnon kannalta erityisiä tietoja tai asiantuntemusta. Näitä tietoja arvioitaessa otetaan huomioon paitsi yksikön sisäinen tieto myös tarvittaessa henkilön huomattava pätevyys erityistä teknistä osaamista vaativassa työssä tai ammatissa, samoin kuin henkilön kuuluminen luvanvaraisten ammattien harjoittajiin;

b) ’korkeakoulututkinnon suorittaneilla harjoittelijoilla’ tarkoitetaan luonnollisia henkilöitä, jotka ovat olleet osapuolen jonkin oikeushenkilön palveluksessa vähintään yhden vuoden ajan, joilla on korkeakoulututkinto ja jotka tilapäisesti siirretään sijoittautuneeseen yksikköön toisen osapuolen alueelle urakehitystä varten tai liiketoiminnan tekniikoita tai menetelmiä koskevan koulutuksen saamiseksi[1];

[1] Vastaanottavalta sijoittautuneelta yksiköltä voidaan edellyttää oleskeluajan kattavan koulutusohjelman esittämistä ennakkohyväksyntää varten. Koulutusohjelmasta on käytävä ilmi, että oleskelun tarkoituksena on koulutus. Toimivaltaiset viranomaiset voivat edellyttää, että harjoittelu liittyy suoritettuun korkeakoulututkintoon.

c) ’yrityspalveluiden myyjillä’ tarkoitetaan luonnollisia henkilöitä, jotka edustavat osapuolen toimittajaa ja hakevat tilapäistä pääsyä toisen osapuolen alueelle palveluiden myyntineuvottelujen käymiseksi tai palveluiden myyntiä koskevan sopimuksen tekemiseksi kyseistä palveluntarjoajaa varten. He eivät ole osallisina suorassa myyntitoiminnassa suuren yleisön kanssa eivätkä saa korvausta isäntämaana olevan osapuolen alueella sijaitsevasta lähteestä.

8.14 ARTIKLA

Avainhenkilöstö ja korkeakoulututkinnon suorittaneet harjoittelijat

1. Kaikilla C jakson (Sijoittautuminen) mukaisesti vapautetuilla aloilla ja erityissitoumusten luettelossa luetellut varaukset huomioon ottaen kukin osapuoli sallii toisen osapuolen yrittäjien ottaa sijoittautuneeseen yksikköönsä tilapäisesti palvelukseen mainitun toisen osapuolen luonnollisia henkilöitä sillä edellytyksellä, että työntekijät ovat 8.13 artiklassa (Soveltamisala ja määritelmät) määriteltyä avainhenkilöstöä tai korkeakoulututkinnon suorittaneita harjoittelijoita. Tällaisten henkilöiden tilapäinen saapuminen ja oleskelu on yrityksen sisäisesti siirrettyjen osalta rajattu enintään kolmeen vuoteen, sijoittautumista varten liikematkalaisten osalta 90 päivään minä hyvänsä 12 kuukauden jaksona ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden harjoittelijoiden osalta yhteen vuoteen. Yrityksen sisäisten siirtojen osalta tätä jaksoa voidaan jatkaa kahdella lisävuodella kansallisen lainsäädännön puitteissa[1].

[1] Selkeyden vuoksi ja rajoittamatta 8.1 (Tavoite ja soveltamisala) artiklan 4 kohdan soveltamista todetaan, että näiden määräysten nojalla tapahtuva oleskelu osapuolen alueella ei oikeuta yrityksen sisäisesti siirrettyä hakemaan kyseisen osapuolen pysyvää oleskelulupaa tai kansalaisuutta.

2. Ellei erityissitoumusten luettelossa toisin täsmennetä, osapuoli ei minkään C jakson (Sijoittautuminen) mukaisesti vapautetun alan osalta saa pitää voimassa tai ottaa käyttöön toimenpiteitä lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa olevina syrjivinä rajoituksina, jotka koskevat niiden luonnollisten henkilöiden kokonaismäärää, jonka yrittäjä saa ottaa palvelukseen avainhenkilöstönä ja korkeakoulututkinnon suorittaneina harjoittelijoina jollakin tietyllä alalla.

8.15 ARTIKLA

Yrityspalvelujen myyjät

Jokaisen B (Rajatylittävä palvelujen tarjoaminen) tai C jakson (Sijoittautuminen) mukaisesti vapautetun alan osalta ja erityissitoumusten luettelossa mahdollisesti luetellut varaukset huomioon ottaen kukin osapuoli sallii yrityspalveluiden myyjien tilapäisen saapumisen ja oleskelun enintään 90 päivän ajaksi minä hyvänsä 12 kuukauden jaksona[1].

[1] Tällä artiklalla ei rajoiteta oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat Singaporen ja unionin jonkin jäsenvaltion välisistä viisumivapautta koskevista sopimuksista.

E JAKSO

SÄÄNTELYKEHYS

1 ALAJAKSO

YLEISESTI SOVELLETTAVAT MÄÄRÄYKSET

8.16 ARTIKLA

Ammattipätevyyksien vastavuoroinen tunnustaminen

1. Tämän artiklan määräykset eivät estä sitä, että osapuoli voi vaatia, että luonnollisilla henkilöillä on sellainen tarvittava pätevyys ja/tai ammattikokemus, jota edellytetään asianomaisen toimialan osalta sillä alueella, jolla palvelua tarjotaan.

2. Osapuolet rohkaisevat omien alueidensa ammattialajärjestöjä yhdessä laatimaan ja antamaan 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustetulle palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevälle komitealle vastavuoroista tunnustamista koskevan yhteisen suosituksen. Tällaisten suositusten tueksi on esitettävä näyttöä seuraavista:

a) ammattipätevyyksien vastavuoroista tunnustamista koskevan ehdotetun sopimuksen, jäljempänä ’vastavuoroista tunnustamista koskeva sopimus’ taloudellinen arvo; ja

b) eri ohjelmien vastaavuus eli se, missä määrin kunkin osapuolen perusteet, joita sovelletaan yrittäjien ja palveluntarjoajien lupien myöntämiseen, lisensiointiin, toimintaan ja sertifiointiin, vastaavat toisiaan.

3. Otettuaan vastaan 2 kohdassa tarkoitetun yhteisen suosituksen palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevä komitea tarkastelee sitä kohtuullisen ajan kuluessa ja selvittää, onko se tämän sopimuksen mukainen.

4. Jos 2 kohdan mukaisesti toimitettujen tietojen pohjalta on todettu, että suositus on tämän sopimuksen kanssa yhteensopiva, osapuolet ryhtyvät tarvittaviin toimiin voidakseen toimivaltaisten viranomaisten tai osapuolen nimeämien tahojen välityksellä neuvotella vastavuoroista tunnustamista koskevan sopimuksen.

8.17 ARTIKLA

Avoimuus

Kukin osapuoli vastaa viipymättä toisen osapuolen pyyntöihin saada siltä tietoja sen yleisesti soveltamista toimenpiteistä tai kansainvälisistä sopimuksista, jotka liittyvät tähän lukuun tai vaikuttavat siihen. Lisäksi kukin osapuoli perustaa 13.4 artiklan (Tiedustelut ja yhteyspisteet) mukaisesti yhden tai useamman tiedotuspisteen, jotka pyynnöstä toimittavat tietoja kaikista tällaisista seikoista toisen osapuolen yrittäjille ja palveluntarjoajille.

2 ALAJAKSO

KANSALLINEN SÄÄNTELY

8.18 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tätä alajaksoa sovelletaan osapuolten toimenpiteisiin, jotka liittyvät lisensiointivaatimuksiin ja -menettelyihin tai pätevyysvaatimuksiin ja -menettelyihin, jotka vaikuttavat seuraaviin:

a) 8.4 artiklassa (Määritelmät) määritelty rajatylittävä palvelujen tarjoaminen;

b) 8.8 artiklassa (Määritelmät) määritelty oikeus- ja luonnollisten henkilöiden sijoittautuminen osapuolten alueelle;

c) 8.13 artiklassa (Soveltamisala ja määritelmät) määritelty luonnollisten henkilöiden tilapäinen oleskelu niiden alueella.

2. Näitä sääntöjä sovelletaan ainoastaan toimialoihin, joilla osapuoli on tehnyt erityisiä sitoumuksia ja ainoastaan siinä laajuudessa, joissa tällaisia erityisiä sitoumuksia sovelletaan.

3. Näitä sääntöjä ei sovelleta toimenpiteisiin, kun toimenpiteet muodostavat 8.5 (Markkinoille pääsy) ja 8.10 (Markkinoille pääsy) ja/tai 8.6 (Kansallinen kohtelu) ja 8.11 artiklassa (Kansallinen kohtelu) tarkoitettuja rajoituksia.

4. Tässä alajaksossa

a) ’toimivaltaisilla viranomaisilla’ tarkoitetaan sellaisia keskus-, alue- tai paikallistason julkishallintoa ja viranomaisia tai julkishallinnon ulkopuolisia elimiä niiden käyttäessä keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia, jotka tekevät päätöksiä palvelun tarjoamiseen myönnettävästä luvasta, myös sijoittautumisen osalta, tai luvasta perustaa muita taloudellisia toimintoja kuin palveluita;

b) ’lisensiointimenettelyillä’ tarkoitetaan hallinnollisia tai menettelysääntöjä, joita palvelun tarjoamiseen tai muun taloudellisen toiminnan kuin palveluiden perustamiseen tarvittavaa lupaa, mukaan luettuina lisenssin muutos tai uusiminen, hakevan luonnollisen tai oikeushenkilön on noudatettava voidakseen osoittaa täyttävänsä lisensiointivaatimukset;

c) ’lisensiointivaatimuksilla’ tarkoitetaan sisällöllisiä vaatimuksia, jotka eivät ole pätevyysvaatimuksia ja jotka luonnollisen tai oikeushenkilön on täytettävä voidakseen saada luvan palvelun tarjontaan tai muun taloudellisen toiminnan kuin palveluiden perustamiseen tai voidakseen muuttaa tällaista lupaa tai uusia sen;

d) ’pätevyysmenettelyillä’ tarkoitetaan hallinnollisia tai menettelysääntöjä, joita luonnollisen henkilön on noudatettava voidakseen osoittaa olevansa niiden pätevyysvaatimusten mukainen, joita palvelun tarjoamiseen tarvittavan luvan saaminen edellyttää;

e) ’pätevyysvaatimuksilla’ tarkoitetaan sisällöllisiä vaatimuksia, jotka liittyvät luonnollisen henkilön pätevyyteen tarjota jokin palvelu ja joiden osoittamista edellytetään luvan saamiseksi palvelun tarjoamista varten.

8.19 ARTIKLA

Lisensiointia ja pätevyyttä koskevat edellytykset

1. Kukin osapuoli varmistaa, että lisensiointivaatimuksiin ja -menettelyihin ja pätevyysvaatimuksiin ja -menettelyihin liittyvät toimenpiteet pohjautuvat ehtoihin, jotka ovat

a) selkeitä;

b) objektiivisia ja avoimia; ja

c) ennalta vahvistettuja sekä yleisesti ja asianomaisten henkilöiden saatavilla.

2. Lupa tai lisenssi on myönnettävä heti, kun soveltuvan tarkastelun pohjalta on vahvistettu, että ehdot on täytetty, edellyttäen että lupia tai lisenssejä on saatavilla.

3. Kukin osapuoli pitää yllä tai perustaa oikeudellisia, välitys- tai hallinnollisia tuomioistuimia tai menettelyitä, jotka mahdollistavat vahinkoa kärsineen yrittäjän tai palveluntarjoajan pyynnöstä nopean uudelleenkäsittelyn ja tarvittaessa asianmukaiset oikaisukeinot, kun kyse on hallinnollisista päätöksistä, jotka koskevat sijoittautumista, rajatylittävää palveluntarjontaa tai luonnollisten henkilöiden tilapäistä oleskelua liiketoimintaa varten. Siinä tapauksessa, että edellä mainitut menettelytavat eivät ole riippumattomia elimestä, jolle on uskottu asianomaisen hallinnollisen päätöksen tekeminen, kunkin osapuolen on taattava, että menettelytavat turvaavat asian objektiivisen ja puolueettoman tarkastelun.

Tämän kohdan määräykset eivät velvoita osapuolta perustamaan edellä mainittuja tuomioistuimia tai menettelytapoja siinä tapauksessa, että perustaminen olisi ristiriidassa osapuolen perustuslaillisen järjestelmän tai sen oikeudellisen järjestelmän luonteen kanssa.

8.20 ARTIKLA

Lisensiointia ja pätevyyttä koskevat menettelyt

1. Kukin osapuoli varmistaa, että lisensiointia ja pätevyyttä koskevat menettelyt ja muodollisuudet ovat mahdollisimman yksinkertaisia eivätkä tarpeettomasti mutkista tai viivytä palvelun tarjoamista. Kaikkien hakijoille mahdollisesti koituvien lisensiointimaksujen[1] olisi oltava kohtuullisia eivätkä ne saisi itsessään rajoittaa palvelun tarjoamista.

2. Kukin osapuoli varmistaa, että toimivaltaisten viranomaisten lisensiointi- tai lupa-asioissa käyttämät menettelyt ovat kaikkiin hakijoihin nähden puolueettomia. Toimivaltaisen viranomaisen olisi tehtävä päätöksensä riippumattomasti, eikä se saa olla vastuussa toiminnastaan mihinkään sellaiseen palveluiden toimittajaan nähden, jolta edellytetään lisenssiä tai lupaa.

3. Jos hakemuksille on tietty määräaika, hakijalle on varattava kohtuullinen ajanjakso hakemuksen jättämistä varten. Toimivaltaisen viranomaisen on aloitettava hakemuksen käsittely viipymättä. Mahdollisuuksien mukaan hakemukset olisi voitava toimittaa sähköisessä muodossa samoin aitoutta koskevin edellytyksin kuin paperikopiona toimitettavat hakemuksetkin.

[1] Lisensiointi- tai lupamaksuihin eivät sisälly huutokaupasta, tarjouskilpailusta tai muusta syrjittämättömästä luvan myöntämistavasta johtuvat maksut eivätkä pakolliset suoritukset yleispalvelun tarjoamiseksi.

4. Kukin osapuoli varmistaa, että hakemuksen käsittely, myös lopullisen päätöksen tekeminen, saatetaan loppuun kohtuullisessa ajassa täydellisen hakemuksen toimittamisesta lukien. Kunkin osapuolen on pyrittävä vahvistamaan tavanomainen aikataulu hakemuksien käsittelyä varten.

5. Toimivaltaisen viranomaisen on kohtuullisessa ajassa epätäydelliseksi katsomansa hakemuksen vastaanottamisesta ilmoitettava tästä hakijalle ja siinä määrin kuin se on mahdollista nimettävä hakemuksen täydentämiseen vaadittavat lisätiedot ja tarjottava mahdollisuus puutteiden korjaamiseen.

6. Alkuperäisten asiakirjojen sijaan olisi mahdollisuuksien mukaan hyväksyttävä oikeaksi todistetut kopiot.

7. Jos toimivaltainen viranomainen hylkää hakemuksen, hakijalle on ilmoitettava kirjallisesti ja viipymättä. Hakijalle olisi periaatteessa pyynnöstä ilmoitettava myös hakemuksen hylkäämisen syyt sekä määräaika muutoksen hakemiselle hylkäävään päätökseen. Hakijalle olisi mahdollisuuksien mukaan annettava kohtuullisen ajan kuluessa mahdollisuus toimittaa uusi hakemus.

8. Kunkin osapuolen on varmistettava, että myönnetty lisenssi tai lupa tulee viipymättä voimaan siinä vahvistettujen ehtojen ja edellytysten mukaisesti.

3 ALAJAKSO

TIETOKONEPALVELUT

8.21 ARTIKLA

Tietokonepalvelut

1. Osapuolet hyväksyvät seuraavissa kohdissa esitetyn yhteisen tulkinnan B (Rajatylittävä palvelujen tarjoaminen), C (Sijoittautuminen) ja D jakson (Luonnollisten henkilöiden tilapäinen oleskelu liiketoimintaa varten) mukaisesti vapautettujen tietokonepalveluiden osalta.

2. Osapuolet hyväksyvät, että Yhdistyneiden kansakuntien koodi CPC[1] 84, jolla kuvataan tietokonepalveluita ja niihin liittyviä palveluita, kattaa kaikki tietokonepalvelut ja niihin liittyvät palvelut. Tekniikan kehitys on johtanut siihen, että näitä palveluita tarjotaan yhä useammin toisiinsa liittyvien palveluiden kokonaisuutena tai pakettina, johon voivat sisältyä kaikki 3 kohdassa luetellut perustoiminnot tai joitain niistä. Esimerkiksi verkkosivujen tai verkkoalueen isännöinti, tietojen louhintapalvelut ja grid-laskenta koostuvat tietokonepalveluiden perustoimintojen yhdistelmistä.

[1] CPC tarkoittaa yhteistä tavaraluokitusta sellaisena kuin Yhdistyneiden kansakuntien tilastokomissio on sen hyväksynyt (Statistical Papers, Series M, N°77, CPC prov, 1991).

3. Tietokonepalvelut ja niihin liittyvät palvelut, riippumatta siitä, tarjotaanko ne verkoston, myös internetin, kautta, sisältävät kaikki palvelut, joissa tarjotaan jotain seuraavista tai jotain niiden yhdistelmää:

a) tietokoneita tai tietokonejärjestelmiä koskevaa tai niitä varten tehtävää konsultointia, sopeuttamista, strategioita, analyysia, suunnittelua, määrittelyjä, tuotesuunnittelua, kehittämistä, asentamista, toteuttamista, integrointia, testausta, vianetsintää, päivitystä, tukea, teknistä apua tai hallinnointia;

b) ohjelmistoja koskevaa tai niitä varten tehtävää konsultointia, strategioita, analyysia, suunnittelua, määrittelyjä, tuotesuunnittelua, kehittämistä, asentamista, toteuttamista, integrointia, testausta, vianetsintää, päivitystä, sopeuttamista, ylläpitoa, tukea, teknistä apua, hallinnointia tai käyttöä[1];

c) tietojenkäsittelyä, tietojen tallennusta, tietojen isännöintiä tai tietokantapalveluja;

d) toimistokoneiden ja -laitteiden sekä tietokoneiden huolto- ja korjauspalveluja; ja

e) muualle luokittelemattomia ohjelmistoon, tietokoneisiin tai tietokonejärjestelmiin liittyviä asiakkaiden henkilöstön koulutuspalveluita.

[1] ’Ohjelmistolla’ tarkoitetaan ohjekokonaisuuksia, joita tietokoneiden toiminta ja viestintä edellyttävät. Eri ohjelmia voidaan kehittää eri sovelluksia varten (sovellusohjelmistot), ja asiakas voi valita joko sellaisenaan valmiita ohjelmia (ohjelmistopaketti) tai kehittää erityisohjelmia erityistarpeisiinsa (räätälöidyt ohjelmistot) tai käyttää näiden molempien yhdistelmää.

4. Osapuolet hyväksyvät, että monissa tapauksissa tietokonepalvelut ja niihin liittyvät palvelut mahdollistavat muiden palveluiden[1] tarjonnan sekä sähköisin että muin keinoin. Tässä tapauksessa on kuitenkin tärkeää erottaa toisistaan tietokonepalvelut ja niihin liittyvät palvelut (esimerkiksi www-sivujen tai sovelluksen isännöinti) ja muut palvelut[2], jotka ovat mahdollisia tietokonepalveluiden ja niihin liittyvien palveluiden ansioista. Tällainen muu palvelu ei kuulu CPC 84:n piiriin riippumatta siitä, onko se mahdollinen tietokonepalveluiden ja niihin liittyvien palveluiden ansioista.

4 ALAJAKSO

POSTIPALVELUT

8.22 ARTIKLA

Kilpailunvastaisten käytänteiden torjunta postialalla[3]

Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa asianmukaisia toimenpiteitä[4] sen estämiseksi, että postipalveluiden tarjoajat, jotka joko yksin tai yhdessä ovat suuria tarjoajia kyseisillä postipalveluiden markkinoilla, ottavat käyttöön kilpailunvastaisia käytäntöjä tai jatkavat sellaisten soveltamista.

---

1 Esim. W/120.1.A.b. (laskentatoimen palvelut, tilintarkastuspalvelut ja kirjanpidon palvelut), W/120.1.A.d. (arkkitehtipalvelut), W/120.1.A.h. (lääkäripalvelut ja hammashoitopalvelut), W/120.2.D (audiovisuaalisen alan palvelut), W/120.5. (koulutuspalvelut).

2 Ks. edellinen alaviite.

3 Selkeyden vuoksi todetaan, että 8.22 artiklaa (Kilpailunvastaisten käytänteiden torjunta postialalla) sovelletaan ainoastaan peruskirjepalveluihin.

4 Asianmukaisten toimenpiteiden voimassa pitämiseen sisältyy tällaisten toimenpiteiden tehokas täytäntöönpano.

8.23 ARTIKLA

Sääntelyelinten riippumattomuus

Sääntelyelinten on oltava oikeudellisesti erillisiä kaikista postipalveluiden tarjoajista, eivätkä ne saa olla niille vastuussa toiminnastaan. Sääntelyviranomaisen päätösten ja sen käyttämien menettelyjen on oltava tasapuoliset kaikkien markkinaosapuolten kannalta.

5 ALAJAKSO

TELEVIESTINTÄPALVELUT

8.24 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä alajaksoa sovelletaan toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat televiestintäpalveluiden kauppaan, ja tässä esitetään sääntelykehys, joka koskee tämän luvun B–D jakson mukaisesti vapautettuja televiestintäpalveluita.

2. Tätä alajaksoa ei sovelleta mihinkään osapuolen hyväksymään tai voimassa pitämään toimenpiteeseen, joka liittyy radio- tai televisio-ohjelmien kaapelitse tai yleisradiolähetyksinä tapahtuvaan jakeluun.

3. Tämän alajakson määräyksiä ei voida tulkita siten, että ne edellyttävät, että

a) osapuoli antaa toisen osapuolen palveluntarjoajalle oikeuden perustaa, rakentaa, vuokrata, käyttää tai tarjota televiestinnän siirtoverkkoja tai palveluita omassa erityissitoumusten luettelossaan täsmennettyjen lisäksi; tai

b) osapuoli pakottaa palvelun tarjoajan perustamaan, rakentamaan, hankkimaan, vuokraamaan, käyttämään tai tarjoamaan televiestinnän siirtoverkkoja tai palveluita, jos tällaisia verkkoja tai palveluilta ei yleisesti ole tarjolla.

4. Kunkin osapuolen on vahvistettava, ylläpidettävä, muutettava tai peruutettava 8.26 (Pääsy yleisiin televiestintäverkkoihin ja -palveluihin ja niiden käyttö), 8.28 (Yhteenliittäminen), 8.29 (Yhteenliittäminen suuren palveluntarjoajan kanssa), 8.30 (Suurien palveluntarjoajien toiminta), 8.32 (Eriytetyt verkkoelementit), 8.33 (Rinnakkain sijoittaminen), 8.34 (Jälleenmyynti), 8.35 (Yhteiskäyttö), 8.36 (Vuokrajohtopalveluiden varaaminen) ja 8.38 artiklassa (Merenalaisten kaapeleiden rantautumispisteet) määrätyt palveluntarjoajien oikeudet ja velvollisuudet televiestintämarkkinoita koskevan lainsäädäntönsä ja sisäisten menettelyjensä mukaisesti. Unionin osalta tällaiset menettelyt merkitsevät unionin sääntelyviranomaisten toteuttamaa kyseessä olevien tuote- ja palvelumarkkinoiden tarkastelua, josta säädetään aihetta koskevassa unionin lainsäädännössä, palveluntarjoajan nimeämistä markkinavoimaltaan merkittäväksi sekä tällaisen tarkastelun pohjalta tehtävää sääntelyviranomaisten päätöstä mainittujen oikeuksien ja velvollisuuksien määräämisestä, ylläpitämisestä, muuttamisesta tai peruuttamisesta.

8.25 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä alajaksossa

a) ’yleisradiolähetyksellä’ tarkoitetaan yleisön tai sen osan vastaanotettavaksi tarkoitettua vapaasti etenevää langattomasti tai johtoja hyväksi käyttäen tapahtuvaa lähetystä, sen alkupaikan sijainnista riippumatta, joka on tarpeen ääni- ja/tai kuvasignaaliohjelman vastaanottamiseksi ja/tai esittämiseksi mutta johon eivät kuulu operaattoreiden väliset yhteydet;

b) ’loppukäyttäjällä’ tarkoitetaan yleisen televiestintäverkon tai -palvelun käyttäjää tai palveluntarjoajaa, lukuun ottamatta käyttöä yleisen televiestintäverkon tai -palveluiden tarjoamiseksi edelleen;

c) ’välttämättömillä televiestintälaitteilla’ tarkoitetaan yleisen televiestintäverkon ja -palvelun laitteita,

   i) jotka tarjoaa ainoastaan tai pääasiassa yksi tarjoaja tai rajallinen määrä tarjoajia; ja

   ii) joiden korvaaminen palvelun tarjoamista varten ei ole taloudellisesti tai teknisesti mahdollista;

d) ’yhteenliittämisellä’ tarkoitetaan yleisten televiestintäverkkojen tai -palvelujen tarjoajien linkittämistä, jotta yhden tarjoajan palveluja käyttävät voivat olla yhteydessä toisen tarjoajan asiakkaisiin ja käyttää toisen tarjoajan palveluja;

e) ’suurella palveluntarjoajalla’ tarkoitetaan yleisten televiestintäverkkojen tai -palvelujen toimittajaa, joka voi kyseisillä televiestintäverkkojen tai -palvelujen markkinoilla olennaisesti vaikuttaa osallistumisehtoihin hinnan ja tarjonnan osalta seuraavien tekijöiden vuoksi:

i) välttämättömät laitteet ovat sen hallinnassa; tai

ii) se voi hyödyntää asemaansa markkinoilla;

f) ’syrjimättömällä’ tarkoitetaan kohtelua, joka on yhtä edullinen kuin muille yleisten televerkkojen tai televiestintäpalveluiden käyttäjille samanlaisissa olosuhteissa myönnetty kohtelu;

g) ’numeron siirrettävyydellä’ tarkoitetaan yleisten televiestintäverkkojen tai -palveluiden loppukäyttäjälle tarjottavaa mahdollisuutta säilyttää puhelinnumeronsa vaihtaessaan samankaltaisten yleisten televiestintäverkkojen tai -palveluiden tarjoajaa samassa sijaintipaikassa ilman palvelun laatuun, luotettavuuteen tai käyttömukavuuteen kohdistuvaa haittaa;

h) ’yleisellä televiestintäverkolla’ tarkoitetaan televiestintäverkkoa, jonka osapuoli edellyttää tarjoavan yleisiä televiestintäpalveluita määrättyjen verkon liityntäpisteiden välillä;

i) ’yleisellä televiestintäpalvelulla’ tarkoitetaan mitä tahansa televiestintäpalvelua, jonka osapuoli on nimenomaisesti tai käytännössä vaatinut tarjottavaksi yleisesti;

j) ’merenalaisen kaapelin rantautumispisteellä’ tarkoitetaan tilaa ja rakennuksia, joihin kansainväliset merenalaiset kaapelit johtavat ja päättyvät ja joissa ne liitetään runkoliityntälinkkeihin;

k) ’televiestinnällä’ tarkoitetaan signaalien lähettämistä ja vastaanottamista mitä tahansa elektromagneettista tapaa käyttäen;

l) ’televiestintäpalveluilla’ tarkoitetaan kaikkia palveluita, jotka koostuvat sähkömagneettisten signaalien lähettämisestä ja vastaanottamisesta, mutta niihin eivät sisälly yleisradiotoiminta eivätkä toimialat, jotka koostuvat sellaisen sisällön tarjoamisesta, jonka siirtäminen edellyttää televiestintää; ja

m) ’televiestinnän sääntelyelimellä’ tarkoitetaan kansallista elintä tai elimiä, joiden tehtävänä on televiestinnän sääntely.

8.26 ARTIKLA

Pääsy yleisiin televiestintäverkkoihin ja -palveluihin ja niiden käyttö

1. Kukin osapuoli varmistaa, että toisen osapuolen palveluntarjoajien saatavilla ja käytettävissä ovat kohtuullisin, syrjimättömin ja avoimin ehdoin ja edellytyksin kaikki yleiset televiestintäverkot ja -palvelut, yksityiset vuokrajohdot mukaan luettuina, joita sen alueella tai sen rajojen yli tarjotaan, myös 2 ja 3 kohdassa vahvistetulla tavalla.

2. Kukin osapuoli varmistaa, että tällaisten palveluntarjoajien sallitaan

a) ostaa tai vuokrata ja liittää päätelaitteita tai muita laitteita, jotka toimivat rajapintana yleiseen televiestintäverkkoon;

b) liittää yhteen yksityisiä vuokrajohtoja tai omia johtoja ja yleisiä televiestintäverkkoja ja -palveluja sen alueen alueella tai sen rajojen yli tai muiden palveluntarjoajien vuokrattuja tai omia johtoja; ja

c) käyttää valitsemiaan käyttöprotokollia sen lisäksi, mikä on tarpeen, jotta varmistetaan televiestintäverkkojen ja -palveluiden yleinen saatavuus.

3. Kunkin osapuolen on varmistettava, että toisen osapuolen palveluntarjoajat voivat käyttää yleisiä televiestintäverkkoja ja -palveluja sen alueella ja rajojen yli tiedonsiirtoa varten, mukaan lukien tällaisten palveluntarjoajien yrityksen sisäinen viestintä ja pääsy kumman tahansa osapuolen alueella tietokannoissa pidettäviin tai muulla tavalla säilytettyihin konekielellä luettaviin tietoihin. Kaikista osapuolen uusista tai muutetuista toimenpiteistä, jotka merkittävästi vaikuttavat tällaiseen käyttöön, on ilmoitettava toiselle osapuolelle, ja niistä on neuvoteltava.

8.27 ARTIKLA

Tietojen luottamuksellisuus

Palvelukauppaa rajoittamatta kukin osapuoli varmistaa kaikkien yleisiä televiestintäverkkoja ja -palveluita käyttävän televiestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuuden.

8.28 ARTIKLA

Yhteenliittäminen[1]

1. Kukin osapuoli varmistaa, että kaikilla palveluntarjoajilla, joilla on yleisten televiestintäverkkojen ja -palveluiden tarjoamista koskeva lupa, on oikeus ja velvollisuus neuvotella verkkojen yhteenliittämisestä muiden yleisten televiestintäverkkojen ja -palveluiden tarjoajien kanssa. Verkkojen yhteenliittämisestä on sovittava kyseisten osapuolten kaupallisten neuvottelujen pohjalta.

2. Sääntelyviranomaisten on varmistettava, että toimittajat, jotka verkkojen yhteenliittämisjärjestelyjä koskevien neuvottelujen myötä saavat tietoja toisilta yrityksiltä, käyttävät tällaisia tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on annettu, ja huolehtivat aina toimitettujen tai tallennettujen tietojen luottamuksellisuudesta.

8.29 ARTIKLA

Yhteenliittäminen suuren palveluntarjoajan kanssa

1. Kunkin osapuolen on varmistettava, että kaikki sen alueen suuret palveluntarjoajat tarjoavat yhteenlittämismahdollisuuden toisen osapuolen televiestintäverkkojen ja -palveluiden toimittajien toimintoja ja laitteistoja varten kaikissa suuren palveluntarjoajan verkoston teknisesti mahdollisissa kohdissa. Yhteenliittäminen toteutetaan

[1] Tämän ja 8.30 artiklan (Suurien palveluntarjoajien toiminta) soveltamista varten yleisten televiestintäverkkojen tai -palvelujen toimittajan nimeämisen suureksi palveluntarjoajaksi on tapahduttava kunkin osapuolen kansallisen lainsäädännön ja menettelyiden mukaisesti.

a) syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin (mukaan luettuina tekniset standardit ja eritelmät) ja syrjimättömin hinnoin sekä laatuvaatimuksin, jotka ovat yhtä korkeatasoiset tai edulliset kuin ne, joita sovelletaan tällaisen suuren palveluntarjoajan omiin vastaaviin palveluihin tai siihen vailla sidosyhteyttä olevien yleisten televiestintäverkkojen tai -palveluiden tarjoajien vastaaviin palveluihin taikka sen tytäryhtiön tai muun sidosyrityksen tarjoamiin palveluihin;

b) joutuisasti ja soveltaen periaatteita, edellytyksiä (mukaan luettuina tekniset standardit ja eritelmät) ja kustannusperustaisia maksuja, jotka ovat avoimia, taloudelliseen toteutettavuuteen nähden kohtuullisia ja riittävän eriteltyjä, jotta palveluntarjoajan ei tarvitse maksaa sellaisista verkon osista tai toiminteista, joita se ei tarvitse palvelunsa tarjoamiseen; ja

c) yleisten televiestintäverkkojen tai -palveluiden toimittajien enemmistölle tarjottujen verkon liityntäpisteiden lisäksi pyynnöstä myös muissa pisteissä sellaista maksua vastaan, joka perustuu tarvittavien lisätoiminteiden rakentamiskustannuksiin.

2. Kukin osapuoli varmistaa, että sen alueen suuret palveluntarjoajat julkaisevat joko yhteenliittämissopimuksensa tai yhteenliittämistarjouksensa mallin.

3. Menettelyt, joilla yhteenliittäminen suureen palveluntarjoajaan toteutetaan, on julkistettava.

4. Kun yleisten televiestintäverkkojen tai -palvelujen toimittajat eivät pysty ratkaisemaan riitaa, joka koskee suuren palveluntarjoajan tarjoaman yhteenliittymisen ehtoja, edellytyksiä ja hintaa, niiden on voitava pyytää riitaan ratkaisua sääntelyelimeltä, joka pyrkii ratkaisemaan riidat mahdollisimman lyhyessä ajassa ja joka tapauksessa 180 päivän kuluessa siitä, kun asia on saatettu sen käsiteltäväksi, kuitenkin sillä varauksella, että monimutkaisten riitojen ratkaisu voi kestää yli 180 päivää.

8.30 ARTIKLA

Suurien palveluntarjoajien toiminta

1. Kukin osapuoli voi määrätä suurille palveluntarjoajille syrjimättömyyttä koskevia velvoitteita yhteenliittämisen ja/tai verkkoon pääsyn osalta.

2. Syrjimättömyysvelvoitteilla on varmistettava erityisesti, että suuri palveluntarjoaja soveltaa vastaavia ehtoja vastaavissa olosuhteissa muihin palveluntarjoajiin, jotka tarjoavat vastaavia palveluja, sekä tarjoaa palveluja ja tietoja muille vastaavilla ehdoilla ja samanlaatuisina kuin omia palveluitaan varten tai tytäryhtiöidensä tai kumppaniensa palveluita varten.

8.31 ARTIKLA

Suuria palveluntarjoajia koskeva kilpailun suojaaminen

Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa asianmukaisia toimenpiteitä[1] sen estämiseksi, että yleisten televiestintäverkkojen tai -palvelujen toimittajat, jotka joko yksin tai yhdessä ovat suuria tarjoajia sen alueella, ottavat käyttöön kilpailunvastaisia käytäntöjä tai jatkavat sellaisten soveltamista. Tällaisia kilpailunvastaisia käytäntöjä ovat erityisesti

a) kilpailua rajoittavien ristikkäistukien käyttö tai hintaruuvi;

b) kilpailijoilta saatujen tietojen käyttö kilpailua rajoittavasti;

[1] Soveltuvien toimenpiteiden voimassa pitämiseen sisältyy tällaisten toimenpiteiden tehokas täytäntöönpano.

c) se, ettei muiden yleisten televiestintäverkkojen ja -palveluiden tarjoajien käyttöön anneta ripeästi teknisiä tietoja välttämättömistä laitteista eikä kaupallisesti tärkeitä tietoja, joita ne tarvitsevat voidakseen tarjota yleisiä televiestintäpalveluja;

d) palveluiden hinnoittelu tavalla, joka todennäköisesti kohtuuttomasti rajoittaa kilpailua, kuten saalistushinnoittelu.

8.32 ARTIKLA

Eriytetyt verkkoelementit

1. Kukin osapuoli velvoittaa suuret palveluntarjoajat vastaamaan kohtuullisiin pyyntöihin, jotka koskevat tiettyjen verkkoelementtien ja niihin liittyvien toimintojen saantia ja käyttöä eriytetyltä pohjalta ja joutuisasti sekä soveltaen ehtoja ja edellytyksiä, jotka ovat kohtuullisia, avoimia ja syrjimättömiä ja erityisesti

a) antamaan tiettyjen verkkoelementtien ja/tai toimintojen, myös verkkoelementtien, jotka eivät ole aktiivisia, käyttöoikeus, ja/tai tilaajayhteyksien eriytetty tarjonta, jotta mahdollistettaisiin muun muassa tilaajaliittymän jälleenmyyntitarjoukset;

b) myöntämään teknisten rajapintojen, yhteyskäytäntöjen tai muiden keskeisten palvelujen tai virtuaaliverkkopalvelujen yhteentoimivuuden kannalta välttämättömien tekniikkojen avoin käyttöoikeus;

c) tarjoamaan rinnakkain sijoittamista; ja

d) tarjoamaan tiettyjä sellaisia palvelua, joita tarvitaan päästä päähän -palvelujen yhteentoimivuuden varmistamiseksi käyttäjille.

2. Kun osapuoli tarkastelee edellä 1 kohdassa tarkoitettuja velvoitteita, se voi ottaa huomioon muiden muassa seuraavat tekijät:

a) kilpailevien toimintojen käytön tai asentamisen tekninen ja taloudellinen kannattavuus, ottaen huomioon kyseessä olevan yhteenliittämisen ja/tai käyttöoikeuden luonne ja laatu, myös muiden alkuvaiheen käyttöoikeustuotteiden kuten kaapelikanavien käyttöoikeuden kannattavuus;

b) ehdotetun käyttöoikeuden toteuttamiskelpoisuus suhteessa käytettävissä olevaan kapasiteettiin;

c) toiminnon omistajan tekemät perusinvestoinnit ottaen huomioon investointeihin liittyvät riskit; ja

d) tarve suojella tehokasta ja kestävää kilpailua.

8.33 ARTIKLA

Rinnakkain sijoittaminen

1. Kukin osapuoli varmistaa, että suuret palveluntarjoajat sen alueella antavat joutuisasti sekä soveltaen kohtuullisia ja syrjimättömiä ehtoja ja edellytyksiä toisen osapuolen yleisten televiestintäverkkojen tai -palveluiden tarjoajille mahdollisuuden sellaiseen laitteiden fyysiseen rinnakkain sijoittamiseen, jota eritettyjen verkkoelementtien yhteenliittäminen tai käyttömahdollisuus edellyttää.

2. Kukin osapuoli voi määritellä oman lainsäädäntönsä mukaisesti paikat, joissa se edellyttää oman alueensa suurten palveluntarjoajien tarjoavan 1 kohdan mukaista rinnakkain sijoittamista.

8.34 ARTIKLA

Jälleenmyynti

Kukin osapuoli varmistaa, että suuret palveluntarjoajat sen alueella tarjoavat tämän alajakson ja erityisesti 8.32 artiklan (Eriytetyt verkkoelementit) mukaisesti toisen osapuolen yleisten televiestintäverkkojen tai -palveluiden tarjoajille jälleenmyyntiin sellaisia yleisiä televiestintäpalveluita, joita nämä suuret palveluntarjoajat tarjoavat vähittäismyyntinä loppukäyttäjille.

8.35 ARTIKLA

Yhteiskäyttö

1. Kunkin osapuolen on, suhteellisuusperiaate huomioon ottaen, voitava määrätä kaikille suurille palveluntarjoajille, joilla on oikeus asentaa järjestelmiä yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevan omaisuuden yhteyteen, velvollisuus jakaa tällaiset järjestelmät tai omaisuus, myös rakennukset, rakennusten sisääntulot, rakennusten kaapelointi, mastot, antennit, tornit ja muut tukirakenteet, pylväät, kaapelikanavat, tyhjät putket, kaapelikaivot ja jakokaapit.

2. Kukin osapuoli voi määritellä oman lainsäädäntönsä mukaisesti järjestelmät, joissa se edellyttää oman alueensa suurten palveluntarjoajien tarjoavan 1 kohdan mukaista yhteiskäyttöä siltä pohjalta, että teknisistä tai taloudellisista syistä tällaisia järjestelmiä ei voida korvata kilpailevan palvelun tarjoamiseksi.

8.36 ARTIKLA

Vuokrajohtopalveluiden varaaminen

Kukin osapuoli varmistaa, että sen alueen vuokrajohtopalveluiden suuret toimittajat tarjoavat joutuisasti sekä soveltaen ehtoja ja edellytyksiä, jotka ovat kohtuullisia, syrjimättömiä ja avoimia, toisen osapuolen oikeushenkilöille vuokrajohtopalveluita, jotka ovat yleisiä televiestintäpalveluita.

8.37 ARTIKLA

Numeron siirrettävyys

Kukin osapuoli varmistaa, että yleisten televiestintäpalveluiden tarjoajat mahdollistavat sen alueella numeron siirrettävyyden kyseisen osapuolen nimeämien palveluiden osalta, siinä määrin kuin se on teknisesti mahdollista, joutuisasti sekä kohtuullisin ehdoin ja edellytyksin.

8.38 ARTIKLA

Merenalaisten kaapeleiden rantautumispisteet

Kukin osapuoli varmistaa alueellaan merenalaisten kaapelijärjestelmien, rantautumispisteet mukaan luettuina, käyttömahdollisuuden, kun toimittajalla on lupa käyttää merenalaista kaapelijärjestelmää yleisenä televiestintäpalveluna, kohtuullisia, syrjimättömiä ja avoimia ehtoja ja edellytyksiä soveltaen.

8.39 ARTIKLA

Riippumaton sääntelyviranomainen

1. Kukin osapuoli varmistaa, että sen televiestinnän sääntelyelin on erillinen kaikista yleisten televiestintäverkkojen ja -palveluiden tai televiestintälaitteiden tarjoajista eikä niihin nähden vastuussa toiminnastaan. Tätä tarkoitusta varten kukin osapuoli varmistaa, ettei televiestinnän sääntelyelimellä ole mitään taloudellisia etuja tai minkäänlaista valvontasuhdetta tällaiseen toimittajaan nähden.

2. Kukin osapuoli varmistaa, että sen televiestinnän sääntelyelinten tekemät päätökset ja noudattamat menettelyt ovat oikeudenmukaiset ja tasapuoliset kaikkien markkinaosapuolten kannalta ja että ne tehdään ja pannaan täytäntöön ilman tarpeetonta viivytystä. Tätä varten kukin osapuoli varmistaa, että mikään sen mahdollinen taloudellinen etu yleisten televiestintäpalvelujen ja -verkkojen tarjoajaan nähden ei vaikuta sen televiestinnän sääntelyelimen tekemiin päätöksiin ja noudattamiin menettelyihin.

3. Sääntelyviranomaisten toimivaltaa on käytettävä avoimesti ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

4. Sääntelyviranomaisilla on oltava valtuudet varmistaa, että yleisten televiestintäverkkojen ja -palveluiden tarjoajat niiden alueella toimittavat niille pyynnöstä ja viipymättä kaikki tiedot, myös rahoitustiedot, joita sääntelyviranomaiset tarvitsevat voidakseen toteuttaa tämän alajakson mukaiset tehtävänsä. Pyydettyjen tietojen on oltava kohtuullisia ja oikeasuhteisia sääntelytehtävien toteuttamiseen nähden ja niitä on käsiteltävä luottamuksellisuusvaatimusten mukaisesti.

5. Sääntelyviranomaisella on oltava riittävä valta toimialan sääntelyyn. Sääntelyviranomaisen tehtävät on julkaistava helposti saatavilla olevassa ja selkeässä muodossa, erityisesti jos tehtävät on osoitettu useammalle kuin yhdelle elimelle.

8.40 ARTIKLA

Yleispalvelut

1. Kullakin osapuolella on oikeus määritellä, minkälaiset yleispalveluvelvoitteet se haluaa pitää voimassa.

2. Tällaisia velvoitteita ei sinänsä katsota kilpailun vastaisiksi, jos niitä hallinnoidaan avoimesti, objektiivisesti, syrjimättömästi ja kilpailun kannalta puolueettomalla tavalla eivätkä ne aiheuta suurempaa rasitetta kuin mitä osapuolen määrittämä yleispalvelu edellyttää.

3. Jos osapuoli edellyttää, että televiestintäpalveluiden tarjoajan on tarjottava tilaajaluetteloita, osapuolen on varmistettava, että tarjoaja soveltaa syrjimättömyyden periaatetta niiden tietojen käsittelyyn, jotka muut tällaisten televiestintäpalvelujen tarjoajat ovat sille toimittaneet.

8.41 ARTIKLA

Lupa televiestintäpalveluiden tarjoamiseen

1. Kukin osapuoli varmistaa että lisensiointimenettelyt ovat mahdollisimman yksinkertaisia eivätkä tarpeettomasti mutkista tai viivytä palvelun tarjoamista.

2. Jos osapuoli edellyttää yleisen televiestintäverkkojen tai -palvelujen tarjoajalta lisenssiä, osapuolen on tarjottava yleisesti saataville:

a) kaikki lisensiointiperusteet, -ehdot, -edellytykset ja -menettelyt, joita se soveltaa; ja

b) kohtuullinen aika, joka yleensä tarvitaan toimilupahakemusta koskevan päätöksen tekemiseen.

3. Kunkin osapuolen on varmistettava, että hakija saa pyynnöstä kirjallisesti syyt lisenssin epäämiseen.

4. Lisenssin hakijan on voitava hakea muutosta muutoksenhakuelimestä, jos lisenssi on perusteettomasti evätty.

5. Kaikkien hakijoille mahdollisesti koituvien lisensiointimaksujen[1] olisi oltava kohtuullisia eivätkä ne saisi itsessään rajoittaa palvelun tarjoamista.

8.42 ARTIKLA

Rajallisten voimavarojen myöntäminen ja käyttö

1. Kaikki menettelyt, jotka koskevat rajallisten voimavarojen, kuten taajuuksien, numeroiden ja reititysoikeuksien, myöntämistä ja käyttöä, on toteutettava puolueettomasti, viivytyksettä, avoimesti ja syrjimättömästi. Myönnettyjen taajuuskaistojen kulloinenkin tilanne on julkaistava, mutta yksityiskohtaisia tietoja julkishallinnon erityisiin käyttötarkoituksiin myönnetyistä taajuuksista ei edellytetä.

2. Osapuolet hyväksyvät, että spektrin jakamis- ja myöntämispäätökset sekä taajuushallintaa koskevat päätökset eivät sinänsä ole 8.5 (Markkinoille pääsy) ja 8.10 (Markkinoille pääsy) artiklan kanssa yhteensopimattomia toimenpiteitä. Näin ollen kumpikin osapuoli säilyttää oikeuden harjoittaa spektrin ja taajuuksien hallintaa koskevaa politiikkaansa, joka voi vaikuttaa yleisten televiestintäpalveluiden tarjoajien määrään, sillä edellytyksellä, että tämä tapahtuu tämän luvun määräyksiä vastaavalla tavalla. Osapuolet säilyttävät samoin oikeutensa jakaa taajuusalueita ottaen huomioon nykyiset ja tulevat tarpeet.

[1] Lisensiointi- tai lupamaksuihin eivät sisälly huutokaupasta, tarjouskilpailusta tai muusta syrjittämättömästä luvan myöntämistavasta johtuvat maksut eivätkä pakolliset suoritukset yleispalvelun tarjoamiseksi.

8.43 ARTIKLA

Täytäntöönpano

1. Kukin osapuoli varmistaa, että sen televiestinnän sääntelyelimellä on soveltuvat menettelyt ja toimivalta, jotta se voi panna täytäntöön kansalliset toimenpiteet, jotka liittyvät tämän alajakson mukaisiin velvoitteisiin. Tällaisiin menettelyihin ja toimivaltaan sisältyvät mahdollisuus määrätä oikea-aikaisia, oikeasuhteisia ja tehokkaita seuraamuksia tai muuttaa, keskeyttää ja perua lisenssejä.

2. Jos suuri palveluntarjoaja kieltäytyy soveltamasta 8.29 (Yhteenliittäminen suuren palveluntarjoajan kanssa), 8.30 (Suurien palveluntarjoajien toiminta), 8.31 (Kilpailun suojaaminen suurilta palveluntarjoajilta), 8.32 (Eriytetyt verkkoelementit), 8.33 (Rinnakkain sijoittaminen), 8.34 (Jälleenmyynti), 8.35 (Yhteiskäyttö) ja 8.36 artiklassa (Vuokrajohtopalveluiden varaaminen) määrättyjä oikeuksia ja velvoitteita, pyynnön esittävä palveluntarjoaja voi pyytää sääntelyelimen väliintuloa ja tämän on kansallisen lainsäädännön mukaisesti tehtävä sitova päätös mahdollisimman lyhyen ja joka tapauksessa kohtuullisen ajan kuluessa.

8.44 ARTIKLA

Televiestintäriitojen ratkaiseminen

1. Kukin osapuoli varmistaa, että toisen osapuolen yleisten televiestintäverkkojen tai -palveluiden toimittajat voivat ripeästi hakea muutosta televiestinnän sääntelyelimeltä tai muulta asiaa käsittelevältä elimeltä ratkaistakseen riidat, jotka liittyvät tässä alajaksossa esitettyjä asioita koskeviin kansallisiin toimenpiteisiin.

2. Kukin osapuoli varmistaa, että kaikki toisen osapuolen yleisten televiestintäverkkojen tai -palveluiden toimittajat, joihin sen televiestinnän sääntelyelimen tekemä päätös vaikuttaa, voivat hakea muutosta tällaiseen päätökseen riidan osapuolista riippumattomalta oikeus- tai hallintoviranomaiselta.

3. Jos muutoksenhakuelin ei ole luonteeltaan oikeudellinen, sen päätökset on perusteltava kirjallisesti ja sen päätöksistä on lisäksi voitava valittaa puolueettomalle ja riippumattomalle oikeudelliselle viranomaiselle.

4. Kyseisten riidan osapuolten on pantava muutoksenhakuelinten tekemät päätökset toimeen soveltuvan kansallisen lainsäädännön ja sisäisten menettelyiden mukaisesti. Muutoksenhaku ei ole peruste sääntelypäätöksen vastaisuudelle, ellei toimivaltainen viranomainen keskeytä kyseisen sääntelypäätöksen soveltamista.

8.45 ARTIKLA

Avoimuus

Kun sääntelyelimet aikovat toteuttaa toimenpiteitä, jotka liittyvät tämän alajakson määräyksiin, niiden on annettava asianomaisille osapuolille mahdollisuus esittää huomautuksensa toimenpide-ehdotuksesta kohtuullisen ajan kuluessa ja niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Sääntelyelinten on julkaistava kuulemismenettelynsä tällaisten toimenpide-ehdotusten osalta. Sääntelyelimen olisi julkaistava kuulemismenettelyiden tulokset lukuun ottamatta tapauksia, joihin kuuluu luottamuksellista tietoa sellaisina kuin ne on määritelty yritysten luottamuksellisia tietoja koskevassa kansallisessa lainsäädännössä.

8.46 ARTIKLA

Joustavuus teknologian valinnassa

Osapuoli ei sää estää yleisten televiestintäpalveluiden tarjoajia valitsemasta joustavasti teknologiaa, jota ne käyttävät palveluidensa tarjontaan, sillä edellytyksellä, että kukin osapuoli voi toteuttaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että eri verkkojen loppukäyttäjät pystyvät viestimään keskenään.

8.47 ARTIKLA

Suhde muihin alajaksoihin, jaksoihin ja lukuihin

Jos tämä alajakso ja jokin muu tämän tai jonkin muun luvun alajakso tai jakso ovat keskenään ristiriidassa, sovelletaan siltä osin tätä alajaksoa.

8.48 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat televiestintä- ja tietotekniikka-alan nopean kehityksen sekä kansallisesti että kansainvälisesti ja tekevät yhteistyötä edistääkseen tällaisten palveluiden kehitystä, jotta televiestintä- ja tietotekniikan käytöstä saataisiin mahdollisimman suuri hyöty osapuolille.

2. Yhteistyöaloihin voivat kuulua seuraavat:

a) näkemysten vaihto politiikan kysymyksistä, kuten nopeiden laajakaistaverkkojen sääntelypuitteista ja kansainvälisten verkkovierailumaksujen pienentämisestä; ja

b) televiestintä- ja tietotekniikkapalveluiden, myös uusien kehittymässä olevien palveluiden, käytön edistäminen kuluttajien keskuudessa sekä julkisella ja yksityisellä sektorilla.

3. Yhteistyömuotoihin voivat kuulua seuraavat:

a) vuoropuhelun edistäminen politiikan kysymyksistä;

b) yhteistyön tehostaminen kansainvälisillä foorumeilla, jotka liittyvät televiestintä- ja tietotekniikkaan; ja

c) muut yhteistyömuodot.

6 ALAJAKSO

RAHOITUSPALVELUT

8.49 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Tässä alajaksossa vahvistetaan kaikkien B (Rajatylittävä palvelujen tarjonta), C (Sijoittautuminen) ja D jakson (Luonnollisten henkilöiden tilapäinen oleskelu liiketoimintaa varten) nojalla vapautettujen rahoituspalveluiden sääntelykehyksen periaatteet.

2. Tässä alajaksossa

a) ’rahoituspalvelulla’ tarkoitetaan mitä tahansa osapuolen rahoituspalveluiden tarjoajan tarjoamaa rahoitusluonteista palvelua, mukaan luettuina rahoitusluonteisten palveluiden satunnaiset tai liitännäispalvelut. Rahoituspalveluihin kuuluvat seuraavat toiminnot:

i) vakuutustoiminta ja siihen liittyvät palvelut:

1) ensivakuutus (mukaan luettuna rinnakkaisvakuutus):

aa) henkivakuutus;

bb) vahinkovakuutus;

2) jälleenvakuutus ja edelleenvakuutus;

3) vakuutusten välittäminen, kuten vakuutusmeklarien ja -asiamiesten toiminta; ja

4) vakuutusten liitännäispalvelut, kuten neuvonta-, aktuaari-, riskinarviointi- ja vahingonkäsittelypalvelut;

ja

ii) pankkipalvelut ja muut rahoituspalvelut (lukuun ottamatta vakuutuspalveluja):

1) talletusten ja muiden takaisinmaksettavien varojen vastaanotto yleisöltä;

2) kaikentyyppinen luotonanto, mukaan luettuina kulutusluotot, kiinnitysluotot, factoring-rahoitus ja liiketoimien rahoitus;

3) rahoitusleasing;

4) kaikki maksu- ja rahansiirtopalvelut, mukaan luettuina luotto- ja maksukortit, matkasekit ja pankkivekselit;

5) takaukset ja sitoumukset;

6) kaupankäynti omaan tai asiakkaiden lukuun pörssissä, OTC-markkinoilla tai muuten seuraavilla välineillä:

aa) rahamarkkinavälineet (mukaan lukien sekit, vekselit ja talletustodistukset);

bb) ulkomaanvaluutta;

cc) johdannaistuotteet, mukaan luettuina, muttei yksinomaan, futuurit ja optiot;

dd) valuuttakursseihin ja korkoihin liittyvät välineet, mukaan luettuina sellaiset tuotteet kuin swap-sopimukset ja korkotermiinit;

ee) siirtokelpoiset arvopaperit;

ff) muut markkinakelpoiset välineet ja rahoitusomaisuus, mukaan lukien jalometalliharkot;

7) osallistuminen kaikenlaisten arvopapereiden liikkeeseenlaskuun, mukaan lukien merkintätakuut ja sijoitukset asiamiehenä (julkisesti tai yksityisesti) ja liikkeeseenlaskuun liittyvien palvelujen tarjoaminen;

8) välitystoiminta rahamarkkinoilla;

9) omaisuuden hoito, kuten käteisvarojen tai arvopaperisalkun hoito, yhteissijoitusten hoidon kaikki muodot, eläkerahastojen hoito sekä arvopapereiden talletus- ja notariaattipalvelut;

10) rahoitusvaroihin kuten arvopapereihin, johdannaistuotteisiin ja muihin siirtokelpoisiin välineisiin liittyvät maksu- ja selvityspalvelut;

11) muita rahoituspalveluja tarjoavien suorittama rahoitustietojen hankinta ja siirto, rahoitusalan tietojenkäsittelyn ja siihen liittyvien ohjelmistojen tarjonta; ja

12) neuvonta, välitys ja muut liitännäisrahoituspalvelut 1–11 alakohdassa lueteltujen toimintamuotojen osalta, mukaan lukien luottotiedot ja luottotietoanalyysit, sijoituksiin ja arvopaperisalkkuihin liittyvä tutkimus ja neuvonta, yritysostoihin sekä yritysten uudelleenjärjestelyyn ja strategiaan liittyvä neuvonta;

b) ’rahoituspalveluiden tarjoajalla’ tarkoitetaan osapuolen kaikkia luonnollisia ja oikeushenkilöitä, jotka liiketoimintana harjoittavat rahoituspalveluiden tarjontaa kyseisen osapuolen alueella. Käsitteeseen ’rahoituspalveluiden tarjoaja’ eivät kuulu julkiset elimet;

c) ’uusilla rahoituspalveluilla’ tarkoitetaan rahoitusluonteista palvelua, jota mikään rahoituspalveluiden tarjoaja ei tarjoa osapuolen alueella mutta jota tarjotaan toisen osapuolen alueella, mukaan lukien palvelut, jotka liittyvät olemassa oleviin ja uusiin tuotteisiin tai tuotteen toimitustapaan;

d) ’julkisella elimellä’ tarkoitetaan

i) osapuolen viranomaisia, keskuspankkia tai rahapolitiikasta vastaavaa viranomaista taikka osapuolen omistuksessa tai valvonnassa olevaa elintä, jonka pääasiallisena tehtävänä on hoitaa julkisia tehtäviä tai suorittaa julkishallintoon kuuluvia toimintoja, ei kuitenkaan elintä, joka pääasiallisesti tarjoaa rahoituspalveluja kaupallisin ehdoin; tai

ii) näiden tehtävien osalta yksityistä elintä, joka hoitaa tehtäviä, joita yleensä hoitaa keskuspankki tai rahaviranomainen; ja

e) ’itsesääntelyorganisaatiolla’ tarkoitetaan valtiosta riippumatonta elintä, mukaan luettuina arvopaperi- tai futuuripörssejä tai markkinoita, selvitystoimistoja tai muita organisaatioita tai yhdistyksiä, jotka käyttävät omaa tai niille valtion-, alue- tai paikallishallinnolta taikka viranomaisilta siirrettyä sääntely- tai valvontavaltaa rahoituspalveluiden tarjoajiin nähden.

8.50 ARTIKLA

Vakauden ja luotettavuuden turvaamista koskeva poikkeus

1. Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei voida tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai ylläpitämästä vakauden ja luotettavuuden turvaamiseen liittyvistä syistä kohtuullisia toimenpiteitä, joita ovat muun muassa seuraavat:

a) sijoittajien, tallettajien, vakuutuksenottajien tai sellaisten henkilöiden, joiden omaisuudenhoidosta vastaa rahoituspalveluiden tarjoaja, suojelu;

b) rahoituspalveluiden tarjoajien toiminnan turvallisuuden, vakauden, luotettavuuden tai taloudellisen vastuun varmistaminen; tai

c) osapuolen rahoitusjärjestelmien luotettavuuden ja vakauden turvaaminen.

2. Nämä toimenpiteet eivät saa olla raskaampia kuin mikä on tarpeen niiden tavoitteen saavuttamiseksi eivätkä merkitä mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää toisen osapuolen rahoituspalveluiden tarjoajia kohtaan verrattuna osapuolen omiin rahoituspalvelun tarjoajiin taikka palvelukaupan peiteltyä rajoittamista.

3. Tämän sopimuksen määräyksiä ei saa tulkita siten, että osapuoli olisi velvoitettu paljastamaan yksittäisten kuluttajien liiketoimiin ja tileihin liittyviä tietoja tai julkisten elinten hallussa olevia luottamuksellisia tai yksityisiä tietoja.

4. Kukin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan varmistamaan, että Baselin pankkivalvontakomitean pankkivalvontaa koskevat perusperiaatteet, kansainvälisen vakuutusvalvojien järjestön (IAIS) normit ja periaatteet ja kansainvälisen arvopaperimarkkinavalvojien yhteisön (IOSCO) arvopaperikaupan sääntelyn tavoitteet ja periaatteet sekä vuonna 2008 tehdyssä tulo- ja pääomaverotusta koskevassa OECD:n malliverosopimuksessa esitetty avoimuutta ja tietojenvaihtoa verotusalalla koskeva normi pannaan täytäntöön ja että niitä sovelletaan osapuolen alueella.

5. Osapuoli voi vaatia toisen osapuolen rajatylittävien rahoituspalveluiden tarjoajilta ja rahoitusvälineiltä rekisteröintiä tai luvan hakemista, jollei 8.6 artiklassa (Kansallinen kohtelu) toisin määrätä ja rajoittamatta rahoituspalveluiden rajatylittävään kauppaan liittyvien muiden, toiminnan vakauden ja luotettavuuden turvaamiseen tarkoitettujen sääntelykeinojen käyttöä.

8.51 ARTIKLA

Itsesääntelyorganisaatiot

Jos osapuoli edellyttää liittymistä tai osallistumista tai pääsyä johonkin itsesääntelyorganisaatioon, jotta toisen osapuolen rahoituspalveluiden tarjoaja saisi tarjota rahoituspalveluja osapuolen alueelle, osapuolen on varmistuttava siitä, että tällaiset itsesääntelyorganisaatiot noudattavat 8.6 (Kansallinen kohtelu) ja 8.11 artiklassa (Kansallinen kohtelu) vahvistettuja velvoitteita.

8.52 ARTIKLA

Maksu- ja selvitysjärjestelmät

Kansallisen kohtelun myöntämisehtojen ja -edellytysten mukaisesti ja järjestelmään pääsyä koskevien kunkin osapuolen perusteiden asettamin rajoituksin kunkin osapuolen on sallittava alueelleen sijoittautuneiden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti rahoituspalveluiden tarjoajina säänneltyjen tai valvottujen toisen osapuolen rahoituspalveluiden tarjoajien päästä osalliseksi julkisten elinten ylläpitämiin maksu- ja selvitysjärjestelmiin sekä sellaisiin virallisiin rahoitus- ja jälleenrahoitusmahdollisuuksiin, jotka ovat käytettävissä tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä. Tällä artiklalla ei ole tarkoitus päästää näitä rahoituspalveluiden tarjoajia osallisiksi osapuolen viimekäden rahoittajan (”lender of last resort”) mahdollisuuksiin.

8.53 ARTIKLA

Uudet rahoituspalvelut

Kukin osapuoli sallii toisen osapuolen rahoituspalveluiden tarjoajien tarjota kaikkia sellaisia uusia rahoituspalveluita, joita se sallisi omien vastaavien rahoituspalveluiden tarjoajiensa tarjota edellyttämättä mitään lisälainsäädäntötoimia. Osapuoli voi määrätä sen institutionaalisen ja oikeudellisen muodon, jonka kautta uutta rahoituspalvelua voidaan tarjota, ja se voi edellyttää, että palvelun tarjoamiseen hankitaan lupa. Jos osapuoli edellyttää tällaista lupaa uudelta rahoituspalvelulta, päätös sen antamisesta on tehtävä kohtuullisen ajan kuluessa ja lupa voidaan evätä vain vakauden ja luotettavuuden turvaamiseen liittyvistä syistä 8.50 artiklan (Vakauden ja luotettavuuden turvaamista koskeva poikkeus) nojalla.

8.54 ARTIKLA

Tietojenkäsittely

1. Jollei soveltuvista yksityisyyden ja luottamuksellisuuden suojatoimenpiteistä muuta johdu, kukin osapuoli sallii toisen osapuolen rahoituspalveluiden tarjoajan siirtää tietojenkäsittelyssä tarvittavia tietoja sähköisesti tai muussa muodossa alueelleen ja sieltä pois, jos tällainen tietojenkäsittely on tarpeen kyseisen rahoituspalveluiden tarjoajan tavanomaisessa liiketoiminnassa.

2. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa soveltuvat suojatoimenpiteet yksityisyyden ja henkilötietojen, myös yksityishenkilöä koskevien tiedostojen ja tilitietojen, turvaamiseksi sillä edellytyksellä, että näitä suojatoimenpiteitä ei käytetä tämän sopimuksen määräysten kiertämiseen.

8.55 ARTIKLA

Erityiset poikkeukset

1. Tämän luvun määräysten ei saa tulkita estävän osapuolta tai sen julkisia elimiä harjoittamasta yksinoikeudella alueellaan yleiseen eläkejärjestelmään tai lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvaa toimintaa tai tarjoamasta siihen liittyviä palveluja, paitsi jos kyseistä toimintaa voivat harjoittaa osapuolen kansallisen sääntelyn mukaisesti myös julkisten elinten tai yksityisten laitosten kanssa kilpailevat rahoituspalveluiden tarjoajat.

2. Tämän sopimuksen määräyksiä ei sovelleta keskuspankin, rahaviranomaisen tai muun julkisen elimen raha- ja valuuttakurssipolitiikan yhteydessä toteuttamiin toimiin.

3. Tämän luvun määräysten ei saa tulkita estävän osapuolta, sen julkiset elimet mukaan luettuina, toteuttamasta tai tarjoamasta alueellaan yksinomaista toimintaa tai palveluita osapuolen puolesta tai sen takaamana tai osapuolen tai sen julkisten elinten rahavaroja käyttäen, paitsi jos kyseistä toimintaa voivat harjoittaa osapuolen kansallisen sääntelyn mukaisesti myös julkisten elinten tai yksityisten laitosten kanssa kilpailevat rahoituspalveluiden tarjoajat.

7 ALAJAKSO

KANSAINVÄLISET MERILIIKENNEPALVELUT

8.56 ARTIKLA

Soveltamisala, määritelmät ja periaatteet

1. Tässä alajaksossa vahvistetaan periaatteet, jotka koskevat kansainvälisten meriliikennepalveluiden vapauttamista B (Rajatylittävä palvelujen tarjonta), C (Sijoittautuminen) ja D jakson (Luonnollisten henkilöiden tilapäinen oleskelu liiketoimintaa varten) nojalla.

2. Tässä alajaksossa ’kansainväliseen meriliikenteeseen’ sisältyvät ovelta ovelle -kuljetukset ja multimodaaliliikenne, joilla tarkoitetaan tavaroiden kuljettamista useammalla kuin yhdellä liikennemuodolla ja joihin sisältyy meriosuus, ainoastaan yhdellä kuljetusasiakirjalla, minkä vuoksi tähän kuuluu oikeus tehdä suoraan sopimuksia muiden liikennemuotojen tarjoajien kanssa.

3. Kansainvälisen meriliikenteen osalta osapuolet sopivat varmistavansa seuraavien periaatteiden tehokkaan soveltamisen: vapaa oikeus kuljettaa rahtia kaupalliselta pohjalta, vapaus tarjota kansainvälisiä meriliikennepalveluita sekä kansallinen kohtelu tällaisten palveluiden tarjonnan yhteydessä.

Ottaen huomioon kansainvälisten meriliikennepalvelujen nykyisen vapauttamisen asteen osapuolten välillä

a) osapuolet soveltavat tosiasiallisesti periaatetta, jonka mukaan kansainvälisille meriliikennemarkkinoille ja meriliikenteeseen on rajoittamaton pääsy kaupallisin ehdoin ja syrjimättömästi; ja

b) kukin osapuoli myöntää toisen osapuolen lipun alla toimiville tai sen palveluntarjoajien liikennöimille aluksille yhtä edullisen kohtelun kuin omille tai minkä tahansa kolmannen maan aluksille sen mukaan, kumpi näistä on parempi, muun muassa satamiin pääsyn, satamien infrastruktuurin ja merenkulun tukipalvelujen käytön ja niistä johtuvien maksujen ja palkkioiden, tullipalvelujen ja laituripaikkojen sekä lastausta ja purkamista varten tarvittavien tilojen ja välineiden saannin osalta.

4. Soveltaessaan näitä periaatteita osapuolet

a) eivät ota käyttöön tulevissa, kolmansien maiden kanssa meriliikennepalveluista tehtävissä sopimuksissa lastinjakojärjestelyitä, kuivan ja nestemäisen irtolastin kuljetukset ja linjaliikenne mukaan luettuina, ja lopettavat kohtuullisen ajan kuluessa tällaiset lastinjakojärjestelyt, jos niitä on aiemmissa sopimuksissa; ja

b) poistavat tämän sopimuksen voimaan tullessa kaikki yksipuoliset toimenpiteet[1] sekä hallinnolliset, tekniset tai muut esteet, jotka voisivat rajoittaa peitellysti kansainvälisten merikuljetuspalvelujen vapaata tarjoamista tai vaikuttaa niihin syrjivästi, ja pidättäytyvät ottamasta tällaisia käyttöön.

[1] Tässä alakohdassa käsitteeseen ’toimenpiteet’ sisältyvät ainoastaan sellaiset syrjivät toimenpiteet, jotka perustuvat toimenpiteen soveltamisen kohteena olevan luonnollisen tai oikeushenkilön kansalaisuuteen tai maantieteelliseen alkuperäalueeseen.

5. Kukin osapuoli sallii toisen osapuolen kansainvälisten meriliikennepalvelujen tarjoajien sijoittautumisen alueelleen erityissitoumusten luetteloonsa kirjattujen sijoittautumis- ja toimintaedellytysten mukaisesti.

6. Osapuolet antavat toisen osapuolen kansainvälisen meriliikenteen kuljetuspalveluiden tarjoajien käyttöön kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin seuraavat satamapalvelut:

a) luotsaus,

b) hinaus ja vetoapu,

c) muonitus,

d) polttoaineen ja veden toimitus,

e) jätehuolto ja painolastin hävittäminen,

f) satamakapteenipalvelu,

g) navigointilaitteet ja

h) alusten käytön kannalta ratkaisevan tärkeät maissa sijaitsevat käyttöpalvelut, kuten viestintä-, vesi-, ja sähköpalvelut, korjausvälineet hätätapauksia varten, ankkurointi, ankkuripaikka ja ankkurointipalvelut.

F JAKSO

SÄHKÖINEN KAUPANKÄYNTI

8.57 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet tunnustavat, että sähköinen kauppa lisää kaupankäynnin mahdollisuuksia monilla aloilla, ja ovat samaa mieltä siitä, että on tärkeää tukea sähköisen kaupan käyttöä ja kehitystä ja että sähköiseen kauppaan sovelletaan WTO-sääntöjä.

2. Osapuolet sopivat edistävänsä sähköistä kaupankäyntiä välillään tekemällä yhteistyötä erityisesti sähköisen kaupankäynnin alalla esille tulevissa tämän luvun piiriin kuuluvissa kysymyksissä. Tässä yhteydessä kummankin osapuolen olisi vältettävä sähköiseen kauppaan kohdistuvaa tarpeetonta sääntelyä tai rajoituksia.

3. Osapuolet tunnustavat internetin vapaan tiedonkulun merkityksen ja ovat samaa mieltä siitä, että tämän ei pitäisi vahingoittaa teollis- ja tekijänoikeuksien omistajia, koska teollis- ja tekijänoikeuksien suojelulla internetissä on suuri merkitys.

4. Osapuolet sopivat, että sähköisen kaupan kehityksen on oltava täysin yhteensopivaa kansainvälisten tietosuojastandardien kanssa, jotta varmistetaan sähköisen kaupan käyttäjien luottamus.

8.58 ARTIKLA

Tullit

Osapuolet eivät määrää tulleja, jotka koskevat sähköisinä siirtoina tapahtuvia toimituksia.

8.59 ARTIKLA

Sähköinen palvelujen tarjoaminen

Selkeyden vuoksi osapuolet vahvistavat, että toimenpiteet, jotka liittyvät jonkin palvelun tarjoamiseen sähköisin keinoin, kuuluvat tämän luvun soveltuviin määräyksiin sisältyvien velvoitteiden piiriin, jollei tällaisiin velvoitteisiin sovelleta mitään poikkeuksia.

8.60 ARTIKLA

Sähköiset allekirjoitukset

1. Osapuolet toteuttavat toimia, jotta ne voivat parantaa toistensa sähköisiä allekirjoituksia koskevien puitteiden tuntemusta ja, omien kansallisten edellytystensä ja lainsäädäntönsä mukaisesti, tarkastella mahdollisuutta tehdä tulevaisuudessa sähköisten allekirjoitusten vastavuoroista tunnustamista koskeva sopimus.

2. Saavuttaakseen 1 kohdan tavoitteet osapuolet

a) helpottavat mahdollisimman paljon toisen osapuolen edustamista omien toimivaltaisten viranomaistensa virallisesti tai epävirallisesti järjestämillä sähköisiä allekirjoituksia käsittelevillä foorumeilla tarjoamalla toiselle osapuolelle mahdollisuuden esitellä omat sähköisten allekirjoitusten puitteensa;

b) rohkaisevat mahdollisimman laajaa tietojenvaihtoa sähköisistä allekirjoituksista esimerkiksi turvallisuutta ja yhteentoimivuutta käsittelevien erityisseminaarien ja asiantuntijakokousten avulla; ja

c) osallistuvat mahdollisimman laajalti toisen osapuolen pyrkimyksiin tarkastella ja analysoida omia puitteitaan tarjoamalla asiaa koskevat tiedot saataville.

8.61 ARTIKLA

Sähköistä kauppaa koskeva sääntely-yhteistyö

1. Osapuolet ylläpitävät sähköisen kaupan esille nostamista sääntelykysymyksistä vuoropuhelua, jossa käsitellään muuan muassa seuraavia seikkoja:

a) yleisölle annettujen sähköisten allekirjoitusten varmenteiden tunnustaminen ja rajatylittävien varmennepalveluiden helpottaminen;

b) välittävien palveluntarjoajien vastuu tiedon toimittamisen tai tallentamisen osalta;

c) ei-toivotun sähköisen kaupallisen viestinnän käsittely;

d) kuluttajansuoja; ja

e) kaikki muut sähköisen kaupan kehityksen kannalta merkitykselliset seikat.

2. Tällainen yhteistyö voi tapahtua tiedonvaihtona, jonka aiheena on osapuolten lainsäädäntö näissä kysymyksissä ja tällaisen lainsäädännön täytäntöönpano.

G JAKSO

POIKKEUKSET

8.62 ARTIKLA

Yleiset poikkeukset

Edellyttäen, että toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan toisen osapuolen syrjintään, kun samankaltaiset olosuhteet vallitsevat, taikka sijoittautumisen tai rajatylittävän palveluntarjonnan peiteltyyn rajoittamiseen, tämän luvun määräysten ei voida tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai soveltamasta toimenpiteitä, jotka

a) ovat tarpeen yleisen turvallisuuden tai julkisen moraalin suojelemiseksi tai yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi[1];

[1] Yleistä järjestystä koskevaan poikkeukseen voidaan vedota ainoastaan silloin, kun aito ja riittävän vakava uhka vaarantaa jonkin yhteiskunnan oleellisen edun.

b) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;

c) liittyvät ehtyvien luonnonvarojen suojeluun, jos toimenpiteiden toteuttamiseen liittyy kotimaisia yrittäjiä tai kotimaista palveluiden tuotantoa tai kulutusta koskevia rajoituksia;

d) ovat tarpeen taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi;

e) ovat välttämättömiä sellaisten lakien tai määräysten noudattamisen turvaamiseksi, jotka eivät ole ristiriidassa tämän luvun määräysten kanssa, mukaan lukien

   i) harhaanjohtavien ja vilpillisten toimintatapojen ehkäiseminen tai sopimusten noudattamatta jättämisen seurauksista huolehtiminen;

   ii) yksityishenkilöiden yksityisyyden suojaaminen henkilötietojen käsittelyssä ja levittämisessä sekä yksityishenkilöä koskevien tiedostojen ja tilitietojen luottamuksellisuuden turvaaminen;

   iii) turvallisuus;

f) eivät ole yhteensopivia 8.6 (Kansallinen kohtelu) ja 8.11 artiklan (Kansallinen kohtelu) kanssa, edellyttäen että erilaisen kohtelun tarkoituksena on varmistaa välittömien verojen tehokas tai tasapuolinen määrääminen tai kantaminen toisen osapuolen taloudellisen toiminnan, yrittäjien tai palveluntarjoajien osalta[1].

[1] Toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on turvata välittömien verojen määrääminen tai kantaminen tehokkaasti tai tasapuolisesti, kuuluvat osapuolen verojärjestelmänsä mukaisesti suorittamat toimenpiteet,

a) joita sovelletaan sellaisiin yrittäjiin ja palveluntarjoajiin, jotka eivät asu kyseisellä alueella, tunnustaen, että sellaisten henkilöiden, jotka eivät asu kyseisellä alueella, verotukselliset velvoitteet määritetään sellaisten erien perusteella, joiden lähde on tai jotka sijaitsevat osapuolen alueella;
b) joita sovelletaan sellaisiin henkilöihin, jotka eivät asu osapuolen alueella, verojen määräämisen tai kantamisen turvaamiseksi osapuolen alueella;
c) joita sovelletaan sellaisiin henkilöihin, jotka asuvat tai eivät asu kyseisellä alueella, verojen välttämisen tai kiertämisen estämiseksi, mukaan luettuina menettelyyn liittyvien määräysten noudattaminen;
d) joita sovelletaan toisen osapuolen alueella tai alueelta hankittujen palvelujen kuluttajiin tarkoituksena turvata osapuolen alueella olevista lähteistä olevien verojen määrääminen tällaisille kuluttajille tai kantaminen tällaisilta kuluttajilta;
e) joilla erotetaan toisistaan maailmanlaajuisesti veronalaisista eristään verovelvolliset yrittäjät ja palvelujen tarjoajat ja muut yrittäjät ja palvelujen tarjoajat tunnustaen heidän veropohjansa välisen erilaisuuden; tai
f) joilla määrätään, kohdennetaan tai jaetaan osapuolen alueella asuvien henkilöiden tai sivukonttoreiden taikka etuyhteydessä keskenään olevien henkilöiden tai saman henkilön sivukonttoreiden välinen tulo, voitto, tappio, vähennys tai hyvitys tarkoituksena turvata osapuolen veropohja.

Edellä f alakohdassa ja tässä alaviitteessä olevat verotustermit ja -käsitteet määräytyvät toimenpiteen suorittavan osapuolen sisäisen lainsäädännön mukaisten verotuksen määritelmien ja käsitteiden tai vastaavien tai samankaltaisten määritelmien ja käsitteiden mukaisesti.

8.63 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu

Tavoitteinaan kaupan vapauttamisen syventäminen ja jäljelle jääneiden rajoitteiden poistaminen sekä oikeuksien ja velvoitteiden yleinen tasapaino osapuolet tarkastelevat viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen säännöllisin väliajoin tätä lukua ja omia erityissitoumusten luettelojaan. Tällaisen tarkastelun tuloksena 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustettu palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevä komitea voi päättää muutosten tekemisestä kyseisiin erityissitoumusten luetteloihin.

YHDEKSÄS LUKU

JULKISET HANKINNAT

9.1 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa

a) ’kaupallisilla tavaroilla tai palveluilla’ tarkoitetaan sellaisia tavaroita ja palveluja, joita yleensä myydään tai tarjotaan myytäviksi kaupallisilla markkinoilla julkishallinnon ulkopuolisille ostajille julkishallinnon ulkopuolisiin tarkoituksiin ja joita tavanomaisesti ostavat tällaiset asiakkaat;

b) ’kilpailulle avoimella toiminnalla’ tarkoitetaan unionin osalta seuraavaa:

i) unionin jonkin jäsenvaltion alueella tapahtuvaa toimintaa, johon välittömästi kohdistuu kilpailua sellaisilla markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu; ja

ii) jokin toimivaltainen viranomainen unionissa on hyväksynyt päätöksen, jolla vahvistetaan i kohdan sovellettavuus.

Edellä olevan b kohdan i alakohdan soveltamiseksi on kyseisten tavaroiden tai palveluiden ominaispiirteiden, vaihtoehtoisten tavaroiden tai palveluiden olemassaolon sekä niiden hintojen ja useamman kuin yhden kyseisten tavaroiden tai palveluiden toimittajan todellisen tai mahdollisen läsnäolon perusteella ratkaistava, kohdistuuko toimintaan välittömästi kilpailua;

c) ’rakennusalan palvelulla’ tarkoitetaan palvelua, jonka tavoitteena on toteuttaa millä tahansa tavalla jokin Yhdistyneiden kansakuntien yhteisen tuoteluokituksen alajaksossa 51 tarkoitettu ja suoritettava maa- ja vesirakentamiseen tai rakennusten rakentamiseen liittyvä työsuorite;

d) ’korjaavilla toimilla’ tarkoitetaan kansallisten muutoksenhakumenettelyiden yhteydessä joko hankintayksikön lainvastaisesti tekemien päätösten kumoamista tai tällaisen kumoamisen varmistamista, mukaan luettuna teknisten, taloudellisten tai rahoitusta koskevien syrjivien tarjouspyyntöeritelmien, sopimusasiakirjojen tai muiden hankintamenettelyyn liittyvien asiakirjojen poistaminen;

e) ’sähköisellä huutokaupalla’ tarkoitetaan iteraatioprosessia, jossa toimittajat käyttävät sähköisiä välineitä uusien hintojen tai tarjouksen määrällisesti esitettävien, arviointiperusteisiin liittyvien muiden tekijöiden kuin hinnan tai molempien esittämiseen, minkä perusteella tarjoukset asetetaan järjestykseen tai niiden järjestystä muutetaan;

f) ilmauksilla ’kirjallisesti tai kirjallisena/kirjallisina’ tarkoitetaan mitä tahansa sanallista ilmaisua tai numeroilmaisua, joka voidaan lukea, toistaa ja tuoda julki myöhemmin. Se voi sisältää sähköisesti lähetettyjä ja tallennettuja tietoja;

g) ’oikeushenkilöllä’ tarkoitetaan 8.2 artiklan (Määritelmät) ensimmäisen kohdan b alakohdassa annettua määritelmää;

h) ’unionin oikeushenkilöllä’ tai ’Singaporen oikeushenkilöllä’ tarkoitetaan 8.2 artiklan (Määritelmät) ensimmäisen kohdan c alakohdassa annettua määritelmää;

i) ’suljetulla tarjouspyyntömenettelyllä’ tarkoitetaan hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö ottaa yhteyttä valitsemaansa toimittajaan tai valitsemiinsa toimittajiin;

j) ’alueelle sijoittautuneella’ tarkoitetaan osapuolen alueelle sijoittautunutta oikeushenkilöä, joka on toisen osapuolen luonnollisten tai oikeushenkilöiden omistama tai määräysvallassa;

Oikeushenkilö on

i) toisen osapuolen luonnollisten tai oikeushenkilöiden ’omistama’, jos yli 50 prosenttia sen pääomasta on toisen osapuolen henkilöiden omistuksessa; ja

ii) toisen osapuolen luonnollisten tai oikeushenkilöiden ’määräysvallassa’, jos kyseisillä henkilöillä on valtuudet nimittää enemmistö sen johtajista tai muutoin oikeudellisesti ohjata sen toimintaa;

k) ’toimenpiteellä’ tarkoitetaan mitä tahansa lakia, määräystä, menettelyä, hallinnollista ohjetta tai käytäntöä tai hankintayksikön toimintaa, joka liittyy tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan hankintaan;

l) ’kestoluettelolla’ tarkoitetaan luetteloa toimittajista, jotka hankintayksikön mukaan täyttävät kyseiseen luetteloon osallistumista koskevat edellytykset, ja jota hankintayksikkö aikoo käyttää useammin kuin kerran;

m) ’aiottua hankintaa koskevalla ilmoituksella’ tarkoitetaan ilmoitusta, jonka hankintayksikkö julkaisee ja jossa kiinnostuneita toimittajia pyydetään jättämään osallistumishakemus tai tarjous tai molemmat;

n) ’vastikkeilla’ tarkoitetaan kaikkia ehtoja tai sitoumuksia, joilla pyritään edistämään paikallista kehitystä tai parannetaan osapuolen maksutasetta esimerkiksi kotimaisuusasteen, teknologian lisensioinnin, sijoitusten, vastakauppojen tai muiden vastaavanlaisten toimien tai vaatimusten avulla;

o) ’avoimella tarjouspyyntömenettelyllä’ tarkoitetaan hankintamenettelyä, jossa kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat jättää tarjouksen;

p) ’yksityistetyllä’ tarkoitetaan Singaporen osalta yksikköä, joka on uudelleen muodostettu hankintayksiköstä tai sen osasta oikeushenkilöksi, joka toimii kapallisten näkökohtien mukaisesti tavaroiden hankinnassa ja jolla ei enää ole oikeutta käyttää julkista valtaa, vaikka valtio omistaa osuuksia tästä yksiköstä tai nimittää sen johtokunnan jäsenet.

Selkeyden vuoksi todetaan, että kun valtio omistaa osuuksia tällaisesta yksiköstä tai nimittää valtion virkamiehen yksityistetyn yksikön johtokuntaan, yksikön katsotaan toimivan kaupallisten näkökohtien, kuten tavaroiden ja palveluiden saatavuuden, hinnan ja laadun, pohjalta hankkiessaan tavaroita ja palveluita, jos valtio tai näin nimitetty johtokunta ei suoraan tai epäsuorasti vaikuta johtokunnan päätöksiin tai ohjaa johtokunnan päätöksiä, jotka koskevat sen toteuttamaa tavaroiden ja palveluiden hankintaa;

q) ’hankintayksiköllä’ tarkoitetaan yksikköä, joka kuuluu liitteiden 9-A, 9-B tai 9-C piiriin;

r) ’edellytykset täyttävällä toimittajalla’ tarkoitetaan toimittajaa, joka hankintayksikön mukaan täyttää osallistumisedellytykset;

s) ’tarkistetulla GPA:lla’ tarkoitetaan julkisia hankintoja koskevan sopimuksen tekstiä, sellaisena kuin se on muutettuna GPA-sopimuksen XXIV:7 artiklan nojalla käytyjen neuvottelujen tuloksesta 30 päivänä maaliskuuta 2012 tehdyllä päätöksellä;

t) ’valikoivalla tarjouspyyntömenettelyllä’ tarkoitetaan hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö pyytää ainoastaan edellytykset täyttäviä toimittajia jättämään tarjouksen;

u) ’palveluihin’ luetaan mukaan rakennusalan palvelut, ellei toisin täsmennetä;

v) ’standardilla’ tarkoitetaan virallisen elimen hyväksymää asiakirjaa, joka sisältää yleistä ja toistuvaa käyttöä varten tavaroita tai palveluita tai niihin liittyviä prosesseja ja tuotantomenetelmiä koskevia sääntöjä tai ohjeita tai niiden ominaisuuksien kuvauksen, joiden noudattaminen ei ole pakollista. Siihen voi myös sisältyä tai se voi yksinomaan käsitellä termistöön, tunnuksiin, pakkaukseen tai merkintöihin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa, palvelua tai prosessia taikka tuotantomenetelmää;

w) ’toimittajalla’ tarkoitetaan tapauksen mukaan kumman tahansa osapuolen henkilöä tai henkilöryhmää, joka tarjoaa tai voisi tarjota tavaroita tai palveluja;

x) ’teknisellä eritelmällä’ tarkoitetaan tarjouspyyntömenettelyn vaatimusta, jossa

i) esitetään hankittavien tavaroiden tai palvelujen ominaisuudet, kuten laatu, käyttöominaisuudet, turvallisuus ja mitat, prosessit ja menetelmät niiden valmistamiseksi tai tarjoamiseksi; tai

ii) käsitellään termistöön, tunnuksiin, pakkaukseen tai merkintöihin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa tai palvelua.

9.2 ARTIKLA

Soveltamisala ja kattavuus

Tämän luvun soveltaminen

1. Tätä lukua sovelletaan kaikkiin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin julkisiin hankintoihin riippumatta siitä, tehdäänkö ne täysin tai osittain sähköisin keinoin.

2. Tässä luvussa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla hankinnalla tarkoitetaan hankintaa julkishallinnon tarkoituksiin seuraavasti:

a) kyseessä on tavaroiden, palvelujen tai niiden yhdistelmän hankinta;

i) kunkin osapuolen liitteissä 9-A–9-G täsmennetyn mukaisesti; ja

ii) kyseisiä tavaroita, palveluja tai niiden yhdistelmää ei ole hankittu kaupalliseen myyntiin tai jälleenmyyntiin tai käytettäväksi tavaroiden tuotannossa tai palvelujen tarjoamisessa myyntiin tai jälleenmyyntiin;

b) hankinta tapahtuu sopimusperusteisesti esimerkiksi ostamalla, leasing-menettelyllä, vuokraamalla tai osamaksulla hankkimalla osto-optioin tai ilman niitä; sekä kaikilla liitteessä 9-I määritellyillä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuussopimuksilla;

c) 6–8 kohdan mukaisesti arvioitu hankinnan arvo on vähintään liitteissä 9-A–9-G vahvistetun soveltuvan kynnysarvon suuruinen sillä hetkellä, kun ilmoitus julkaistaan 9.6 artiklan (Ilmoitukset) mukaisesti;

d) kyseessä on hankintayksikön suorittama hankinta; ja

e) hankintaa ei ole muutoin jätetty soveltamisalan ulkopuolelle joko jäljempänä 3 kohdassa tai osapuolen liitteissä 9-A–9-G.

3. Ellei liitteissä 9-A–9-G toisin määrätä, tätä lukua ei sovelleta seuraaviin:

a) maan, rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden tai niitä koskevien oikeuksien hankinta tai vuokraus;

b) muut kuin sopimusoikeudelliset sopimukset tai osapuolen antama mikä tahansa tuki, mukaan lukien yhteistyösopimukset, avustukset, lainat, pääomanlisäykset, takuut ja verokannustimet;

c) finanssihallinto- tai talletuspalvelujen, säänneltyjen rahoituslaitosten selvitys- ja hallintopalvelujen tai julkisen velan, myös lainojen, valtionobligaatioiden, velkasitoumusten ja muiden arvopapereiden, myyntiin, lunastukseen ja jakeluun liittyvien palveluiden hankinta tai ostaminen;

d) julkiset työsopimukset;

e) hankinnat, jotka tehdään

i) kansainvälisen avun, kehitysapu mukaan lukien, antamista varten;

ii) jonkin sellaiseen kansainväliseen sopimukseen kuuluvan menettelyn tai edellytyksen mukaisesti, joka liittyy joukkojen sijoittamiseen tai hankkeeseen, joka hankkeen allekirjoittaneiden valtioiden on tarkoitus toteuttaa yhdessä; tai

iii) johonkin kansainväliseen järjestöön liittyvän menettelyn tai edellytyksen mukaisesti tai kansainvälisillä avustuksilla, lainoilla tai muulla tuella rahoitettuna, kun sovellettava menettely tai edellytys olisi ristiriidassa tämän luvun kanssa.

4. Kukin osapuoli esittää seuraavat tiedot liitteissä 9-A–9-G:

a) liitteessä 9-A keskushallinnon yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;

b) liitteessä 9-B keskushallintoa alemman tason yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;

c) liitteessä 9-C kaikki muut yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;

d) liitteessä 9-D tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat tavarat;

e) liitteessä 9-E tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat muut palvelut kuin rakennuspalvelut;

f) liitteessä 9-F tämän luvun soveltumisalaan kuuluvat rakennuspalvelut; ja

g) liitteessä 9-G mahdolliset yleiset huomautukset.

5. Jos hankintayksikkö sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä pyytää henkilöitä, joita ei ole lueteltu liitteissä 9-A–9-C, tekemään hankinnan tiettyjen vaatimusten mukaisesti, tällaisiin vaatimuksiin sovelletaan 9.4 artiklaa (Yleiset periaatteet) soveltuvin osin.

Arvottaminen

6. Arvioidessaan hankinnan arvoa sen varmistamiseksi, onko kyseessä tämän sopimuksen piiriin kuuluva hankinta, hankintayksikkö

a) ei saa jakaa hankintaa erillisiin hankintoihin eikä valita tai käyttää tiettyä arvonmääritysmenetelmää hankinnan jättämiseksi kokonaan tai osittain tämän sopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle; ja

b) sisällyttää yhdelle tai usealle toimittajalle myönnetyn hankinnan kokonaisarvon arvioidun enimmäismäärän hankinnan koko keston ajalta ottaen huomioon kaikenlaiset hyvitykset, kuten seuraavat:

i) palkkiot, maksut, komissiot ja korot; ja

ii) jos hankintaan on mahdollista sisällyttää optioita, näiden optioiden kokonaisarvo.

7. Jos yksi hankintakokonaisuus johtaa useamman kuin yhden sopimuksen tekemiseen tai sopimuksen osittamiseen, jäljempänä ’jaksotetut hankinnat’, kokonaisarvon arvioidun enimmäismäärän laskentaperusteena on

a) viimeisten 12 kuukauden aikana tai hankintayksikön edellisen verovuoden aikana tehtyjen saman tavara- tai palvelulajin jaksotettujen hankintojen arvo oikaistuna mahdollisuuksien mukaan seuraavien 12 kuukauden aikana tehtävien tavara- tai palveluhankintojen laatua tai arvoa koskevien ennakoitujen muutosten huomioon ottamiseksi; tai

b) alkuperäisen sopimuksen tekemistä seuraavien 12 kuukauden aikana tai hankintayksikön verovuoden aikana tehtävien saman tavara- tai palvelulajin jaksotettujen hankintojen arvioitu arvo.

8. Jos kyseessä on tavaroiden tai palvelujen hankkiminen leasingmenettelyllä, vuokraamalla tai osamaksulla tai jos hankinnan kokonaishintaa ei määritellä, arvonmääritysperusteena

a) on määräaikaisten

i) enintään 12 kuukauden pituisten sopimusten osalta kestonaikainen kokonaisarvon arvioitu enimmäismäärä; tai

ii) yli 12 kuukauden pituisten sopimusten osalta kokonaisarvon arvioitu enimmäismäärä, johon sisältyy mahdollinen arvioitu jäännösarvo;

b) on määräämättömäksi ajaksi tehtyjen sopimusten kuukautta kohti erääntyvien maksuerien arvioitu arvo 48-kertaisena; ja

c) käytetään b alakohtaa, kun on epävarmaa, onko sopimus määräaikainen.

9.3 ARTIKLA

Turvallisuus ja yleiset poikkeukset

1. Minkään tähän lukuun sisältyvän ei voida tulkita estävän osapuolta toteuttamasta toimea tai pitämästä salassa tietoa, joita se pitää keskeisten turvallisuusetujensa suojelemisen kannalta välttämättöminä ja jotka liittyvät aseiden, ampuma- tai sotatarvikkeiden hankkimiseen taikka kansallisen turvallisuuden tai puolustuksen kannalta välttämättömiin hankintoihin.

2. Edellyttäen, ettei toimenpiteitä sovelleta tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten kesken samanlaisten olosuhteiden vallitessa tai kansainvälisen kaupan peiteltyä rajoittamista, minkään tämän luvun määräyksen ei voida tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, jotka

a) ovat tarpeen julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden suojelemiseksi;

b) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;

c) ovat tarpeen teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemiseksi; tai

d) liittyvät vammaisten henkilöiden, hyväntekeväisyysjärjestöjen tai vankityövoiman valmistamiin tavaroihin tai näiden tarjoamiin palveluihin.

9.4 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

Kansallinen kohtelu ja syrjimättömyys

1. Kukin osapuoli ja sen hankintayksiköt myöntävät kaikkien sopimuksen piiriin kuuluvia hankintoja koskevien toimenpiteiden osalta välittömästi ja ehdoitta toisen osapuolen tavaroille ja palveluille sekä toisen osapuolen tavaroita ja palveluja tarjoaville toimittajille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin kotimarkkinoiden tavaroille, palveluille ja niiden toimittajille.

2. Osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa minkään tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa hankintaa koskevan toimenpiteen osalta

a) kohdella alueelle sijoittautunutta toisen osapuolen toimittajaa epäedullisemmin kuin toista alueelle sijoittautunutta toimittajaa sen ulkomaisten sidosten tai ulkomaisen omistuksen perusteella; tai

b) kohdella alueelle sijoittautunutta toimittajaa syrjivästi sillä perusteella, että kyseisen toimittajan tiettyä hankintaa varten tarjoamat tavarat tai palvelut ovat toisen osapuolen tavaroita tai palveluja.

Sähköisten välineiden käyttö

3. Kun tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva hankinta toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, hankintayksikkö

a) varmistaa, että hankinta toteutetaan käyttäen yleisesti saatavilla olevia ja muiden yleisesti saatavilla olevien tietoteknisten järjestelmien ja ohjelmistojen kanssa yhteentoimivia tietotekniikkajärjestelmiä ja -ohjelmistoja, tietojen todentamiseen ja salaamisen käytettävät järjestelmät ja ohjelmistot mukaan luettuina; ja

b) ylläpitää mekanismeja, joilla varmistetaan osallistumishakemusten ja tarjousten koskemattomuus, vahvistetaan niiden saapumisaika sekä estetään asiaton päästy niihin.

Hankinnan toteuttaminen

4. Hankintayksikkö toteuttaa tämän sopimuksen piiriin kuuluvan hankinnan avoimella ja puolueettomalla tavalla siten, että

a) noudatetaan tätä lukua ja käytetään esimerkiksi avointa, valikoivaa tai suljettua tarjouspyyntömenettelyä;

b) vältetään eturistiriidat; ja

c) estetään korruptio.

Alkuperäsäännöt

5. Yksikään osapuoli ei tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä saa soveltaa toisen osapuolen tuomiin tavaroihin tai tarjoamiin palveluihin alkuperäsääntöjä, jotka eroavat niistä alkuperäsäännöistä, joita kyseinen osapuoli soveltaa samaan aikaan tavanomaisessa kaupankäynnissä samanlaisten tavaroiden tuontiin tai palvelujen hankintaan tältä osapuolelta.

Vastikkeet

6. Tämän sopimuksen piiriin kuuluvan hankinnan osalta osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa tavoitella, ottaa huomioon, määrätä tai panna täytäntöön mitään vastikkeita.

Toimenpiteet, jotka eivät koske hankintaa

7. Edellä olevaa 1 ja 2 kohtaa ei sovelleta tulleihin eikä mihinkään tuonnin yhteydessä kannettaviin tai tuontiin liittyviin maksuihin, tullien ja maksujen kantamismenettelyyn eikä muihin tuontisäännöksiin ja -muodollisuuksiin tai palvelujen kauppaa koskeviin toimenpiteisiin lukuun ottamatta tämän sopimuksen piiriin kuuluvia hankintoja koskevia toimenpiteitä.

9.5 ARTIKLA

Hankintajärjestelmästä tiedottaminen

1. Kukin osapuoli

a) julkaisee viipymättä kaikki tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia hankintoja koskevat lait, määräykset, oikeuden päätökset, yleisesti sovellettavaksi tarkoitetut hallinnolliset päätökset, sopimusten vakioehdot, joista säädetään laissa tai asetuksessa ja jotka on otettu viitteeksi ilmoituksiin ja tarjouspyyntöasiakirjoihin, ja menettelyt sekä kaikkien näiden mahdolliset muutokset virallisessa sähköisessä julkaisussa tai paperijulkaisussa, jota levitetään laajasti ja joka on helposti yleisön saatavilla; ja

b) antaa näistä pyydettäessä selvityksen toiselle osapuolelle.

2. Kukin osapuoli luettelee liitteessä 9-H

a) sähköiset julkaisut tai paperijulkaisut, joissa se julkaisee 1 kohdassa kuvatut tiedot;

b) sähköiset julkaisut tai paperijulkaisut, joissa se julkaisee 9.6 artiklassa (Ilmoitukset), 9.8 artiklan (Toimittajien kelpuuttaminen) 8 kohdassa ja 9.15 artiklan (Hankintatietojen avoimuus) 2 kohdassa edellytetyt ilmoitukset.

3. Kukin osapuoli ilmoittaa viipymättä 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustetulle palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevälle komitealle kaikista liitteessä 9-H lueteltuihin osapuolen tietoihin tehtävistä muutoksista.

9.6 ARTIKLA

Ilmoitukset

Aiottua hankintaa koskeva ilmoitus

1. Hankintayksikkö julkaisee kunkin tämän sopimuksen piiriin kuuluvan hankinnan osalta aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen, joka on välittömästi saatavilla sähköisesti ja maksutta keskitetystä palvelupisteestä, paitsi jos kyse on 9.12 artiklassa (Suljettu tarjouspyyntömenettely) tarkoitetuista olosuhteista. Aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen on oltava helposti yleisön saatavilla ainakin ilmoituksessa ilmoitetun ajanjakson päättymiseen saakka. Kunkin osapuolen on ilmoitettava soveltuva sähköinen väline liitteessä 9-H olevassa luettelossa.

2. Jollei tässä luvussa muuta määrätä, kunkin aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen on sisällettävä seuraavat tiedot:

a) hankintayksikön nimi ja osoite ja muut tiedot, joita tarvitaan yhteyden ottamiseen hankintayksikköön ja hankinta-asiakirjojen hankkimiseen, tarvittaessa myös niiden hintatiedot ja maksuehdot;

b) hankinnan kuvaus, joka sisältää muun muassa hankittavien tavaroiden tai palvelujen luonteen ja määrän tai arvioidun määrän;

c) toistuvien sopimusten osalta arvio tulevia aiottuja hankintoja koskevien ilmoitusten julkaisuajankohdasta, jos mahdollista;

d) mahdollisten vaihtoehtojen kuvaus;

e) aikataulu tavaroiden tai palvelujen toimittamiselle tai sopimuksen kesto;

f) käytettävä hankintamenetelmä ja tieto siitä, liittyykö menetelmään neuvotteluja tai sähköinen huutokauppa;

g) tarvittaessa osoite ja hankintaan osallistumista koskevien hakemusten viimeinen jättöpäivä;

h) tarjousten toimitusosoite ja viimeinen jättöpäivä;

i) kieli tai kielet, jolla tai joilla tarjoukset tai osallistumishakemukset voidaan jättää, jos ne voidaan jättää kielellä, joka on muu kuin hankintayksikön osapuolen virallinen kieli;

j) luettelo ja lyhyt kuvaus kaikista toimittajiin sovellettavista osallistumisedellytyksistä, mukaan luettuina toimittajilta edellytettäviä asiakirjoja tai todistuksia koskevat vaatimukset, ellei tällaisia vaatimuksia ole ilmoitettu tarjouspyyntöasiakirjoissa, jotka on saatettu kaikkien kiinnostuneiden toimittajien saataville samanaikaisesti aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen kanssa;

k) toimittajien valintaperusteet ja mahdolliset rajoitukset niiden toimittajien määrään, jotka voivat jättää tarjouksen, jos hankintayksikkö aikoo 9.8 artiklan (Toimittajien kelpuuttaminen) mukaisesti pyytää rajallisen määrän edellytykset täyttäviä toimittajia jättämään tarjouksen; ja

l) osoitus siitä, että hankinta kuuluu tämän sopimuksen piiriin.

Ilmoituksen tiivistelmä

3. Hankintayksikkö julkaisee jokaisesta aiotusta hankinnasta helposti saatavilla olevan ilmoituksen tiivistelmän jollakin WTO:n virallisista kielistä samanaikaisesti kun se julkaisee aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen. Ilmoituksen on sisällettävä ainakin seuraavat tiedot:

a) hankinnan kohde;

b) tarjousten viimeinen jättöpäivä tai tarvittaessa hankintaan osallistumista tai kestoluetteloon sisällyttämistä koskevan hakemuksen viimeinen jättöpäivä; ja

c) osoite, josta hankinta-asiakirjoja voi pyytää.

Suunniteltua hankintaa koskeva ilmoitus

4. Hankintayksiköitä kannustetaan julkaisemaan sähköisesti, aiottuja hankintoja koskevien ilmoitusten julkaisemiseen tarkoitetun keskitetyn palvelupisteen välityksellä ja mahdollisimman aikaisin kunakin verovuonna ilmoitukset tulevista hankintasuunnitelmista, jäljempänä ’suunniteltua hankintaa koskeva ilmoitus’. Suunniteltua hankintaa koskevassa ilmoituksessa olisi mainittava hankinnan kohde ja aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen suunniteltu julkaisupäivä.

5. Liitteessä 9-B tai 9-C lueteltu hankintayksikkö voi käyttää suunniteltua hankintaa koskevaa ilmoitusta ilmoituksena aiotusta hankinnasta, jos se sisältää kaikki saatavilla olevat 2 kohdassa tarkoitetut tiedot ja jos siinä pyydetään kiinnostuneita toimittajia ilmaisemaan hankintayksikölle kiinnostuksensa kyseistä hankintaa kohtaan.

9.7 ARTIKLA

Osallistumisedellytykset

1. Hankintayksikkö rajaa hankintaan osallistumisedellytykset niihin, jotka ovat välttämättömiä sen varmistamiseksi, että toimittajalla on lainsäädännölliset kaupalliset ja tekniset ja taloudelliset valmiudet toteuttaa asianomainen hankinta.

2. Vahvistaessaan osallistumisedellytykset hankintayksikkö

a) ei saa asettaa toimittajan hankintaan osallistumisen edellytykseksi sitä, että tietyn osapuolen hankintayksikkö on aiemmin myöntänyt kyseiselle toimittajalle yhden tai useamman sopimuksen tai että toimittajalla on tietyn osapuolen alueella hankittua aiempaa kokemusta; ja

b) voi edellyttää asianmukaista aiempaa kokemusta, jos se on oleellista hankinnan vaatimusten täyttämiseksi.

3. Arvioidessaan sitä, täyttääkö toimittaja osallistumisedellytykset, hankintayksikkö

a) arvioi toimittajan taloudellisia valmiuksia sekä kaupallisia ja teknisiä kykyjä tämän liiketoiminnan perusteella sekä hankintayksikön osapuolen alueella että sen ulkopuolella; ja

b) perustaa arvionsa edellytyksiin, jotka se on etukäteen maininnut ilmoituksissa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

4. Jos on olemassa asiaa tukevia todisteita, osapuoli ja sen hankintayksiköt voivat hylätä toimittajan muun muassa seuraavin perustein:

a) konkurssi;

b) väärät ilmoitukset;

c) aiemmasta sopimuksesta tai aiemmista sopimuksista johtuvien oleellisten vaatimusten tai velvoitteiden täyttämisen merkittävä tai jatkuva laiminlyönti;

d) vakavista rikoksista tai muista vakavista rikkomuksista saadut lopulliset tuomiot;

e) ammatillinen laiminlyönti tai toiminta tai toiminnan puute, joka vaikuttaa haitallisesti toimittajan kaupalliseen luotettavuuteen; tai

f) verojen laiminlyönti.

9.8 ARTIKLA

Toimittajien kelpuuttaminen

Rekisteröintijärjestelmät ja kelpuuttamismenettelyt

1. Osapuoli ja sen hankintayksiköt voivat pitää yllä toimittajien rekisteröintijärjestelmää, johon kiinnostuneita toimittajia pyydetään rekisteröitymään ja antamaan tiettyjä tietoja.

2. Kukin osapuoli varmistaa, että

a) sen hankintayksiköt pyrkivät yhtenäistämään kelpuuttamismenettelyjään; ja

b) sen hankintayksiköt pyrkivät yhtenäistämään rekisteröintijärjestelmiään, jos ne ylläpitävät tällaisia järjestelmiä.

3. Osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa ottaa käyttöön tai soveltaa mitään rekisteröintijärjestelmää tai kelpuuttamismenettelyä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti aiheutetaan tarpeettomia esteitä toisen osapuolen toimittajien osallistumiselle sen hankintaan.

Valikoiva tarjouspyyntömenettely

4. Jos hankintayksikkö aikoo järjestää valikoivan tarjouspyyntömenettelyn, sen on

a) sisällytettävä aiottua hankintaa koskevaan ilmoitukseen ainakin 9.6 artiklan (Ilmoitukset) 2 kohdan a, b, f, g, j, k ja l alakohdan mukaiset tiedot ja pyydettävä toimittajia lähettämään osallistumishakemus; ja

b) annettava tarjouskilpailun alkuun mennessä ainakin 9.6 artiklan (Ilmoitukset) 2 kohdan c, d, e, h ja i alakohdan mukaiset tiedot edellytykset täyttäville toimittajille, joille se antaa ilmoituksen 9.10 artiklan (Määräajat) 3 kohdan b alakohdan mukaisesti.

5. Hankintayksikkö sallii kaikkien edellytykset täyttävien toimittajien osallistua tiettyyn hankintaan, jollei hankintayksikkö ilmoita aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa rajoituksista niiden toimittajien määrään, jotka saavat jättää tarjouksen, ja perusteita rajoitetun toimittajamäärän valitsemiselle. Niiden toimittajien määrän, jotka saavat jättää tarjouksen, on joka tapauksessa oltava riittävä, jotta turvataan kilpailu vaikuttamatta hankintajärjestelmän toiminnan tehokkuuteen.

6. Jos tarjouspyyntöasiakirjat eivät ole julkisesti saatavilla 4 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen julkaisupäivästä alkaen, hankintayksikön on varmistettava, että kyseiset asiakirjat saatetaan samanaikaisesti kaikkien 5 kohdan mukaisesti valittujen edellytykset täyttävien toimittajien saataville.

Kestoluettelot

7. Hankintayksikkö voi pitää yllä toimittajien kestoluetteloa sillä edellytyksellä, että ilmoitus, jolla kiinnostuneita toimittajia pyydetään hakemaan sisällyttämistä luetteloon,

a) julkaistaan vuosittain; ja

b) jos luettelo julkaistaan sähköisesti, se on saatavilla jatkuvasti jollakin liitteessä 9-H luetellulla soveltuvalla sähköisellä välineellä.

8. Edellä 7 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen on sisällytettävä seuraavat:

a) kuvaus tavaroista tai palveluista tai niiden luokista, joita varten luetteloa voidaan käyttää;

b) osallistumisedellytykset, jotka toimittajien on täytettävä, sekä menetelmät, joilla hankintayksikkö varmentaa, että toimittaja täyttää edellytykset;

c) hankintayksikön nimi ja osoite ja muut tiedot, joita tarvitaan yhteydenottoon hankintayksikköön ja kaikkien luetteloon liittyvien merkittävien asiakirjojen hankkimiseen;

d) luettelon voimassaoloaika ja sen voimassaolon uudistamis- tai päättämistapa tai, jos voimassaoloaikaa ei mainita, ilmoitus siitä, miten luettelon käytön päättämisestä ilmoitetaan; ja

e) osoitus siitä, että luetteloa voidaan käyttää tämän sopimuksen piiriin kuuluvaan hankintaan.

9. Jos kestoluettelo on voimassa enintään kolme vuotta, hankintayksikkö voi 7 kohdan määräyksistä poiketen julkaista 7 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen ainoastaan kerran luettelon voimassaoloajan alkaessa sillä edellytyksellä, että

a) ilmoituksessa ilmoitetaan voimassaoloaika ja ettei muita ilmoituksia julkaista; ja

b) ilmoitus julkaistaan sähköisesti ja se on saatavilla jatkuvasti sen voimassaolon ajan.

10. Hankintayksikön on annettava toimittajien milloin tahansa hakea sisällyttämistä kestoluetteloon, ja sen on sisällytettävä luetteloon kaikki edellytykset täyttävät toimittajat kohtuullisessa ajassa.

11. Jos toimittaja, joka ei sisälly kestoluetteloon, jättää kestoluetteloon perustuvaan hankintaan liittyvän osallistumishakemuksen ja kaikki vaadittavat asiakirjat 9.10 artiklan (Määräajat) 2 kohdassa vahvistettujen määräaikojen puitteissa, hankintayksikön on käsiteltävä hakemus. Hankintayksikkö ei saa hylätä toimittajaa hankintaa koskevasta käsittelystä sillä perusteella, että yksiköllä ei ole riittävästi aikaa käsitellä hakemusta, jollei ole kyse poikkeustapauksesta, jossa yksikkö ei hankinnan monitahoisuuden vuoksi kykene käsittelemään hakemusta tarjousten jättämiselle asetetussa määräajassa

Liitteeseen 9-C kuuluvat yksiköt

12. Liitteessä 9-C lueteltu hankintayksikkö voi käyttää aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena ilmoitusta, jossa toimittajia pyydetään hakemaan kestoluetteloon sisällyttämistä, sillä edellytyksellä, että

a) ilmoitus julkaistaan 7 kohdan mukaisesti ja se sisältää 8 kohdassa vaaditut tiedot, kaikki saatavilla olevat 9.6 artiklan (Ilmoitukset) 2 kohdassa vaaditut tiedot sekä maininnan siitä, että kyseinen ilmoitus on aiottua hankintaa koskeva ilmoitus tai että ainoastaan kestoluettelossa olevat toimittajat saavat jatkossa kestoluettelon piiriin kuuluvaa hankintaa koskevia ilmoituksia; ja

b) hankintayksikkö toimittaa viipymättä riittävästi tietoja toimittajille, jotka ovat ilmaisseet hankintayksikölle kiinnostuksensa tiettyä hankintaa kohtaan, jotta toimittajat voivat arvioida, ovatko ne kiinnostuneita hankinnasta, mukaan luettuina kaikki saatavilla olevat lisätiedot, joita edellytetään 9.6 artiklan (Ilmoitukset) 2 kohdassa.

13. Liitteen 9-C piiriin kuuluva hankintayksikkö voi antaa toimittajan, joka on hakenut sisällyttämistä kestoluetteloon 10 kohdan mukaisesti, tehdä tarjouksen tietyssä hankinnassa, jos hankintayksiköllä on riittävästi aikaa tutkia, täyttääkö toimittaja osallistumisedellytykset.

Hankintayksikön päätöksistä tiedottaminen

14. Hankintayksikön on viipymättä ilmoitettava osallistumishakemuksen tai toimittajien kestoluetteloon sisällyttämistä koskevan hakemuksen lähettäneelle toimittajalle hankintayksikön tällaisesta hakemuksesta tekemästä päätöksestä.

15. Jos hankintayksikkö hylkää osallistumishakemuksen tai kestoluetteloon sisällyttämistä koskevan toimittajan esittämän hakemuksen, ei katso toimittajan enää täyttävän osallistumisedellytyksiä tai poistaa toimittajan kestoluettelosta, sen on viipymättä ilmoitettava asiasta toimittajalle ja toimitettava tälle pyynnöstä viipymättä kirjallinen selvitys päätöksen perusteluista.

9.9 ARTIKLA

Tekniset eritelmät ja tarjouspyyntöasiakirjat

Tekniset eritelmät

1. Hankintayksikkö ei saa laatia, ottaa käyttöön tai soveltaa teknisiä eritelmiä tai määrätä vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, joiden tarkoituksena tai seurauksena on tarpeettomien esteiden aiheuttaminen kansainväliselle kaupalle.

2. Hankittavien tavaroiden tai palveluiden teknisistä eritelmistä määrätessään hankintayksikön on tarvittaessa

a) laadittava tekniset eritelmät tietoina käyttöominaisuuksista ja toimintavaatimuksista eikä niinkään mallina tai kuvailevina ominaisuuksina; ja

b) käytettävä teknisten eritelmien perustana kansainvälisiä standardeja, jos niitä on; muussa tapauksessa perustana on käytettävä kansallisia teknisiä määräyksiä, tunnustettuja kansallisia standardeja tai rakennusmääräyksiä.

3. Jos teknisissä eritelmissä käytetään mallia tai kuvailevia ominaisuuksia, hankintayksikön on tarvittaessa mainittava, että se ottaa huomioon vastaavia tavaroita tai palveluja koskevat tarjoukset, jotka todistettavasti täyttävät hankintavaatimukset, sisällyttämällä esimerkiksi maininnan ”tai vastaava” tarjouspyyntöasiakirjoihin.

4. Hankintayksikkö ei saa laatia teknisiä eritelmiä, joissa edellytetään tiettyä tavaramerkkiä tai toiminimeä, patenttia, tekijänoikeutta, mallia, tyyppiä, tiettyä alkuperää, valmistajaa tai toimittajaa taikka viitataan niihin, paitsi jos hankintavaatimuksia ei voida muulla tavoin kuvata riittävän tarkasti tai selvästi ja edellyttäen, että tällaisissa tapauksissa hankintayksikkö sisällyttää tarjouspyyntöasiakirjoihin esimerkiksi maininnan ”tai vastaava”.

5. Hankintayksikkö ei saa pyytää eikä ottaa vastaan kilpailua rajoittavalla tavalla vaikuttavaa neuvontaa, jota voidaan käyttää tietyssä hankinnassa käytettävien eritelmien valmistelussa tai hyväksynnässä, sellaiselta henkilöltä, jolla voi olla kaupallista mielenkiintoa tätä hankintaa kohtaan.

6. Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuoli ja sen hankintayksiköt saavat tämän artiklan mukaisesti laatia, ottaa käyttöön tai soveltaa teknisiä eritelmiä luonnonvarojen säilyttämisen tai ympäristönsuojelun edistämiseksi.

7. Kun hankintayksiköt vahvistavat 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja suorituskykyä tai toiminnallisia vaatimuksia koskevia ympäristöominaisuuksia, ne voivat halutessaan käyttää unionin alueen olemassa olevissa ympäristömerkeissä ja Singaporen olemassa olevissa ympäristömerkeissä määriteltyjä yksityiskohtaisia eritelmiä tai tarvittaessa niiden osia sillä edellytyksellä, että

a) eritelmät soveltuvat hankintasopimuksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksien määrittämiseen;

b) merkin asettamat vaatimukset laaditaan tieteellisen tiedon pohjalta; ja

c) tällaiset eritelmät ovat kaikkien asianomaisten osapuolten saatavilla.

Tarjouspyyntöasiakirjat

8. Hankintayksikkö antaa toimittajille tarjouspyyntöasiakirjat, joissa on ilmoitettava kaikki tiedot, jotka toimittajat tarvitsevat asianmukaisten tarjousten laatimista ja jättämistä varten. Asiakirjoihin on sisällytettävä täydellinen kuvaus seuraavista seikoista, ellei niitä ole esitetty jo aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa:

a) hankinta, mukaan luettuina hankittavien tavaroiden tai palvelujen luonne ja määrä tai arvioitu määrä ja kaikki vaatimukset, kuten tekniset eritelmät, vaatimustenmukaisuuden arviointitodistus, suunnitelmat, piirustukset tai ohjeaineistot;

b) kaikki toimittajien osallistumisedellytykset sekä luettelo osallistumisedellytyksiin liittyvistä tiedoista ja asiakirjoista, jotka toimittajien on esitettävä;

c) kaikki sopimuksen myöntämisessä huomioon otettavat arviointiperusteet ja niiden suhteellinen painoarvo silloin, kun hinta ei ole ainoa arviointiperuste;

d) todentamiseen ja salaamiseen liittyvät vaatimukset tai tietojen sähköiseen toimittamiseen liittyvät muut vaatimukset, jos hankintayksikkö toteuttaa hankinnan sähköisesti;

e) huutokaupan säännöt, mukaan luettuna tarjousten arviointiperusteisiin liittyvien tekijöiden yksilöinti, jos hankintayksikkö järjestää sähköisen huutokaupan;

f) tarjousten avaamistilaisuuden päivämäärä, kellonaika ja paikka sekä tarvittaessa tiedot henkilöistä, joilla on oikeus olla läsnä, jos tarjoukset avataan julkisesti;

g) kaikki muut ehdot, kuten maksuehdot ja tarjousten esittämistapaa koskevat rajoitukset, esimerkiksi paperilla tai sähköisesti; ja

h) tavaroiden toimittamiselle tai palvelujen tarjoamiselle mahdollisesti asetetut määräajat.

9. Vahvistaessaan hankittavien tavaroiden tai palvelujen toimittamiselle mahdollisesti asetettavia määräaikoja hankintayksikkö ottaa huomioon muun muassa hankinnan monitahoisuuden, odotettavissa olevan alihankinnan osuuden sekä tuotannon, varastosta oton ja tavaroiden kuljetuksen lähtöpaikasta taikka palvelun toimittamisen vaatiman todellisen ajan.

10. Hankintayksiköt voivat vahvistaa hankinnan toteuttamiseen liittyviä ympäristövaatimuksia sillä edellytyksellä, että nämä ovat tässä luvussa vahvistettujen sääntöjen kanssa yhteensopivia ja että niistä ilmoitetaan aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai muussa ilmoituksessa, jota käytetään aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena[1], tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

[1] Tämän artiklan 10, 11 ja 13 kohdan sekä 9.11 artiklan (Neuvottelut) 2 kohdan soveltamiseksi ilmaisulla ”muu ilmoitus, jota käytetään aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena” tarkoitetaan 9.6 artiklan (Ilmoitukset) 5 kohdan piiriin kuuluvaa, suunniteltua hankintaa koskevaa ilmoitusta sekä 9.8 artiklan (Toimittajien kelpuuttaminen) 12 kohdan piiriin kuuluvaa ilmoitusta, jolla tarjoajia pyydetään hakemaan sisällyttämistä kestoluetteloon.

11. Aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai muussa ilmoituksessa, jota käytetään aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena, tai tarjouspyyntöasiakirjoissa vahvistettuihin arviointiperusteisiin voivat sisältyä muiden muassa hinta ja muita kustannustekijöitä, laatu, tekniset ansiot, ympäristöominaisuudet ja toimitusehdot.

12. Hankintayksikön on viipymättä

a) asetettava tarjouspyyntöasiakirjat saataville, jotta kiinnostuneilla toimittajilla on riittävästi aikaa asianmukaisten tarjousten jättämistä varten;

b) toimitettava pyynnöstä tarjouspyyntöasiakirjat kaikille kiinnostuneille toimittajille; ja

c) vastattava kaikkien kiinnostuneiden tai hankintaan osallistuvien toimittajien kaikkiin asianmukaisiin tietopyyntöihin sillä edellytyksellä, ettei kyseinen toimittaja saa tietojen avulla etua muihin toimittajiin nähden.

Muutokset

13. Jos hankintayksikkö ennen sopimuksen myöntämistä muuttaa aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai muussa ilmoituksessa, jota käytetään aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena, tai hankintaan osallistuville toimittajille annetuissa tarjouspyyntöasiakirjoissa vahvistettuja perusteita tai vaatimuksia tai muuttaa ilmoitusta tai tarjouspyyntöasiakirjoja taikka julkaisee ne uudelleen, sen on toimitettava kirjallisesti kaikki tällaiset muutokset tai muutettu tai uudelleen julkaistu ilmoitus tai tarjouspyyntöasiakirjat:

a) kaikille toimittajille, jotka ovat osallisina menettelyssä ajankohtana, jona tietoja muutetaan tai julkaistaan uudelleen, jos nämä ovat yksikön tiedossa, ja muissa tapauksissa samalla tavalla kuin alkuperäiset tiedot; ja

b) riittävän aikaisin, jotta toimittajille jää aikaa tarvittaessa muuttaa tarjouksiaan ja toimittaa muutetut tarjoukset.

9.10 ARTIKLA

Määräajat

Yleistä

1. Hankintayksikkö antaa omien kohtuullisten tarpeidensa mukaisesti toimittajille riittävästi aikaa laatia ja toimittaa osallistumishakemukset ja asianmukaiset tarjoukset ottaen huomioon muun muassa

a) hankinnan luonteen ja monitahoisuuden;

b) odotettavissa olevan alihankinnan osuuden; ja

c) vaadittavan ajan tarjousten toimittamiseen muilla kuin sähköisillä välineillä ulkomailla sijaitsevista ja kansallisista yhteyspisteistä, joissa ei käytetä sähköisiä välineitä.

Näiden määräaikojen, mukaan luettuina määräaikojen mahdolliset pidennykset, on oltava samat kaikille hankinnasta kiinnostuneille tai hankintaan osallistuville toimittajille.

Määräajat

2. Valikoivaa tarjouspyyntömenettelyä käyttävä hankintayksikkö vahvistaa osallistumishakemusten viimeisen jättöpäivän siten, että se on periaatteessa vähintään 25 päivää aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemispäivästä. Jos hankintayksikön asianmukaisesti osoittama tilanteen kiireellisyys vaikeuttaa tämän määräajan noudattamista, määräaika voidaan lyhentää vähintään kymmeneen päivään.

3. Lukuun ottamatta 4, 5, 7 ja 8 kohdan määräyksiä hankintayksikkö vahvistaa tarjousten viimeisen jättöpäivän siten, että se on vähintään 40 päivää siitä, kun

a) aiottua hankintaa koskeva ilmoitus on julkaistu, kun kyseessä on avoin tarjouspyyntömenettely; tai

b) hankintayksikkö ilmoittaa toimittajille, että niitä pyydetään jättämään tarjous, kun kyseessä on valikoiva tarjouspyyntömenettely, riippumatta siitä, käyttääkö hankintayksikkö kestoluetteloa.

4. Hankintayksikkö voi lyhentää tarjousten jättämiselle 3 kohdassa asetetun määräajan vähintään kymmeneen päivään, jos

a) hankintayksikkö on julkaissut suunniteltua hankintaa koskevan ilmoituksen 9.6 artiklan (Ilmoitukset) 4 kohdan mukaisesti vähintään 40 päivää ja enintään 12 kuukautta ennen aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemista ja suunniteltua hankintaa koskeva ilmoitus sisältää seuraavat:

i) hankinnan kuvaus;

ii) arvioitu päivämäärä, jolloin tarjoukset tai osallistumishakemukset on viimeistään jätettävä;

iii) maininta siitä, että kiinnostuneiden toimittajien on ilmaistava hankintayksikölle kiinnostuksensa hankintaan;

iv) osoite, josta hankinta-asiakirjoja voi pyytää; ja

v) kaikki saatavilla olevat tiedot, joita 9.6 artiklan (Ilmoitukset) 2 kohdassa edellytetään aiottua hankintaa koskevalta ilmoitukselta;

b) hankintayksikkö ilmoittaa uudistettavien sopimusten osalta aiottua hankintaa koskevassa ensimmäisessä ilmoituksessa, että seuraavissa ilmoituksissa esitetään tämän kohdan mukaiset määräajat tarjousten jättämiselle; tai

c) hankintayksikön asianmukaisesti osoittama tilanteen kiireellisyys vaikeuttaa 3 kohdan mukaisesti tarjousten jättämiselle asetetun määräajan noudattamista.

5. Hankintayksikkö voi lyhentää tarjousten jättämiselle 3 kohdassa asetettua määräaikaa viidellä päivällä kaikissa seuraavissa tilanteissa:

a) aiottua hankintaa koskeva ilmoitus julkaistaan sähköisesti;

b) kaikki tarjouspyyntöasiakirjat ovat saatavilla sähköisesti aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisupäivästä alkaen; ja

c) hankintayksikkö hyväksyy tarjousten jättämisen sähköisesti.

6. Edellä olevan 5 kohdan soveltaminen yhdessä 4 kohdan kanssa ei saa johtaa siihen, että 3 kohdassa tarjousten jättämiselle asetettuja määräaikoja lyhennetään alle kymmeneen päivään aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisupäivästä.

7. Jos hankintayksikkö ostaa kaupallisia tavaroita tai palveluja tai niiden yhdistelmän, se voi lyhentää 3 kohdan mukaisesti tarjousten jättämiselle asetetun määräajan vähintään 13 päivään sillä edellytyksellä, että se julkaisee samaan aikaan sähköisesti sekä aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen että tarjouspyyntöasiakirjat, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muita tämän artiklan määräyksiä. Jos hankintayksikkö hyväksyy kaupallisia tavaroita tai palveluja koskevien tarjousten esittämisen sähköisesti, se voi lyhentää 3 kohdan mukaisesti määritetyn määräajan vähintään kymmeneen päivään.

8. Jos liitteen 9-B tai 9-C piiriin kuuluva hankintayksikkö on valinnut kaikki edellytykset täyttävät toimittajat tai rajoitetun määrän niistä, hankintayksikkö ja valitut toimittajat voivat sopia keskenään määräajasta tarjousten jättämiselle. Jos sopimusta ei ole, määräaika on vähintään kymmenen päivää.

9.11 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuoli voi edellyttää, että sen hankintayksiköt käyvät neuvotteluja, jos

a) yksikkö on ilmaissut aikomuksensa käydä neuvotteluja 9.6 artiklan (Ilmoitukset) 2 kohdan mukaisessa aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa; tai

b) tarjousten arvioinnissa ilmenee, ettei yksikään tarjouksista ole aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai muussa ilmoituksessa, jota käytetään aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena, tai tarjouspyyntöasiakirjoissa esitetyillä arviointiperusteilla selvästi edullisin.

2. Hankintayksikkö

a) varmistaa, että neuvotteluihin osallistuvien toimittajien mahdollinen poissulkeminen tehdään aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai muussa ilmoituksessa, jota käytetään aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena, tai tarjouspyyntöasiakirjoissa esitetyillä arviointiperusteilla; ja

b) ilmoittaa neuvottelujen päätyttyä yleisen määräajan, johon mennessä jäljelle jääneiden toimittajien on jätettävä uusi tai tarkistettu tarjous.

9.12 ARTIKLA

Suljettu tarjouspyyntömenettely

1. Edellyttäen, että hankintayksikkö ei käytä tätä määräystä toimittajien kilpailun välttämistarkoituksessa tai tavalla, jolla syrjitään minkä tahansa muun osapuolen toimittajia tai suojellaan kotimaisia toimittajia, hankintayksikkö voi käyttää suljettua tarjouspyyntömenettelyä ja olla soveltamatta 9.6 (Ilmoitukset), 9.7 (Osallistumisedellytykset), 9.8 artiklaa (Toimittajien kelpuuttaminen), 9.9 artiklan (Tekniset eritelmät ja tarjouspyyntöasiakirjat) 8–13 kohtaa, 9.10 (Määräajat), 9.11 (Neuvottelut), 9.13 (Sähköiset huutokaupat) ja 9.14 artiklaa (Tarjousten käsittely ja sopimusten myöntäminen) ainoastaan seuraavin edellytyksin:

a) jos

i) yhtään tarjousta ei ole jätetty tai yksikään toimittaja ei ole pyytänyt osallistua;

ii) yhtään tarjouspyyntöasiakirjojen olennaiset vaatimukset täyttävää tarjousta ei ole jätetty;

iii) yksikään toimittaja ei ole täyttänyt osallistumisedellytyksiä; tai

iv) toimitetut tarjoukset ovat olleet vilpillisiä,

edellyttäen, että tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ei ole oleellisesti muutettu;

b) jos ainoastaan tietty toimittaja voi toimittaa tavarat tai palvelut ja varteenotettavia vaihtoehtoisia tai korvaavia tavaroita tai palveluita ei ole mistä tahansa seuraavasta syystä:

i) vaatimuksena on taideteos;

ii) kyse on patenttisuojasta, tekijänoikeuksista tai muista yksinoikeuksista; tai

iii) kilpailua ei ole teknisistä syistä;

c) jos kyseessä ovat tavaroiden tai palvelujen alkuperäisen toimittajan suorittamat, alkuperäiseen hankintaan sisältymättömät lisätoimitukset, kun toimittajan vaihtaminen tällaisten lisätavaroiden tai -palvelujen osalta

i) ei ole mahdollinen taloudellisista tai teknisistä syistä, joita ovat muun muassa vaatimus korvattavuudesta tai yhteentoimivuudesta olemassa olevien laitteiden, ohjelmistojen, palvelujen tai laitteistojen kanssa, jotka on hankittu osana alkuperäistä hankintaa; ja

ii) aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten olennaista päällekkäisyyttä hankintayksikölle;

d) jos tämä on ehdottoman välttämätöntä, koska tavaroita tai palveluja ei hankintayksikölle ennalta arvaamattomista syistä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi ole voitu hankkia tarpeeksi ajoissa avointa tai valikoivaa tarjouspyyntömenettelyä noudattaen;

e) jos tavarat hankitaan perushyödykemarkkinoilta;

f) jos hankintayksikkö hankkii prototyypin tai uuden tavaran tai palvelun, joka on kehitetty sen pyynnöstä tietyn tutkimus- tai koetoimintaa, selvitystyötä tai alkuperäiskehittelyä koskevan sopimuksen osana ja sitä varten. Uuden tavaran tai palvelun alkuperäiskehittelyyn voi kuulua rajoitettua tuotantoa tai tarjontaa kenttäkokeiden tulosten saamiseksi ja sen osoittamiseksi, että tavara tai palvelu soveltuu sarjatuotantoon tai -tarjontaan hyväksyttävien laatustandardien mukaisesti, mutta siihen ei kuulu sarjatuotanto tai -tarjonta kaupallisen kannattavuuden saavuttamiseksi tai tutkimus- ja kehittelykulujen kattamiseksi;

g) jos kyse on hankinnasta poikkeuksellisen edullisissa olosuhteissa, jotka voivat liittyä vain lyhytaikaisesti ilmenevään epätavalliseen tilanteeseen, kuten selvitystilaan, konkurssipesän hallintoon tai konkurssiin, mutta ei tavanomaisesta hankinnasta vakituisilta toimittajilta; ja

h) jos sopimus tehdään suunnittelukilpailun voittajan kanssa sillä edellytyksellä, että

   i) kilpailu on järjestetty tämän luvun periaatteita noudattaen, erityisesti aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemisen osalta; ja

   ii) riippumaton tuomaristo arvioi osallistujat suunnittelusopimuksen tekemiseksi voittajan kanssa.

2. Hankintayksikkö laatii kirjallisen kertomuksen jokaisesta 1 kohdan mukaisesti tehdystä sopimuksesta. Kertomus sisältää hankintayksikön nimen, hankittujen tavaroiden tai palvelujen arvon ja laadun sekä maininnan 1 kohdassa tarkoitetuista olosuhteista ja edellytyksistä, jotka oikeuttavat suljetun tarjouspyyntömenettelyn käytön.

9.13 ARTIKLA

Sähköiset huutokaupat

Jos hankintayksikkö aikoo toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan sähköistä huutokauppaa käyttäen, sen on toimitettava jokaiselle osallistujalle ennen sähköisen huutokaupan aloittamista

a) tiedot automaattisesta arviointimenettelystä, joka perustuu tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyihin arviointiperusteisiin ja jota käytetään huutokaupassa tarjousten automaattisessa järjestykseen asettamisessa tai niiden järjestyksen muuttamisessa, ja siihen kuuluvista matemaattisista kaavoista;

b) osallistujan tarjouksen alustavan arvioinnin tulokset, jos sopimus myönnetään edullisimman tarjouksen perusteella; ja

c) kaikki muut huutokaupan toteuttamisen kannalta oleelliset tiedot.

9.14 ARTIKLA

Tarjousten käsittely ja sopimusten myöntäminen

Tarjousten käsittely

1. Hankintayksikön on otettava kaikki tarjoukset vastaan, avattava ne ja käsiteltävä niitä sellaisia menettelyjä noudattaen, joilla taataan hankintaprosessin oikeudenmukaisuus ja puolueettomuus sekä tarjousten luottamuksellisuus.

2. Hankintayksikkö ei saa rangaista toimittajaa, jonka tarjous vastaanotetaan tarjousten vastaanottamiselle vahvistetun määräajan jälkeen, jos viive johtuu pelkästään hankintayksikön käsittelyvirheestä.

3. Jos hankintayksikkö antaa toimittajalle mahdollisuuden korjata tahattomat muotovirheet tarjousten avaamisen ja sopimuksen myöntämisen välisenä aikana, sen on annettava sama mahdollisuus kaikille tarjousmenettelyyn osallistuville toimittajille.

Sopimusten myöntäminen

4. Jotta tarjous voidaan ottaa huomioon sopimusta myönnettäessä, se on toimitettava kirjallisesti ja sen on tarjouksia avattaessa oltava ilmoitusten ja tarjouspyyntöasiakirjojen oleellisten vaatimusten mukainen ja osallistumisedellytykset täyttävän toimittajan jättämä.

5. Jollei hankintayksikkö päätä, että sopimuksen myöntäminen ei ole yleisen edun mukaista, sen on myönnettävä sopimus sellaiselle toimittajalle, jonka se on todennut kykenevän täyttämään sopimuksen ehdot ja jonka tarjous on ainoastaan ilmoituksissa ja tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjen arviointiperusteiden perusteella

a) edullisin; tai

b) hinnaltaan alhaisin, jos hinta on yksinomainen arviointiperuste.

6. Jos hankintayksikkö saa tarjouksen, jonka hinta on epätavallisen alhainen muiden tarjousten hintaan verrattuna, se voi varmistaa toimittajalta, että tämä täyttää osallistumisehdot ja pystyy täyttämään sopimusehdot ja/tai, onko tarjouksen hintaan vaikuttanut tukien saaminen.

7. Jos hankintayksikkö toteaa, että tarjouksen hinta on poikkeuksellisen alhainen tarjoajan saamien tukien vuoksi, kyseinen tarjous voidaan hylätä pelkästään tästä syystä vasta tarjoajan kuulemisen jälkeen, jos tämä ei pysty hankintayksikön vahvistamassa riittävässä ajassa näyttämään toteen, että kyseinen tuki on myönnetty tässä sopimuksessa määrättyjen tukiin liittyvien ohjeiden mukaisesti.

8. Hankintayksikkö ei saa käyttää vaihtoehtoja, peruuttaa hankintaa tai muuttaa myönnettyjä sopimuksia kiertääkseen tämän luvun mukaisia velvoitteitaan.

9.15 ARTIKLA

Hankintatietojen avoimuus

Tiedotus toimittajille

1. Hankintayksikön on viipymättä ilmoitettava menettelyyn osallistuville toimittajille sopimuksen myöntämistä koskevista päätöksistään ja toimittajan pyynnöstä annettava tieto kirjallisesti. Jollei 9.16 artiklan (Tietojen luovuttaminen) 2 ja 3 kohdasta muuta johdu, hankintayksikön on pyynnöstä toimitettava toimittajalle, joka ei menestynyt menettelyssä, selvitys syistä, joiden vuoksi hankintayksikkö ei valinnut sen tarjousta, ja esitettävä valitun toimittajan tarjouksen suhteelliset edut.

2. Hankintayksikön on viimeistään 72 päivän kuluttua jokaisen tämän luvun piiriin kuuluvan sopimuksen myöntämisestä julkaistava ilmoitus liitteessä 9-H luetellussa soveltuvassa paperijulkaisussa tai sähköisessä julkaisussa. Jos yksikkö julkaisee ilmoituksen ainoastaan sähköisessä julkaisussa, tietojen on oltava helposti saatavilla kohtuullisen ajan. Ilmoitukseen on sisällytettävä ainakin seuraavat tiedot:

a) hankittavien tavaroiden tai palveluiden kuvaus;

b) hankintayksikön nimi ja osoite;

c) valitun toimittajan nimi ja osoite;

d) valitun tarjouksen arvo tai hankintasopimuksen myöntämisessä huomioon otettujen tarjousten korkein ja alin arvo;

e) myöntämispäätöksen tekopäivä; ja

f) käytetty hankintamenetelmä ja, jos käytettiin 9.12 artiklan (Suljettu tarjouspyyntömenettely) mukaista suljettua tarjouspyyntömenettelyä, kuvaus sen käyttöön oikeuttaneista olosuhteista.

Asiakirjojen säilyttäminen, kertomukset ja sähköinen jäljitettävyys

3. Jokainen hankintayksikkö säilyttää vähintään kolmen vuoden ajan sopimuksen tekopäivästä lähtien

a) tämän sopimuksen piiriin kuuluviin hankintoihin liittyvät tarjouspyyntömenettelyt ja sopimusten myöntämistä koskevat asiakirjat ja kertomukset, mukaan luettuina 9.12 artiklassa (Suljettu tarjouspyyntömenettely) vaaditut kertomukset; ja

b) tiedot, joilla varmistetaan tämän sopimuksen piiriin kuuluvan, sähköisesti toteutetun hankinnan asianmukainen jäljitettävyys.

Tilastotietojen kokoaminen ja niistä raportointi

4. Kukin osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle saatavilla olevat ja vertailukelpoiset tilastotiedot, jotka ovat tämän luvun piiriin kuuluvien hankintojen kannalta merkityksellisiä.

9.16 ARTIKLA

Tietojen luovuttaminen

Tiedotus osapuolille

1. Osapuolen on minkä tahansa toisen osapuolen pyynnöstä toimitettava viipymättä kaikki tiedot, joita tarvitaan sen arvioimiseksi, toteutettiinko hankinta oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja tämän luvun mukaisesti, mukaan luettuina tiedot valitun tarjouksen erityispiirteistä ja sen suhteellisista eduista. Jos tietojen antaminen vaarantaisi kilpailun tulevien tarjouspyyntömenettelyjen yhteydessä, tiedot saava osapuoli ei saa luovuttaa niitä millekään toimittajalle muuten kuin neuvoteltuaan asiasta tiedot antaneen osapuolen kanssa ja saatuaan sen suostumuksen.

Tietojen salassapito

2. Sen estämättä, mitä muualla tässä luvussa määrätään, osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa antaa millekään toimittajalle tietoja, jotka saattaisivat vaarantaa toimittajien välisen reilun kilpailun.

3. Tämän sopimuksen määräyksiä ei voida tulkita siten, että osapuolen, sen hankintayksiköt, viranomaiset ja muutoksenhakuelimet mukaan luettuina, edellytettäisiin luovuttavan luottamuksellisia tietoja, jos luovuttaminen

a) haittaisi lainvalvontaa;

b) saattaisi vaarantaa toimittajien välisen reilun kilpailun;

c) vaarantaisi tiettyjen henkilöiden perustellut kaupalliset edut, teollis- ja tekijänoikeuksien suoja mukaan luettuna; tai

d) olisi muutoin yleisen edun vastaista.

9.17 ARTIKLA

Kansalliset muutoksenhakumenettelyt

1. Kukin osapuoli tarjoaa käyttöön nopean, tehokkaan, avoimen ja syrjimättömän hallinnollisen tai oikeudellisen muutoksenhakumenettelyn, jonka avulla toimittaja voi valittaa

a) tämän luvun rikkomisesta; tai

b) siitä, että tämän luvun täytäntöönpanoa koskevia osapuolen toimenpiteitä ei ole noudatettu, jos toimittajalla ei ole oikeutta valittaa tämän luvun rikkomisesta suoraan osapuolen kansallisen lainsäädännön nojalla,

tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sellaisen hankinnan yhteydessä, johon liittyy tai on liittynyt toimittajan etu. Osapuolten on joka tapauksessa varmistettava, että saatuaan toimittajalta valituksen muutoksenhakuelin voi tarkastella osapuolten hankintayksiköiden tekemiä päätöksiä siitä, kuuluuko tietty hankinta tämän luvun piirissä oleviin hankintoihin.

Kaikkia valituksia koskevat menettelysäännöt on laadittava kirjallisesti ja ne on yleisesti tarjottava saataville sähköisessä ja/tai painetussa muodossa.

2. Jos toimittaja valittaa tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sellaisen hankinnan yhteydessä, johon liittyy tai on liittynyt toimittajan etu, 1 kohdassa tarkoitetusta rikkomisesta tai laiminlyönnistä, hankinnan toteuttavan hankintayksikön osapuolen on kannustettava yksikköä ja toimittajaa ratkaisemaan asia neuvottelemalla. Hankintayksikön on käsiteltävä jokainen valitus puolueettomasti ja kohtuullisessa ajassa tavalla, joka ei vaikuta toimittajan osallistumiseen meneillään oleviin tai tuleviin hankintoihin tai oikeuteen pyytää hallinnollisen tai oikeudellisen muutoksenhakumenettelyn mukaisia korjaavia toimenpiteitä.

3. Kullekin toimittajalle on annettava riittävästi aikaa, kuitenkin vähintään 10 päivää, valituksen valmistelua ja jättämistä varten siitä ajankohdasta lukien, jolloin valituksen peruste tuli toimittajan tietoon tai sen voidaan kohtuudella olettaa tulleen tämän tietoon.

4. Kukin osapuoli perustaa tai nimeää vähintään yhden puolueettoman hallinto- tai oikeusviranomaisen, joka on riippumaton sen hankintayksiköistä ja ottaa vastaan ja tutkii valitukset, joita toimittajat tekevät tämän sopimuksen piiriin kuuluvien hankintojen yhteydessä.

5. Jos muu elin kuin 4 kohdassa tarkoitettu viranomainen tutkii valituksen ensin, osapuoli varmistaa, että toimittaja voi valittaa alkuperäisestä päätöksestä puolueettomalle hallinto- tai oikeusviranomaiselle, joka on riippumaton siitä hankintayksiköstä, jonka hankintaa valitus koskee.

6. Kukin osapuoli varmistaa, että sellaisen muutoksenhakuelimen ratkaisujen, joka ei ole tuomioistuin, on oltava oikeudellisen tarkastuksen alainen tai sen menettelytapoihin on kuuluttava se, että

a) hankintayksikkö vastaa valitukseen kirjallisesti ja luovuttaa muutoksenhakuelimelle kaikki tarvittavat asiakirjat;

b) menettelyn osapuolilla, jäljempänä ’menettelyn osapuolet’, on oikeus tulla kuulluksi ennen kuin muutoksenhakuelin tekee valituksesta päätöksen;

c) menettelyn osapuolilla on oikeus edustajaan ja avustajaan;

d) kaikki käsittelyt ovat menettelyn osapuolille avoimia;

e) menettelyn osapuolilla on oikeus pyytää, että käsittelyt järjestetään julkisesti ja että läsnä voi olla todistajia; ja

f) muutoksenhakuelin antaa päätökset tai suositukset kohtuullisessa ajassa kirjallisina ja liittää niihin selostuksen niiden perusteluista.

7. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai ylläpitää menettelyjä, jotka mahdollistavat

a) pikaiset väliaikaiset toimenpiteet, jotta toimittaja voi säilyttää mahdollisuutensa osallistua hankintaan. Kyseiset väliaikaiset toimenpiteet voivat johtaa hankintamenettelyn keskeyttämiseen. Menettelyissä voidaan sallia se, että asianomaisten etujen, myös yleisen edun, kannalta merkittävät kielteiset seuraukset voidaan ottaa huomioon päätettäessä näiden toimien toteuttamisesta. Jos asiassa ei ryhdytä toimenpiteisiin, perustelut tästä on ilmoitettava kirjallisesti; ja

b) muutoksenhakuelimen määräämän korjaavan toimenpiteen tai korvauksen kärsitystä menetyksestä tai vahingosta, jos muutoksenhakuelin on todennut 1 kohdassa tarkoitetun rikkomisen tai laiminlyönnin tapahtuneen; korvaus voi olla rajoitettu joko tarjouksen valmisteluun liittyviin kustannuksiin tai valitukseen liittyviin kustannuksiin. Jos sopimus on jo myönnetty, osapuolet voivat säätää siitä, että korjaavat toimet eivät ole mahdollisia.

9.18 ARTIKLA

Soveltamisalan muutokset ja korjaukset

Ehdotetusta muutoksesta ilmoittaminen

1. Osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kaikista ehdotetuista korjauksista, hankintayksikön siirrosta liitteestä toiseen, hankintayksikön poistamisesta tai muista liitteiden 9-A–9-I muutoksista, jäljempänä ’muutos’.

2. Jos osapuoli ehdottaa hankintayksikön poistamista liitteistä 9-A–9-G sillä perusteella, että valtion valvonta tai vaikutus kyseisen yksikön tämän sopimuksen piiriin kuuluvan hankinnan osalta on käytännössä lakannut, muutosta ehdottavan osapuolen, jäljempänä ’muutosta ehdottava osapuoli’, on sisällytettävä ilmoitukseen näyttöä siitä, että tällainen valtion valvonta tai vaikutus on tosiasiallisesti poistunut. Valtion valvonnan tai vaikutuksen liitteessä 9-C lueteltujen hankintayksiköiden toteuttamiin, tämän sopimuksen piiriin kuuluviin hankintoihin katsotaan tosiasiallisesti poistuneen, jos

a) unionin osalta hankintayksikkö toteuttaa kilpailulle avointa toimintaa; ja

b) Singaporen osalta hankintayksikkö on yksityistetty.

Kun valtion valvonta tai vaikutus osapuolen hankintayksiköiden toteuttamiin, tämän sopimuksen piiriin kuuluviin hankintoihin on tosiasiallisesti poistunut, toinen osapuoli ei ole oikeutettu korvaaviin muutoksiin.

3. Muutosta ehdottava osapuoli sisällyttää ilmoitustietoihin kaikkien muiden ehdotettujen muutosten osalta kyseisen muutoksen todennäköiset seuraukset tämän luvun piiriin kuuluvien hankintojen osalta. Jos muutosta ehdottava osapuoli ehdottaa puhtaasti muodollisia vähäisiä muutoksia tai teknisiä korjauksia, jotka eivät vaikuta siihen, mitkä hankinnat kuuluvat tämän sopimuksen piiriin, se ilmoittaa näistä muutoksista vähintään kahden vuoden välein.

Vastalauseen ratkaisu

4. Jos toinen osapuoli esittää vastalauseen, jäljempänä ’vastustava osapuoli’, muutosta ehdottavan osapuolen ilmoitukseen, osapuolten on pyrittävä ratkaisemaan vastalause kahdenvälisten neuvottelujen avulla, joita käydään tarvittaessa myös 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustetussa palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevässä komiteassa. Näissä neuvotteluissa osapuolet ottavat huomioon

a) näytön siitä, että valtion valvonta tai vaikutus hankintayksikön tämän sopimuksen piiriin kuuluvan hankinnan osalta on käytännössä lakannut, kun kyseessä on 2 kohdan mukainen ilmoitus;

b) näytön siitä, että ehdotettu muutos ei vaikuta siihen, mitkä hankinnat kuuluvat tämän sopimuksen piiriin, kun kyseessä on 3 kohdan mukainen ilmoitus; ja

c) mahdolliset vaatimukset, jotka liittyvät 1 kohdan mukaisesti ilmoitetuista muutoksista johtuvien korvaavien muutosten tarpeellisuuteen tai niiden tasoon. Korvaavana muutoksena muutosta ehdottava osapuoli voi korvauksena laajentaa sopimuksen soveltamisalaa tai vastustava osapuoli peruuttaa vastaavasti soveltamisalaa, jolloin tavoitteena on säilyttää oikeuksien ja velvoitteiden tasapaino ja tämän luvun mukaisen yhteisesti sovitun soveltamisalan vastaava laajuus.

5. Jos vastustava osapuoli katsoo 4 kohdan mukaisesti käytyjen kahdenvälisten neuvotteluiden jälkeen, että yksi tai useampi seuraavista tilanteista vallitsee:

a) 4 kohdan a alakohdan tapauksessa valtion valvonta tai vaikutus hankintayksikön tämän sopimuksen piiriin kuuluvan hankinnan osalta ei ole käytännössä lakannut;

b) 4 kohdan b alakohdan tapauksessa muutos, joka vaikuttaa soveltamisalaan ei täytä 3 kohdan perusteita vaan siihen pitäisi soveltaa korvaavia muutoksia; tai

c) 4 kohdan c alakohdan tapauksessa osapuolten käymien neuvotteluiden aikana ehdotetut korvaavat muutokset eivät ole riittäviä, jotta voitaisiin säilyttää tämän luvun mukaisen yhteisesti sovitun soveltamisalan vastaava laajuus,

osapuolet voivat turvautua neljännentoista luvun (Riitojen ratkaiseminen) mukaiseen riitojenratkaisumenettelyyn.

Täytäntöönpano

6. Ehdotettu muutos tulee voimaan vain, jos

a) toinen osapuoli ei toimita muutosta ehdottavalle osapuolelle ehdotettua muutosta koskevaa kirjallista vastalausetta 45 päivän kuluessa ehdotettua muutosta koskevasta ilmoituksesta;

b) vastustava osapuoli on ilmoittanut muutosta ehdottavalle osapuolelle peruuttavansa vastalauseensa;

c) osapuolet ovat päässeet sopimukseen käytyään 4 kohdan mukaisia neuvotteluja; tai

d) vastalause on ratkaistu 5 kohdan mukaisen riitojenratkaisumenettelyn välityksellä.

9.19 ARTIKLA

Komitean vastuualueet

Osapuolet voivat 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustetussa palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevässä komiteassa

a) hyväksyä tilastotietojen raportointimenetelmiä 9.15 artiklan (Hankintatietojen avoimuus) 4 kohdan nojalla;

b) tarkastella avoimia ilmoituksia, jotka koskevat soveltamisalan muutoksia ja hyväksyä liitteiden 9-A–9-C hankintayksikköluetteloiden päivityksiä;

c) hyväksyä korvaavia muutoksia, jotka ovat seurausta soveltamisalaan vaikuttavista muutoksista;

d) tarvittaessa tarkistaa suuntaa-antavia perusteita, joilla osoitetaan, että valtion valvonta tai vaikutus hankintayksikön tämän sopimuksen piiriin kuuluvan hankinnan osalta on käytännössä lakannut;

e) hyväksyä perusteita, joilla päätetään soveltamisalaan tehtävien korvaavien muutosten tasosta;

f) tarkastella julkisiin hankintoihin liittyviä kysymyksiä, jotka osapuoli on antanut sen käsiteltäväksi;

g) vaihtaa tietoja, jotka liittyvät julkisen hankinnan mahdollisuuksiin kussakin osapuolessa, myös valtion keskushallintoa alemmalla tasolla; ja

h) keskustella kaikista muista tämän luvun toimintaan liittyvistä seikoista.

Osapuolet voivat 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustetussa palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevässä komiteassa tehdä kaikki a–h alakohdan soveltamista varten tarvittavat päätökset.

9.20 ARTIKLA

Mukautuminen GPA-sopimuksen määräyksiin

Jos tarkistettua GPA-sopimusta muutetaan tai se korvataan toisella sopimuksella, osapuolet muuttavat tarvittaessa tätä lukua 16.2 artiklan (Erikoistuneet komiteat) nojalla perustetun palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevän komitean päätöksellä.

KYMMENES LUKU

Teollis- ja tekijänoikeudet

10.1 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Tämän luvun tavoitteena on

a) helpottaa osapuolten välillä innovatiivisten ja luovien tuotteiden tuotantoa ja kauppaa sekä palveluiden tarjontaa; ja

b) lisätä kaupasta ja investoinneista saatavia hyötyjä antamalla teollis- ja tekijänoikeuksille riittävä suoja ja tarjoamalla välineet tällaisten oikeuksien tehokasta täytäntöönpano varten.

2. Tähän lukuun sovelletaan soveltuvin osin TRIPS-sopimuksen I osassa esitettyjä tavoitteita ja periaatteita, erityisesti sen 7 (Tavoitteet) ja 8 artiklaa (Periaatteet).

A JAKSO

PERIAATTEET

10.2 ARTIKLA

Soveltamisala ja määritelmät

1. Osapuolet palauttavat mieliin teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien kansainvälisten sopimusten mukaiset sitoumuksensa, mukaan lukien TRIPS-sopimus ja 20 päivänä maaliskuuta 1883 tehtyteollisoikeuksien suojelemista koskeva Pariisin yleissopimus, sellaisena kuin se on tarkistettu Tukholmassa 15 päivänä heinäkuuta 1967, jäljempänä ’Pariisin yleissopimus’. Tämän luvun määräyksissä täydennetään osapuolten TRIPS-sopimuksen ja muiden sellaisten teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisia oikeuksia ja velvoitteita, joiden sopimuspuolia ne kumpikin ovat.

2. Tässä luvussa ’teollis- ja tekijänoikeuksilla’ tarkoitetaan

a) kaikkia sellaisia teollis- ja tekijänoikeuksien luokkia, joista määrätään TRIPS-sopimuksen II osan 1–7 luvussa, eli

   i) tekijänoikeus ja lähioikeudet;

   ii) patentit[1];

[1] Unionin tapauksessa tämän luvun soveltamista varten patentteihin sisältyvät lisäsuojatodistuksista johdetut oikeudet.

iii) tavaramerkit;

iv) mallit;

v) integroitujen piirien piirimallit (topografiat);

vi) maantieteelliset merkinnät;

vii) julkistamattoman tiedon suoja; ja

b) kasvinjalostajanoikeuksia.

10.3 ARTIKLA

Sammuminen

Kukin osapuoli voi vapaasti vahvistaa omat teollis- ja tekijänoikeuksien sammumista koskevat sääntönsä ottaen huomioon TRIPS-sopimuksen soveltuvat määräykset.

B JAKSO

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIA KOSKEVAT NORMIT

A ALAJAKSO

TEKIJÄNOIKEUS JA LÄHIOIKEUDET

10.4 ARTIKLA

Annettava suoja

Osapuolten on noudatettava oikeuksia ja velvoitteita, jotka on vahvistettu Bernin yleissopimuksessa kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta (tehty 9 päivänä syyskuuta 1886, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Pariisissa 24 päivänä heinäkuuta 1971), Maailman henkisen omaisuuden järjestön tekijänoikeussopimuksessa (tehty Genevessä 20 päivänä joulukuuta 1996), Maailman henkisen omaisuuden järjestön esitys- ja äänitesopimuksessa (tehty Genevessä 20 päivänä joulukuuta 1996) ja TRIPS-sopimuksessa[1]. Osapuolet voivat säätää esittäjien, äänitetuottajien ja yleisradiotoiminnan harjoittajien oikeuksien suojasta esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyritysten suojaamisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (tehty Roomassa 26 päivänä lokakuuta 1961) soveltuvien määräysten mukaisesti.

[1] Rajoittamatta 10.6 artiklaa (Äänitetuottajat) osapuolet tunnustavat, että näihin kansainvälisiin sopimuksiin kohdistuviin viittauksiin sovelletaan varauksia, jotka kukin osapuoli on ilmaissut osaltaan.

10.5 ARTIKLA

Suoja-aika

1. Jos teoksen suoja-aika on laskettava tekijän eliniän perusteella, kunkin osapuolen on säädettävä, että suoja-aika ei saa olla lyhyempi kuin tekijän elinikä ja 70 vuotta tekijän kuoleman jälkeen.

2. Jos tekijänoikeus kuuluu yhteisesti teoksen tekijäkumppaneille, 1 kohdassa tarkoitettu suoja-aika on laskettava viimeisenä elossa olleen tekijäkumppanin kuolemasta.

3. Elokuvateoksen[1] suoja-aika on vähintään 70 vuotta teoksen saattamisesta yleisön saataville tekijän suostumuksella, tai jos teosta ei ole saatettu yleisön saataville vähintään 50 vuoden kuluessa sen valmistumisesta, vähintään 70 vuotta sen valmistumisesta[2].

4. Äänitteiden oikeuksien suoja-aika on vähintään 50 vuotta äänitteen tekemisestä ja, jos äänite julkaistaan tämän ajan kuluessa, vähintään 70 vuotta sen ensimmäisestä laillisesta julkaisemisesta.

[1] Unionin osalta käsitteeseen ’elokuvateos’ sisältyvät myös audiovisuaaliset teokset.

[2] Unionin tapauksessa suoja-aika päättyy 70 vuotta viimeisen, kansallisen lainsäädännön mukaisesti tekijäksi nimetyn henkilön kuoleman jälkeen eikä suoja-aika missään tapauksessa ole lyhyempi kuin 10.5 artiklan (Suoja-aika) 3 kohdassa määrätty vähimmäiskesto.

5. Yleisradioinnin oikeuksien suoja-aika on vähintään 50 vuotta ensimmäisestä lähetyksestä tai yleisradioitavan aineiston tekemisestä.

6. Tässä artiklassa esitetyt voimassaoloajat on laskettava teoksen luomista seuraavan vuoden tammikuun 1 päivästä.

10.6 ARTIKLA

Äänitetuottajat

Kunkin osapuolen on säädettävä, että äänitetuottajilla[1] on oikeus kertakaikkiseen kohtuulliseen korvaukseen, jos äänite julkaistaan kaupallisessa tarkoituksessa tai sen kopiota käytetään vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin tai välittämiseen yleisölle[2], [3].

---

[1] ’Äänitetuottajalla’ tarkoitetaan luonnollista tai oikeushenkilöä, jonka aloitteesta ja vastuulla esityksen äänet tai muut äänet tai ääniä edustavien merkkien ensimmäinen tallennus tapahtuu.

[2] ’Välittämisellä yleisölle’ tarkoitetaan äänitteen osalta kaikkia tapoja äänitteeseen tallennettujen äänten tai ääniä edustavien merkkien esittämiseksi yleisölle.

[3] Singapore noudattaa täysimääräisesti tässä artiklassa vahvistettuja velvoitteita kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.

10.7 ARTIKLA

Jälleenmyyntioikeudet

Osapuolet sopivat taiteilijan jälleenmyyntioikeuteen vaikuttavia toimintatapojaan ja -linjojaan koskevien näkemysten ja tietojen vaihdosta.

10.8 ARTIKLA

Oikeuksien kollektiivista hallinnointia koskeva yhteistyö

Osapuolet pyrkivät edistämään vuoropuhelua ja yhteistyötä omien yhteisvalvontajärjestöjensä välillä, jotta voitaisiin taata sisällön helpompi saanti ja jakelu osapuolten alueiden välillä ja teosten tai muiden tekijänoikeudella suojattujen kohteiden käytöstä maksettavien rojaltien siirto.

10.9 ARTIKLA

Teknisten toimenpiteiden suojaaminen

1. Kunkin osapuolen on säädettävä riittävistä ja tehokkaista oikeuskeinoista, joilla torjutaan kaikkien sellaisten tehokkaiden teknisten toimenpiteiden[1] kiertämistä, joita tekijät, esiintyjät tai äänitetuottajat käyttävät oikeuksiensa käyttämisen yhteydessä ja jotka rajoittavat heidän teoksiinsa, esityksiinsä ja äänitteisiinsä kohdistuvia tekoja, joihin ei ole saatu lupaa kyseisiltä tekijöiltä, esiintyjiltä tai äänitetuottajilta tai jotka eivät ole kansallisen lainsäännön mukaan sallittuja[2].

[1] Tässä artiklassa ’teknisillä toimenpiteillä’ tarkoitetaan mitä tahansa tekniikkaa, laitetta tai komponenttia, joka on suunniteltu normaalissa käyttötarkoituksessaan estämään tai rajoittamaan sellaisia teoksiin, esityksiin tai äänitteisiin kohdistuvia tekoja, joihin ei ole saatu lupaa tekijöiltä, esittäjiltä tai äänitetuottajilta kunkin osapuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Osapuolen kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen tekijänoikeuden ja lähioikeuksien soveltamisalaa rajoittamatta teknisiä toimenpiteitä pidetään tehokkaina, jos tekijät, esiintyjät tai äänitteiden tuottajat valvovat suojattujen teosten, esitysten tai äänitteiden käyttöä sellaisen pääsynvalvonta- tai suojauskeinon avulla, jolla tavoiteltu suoja saavutetaan ja jollaisia ovat esimerkiksi teoksen tai muun aineiston salaus, muuntaminen tai muunlainen muuttaminen taikka kopioinnin valvontajärjestelmä.

[2] Missään tämän luvun määräyksissä ei edellytetä, että Singapore rajoittaa sellaisten laitteiden tuontia tai kotimaan myyntiä, jotka eivät toteuta sellaista teknistä toimenpidettä, jonka ainoa tarkoitus on valvoa elokuvien laillisten kopioiden markkinoiden segmentoitumista, ja jotka eivät muutoin ole kansallisen lainsäädännön vastaisia.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuista riittävästä oikeudellisesta suojasta ja tehokkaista oikeuskeinoista säätäessään kunkin osapuolen on säädettävä suojasta ainakin seuraavia vastaan:

a) sen kansallisessa lainsäädännössä vahvistetussa laajuudessa

   i) tehokkaan teknisen toimenpiteen luvaton kiertäminen, kun oikeudenloukkaaja tiesi tai hänen olisi perustellusti pitänyt tietää teon olevan luvaton; ja

   ii) laitteen tai tuotteen, tietokoneohjelmat mukaan lukien, taikka palvelun markkinointi yleisölle keinona tehokkaan teknisen toimenpiteen kiertämiseksi; ja

b) sellaisen laitteen tai tuotteen, tietokoneohjelmat mukaan lukien, valmistaminen, maahantuonti tai jakelu taikka sellaisen palvelun tarjoaminen,

   i) joka on pääasiallisesti suunniteltu tai tuotettu tehokkaan teknisen toimenpiteen kiertämiseksi; tai

   ii) jolla on tehokkaan teknisen toimenpiteen kiertämisen ohella vain vähäistä muuta kaupallista merkitystä[1].

[1] Kumpaakaan osapuolta ei velvoiteta tämän artiklan 1 ja 2 kohdan soveltamiseksi edellyttämään, että viihde-elektroniikka-, televiestintä- tai tietotekniikkatuotteet tai niiden osat tai komponentit suunnitellaan jotakin tiettyä teknistä toimenpidettä silmällä pitäen, ellei tuote muuten olisi näiden kohtien täytäntöönpanotoimien vastainen.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuista riittävästä oikeudellisesta suojasta ja tehokkaista oikeuskeinoista säätäessään osapuoli voi hyväksyä tai pitää voimassa poikkeuksia ja rajoituksia 1 ja 2 kohdan täytäntöönpanotoimiin. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden soveltaminen ei rajoita kunkin osapuolen kansallisen lainsäädännön mukaisia tekijänoikeutta tai lähioikeuksia koskevia oikeuksia, rajoituksia, poikkeuksia tai suojakeinoja.

10.10 ARTIKLA

Oikeuksien hallinnointitietojen suoja

1. Kunkin osapuolen on säädettävä riittävästä oikeudellisesta suojasta ja tehokkaista oikeuskeinoista oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen[1] suojaamiseksi sellaista henkilöä vastaan, joka tekee luvatta jonkin seuraavista teoista tietäen tai, jos on kyse yksityisoikeudellisista oikeuskeinoista, kun hänen olisi perustellusti pitänyt tietää, että teko aiheuttaa tai mahdollistaa tekijänoikeuden tai lähioikeuksien loukkauksen taikka helpottaa sen tekemistä tai salaa sen. Tällaisia tekoja ovat seuraavat:

[1] ’Oikeuksien hallinnointitiedoilla’ tarkoitetaan tässä artiklassa
a) teoksen, esityksen tai äänitteen tunnistetietoja; teoksen tekijää, esityksen esittäjää tai äänitteen tuottajaa; tai minkä tahansa oikeuden haltijaa teoksen esityksen tai äänitteen osalta;
b) tietoja teoksen, esityksen tai äänitteen käyttörajoituksista ja käyttöehdoista; tai
c) numeroita tai koodeja, jotka tarkoittavat tällaista a ja b alakohdassa kuvattua tietoa,
jos jokin näistä tiedoista on liitetty teoksen, esityksen tai äänitteen kappaleeseen tai ilmenee mainittua teosta, esitystä tai äänitettä yleisölle välitettäessä.

a) oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen poistaminen tai muuttaminen;

b) teoskappaleiden, esitystallenteiden tai äänitekopioiden levittäminen, maahantuonti jakelua varten, yleisradioiminen tai yleisölle välittäminen tietäen, että oikeuksien sähköiset hallinnointitiedot on poistettu tai että tietoja on muutettu ilman lupaa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuista riittävästä oikeudellisesta suojasta ja tehokkaista oikeuskeinoista säätäessään osapuoli voi hyväksyä tai pitää voimassa poikkeuksia ja rajoituksia 1 kohdan täytäntöönpanotoimiin. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden soveltaminen ei rajoita kunkin osapuolen kansallisen lainsäädännön mukaisia tekijänoikeutta tai lähioikeuksia koskevia oikeuksia, rajoituksia, poikkeuksia tai suojakeinoja.

10.11 ARTIKLA

Poikkeukset ja rajoitukset

Osapuolet voivat kansallisessa lainsäädännössään säätää rajoituksia tai poikkeuksia 10.6 artiklan (Äänitetuottajat) mukaisiin oikeuksiin vain tietyissä erikoistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.

B ALAJAKSO

TAVARAMERKIT

10.12 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Kukin osapuoli pyrkii kaikin kohtuullisesti toteutettavissa olevin toimin noudattamaan tavaramerkkioikeutta koskevaa sopimusta (tehty Genevessä 27 päivänä lokakuuta 1994) ja Singaporen sopimusta tavaramerkkioikeudesta (hyväksytty Singaporessa 27 päivänä maaliskuuta 2006)[1].

10.13 ARTIKLA

Rekisteröintimenettely

Kukin osapuoli perustaa tavaramerkkien rekisteröintijärjestelmän, jossa tavaramerkkien hallintoelimen kielteinen päätös tavaramerkin rekisteröinnistä on perusteltava ja tehtävä kirjallisesti. Hakijalla on mahdollisuus hakea muutosta tällaiseen kielteiseen päätöksen oikeusviranomaiselta. Kunkin osapuolen on tarjottava kolmansille osapuolille mahdollisuus vastustaa tavaramerkkihakemuksia. Kukin osapuoli tarjoaa yleisesti saataville sähköisen tietokannan tavaramerkkihakemuksista ja tavaramerkkien rekisteröinneistä.

[1] Singapore on osapuolena Singaporen sopimuksessa tavaramerkkioikeudesta, ja unioni pyrkii kaikin kohtuullisesti toteutettavissa olevin toimin helpottamaan liittymistään Singaporen sopimukseen tavaramerkkioikeudesta.

10.14 ARTIKLA

Tunnetut tavaramerkit

Osapuolet suojelevat tunnettuja tavaramerkkejä TRIPS-sopimuksen mukaisesti. Määrittäessään, onko tavaramerkki tunnettu, osapuolet pyrkivät soveltamaan teollis- ja tekijäinoikeuksien suojelua käsittelevän Pariisin liiton konferenssin ja WIPOn yleiskokouksen antamaa yleisesti tunnettujen tavaramerkkien suojaan liittyviä määräyksiä koskevaa yhteistä suositusta, joka hyväksyttiin kolmannessakymmenennessäneljännessä WIPOn jäsenvaltioiden konferenssien kokoussarjassa 20–29 päivänä syyskuuta 1999.

10.15 ARTIKLA

Poikkeukset tavaramerkillä myönnettyihin oikeuksiin

Kunkin osapuolen

a) on säädettävä kuvaavien termien[1] oikeudenmukaisesta käytöstä rajoitettuna poikkeuksena tavaramerkkioikeuksiin; ja

b) ne voivat säätää muista rajoitetuista poikkeuksista

edellyttäen, että tällaisissa rajoitetuissa poikkeuksissa otetaan huomioon tavaramerkin omistajan ja kolmansien osapuolien oikeutettu etu.

[1] Kuvaavien termien oikeudenmukaiseen käyttöön sisältyy merkin käyttäminen ilmaisemaan tavaroiden tai palveluiden maantieteellistä alkuperää, kun tällainen käyttö on hyvän liiketavan mukaista teollisuuteen tai kauppaan liittyvissä kysymyksissä.

C ALAJAKSO

MAANTIETEELLISET MERKINNÄT[1]

10.16 ARTIKLA

Soveltamisala

1. C alajaksoa (Maantieteelliset merkinnät) sovelletaan osapuolten alueelta peräisin olevien viinien, väkevien alkoholijuomien, maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen tunnistamiseen ja suojelemiseen.

2. Osapuolen maantieteellisiin merkintöihin, joita toinen osapuoli suojelee, sovelletaan C alajaksoa (Maantieteelliset merkinnät) vain, jos ne on tunnustettu ja ilmoitettu maantieteellisiksi merkinnöiksi alkuperämaassaan.

[1] ’Maantieteellisillä merkinnöillä’ tarkoitetaan tässä luvussa merkintöjä, jotka osoittavat tavaran olevan peräisin tietyn osapuolen alueelta tai tietyltä seudulta taikka paikkakunnalta tuolla alueella, ja tavaran tunnettu laatu, maine tai muu ominaisuus liittyy olennaisella tavalla sen maantieteelliseen alkuperään.

10.17 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä

1. Tämän sopimuksen tullessa voimaan kukin osapuoli ottaa alueellaan käyttöön viinien ja väkevien alkoholijuomien sekä elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden kaltaisten ryhmien osalta järjestelmiä maantieteellisten merkintöjen rekisteröintiä ja suojelua varten asianmukaisiksi katsomallaan tavalla.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuihin järjestelmiin on sisällytettävä esimerkiksi seuraavia osia:

a) kansallinen rekisteri;

b) hallinnollinen prosessi, jolla varmistetaan, että edellä a alakohdassa tarkoitetut kansalliseen rekisteriin merkityt tai merkittävät maantieteelliset merkinnät ilmaisevat tavaran olevan peräisin osapuolen alueelta tai osapuolen alueen jostakin osasta tai paikasta, kun tavaran laatu, maine tai muu ominaisuus on olennaisesti luettavissa sen maantieteellisen alkuperän ansioksi;

c) vastalausemenettely, jonka avulla kolmansien osapuolten oikeutetut edut voidaan ottaa huomioon; ja

d) oikeudelliset keinot, joiden avulla edellä a alakohdassa tarkoitettuun kansalliseen rekisteriin tehdyt merkinnät voidaan oikaista tai peruuttaa ja jossa otetaan huomioon kolmansien osapuolten ja kyseisten rekisteröityjen maantieteellisten merkintöjen oikeudenhaltijoiden oikeutetut edut.

3. Sen jälkeen, kun maantieteellisten merkintöjen suojaamismenettelyt on kummassakin osapuolessa[1] saatu päätökseen kaikkien liitteessä 10-A lueteltujen nimien osalta, osapuolten on heti kun se on käytännössä mahdollista kokoonnuttava tekemään 16.1 artiklassa (Kauppakomitea) tarkoitetussa kauppakomiteassa päätös sellaisten nimien luettelemisesta liitteessä 10-B, jotka ovat kunkin osapuolen liitteessä 10-A ja joilla on ollut ja on edelleen maantieteellisen merkinnän suoja 2 kohdassa tarkoitetussa kyseisen osapuolen järjestelmässä.

10.18 ARTIKLA

Muutokset maantieteellisten merkintöjen luetteloon

Osapuolet sopivat mahdollisuudesta muuttaa kunkin osapuolen C alajakson mukaisesti suojelemien viinejä, väkeviä alkoholijuomia, maataloustuotteita ja elintarvikkeita koskevien maantieteellisten merkintöjen luetteloa, joka on annettu liitteessä 10-B. Tällaiset muutokset liitteeseen 10-B edellyttävät, että kyseiset maantieteelliset merkinnät ovat olleet ja ovat edelleen suojattuja maantieteellisinä merkintöinä 10.17 artiklan (Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä) 2 kohdassa tarkoitetun kunkin osapuolen järjestelmän mukaisesti.

[1] C alajakson (Maantieteelliset merkinnät) soveltamiseksi Singaporen osalta maantieteellisten merkintöjen suojaamismenettelyllä tarkoitetaan 10.17 artiklan (Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä) 2 kohdan nojalla perustetun järjestelmän mukaista kansallista rekisteröintimenettelyä.

10.19 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen suojelun soveltamisala

1. Jollei 10.22 artiklasta (Yleiset säännöt) muuta johdu, kunkin osapuolen on liitteessä 10-B lueteltujen viinejä, väkeviä alkoholijuomia, maataloustuotteita ja elintarvikkeita koskevien maantieteellisten merkintöjen osalta, jotka edelleen ovat suojattuja maantieteellisinä merkintöinä osapuolen 10.17 artiklan (Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä) 2 kohdassa tarkoitetun järjestelmän mukaisesti, tarjottava asianomaisten osapuolten saataville oikeudelliset välineet, jotta estetään

a) mikä tahansa tapa merkitä tai esittää tavara, joka osoittaa tai antaa ymmärtää, että kyseessä oleva tavara on peräisin muulta maantieteelliseltä alueelta kuin sen todelliselta lähtöpaikalta tavalla, joka johtaa yleisöä harhaan tavaran maantieteellisen alkuperän osalta; ja

b) mikä tahansa muu käyttö, jota voidaan pitää Pariisin yleissopimuksen 10 a artiklan (Vilpillinen kilpailu) tarkoittamana vilpillisenä kilpailuna.

2. Jollei 10.22 artiklasta (Yleiset säännöt) muuta johdu, kunkin osapuolen on liitteessä 10-B lueteltujen, viinejä ja väkeviä alkoholijuomia koskevien maantieteellisten merkintöjen osalta, jotka edelleen ovat suojattuja maantieteellisinä merkintöinä sen 10.17 artiklan (Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä) 2 kohdassa tarkoitetun järjestelmän mukaisesti, tarjottava asianomaisten osapuolten saataville oikeudelliset välineet, jotta estetään kaikkien sellaisten maantieteellisten merkintöjen käyttö viineissä, jotka eivät ole kyseessä olevan alkuperämerkinnän osoittamasta paikasta, tai väkevissä alkoholijuomissa, jotka eivät ole kyseisen maantieteellisen merkinnän osoittamasta paikasta, vaikka

a) tavaran oikea alkuperä ilmoitetaan;

b) kyseistä maantieteellistä merkintää käytetään käännöksenä; tai

c) maantieteellisiä merkintöjä käytetään ilmaisujen ”laji”, ”tyyppi”, ”tapa”, ”jäljitelmä”, ”menetelmä” tai muiden vastaavien kanssa.

3. Jollei 10.22 artiklasta (Yleiset säännöt) muuta johdu, kunkin osapuolen on liitteessä 10-B lueteltujen maataloustuotteita ja elintarvikkeita koskevien maantieteellisten merkintöjen, jotka edelleen ovat suojattuja maantieteellisinä merkintöinä sen 10.17 artiklan (Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä) 2 kohdassa tarkoitetun järjestelmän mukaisesti, tarjottava asianomaisten osapuolten saataville oikeudelliset välineet, jotta estetään kaikkien sellaisten maantieteellisten merkintöjen käyttö, jotka ilmaisevat tavaran sijasta vastaavan tavaran[1], joka ei ole kyseisen maantieteellisen merkinnän osoittamasta paikasta, vaikka

a) tavaran oikea alkuperä ilmoitetaan;

b) kyseistä maantieteellistä merkintää käytetään käännöksenä[2]; tai

[1] Tämän ja 10.21 artiklan (Suhde tavaramerkkeihin) 1 kohdan soveltamista varten käsitteellä ’vastaava tavara’ tarkoitetaan sellaisen tavaran osalta, jolla on osapuolen 10.17 artiklan (Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä) 2 kohdassa tarkoitetun järjestelmän mukainen maantieteellisen merkinnän suoja, tavaraa, joka kuuluisi samaan tavaraluokkaan kyseisen osapuolen rekisterissä kuin se tavara, jolle maantieteellinen merkintä on rekisteröity.

[2] Selkeyden vuoksi todetaan, että tätä arvioidaan tapauskohtaisesti. Tätä määräystä ei sovelleta, jos on esitetty näyttöä siitä, että suojellun maantieteellisen merkinnän ja käännetyn ilmauksen välillä ei ole mitään yhteyttä. Lisäksi sovitaan, että tätä määräystä sovelletaan rajoittamatta C alajakson (Maantieteelliset merkinnät) yleisiä sääntöjä.

c) maantieteellisiä merkintöjä käytetään ilmaisujen ”laji”, ”tyyppi”, ”tapa”, ”jäljitelmä”, ”menetelmä” tai muiden vastaavien kanssa.

4. Mikään C alajaksossa (Maantieteelliset merkinnät) ei edellytä, että osapuoli soveltaa säännöksiään maantieteelliseen merkintään, jos oikeudenhaltija

a) on laiminlyönyt rekisteröinnin uusimisen; tai

b) ei ole kyseisen maantieteellisen merkinnän osalta ylläpitänyt vähimmäistason kaupallista toimintaa tai edustusta,

mukaan lukien markkinoille saattaminen, myynnin edistäminen tai markkinoiden seuranta.

5. kyseisen osapuolen markkinoilla. Kukin osapuoli määrittää käytännön edellytykset, joiden mukaisesti samannimiset maantieteelliset merkinnät erotetaan toisistaan sen alueella ottaen huomioon, että on tarpeen varmistaa asianomaisten tuottajien tasapuolinen kohtelu ja se, ettei kuluttajia johdeta harhaan, sanotun rajoittamatta TRIPS-sopimuksen 23 artiklan 3 kohdan soveltamista

6. Jos osapuoli saa rekisteröintiä tai suojaa koskevan hakemuksen maantieteellisestä merkinnästä, joka on samanniminen kuin jokin liitteen 10-B maantieteellisistä merkinnöistä, kyseisen osapuolen on otettava huomioon hakijan ja asianomaisten tuottajien[1] näkemykset määrittäessään edellytyksiä, joiden mukaisesti kyseiset maantieteelliset nimitykset erotetaan toisistaan.

[1] Singaporen osalta ’asianomaisilla tuottajilla’ tarkoitetaan kyseisiä oikeudenhaltijoita.

10.20 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen käyttöoikeus

Henkilöt, joilla on C alajakson mukaisesti suojatun maantieteellisen merkinnän käyttöoikeus, eivät rajoitu hakijaan sillä edellytyksellä, että tällainen käyttö tapahtuu suhteessa kyseisellä maantieteellisellä merkinnällä suojattuihin tavaroihin.

10.21 ARTIKLA

Suhde tavaramerkkeihin

1. Jollei 10.22 artiklasta (Yleiset säännöt) muuta johdu, liitteessä 10-B lueteltujen maantieteellisten merkintöjen osalta, jotka edelleen ovat suojattuja maantieteellisinä merkintöinä osapuolen 10.17 artiklan (Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä) 2 kohdassa tarkoitetun järjestelmän mukaisesti, sellaisen tavaramerkin rekisteröinti, joka sisältää vastaavan tavaran maantieteellisen merkinnän tai koostuu siitä, hylätään tai mitätöidään joko automaattisesti, jos kyseisen osapuolen lainsäädäntö tämän mahdollistaa, tai asianomaisen pyynnöstä sellaisten tavaroiden osalta, jotka eivät ole peräisin kyseisen maantieteellisen merkinnän alueelta, sillä edellytyksellä, että tavaramerkin rekisteröintihakemus toimitetaan sen päivän jälkeen, jona maantieteellisen merkinnän rekisteröintiä kyseisellä alueella haettiin.

2. Rajoittamatta 4 kohtaa osapuolet tunnustavat, että aiemman, ristiriidassa olevan tavaramerkin esiintyminen osapuolessa ei täysin sulje pois vastaavan tavaran maantieteellisen merkinnän myöhempää rekisteröintiä kyseisessä osapuolessa[1].

3. Kun tavaramerkkiä on haettu tai se on rekisteröity hyvässä uskossa taikka kun tavaramerkkioikeudet on hankittu hyvässä uskossa, ja jos tällaisesta mahdollisuudesta säädetään kummankin osapuolen kansallisessa lainsäädännössä, joko

a) ennen päivää, jona maantieteelliselle merkinnälle haetaan suojaa kyseisellä alueella; tai

b) ennen kuin maantieteellinen merkintä saa suojaa sen alkuperämaassa;

C alajakson (Maantieteelliset merkinnät) täytäntöön panemiseksi hyväksytyt toimenpiteet eivät vaikuta tavaramerkin rekisteröitävyyteen tai rekisteröinnin pätevyyteen taikka tavaramerkin käyttöoikeuteen sillä perusteella, että tällainen tavaramerkki on identtinen tai samanlainen maantieteellisen merkinnän kanssa.

4. Osapuolilla ei ole velvoitetta suojata maantieteellistä merkintää C alajakson (Maantieteelliset merkinnät) nojalla, jos maineikkaan tai tunnetun tavaramerkin ollessa kyseessä merkinnän suoja johtaisi kuluttajia harhaan tuotteen tunnistamisessa.

[1] Singaporen osalta maantieteellinen merkintä, joka on ristiriidassa aiemman tavaramerkin kanssa, voidaan rekisteröidä aiemman tavaramerkin oikeuksien haltijan suostumuksella. Unionin osalta tällainen suostumus ei ole ennakkoedellytys aiemman tavaramerkin kanssa ristiriitaisen maantieteellisen merkinnän rekisteröinnille.

10.22 ARTIKLA

Yleiset säännöt

1. C alajaksossa (Maantieteelliset merkinnät) tarkoitettujen tuotteiden tuontiin, vientiin ja kaupallistamiseen osapuolen alueella sovelletaan kyseisen osapuolen kansallista lainsäädäntöä.

2. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden osalta mikään C alajaksossa (Maantieteelliset merkinnät) ei edellytä, että osapuoli estää toisen osapuolen jonkin maantieteellisen merkinnän jatkuvan ja samanlaisen käytön, joka liittyy kyseisen osapuolen sellaisten kansalaisten tai asukkaiden tavaroihin ja palveluihin, jotka ovat käyttäneet kyseistä maantieteellistä merkintää jatkuvasti samojen tai näihin liittyvien tavaroiden tai palveluiden osalta tämän osapuolen alueella joko

a) vähintään kymmenen vuoden ajan ennen 1 päivää tammikuuta 2004; tai

b) hyvässä uskossa ennen mainittua päivämäärää.

3. Liitteessä 10-B lueteltujen maantieteellisten merkintöjen osalta, jos aiempi käyttö on todettu seuraavien mukaisesti:

a) vastustusmenettelyt kansallisten rekisteröintimenettelyiden aikana; tai

b) mahdolliset oikeudelliset toimet;

tällainen aiempi käyttö on lueteltava liitteessä 10-B kyseisen maantieteellisen merkinnän osalta:

i) 10.17 artiklan (Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä) 3 kohdassa vahvistetun mekanismin mukaisesti, kun kyseessä on 3 kohdan a alakohta; ja

ii) 10.18 artiklassa (Muutokset maantieteellisten merkintöjen luetteloon) vahvistetun mekanismin mukaisesti, kun kyseessä on 3 kohdan b alakohta.

4. Kukin osapuoli voi määritellä käytännön edellytykset, joiden mukaisesti tällainen aiempi käyttö erotetaan sen oman alueen maantieteellisestä merkinnästä, kun otetaan huomioon, että on tarpeen varmistaa, ettei kuluttajia johdeta harhaan.

5. Mikään C alajaksossa (Maantieteelliset merkinnät) ei edellytä, että osapuoli soveltaa määräyksiään toisen osapuolen maantieteelliseen merkintään sellaisten tavaroiden ja palveluiden osalta, joihin liittyvä merkintä on identtinen sellaisen termin kanssa, joka on tavanomainen arkikielessä yleisnimenä tällaisille tavaroille tai palveluille osapuolen alueella.

6. Mikään C alajaksossa (Maantieteelliset merkinnät) ei edellytä, että osapuoli soveltaa määräyksiään mihinkään toisen osapuolen maantieteelliseen merkintään sisältyvään nimeen sellaisten tavaroiden ja palveluiden osalta, joiden nimi on identtinen sellaisen termin kanssa, joka on tavanomainen arkikielessä yleisnimenä tällaisille tavaroille tai palveluille osapuolen alueella.

7. Mikään C alajaksossa (Maantieteelliset merkinnät) ei edellytä, että osapuoli soveltaa määräyksiään toisen osapuolen maantieteellisen merkinnän osalta sellaisiin viinituotteisiin, joihin liittyvä merkintä on identtinen sellaisen termin kanssa, joka on arkikäytössä sellaisen viinirypälelajikkeen nimenä, jota esiintyy osapuolen alueella sinä päivänä, jona WTO-sopimus tuli voimaan asianomaisessa osapuolessa.

8. Mikään C alajaksossa (Maantieteelliset merkinnät) ei estä osapuolta suojaamasta kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti maantieteellisenä merkintänä termiä, joka on ristiriidassa kasvilajikkeen tai eläinrodun nimen kanssa.

9. Osapuoli voi säätää, että mikä tahansa C alajakson (Maantieteelliset merkinnät) määräysten nojalla esitetty vaatimus, joka liittyy tavaramerkin käyttöön tai rekisteröintiin, on tehtävä viiden vuoden kuluessa siitä, kun suojatun merkinnän vastainen käyttö on tullut yleisesti tunnetuksi osapuolen alueella, tai rekisteröintipäivästä osapuolen alueella edellyttäen, että tavaramerkki on julkistettu mainittuun päivään mennessä, jos sanottu päivä edeltää päivää, jolloin merkin vastainen käyttö tuli tunnetuksi kyseisen osapuolen alueella, sillä edellytyksellä, että maantieteellistä merkintää ei ole käytetty tai rekisteröity vilpillisessä mielessä.

10. Mikään C alajaksossa (Maantieteelliset merkinnät) ei millään tavoin estä ketään käyttämästä kaupallisiin tarkoituksiin omaa tai edeltäjänsä nimeä tavalla, joka ei johda kuluttajaa harhaan.

11. Mikään C alajaksossa (Maantieteelliset merkinnät) ei velvoita osapuolta suojaamaan toisen osapuolen maantieteellistä merkintää, jota ei ole suojattu sen alkuperämaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti tai jolle myönnetty tällainen suoja päättyy. Osapuolet ilmoittavat toisilleen, jos maantieteellinen merkintä ei ole enää suojattu sen alkuperämaassa.

10.23 ARTIKLA

Suhde kauppakomiteaan

16.1 artiklan (Kauppakomitea) nojalla perustetulla kauppakomitealla on valtuudet

a) tehdä päätöksiä 10.17 artiklan (Maantieteellisten merkintöjen suojelujärjestelmä) 3 kohdassa tarkoitetusta liitteen 10-B luettelosta; ja

b) muuttaa liitettä 10-B 10.18 artiklan (Muutokset maantieteellisten merkintöjen luetteloon) mukaisesti.

D ALAJAKSO

MALLIT

10.24 ARTIKLA

Rekisteröityjen mallien suojaa koskevat vaatimukset[1]

1. Osapuolet säätävät sellaisten itsenäisesti luotujen mallien suojasta, jotka ovat uusia tai omaperäisiä[2]. Tällainen suoja on tarjottava rekisteröinnillä, ja sillä on myönnettävä niiden haltijoille yksinoikeudet D alajakson (Mallit) määräysten mukaisesti[3].

[1] Tämän alajakson (Mallit) soveltamiseksi unioni myöntää suojan myös rekisteröimättömälle mallille silloin, kun se täyttää yhteisömallista 12 päivänä joulukuuta 2001 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 6/2002, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 18 päivänä joulukuuta 2006 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1891/ 2006, asetetut vaatimukset.

[2] Osapuolet sopivat, että jos osapuolen lainsäädännössä niin säädetään, voidaan myös edellyttää, että malleilla on yksilöllinen luonne. Tällä tarkoitetaan malleja, jotka poikkeavat merkittävästi tunnetuista malleista tai tunnettujen mallipiirteiden yhdistelmistä. Unioni katsoo, että malleja pidetään luonteeltaan yksilöllisinä, jos asiantuntevien käyttäjien siitä saama yleisvaikutelma eroaa yleisvaikutelmasta, jonka tällaiset käyttäjät ovat saaneet muista tunnetuista malleista.

[3] Hyväksytään se, että malleja ei suljeta suojan ulkopuolelle pelkästään sillä perusteella, että ne muodostavat osan esinettä tai tuotetta edellyttäen, että ne ovat näkyviä, täyttävät tämän kohdan vaatimukset ja

a) ne täyttävät kaikki muut mallisuojalle asetetut perusteet; ja

b) niitä ei ole muutoin suljettu mallisuojan ulkopuolelle osapuolten kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

2. Mallisuoja ei ulotu malleihin, jotka määräytyvät olennaisesti teknisten tai toiminnallisten seikkojen perusteella.

3. Mallioikeutta ei myönnetä malliin, joka on yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastainen[1].

10.25 ARTIKLA

Rekisteröinnillä saavutettavat oikeudet

Suojatun mallin omistajalla tulee olla oikeus vähintäänkin estää kolmansia osapuolia valmistamasta, tarjoamaan myyntiin, myymästä tai maahantuomasta ilman omistajan suostumusta esineitä, joissa on malli tai jotka muodostavat mallin, joka on kokonaan tai olennaisilta osiltaan kopio suojatusta mallista, kun tällaisiin toimiin ryhdytään kaupallisessa tarkoituksessa.

10.26 ARTIKLA

Suoja-aika

Saatavilla oleva suoja-aika on vähintään kymmenen vuotta soveltamisen alkamispäivästä.

[1] Mikään tässä artiklassa ei estä osapuolta säätämästä kansallisessa lainsäädännössään muista täsmennettävistä suojan ulkopuolelle sulkemisista. Osapuolet hyväksyvät, että tällaiset suojan ulkopuolelle sulkemiset eivät voi olla laaja-alaisia.

10.27 ARTIKLA

Poikkeukset

Osapuolet voivat säätää rajoitetuista poikkeuksista mallien suojaan edellyttäen, että poikkeukset eivät ole kohtuuttomasti ristiriidassa suojattujen mallien tavanomaisen käytön kanssa eivätkä kohtuuttomasti vahingoita suojatun mallin omistajan oikeutettuja etuja, ottaen huomioon kolmansien osapuolien oikeutetut edut.

10.28 ARTIKLA

Suhde tekijänoikeuteen

Osapuolet antavat mahdollisuuden siihen, että jossakin osapuolessa D alajakson (Mallit) mukaisesti rekisteröityä mallia ei suljeta täysin kyseisen osapuolen kansallisen tekijänoikeuslainsäädännön tarjoaman suojelun ulkopuolelle. Tällaisen suojelun laajuudesta ja sen saamisen edellytyksistä päättää kyseinen osapuoli[1].

[1] Singaporen tapauksessa tällaisen suojelun laajuuteen ja sen saamisedellytyksiin sisältyvät Singaporen tekijänoikeuslain (Copyright Act) 74 pykälän mukaiset olosuhteet.

E ALAJAKSO

PATENTIT

10.29 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Osapuolet palauttavat mieliin patenttiyhteistyösopimuksen (tehty Washingtonissa 19 päivänä kesäkuuta 1970, muutettu 28 päivänä syyskuuta 1979, muutettu 3 päivänä helmikuuta 1984) mukaiset velvoitteet. Osapuolet pyrkivät tarvittaessa kaikin kohtuullisesti toteutettavissa olevin toimin noudattamaan patenttilainsäädäntöä koskevan yleissopimuksen (tehty Genevessä 1 päivänä kesäkuuta 2000) 1–16 artiklaa tavalla, joka on johdonmukainen niiden kansallisen lainsäädännön ja menettelyiden kanssa.

10.30 ARTIKLA

Patentit ja kansanterveys

1. Osapuolet tunnustavat 14 päivänä marraskuuta 2001 Dohassa WTO:n ministerikokouksessa TRIPS-sopimuksesta ja kansanterveydestä annetun julistuksen merkityksen. E (Patentit) ja F alajakson (Testitietojen suoja) mukaisia oikeuksia ja velvoitteita tulkitessaan ja täytäntöön pannessaan osapuolet varmistavat johdonmukaisuuden kyseiseen julistukseen nähden.

2. Osapuolet noudattavat WTO:n yleisneuvoston 30 päivänä elokuuta 2003 TRIPS-sopimuksesta ja kansanterveydestä annetun Dohan julistuksen 6 artiklan täytäntöönpanosta tekemää päätöstä ja TRIPS-sopimuksen muuttamista koskevan WTO:n yleisneuvoston 6 päivänä joulukuuta 2005 tekemän päätöksen, jolla hyväksytään TRIPS-sopimuksen muuttamisesta tehty pöytäkirja.

10.31 ARTIKLA

Patentilla myönnettyjen oikeuksien keston pidentäminen

Osapuolet tunnustavat, että niiden alueilla patentilla suojatuilta farmaseuttisilta tuotteilta[1] voidaan edellyttää hallinnollista myyntilupamenettelyä, ennen niiden saattamista osapuolten markkinoille. Osapuolet tarjoavat pidennyksen patenttisuojalla myönnettyjen oikeuksien kestoon hyvityksenä patentinomistajalle sen patentin suoja-ajan tosiasiallinen lyhentymisestä, joka johtuu hallinnollisesta myyntilupamenettelystä[2]. Patenttisuojalla myönnettävien oikeuksien keston jatkaminen ei voi ylittää viittä vuotta[3].

---

[1] Tämän ja 10.33 artiklan (Farmaseuttisen tuotteen markkinoille saattamiseksi hankittavaa hallinnollista myyntilupaa varten toimitettujen testitietojen suoja) soveltamista varten käsitteen ’farmaseuttinen tuote’ määritelmä on kunkin osapuolen osalta sen tämän sopimuksen allekirjoittamispäivänä voimassa olevan lainsäädännön määritelmän mukainen. Unionin osalta termillä ’farmaseuttinen tuote’ tarkoitetaan ’lääkettä’. Unionin osalta termillä ’farmaseuttinen tuote’ tarkoitetaan ’lääkettä’.

[2] Singapore sitoutuu tarjoamaan pidennyksen patenttisuojalla myönnettyjen oikeuksien kestoon hyvityksenä patentinomistajalle sen patentin suoja-ajan tosiasiallisesta lyhentymisestä, joka johtuu markkinointia koskevasta hallinnollisesta myyntilupamenettelystä, jota sovelletaan diagnoosi- tai testausaineisiin ja lääkkeiksi hyväksyttyihin aineisiin.

[3] Patentin suoja-ajan pidennystä koskevista edellytyksistä ja menettelyistä säädetään osapuolten lainsäädännössä. Tämä ei rajoita lastenlääkkeitä koskevan patentin keston jatkamista, jos jompikumpi osapuoli niin säätää.

10.32 ARTIKLA

Yhteistyö

Osapuolet sopivat yhteistyöstä aloitteissa, joilla tuetaan

a) patenttien myöntämistä osapuolen hakijoiden jättämien hakemusten perusteella toisessa osapuolessa; ja

b) osapuolten patenttiasiamiesten pätevyyttä ja tunnustamista toisen osapuolen alueella.

F ALAJAKSO

TESTITIETOJEN SUOJA

10.33 ARTIKLA

Farmaseuttisen tuotteen markkinoille saattamista varten hankittavan hallinnollisen myyntiluvan saamiseksi toimitettujen testitietojen suoja

Jos osapuoli edellyttää testitietojen tai tutkimusten toimittamista farmaseuttisen tuotteen turvallisuudesta ja tehokkuudesta ennen myyntiluvan myöntämistä tällaiselle tuotteelle, kyseinen osapuoli ei saa viiden vuoden ajan luvan myöntämispäivästä kyseisessä osapuolessa sallia kolmansien osapuolten markkinoida samaa tai samanlaista tuotetta testitiedot tai tutkimukset toimittaneelle asianomaiselle osapuolelle myönnetyn myyntiluvan perusteella, ellei testitiedot tai tutkimukset toimittanut asianomainen osapuoli ole antanut tähän suostumustaan[1, 2, 3].

[1] Tässä artiklassa esitetyistä patenttisuojan myöntämistä koskevista edellytyksistä ja menettelyistä säädetään osapuolten lainsäädännössä.

[2] Rajoittamatta oikeuksia ja velvoitteita osapuolet aloittavat viiden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta neuvottelut mahdollisesta suoja-ajan pidentämisestä farmaseuttisen tuotteen hallinnollisen myyntiluvan saamiseksi toimitettujen testitietojen osalta.

[3] Tämän artiklan yhteydessä oletetaan, että määritettäessä, voidaanko jokin muu hakemus hyväksyä, tällaisia hakemusta tukevia luottamuksellisia testitietoja tai tutkimuksia ei käytetä vähintään viiteen vuoteen

a) Singaporen tapauksessa siitä päivästä, jolloin ensimmäinen hakemus otettiin vastaan;

b) unionin tapauksessa ensimmäisen hakemuksen hyväksymispäivästä, ellei testitiedot tai tutkimukset toimittanut asianomainen osapuoli ole antanut siihen suostumustaan.

10.34 ARTIKLA

Maatalouskemikaalituotteen[1] markkinoille saattamista varten hankittavan hallinnollisen myyntiluvan saamiseksi toimitettujen testitietojen suoja

1. Jos osapuoli edellyttää testitietojen tai tutkimusten toimittamista farmaseuttisen tuotteen turvallisuudesta ja tehokkuudesta ennen myyntiluvan myöntämistä tällaiselle tuotteelle, kyseinen osapuoli ei saa viiden vuoden ajan luvan myöntämispäivästä kyseisessä osapuolessa sallia kolmansien osapuolten markkinoida samaa tai samanlaista tuotetta testitiedot tai tutkimukset toimittaneelle asianomaiselle osapuolelle myönnetyn myyntiluvan perusteella, ellei testitiedot tai tutkimukset toimittanut asianomainen osapuoli ole antanut tähän suostumustaan.

[1] Unionin tapauksessa tässä artiklassa ’maatalouskemikaalituotteilla’ tarkoitetaan tehoaineita ja yhtä tai useampaa tehoainetta sisältäviä valmisteita siinä muodossa, jossa ne toimitetaan käyttäjälle, ja jotka on tarkoitettu
a) suojelemaan kasveja tai kasvituotteita kaikilta haitallisilta organismeilta tai estämään tällaisten organismien vaikutus, jollei näitä aineita tai valmisteita jäljempänä b–e alakohdassa toisin määritellä;
b) vaikuttamaan kasvien elintoimintoihin muulla tavoin kuin ravinteina (esimerkiksi kasvunsäätelyaineet);
c) vaikuttamaan kasvituotteiden säilyvyyteen, jolleivät nämä aineet tai tuotteet ole säilöntäaineita koskevien neuvoston tai komission erityissäännöksien alaisia;
d) tuhoamaan epätoivottuja kasveja; tai
e) tuhoamaan kasvin osia tai estämään kasvien epätoivottua kasvua.

2. Jos osapuoli säätää toimenpiteistä tai menettelyistä, joilla maatalouskemikaalituotteiden osalta vältetään päällekkäiset kokeet selkärankaisilla, kyseinen osapuoli voi säätää edellytyksistä ja olosuhteista, joiden mukaisesti kolmannet osapuolet voivat markkinoida samaa tai samanlaista tuotetta sille asianomaiselle osapuolelle myönnetyn myyntiluvan perusteella, joka oli toimittanut testitiedot tai tutkimukset.

3. Jos osapuoli edellyttää testitietojen tai tutkimusten toimittamista maatalouskemikaalituotteen turvallisuudesta tai tehokkuudesta ennen hyväksynnän antamista tällaisen tuotteen markkinoinnille, osapuolen on parhaalla mahdollisella tavalla pyrittävä käsittelemään hakemus ripeästi, jotta kohtuuttomilta viivästyksiltä voitaisiin välttyä.

G ALAJAKSO

KASVILAJIKKEET

10.35 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Osapuolet vahvistavat uudelleen uusien kasvilajikkeiden suojaamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (hyväksytty Pariisissa 2 päivänä joulukuuta 1961, sellaisena kuin se on viimeksi tarkistettuna Genevessä 19 päivänä maaliskuuta 1991) mukaiset velvoitteensa, myös mahdollisuutensa panna täytäntöön kyseisen yleissopimuksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu jalostajan oikeuksia koskeva valinnainen poikkeus.

C JAKSO

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN YKSITYISOIKEUDELLINEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

10.36 ARTIKLA

Yleiset velvoitteet

1. Osapuolet vahvistavat uudelleen TRIPS-sopimuksen 41–50 artiklan mukaiset sitoumuksensa ja säätävät näiden sitoumusten mukaisista toimenpiteistä, menettelyistä ja oikeussuojakeinoista kansallisessa lainsäädännössään tämän luvun piiriin kuuluvien teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaamisia vastaan.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa toimenpiteissä, menettelyissä ja oikeussuojakeinoissa, joista kukin osapuoli säätää kansallisessa lainsäädännössään, on erityisesti

a) otettava tarvittaessa huomioon oikeasuhteisuuden tarve oikeuksien loukkaamisen vakavuuden ja kolmansien osapuolten etujen välillä; ja

b) niiden on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia;

c) niiden on oltava tarpeeksi yksinkertaisia ja kohtuuhintaisia, eikä niille saa asettaa kohtuuttomia määräaikoja tai aiheettomia viiveitä; ja

d) niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja että luodaan takeet niiden väärinkäytön estämiseksi.

3. Tämän luvun määräykset eivät vaikuta kummankaan osapuolen valtuuksiin panna yleisesti täytäntöön kansallista lainsäädäntöään tai luo kummallekaan osapuolelle minkäänlaista velvoitetta muuttaa olemassa olevaa lainsäädäntöään, joka liittyy teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoon. Rajoittamatta edellä esitettyjä yleisiä periaatteita mikään tässä luvussa ei luo kummallekaan osapuolelle minkäänlaista velvoitetta

a) toteuttaa yleisestä lainsäädännön täytäntöönpanosta erillinen oikeudellinen järjestely teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa varten; tai

b) resurssien jakamisen osalta yleisen lainsäädännön täytäntöönpanon ja teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanon välillä.

10.37 ARTIKLA

Tuomioistuinten päätösten julkistaminen

Teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen johdosta nostetun siviilioikeuskanteen yhteydessä kukin osapuoli toteuttaa tarvittavat toimenpiteet kansallisen lainsäädäntönsä ja toimintalinjojensa mukaisesti, jotta oikeuden lopullisia päätöksiä koskevat tiedot voidaan julkaista tai saattaa yleisesti saataville. Tämän artiklan määräykset eivät velvoita osapuolta paljastamaan luottamuksellisia tietoja, joiden paljastaminen estäisi lain noudattamisen tai olisi muutoin yleisen edun vastaista tai vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen oikeutetut kaupalliset edut. Osapuolet voivat erityisolosuhteiden perusteella säätää muista tarkoituksenmukaisista julkistamistoimenpiteistä, näkyvät ilmoitukset mukaan lukien.

10.38 ARTIKLA

Yksityisoikeudellisten toimenpiteiden, menettelyiden ja oikeussuojakeinojen saatavuus

1. Osapuolet tarjoavat oikeudenhaltijoiden saataville kansallisessa lainsäädännössään C jaksossa (Teollis- ja tekijänoikeuksien yksityisoikeudellinen täytäntöönpano) tarkoitetut yksityisoikeudelliset toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot jäljempänä 2 kohdassa määriteltyjä teollis- ja tekijänoikeuksia varten.

2. C jakson (Teollis- ja tekijänoikeuksien yksityisoikeudellinen täytäntöönpano) soveltamista varten käytetään seuraavista termeistä seuraavia määritelmiä:

a) ’oikeudenhaltijoihin’ sisältyvät yksinoikeuden omaavat käyttöluvan haltijat sekä liitot ja yhdistykset[1], joilla on lakiin perustuva oikeus ottaa nimiinsä sellaisia oikeuksia; ja

b) ’teollis- ja tekijänoikeuksilla’ tarkoitetaan kaikkia sellaisia teollis- ja tekijänoikeuksien luokkia, joista määrätään TRIPS-sopimuksen II osan 1–6 jaksossa[2].

[1] Siinä määrin kuin sovellettava lainsäädäntö sen sallii ja se on mainitun lainsäädännön mukaista, ilmaisuun ”liitot ja yhdistykset” sisältyvät teollis- ja tekijänoikeuksia kollektiivisesti hallinnoivat elimet ja unionin tapauksessa ammatilliset etujärjestöt, joilla on säännöllisesti tunnustettu oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita.

[2] Osapuoli voi sulkea patentit C jakson (Teollis- ja tekijänoikeuksien yksityisoikeudellinen täytäntöönpano) soveltamisalan ulkopuolelle.

10.39 ARTIKLA

Toimenpiteet todistusaineiston suojaamiseksi

1. Kunkin osapuolen on huolehdittava siitä, että sen tuomioistuimilla on toimivalta määrätä nopeista ja tehokkaista turvaamistoimenpiteistä, jotka

a) kohdistuvat sellaiseen osapuoleen tai tilanteen mukaan sellaiseen kolmanteen osapuoleen, jonka osalta asianomainen tuomioistuin on toimivaltainen, mahdollisten teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten estämiseksi ja etenkin sellaisten tavaroiden jakeluverkostoon pääsyn estämiseksi, joihin liittyy teollis- tai tekijänoikeuden loukkaus; ja

b) tähtäävät väitetyn loukkauksen kannalta olennaisten todisteiden turvaamiseen.

2. Kunkin osapuolen on huolehdittava siitä, että sen tuomioistuimilla on toimivalta päättää turvaamistoimenpiteistä, tarvittaessa toista osapuolta kuulematta, erityisesti jos mahdollisesta viivytyksestä voisi koitua korvaamatonta haittaa oikeudenhaltijalle tai jos todisteiden hävittämisen vaara on ilmeinen. Jos asia käsitellään toista osapuolta kuulematta, kunkin osapuolen on huolehdittava, että sen tuomioistuimilla on toimivalta käsitellä turvaamistoimenpiteitä koskevat vaatimukset joutuisasti ja tehdä päätös ilman aiheetonta viivytystä.

3. Kunkin osapuolen on huolehdittava siitä, että sen tuomioistuimilla on ainakin tekijänoikeuden tai lähioikeuksien loukkauksia ja tavaramerkkiväärennöksiä koskevissa yksityisoikeudellisissa menettelyissä toimivalta määrätä epäilyksenalaiset tavarat ja loukkauksen kannalta merkitykselliset materiaalit ja välineet sekä ainakin tavaramerkkiväärennösten osalta loukkauksen kannalta merkitykselliset asiakirjatodisteet tai niiden jäljennökset takavarikoitaviksi tai muuten haltuun otettaviksi.

4. Kunkin osapuolen on huolehdittava siitä, että sen tuomioistuimilla on toimivalta vaatia hakijaa esittämään turvaamistoimenpiteitä varten kaikki kohtuullisesti saatavissa olevat todisteet, jotta tuomioistuin voi riittävän varmasti vakuuttua siitä, että hakijan oikeutta on loukattu tai että tällaisen loukkauksen uhka on välitön, ja määrätä hakija asettamaan vakuus tai vastaava, joka riittää suojaamaan vastaajaa ja estämään väärinkäytökset. Tällainen vakuus tai vastaava ei saa perusteettomasti estää turvautumasta tällaisia turvaamistoimenpiteitä koskevaan menettelyyn.

5. Jos turvaamistoimenpiteet kumotaan tai ne raukeavat hakijan toiminnan tai laiminlyönnin takia, tai jos myöhemmin todetaan, ettei teollis- tai tekijänoikeutta ole loukattu tai loukkaamisen uhkaa ole ollut, tuomioistuimilla on oltava toimivalta vastaajan vaatimuksesta määrätä hakija suorittamaan vastaajalle asianmukainen korvaus näiden toimenpiteiden aiheuttamasta vahingosta.

10.40 ARTIKLA

Todisteet ja tiedonsaantioikeus

1. Kunkin osapuolen on huolehdittava siitä, että sen tuomioistuimilla on teollis- ja tekijänoikeuden täytäntöönpanoa koskevissa yksityisoikeudellisissa menettelyissä toimivalta oikeudenhaltijan perustellusta vaatimuksesta määrätä oikeudenloukkaaja tai väitetty oikeudenloukkaaja toimittamaan oikeudenhaltijalle tai tuomioistuimelle ainakin todistelutarkoituksessa sellaiset oikeudenloukkaajan tai väitetyn oikeudenloukkaajan hallussa olevat, asiaan sovellettavien osapuolen lakien ja määräysten mukaisesti merkitykselliset tiedot, sanotun kuitenkaan rajoittamatta etuoikeutta, tietolähteiden luottamuksellisuuden suojaa tai henkilötietojen käsittelyä sääntelevän osapuolen kansallisen lainsäädännön soveltamista.

2. Tällaiset 1 kohdassa tarkoitetut merkitykselliset tiedot voivat koskea loukkaukseen tai väitettyyn loukkaukseen jollakin tavalla liittyvään seikkaan osallista henkilöä ja oikeuksia loukkaavien tai väitetysti loukkaavien tavaroiden tai palvelujen tuotantomenetelmiä tai jakelukanavia taikka myös tällaisten tavaroiden tai palvelujen tuotantoon ja jakeluun osallisiksi väitettyjen kolmansien osapuolten henkilöllisyyttä.

10.41 ARTIKLA

Muut oikeuskeinot

1. Kukin osapuoli huolehtii siitä, että kun yksityisoikeudellisissa menettelyissä on tehty teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen toteava oikeuden päätös, osapuolen tuomioistuimilla on oikeudenhaltijan pyynnöstä toimivalta ainakin tavaramerkkioikeutta loukkaavien tuoteväärennösten tai tekijänoikeutta loukkaavien piraattituotteiden osalta

a) määrätä, että tällaiset oikeutta loukkaavat tavarat

   i) hävitetään, paitsi poikkeuksellisissa olosuhteissa; tai

   ii) poistetaan kaupan jakelukanavista siten, että vältetään oikeudenhaltijalle koituva vahinko,

   ilman minkäänlaista korvausta; ja

b) määrätä, että materiaalit ja välineet, joita on pääasiassa käytetty oikeuksia loukkaavien tavaroiden valmistamiseen tai suunnitteluun, hävitetään tai poistetaan viipymättä ja ilman minkäänlaista korvausta kaupan jakelukanavista siten, että uusien loukkausten riski on mahdollisimman pieni.

2. Tarkasteltaessa 1 kohdassa tarkoitettua oikeudenhaltijan esittämää pyyntöä on otettava huomioon sekä loukkauksen vakavuus ja määrättyjen oikeussuojakeinojen välinen suhde että kolmansien osapuolien edut.

3. Tämän artiklan mukaiset oikeuskeinot voidaan toteuttaa oikeudenloukkaajan kustannuksella.

10.42 ARTIKLA

Kieltotuomiot

Kukin osapuoli huolehtii siitä, että kun yksityisoikeudellisissa menettelyissä on tehty teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen toteava oikeuden päätös, osapuolen tuomioistuimilla on oikeudenhaltijan pyynnöstä toimivalta antaa loukkaajaa tai tilanteen mukaan sellaista kolmatta osapuolta, jonka osalta asianomainen tuomioistuin on toimivaltainen, vastaan kieltotuomio, jonka tarkoituksena on kieltää loukkauksen jatkaminen. Jos osapuolen kansallinen lainsäädäntö sen sallii, kieltotuomion noudattamatta jättämisestä voidaan tarvittaessa määrätä uhkasakko tuomion noudattamisen varmistamiseksi.

10.43 ARTIKLA

Vaihtoehtoiset toimenpiteet

Kukin osapuoli voi kansallisessa lainsäädännössään säätää siitä, että kun yksityisoikeudellisissa menettelyissä on tehty teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen toteava oikeuden päätös, osapuolen oikeusviranomaiset voivat soveltuvissa tapauksissa määrätä sen henkilön pyynnöstä, johon 10.41 (Muut oikeuskeinot) ja/tai 10.42 artiklassa (Kieltotuomiot) säädetyt toimenpiteet voivat kohdistua, että vahingon kärsineelle osapuolelle maksetaan 10.41 (Muut oikeuskeinot) ja/tai 10.42 artiklassa (Kieltotuomiot) mainittujen toimenpiteiden soveltamisen sijasta rahallinen hyvitys, jos kyseinen henkilö on toiminut ilman tuottamusta tai laiminlyöntiä, jos kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpano aiheuttaisi tälle henkilölle suhteetonta vahinkoa ja jos vahingon kärsineelle osapuolelle maksettavaa rahallista hyvitystä voidaan kohtuudella pitää tyydyttävänä[1].

10.44 ARTIKLA

Vahingonkorvaukset

1. Kukin osapuoli huolehtii siitä, että sen tuomioistuimilla on teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevissa yksityisoikeudellisissa menettelyissä toimivalta määrätä oikeudenloukkaaja, joka tiesi tai jonka olisi perustellusti pitänyt tietää ryhtyneensä loukkaavaan tekoon, maksamaan oikeudenhaltijalle vahingonkorvaus, joka riittää hyvittämään oikeudenhaltijan kärsimän vahingon teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksesta.

[1] Singaporen tapauksessa ymmärretään, että Singapore voi säätää, että sen oikeusviranomaisilla on valtuudet määrätä rahallinen hyvitys, jos kyseinen henkilö on toiminut ilman tuottamusta tai laiminlyöntiä, jos kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpano aiheuttaisi tälle henkilölle suhteetonta vahinkoa ja jos vahingon kärsineelle osapuolelle maksettavaa rahallista hyvitystä voidaan kohtuudella pitää tyydyttävänä.

2. Määrittäessään vahingonkorvausta teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksesta osapuolen tuomioistuimilla on oltava toimivalta ottaa huomioon muun muassa oikeudenhaltijan esittämä oikeutettu arvon mitta, johon voi kuulua saamatta jäänyt voitto, niiden tavaroiden tai palvelujen markkinahintainen arvo, joita loukkaus koskee, tai ohjevähittäishinta[1]. Ainakin kun kyse on tekijänoikeuden tai lähioikeuksien loukkauksesta tai tavaramerkkiväärennöksestä, kunkin osapuolen on säädettävä oikeusviranomaisten oikeudesta määrätä oikeudenloukkaaja maksamaan oikeudenhaltijalle loukkaamisesta johtuva oikeudenloukkaajan saama voitto joko vahingonkorvauksen vaihtoehtona tai sen lisäksi taikka sen osana.

3. Vaihtoehtona 2 kohdan määräykselle kukin osapuoli voi säätää, että sen oikeusviranomaisilla on valtuudet soveltuvissa tapauksissa määrittää vahingot kiinteänä määränä esimerkiksi vähintään niiden rojaltien tai maksujen määrän perusteella, jotka oikeudenloukkaaja olisi joutunut suorittamaan, jos se olisi pyytänyt lupaa käyttää kyseistä teollis- ja tekijänoikeutta.

4. Tämän artiklan määräykset eivät estä osapuolta säätämästä, että jos oikeudenloukkaaja ei ole tietoisesti ryhtynyt loukkaavaan tekoon tai ryhtyi loukkaavaan tekoon ilman, että hänellä oli riittävät perusteet tietää ryhtyvänsä siihen, osapuolen oikeusviranomaiset voivat määrätä voitot perittäviksi takaisin tai maksettavaksi vahingonkorvauksen, joka voi olla ennalta määrätty.

[1] Unionin tapauksessa tähän sisältyisi soveltuvissa tapauksissa taloudellisten tekijöiden lisäksi myös muita osia, kuten oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta aiheutunut aineeton vahinko.

10.45 ARTIKLA

Oikeudenkäyntikulut

Kunkin osapuolen on huolehdittava siitä, että sen tuomioistuimilla on tilanteen mukaan teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausta koskevan yksityisoikeudellisen menettelyn päätteeksi toimivalta määrätä, että hävinnyt osapuoli maksaa voittaneen osapuolen oikeudenkäyntikulut tai -maksut ja kohtuullisen asianajopalkkion tai mahdolliset muut, kyseisen osapuolen kansallisessa lainsäädännössä säädetyt kulut.

10.46 ARTIKLA

Tekijänoikeuteen ja lähioikeuksiin liittyvät olettamat

Tekijänoikeuksia tai lähioikeuksia koskevissa siviilioikeudellisissa menettelyissä kummankin osapuolen on säädettävä oletuksesta, että ainakin kirjallisten tai taiteellisten teosten, esitysten tai äänitteiden osalta, jollei toisin osoiteta, oikeudenhaltija on se luonnollinen tai oikeushenkilö, jonka nimi ilmenee teoksesta, esityksestä tai äänitteestä tavanomaisella tavalla, ja näin ollen tällä on oikeus ajaa kannetta tekijänoikeutensa loukkaamisesta.

10.47 ARTIKLA

Palvelunvälittäjien vastuu

1. Jollei 2–6 kohdasta muuta johdu, kukin osapuoli säätää kansallisessa lainsäädännössään poikkeuksista tai rajoituksista, jotka koskevat palveluntarjoajien vastuuta tai palveluntarjoajia vastaan käytettävissä olevien oikeuskeinojen soveltamisalaa tekijänoikeuden tai lähioikeuksien taikka tavaramerkin loukkauksissa, jotka tapahtuvat palveluntarjoajien valvonnassa tai käytössä olevissa tai niiden puolesta käytettävissä tai valvottavissa järjestelmissä tai verkoissa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusten tai rajoitusten

a) on katettava kaikki toiminnot, joissa

i) lähetetään[1] tai tarjotaan saataville aineistoa valitsematta ja/tai muuttamatta sen sisältöä[2]; ja

ii) automaattisella prosessilla tallennetaan välimuistiin[3]; ja

[1] Tässä yhteydessä katsotaan, että lähetystoimintoon sisältyy reititystoiminto.

[2] Tässä yhteydessä katsotaan, että toiminnolla, jossa tarjotaan saataville aineistoa valitsematta ja/tai muuttamatta sen sisältöä, tarkoitetaan myös kaikkia keinoja, joilla viestintäverkkoon päästään, ja että siihen sisältyvät tapaukset, joissa yhteydet tarjotaan aineistoa varten.

[3] Tässä yhteydessä katsotaan, että automaattisella prosessilla välimuistiin tallentamisella voidaan tarkoittaa aineiston välivaiheen tai väliaikaista tallentamista tällaista aineistoa lähetettäessä tai tarjottaessa siihen pääsy.

b) ne voivat myös kattaa toiminnot, joissa

i) käyttäjän ohjauksessa tallennetaan aineistoa, joka on palveluntarjoajan valvonnassa tai käytössä olevassa tai palveluntarjoajan puolesta valvottavassa tai käytettävässä järjestelmässä tai verkossa; ja

ii) ohjataan tai linkitetään käyttäjiä verkko-osoitteeseen käyttämällä tiedon paikannusvälineitä, myös hyperlinkkejä ja hakemistoja.

3. Tämän artiklan mukaisten poikkeusten ja rajoitusten sovellettavuuden edellytyksenä ei saa olla se, että palveluntarjoaja valvoo palveluaan tai aktiivisesti etsii loukkaamisesta kertovia tietoja, paitsi siinä määrin kuin se on yhdenmukaista tällaisten teknisten toimenpiteiden kanssa.

4. Kukin osapuoli voi kansallisessa lainsäädännössään vahvistaa edellytykset, joiden mukaisesti palveluntarjoajiin voidaan soveltaa tämän artiklan poikkeuksia tai rajoituksia. Rajoittamatta 1–3 kohdan soveltamista kukin osapuoli voi vahvistaa soveltuvat menettelyt, joilla tehokkaasti annetaan ilmoitus väitetystä loukkauksesta ja joilla ne, joiden aineisto on poistettu tai tehty toimimattomaksi virheellisesti tai väärän tunnisteen vuoksi, voivat tehdä tätä koskevan vastailmoituksen.

5. Tällä artiklalla ei rajoiteta mahdollisuutta käyttää yleisesti sovellettavia oikeuskeinoja tekijänoikeuden tai lähioikeuksien taikka tavaramerkin loukkauksissa. Tämä artikla ei vaikuta tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen mahdollisuuteen vaatia kunkin osapuolen oikeusjärjestelmän mukaisesti palveluntarjoajaa lopettamaan tai estämään loukkaukset.

6. Kumpi tahansa osapuoli voi pyytää toisen osapuolen kanssa käytäviä neuvotteluja, joissa tarkastellaan, miten olisi käsiteltävä uusia toimintoja, jotka ovat luonteeltaan samanlaisia kuin tässä artiklassa käsitellyt toiminnot.

D JAKSO

TOIMENPITEET RAJALLA

10.48 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä jaksossa

a) ’maantieteellistä merkintää loukkaavalla tuoteväärennöksellä’ tarkoitetaan mitä tahansa tavaroita, pakkaus mukaan lukien, joihin on ilman lupaa liitetty merkki, joka on identtinen sellaisen asianmukaisesti rekisteröidyn maantieteellisen merkinnän kanssa, joka koskee samoja tavaroita sillä alueella, jolla tavarat ovat, tai joita ei voida sen olennaisten piirteiden osalta erottaa tällaisesta maantieteellisestä merkinnästä, mikä siten loukkaa kyseisen maantieteellisen merkinnän omistajan tai haltijan oikeutta sen osapuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jossa tavarat ovat;

b) ’tavaramerkkioikeutta loukkaavalla tuoteväärennöksellä’ tarkoitetaan mitä tahansa tavaroita, pakkaus mukaan lukien, joihin on ilman lupaa liitetty tavaramerkki, joka on identtinen sellaisen asianmukaisesti rekisteröidyn tavaramerkin kanssa, joka koskee samoja tavaroita, tai joita ei voida sen olennaisten piirteiden osalta erottaa sellaisesta tavaramerkistä, mikä siten loukkaa kyseessä olevan tavaramerkin oikeuden haltijan oikeutta sen osapuolen kansallisen lainsäännön mukaan, jossa tavarat ovat;

c) ’kauttakulkutavaroilla’ tarkoitetaan tavaroita, joiden kulku osapuolen alueen halki, riippumatta siitä, kuuluuko tähän uudelleenlastausta, varastointia, lastinjakamista tai kuljetustavan tai kuljetusvälineen muuttamista, muodostaa vain osan koko kuljetuksesta, joka alkaa sen osapuolen rajan ulkopuolelta, jonka alueen halki kuljetus tapahtuu, ja päättyy tällaisen rajan ulkopuolelle;

d) ’tekijänoikeutta loukkaavalla piraattitavaralla’ tarkoitetaan mitä tahansa tavaroita, jotka on kopioitu ilman oikeudenhaltijan tai oikeudenhaltijan asianmukaisesti valtuuttaman henkilön antamaa suostumusta valmistusmaassa ja jotka on tehty suoraan tai epäsuorasti tavarasta, jonka kopioiminen olisi täyttänyt sen osapuolen kansallisen lainsäännön mukaan tekijänoikeuden tai lähioikeuksien rikkomisen tunnusmerkistön, jossa tavarat ovat;

e) ’mallisuojaa loukkaavalla piraattitavaralla’ tarkoitetaan mitä tahansa tavaroita, joiden osalta käytetty malli on rekisteröity ja joihin on sovellettu tällaista mallia tai mallia, joka ei olennaisesti eroa siitä, ilman mallin oikeudenhaltijan tai oikeudenhaltijan asianmukaisesti valtuuttaman henkilön antamaa suostumusta valmistusmaassa, kun tällaisten tavaroiden valmistus olisi täyttänyt sen osapuolen, jossa tavarat ovat, kansallisen lainsäännön mukaan rikkomisen tunnusmerkistön.

10.49 ARTIKLA

Rajatoimenpiteiden soveltamisala

1. Rajoittamatta 3 kohtaa, kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa tullivalvonnassa olevia tavaroita koskevia menettelyitä, joiden mukaisesti oikeudenhaltija voi pyytää toimivaltaisia viranomaisia lykkäämään epäilyksenalaisten

a) tavaramerkkioikeutta loukkaavien tuoteväärennösten;

b) tekijänoikeutta loukkaavien piraattitavaroiden;

c) maantieteellistä merkintää loukkaavien tuoteväärennösten; ja

d) mallisuojaa loukkaavien piraattitavaroiden luovuttamista.

2. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa tullivalvonnassa olevia tavaroita koskevia menettelyitä, joiden mukaisesti niiden toimivaltaiset viranomaiset voivat omasta aloitteestaan lykätä epäilyksenalaisten[1]

a) tavaramerkkioikeutta loukkaavien tuoteväärennösten;

b) tekijänoikeutta loukkaavien piraattitavaroiden; ja

c) maantieteellistä merkintää loukkaavien tuoteväärennösten luovuttamista.

3. Osapuolilla ei ole velvollisuutta säätää 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista menettelyistä kauttakulkutavaroiden osalta. Tällä ei rajoitetta 10.51 artiklan (Yhteistyö) 2 kohdan soveltamista.

[1] Osapuolet tarkastelevat mahdollisuutta sisällyttää mallisuojaa loukkaavat piraattitavarat tämän artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kolmen vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta. Osapuolet voivat kauppakomitean päätöksellä muuttaa tämän artiklan 2 kohtaa tällaisen tarkastelun tuloksena.

4. Singapore panee 1 ja 2 kohdan mukaiset velvoitteensa täysimittaisesti täytäntöön ihannetapauksessa kahden tai viimeistään kolmen vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta niiden menettelyiden osalta, jotka koskevat

a) maantieteellistä merkintää loukkaavien tuoteväärennösten; ja

b) mallisuojaa loukkaavien piraattitavaroiden luovuttamista.

10.50 ARTIKLA

Lähetysten tunnistaminen

Teollis- ja tekijänoikeuksien tehokkaan täytäntöönpanon helpottamiseksi tulliviranomaiset ottavat käyttöön eri toimintatapoja, joilla tunnistetaan tavaramerkkioikeutta loukkaavia tuoteväärennöksiä, tekijänoikeutta loukkaavia piraattitavaroita, mallisuojaa loukkaavia piraattitavaroita ja maantieteellistä merkintää loukkaavia tuoteväärennöksiä sisältäviä lähetyksiä. Näihin toimintatapoihin kuuluu riskianalyysimenetelmiä, jotka pohjautuvat muun muassa oikeuksienhaltijoilta saatuihin tietoihin, itse kerättyihin tietoihin sekä rahdin tarkastuksiin.

10.51 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet sopivat yhteistyöstä sellaisten tavaroiden kansainvälisen kaupankäynnin lopettamiseksi, jotka loukkaavat teollis- ja tekijänoikeuksia. Tätä varten niiden on erityisesti vaihdettava tietoja ja järjestettävä yhteistyötä, joista sovitaan yhteisesti niiden tulliviranomaisten välillä ja jotka koskevat tavaramerkkioikeutta loukkaavilla tuoteväärennöksillä, tekijänoikeutta loukkaavilla piraattitavaroilla, mallisuojaa loukkaavilla piraattitavaroilla tai maantieteellistä merkintää loukkaavilla tuoteväärennöksillä käytävää kauppaa.

2. Osapuolen alueen läpi kauttakuljetettavien tai uudelleenlastattavien sellaisten lähetysten osalta, joiden määränpää on toisen osapuolen alueella ja joiden epäillään olevan tuoteväärennöksiä tai piraattitavaroita, osapuolten on omasta aloitteestaan tai toisen osapuolen pyynnöstä toimitettava saatavilla olevat tiedot toiselle osapuolelle, jotta tällaisten lähetysten osalta voidaan toteuttaa tehokkaat täytäntöönpanotoimet. Osapuolet eivät saa toimittaa tietoja, jotka laivaaja, linjavarustamo tai sen edustaja on antanut luottamuksellisina.

E JAKSO

YHTEISTYÖ

10.52 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä tukeakseen tämän luvun nojalla tehtyjen sitoumusten ja velvoitteiden täytäntöönpanoa. Yhteistyö koskee muun muassa seuraavia toimintoja:

a) tietojenvaihto teollis- ja tekijänoikeuksia koskevasta lainsäädännöstä, teollis- ja tekijänoikeuslainsäädännön ja -järjestelmien täytäntöönpano mukaan luettuna, tavoitteena edistää teollis- ja tekijänoikeuksien tehokasta rekisteröintiä;

b) teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevien kokemusten ja parhaiden käytänteiden vaihto teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanosta vastaavien eri viranomaisten välillä;

c) tiedotustoimia koskeva tiedonvaihto ja yhteistyö sekä soveltuvat aloitteet tietoisuuden lisäämiseksi teollis- ja tekijänoikeuksien ja niitä koskevien järjestelmien eduista;

d) valmiuksien rakentaminen ja tekninen yhteistyö, joka koskee muun muassa seuraavia: teollis- ja tekijänoikeuksien hallinnointi, lisensointi, arvottaminen ja hyödyntäminen; teknologia ja markkinatieto; teollisuuden yhteistyön helpottaminen, myös teollis- ja tekijänoikeuksissa, joita voidaan soveltaa ympäristönsuojeluun tai ympäristön parantamiseen, mihin voi sisältyä ja johon kuulua foorumin tai tietokannan luominen; sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuussuhteet, joilla tuetaan kulttuuria ja innovointia;

e) tiedonvaihto ja yhteistyö teollis- ja tekijänoikeuskysymyksissä, kun se on tarpeen ja merkityksellistä ympäristöystävällisen tekniikan kehityksen kannalta; ja

f) kaikki muut yhteistyöalat tai -toiminnat, joista on keskusteltu ja sovittu osapuolten välillä.

2. Rajoittamatta 1 kohdan soveltamista osapuolet sopivat yhteyspisteen nimeämisestä, jotta voidaan ylläpitää vuoropuhelua ja tarvittaessa kutsua koolle tämän luvun aiheita käsittelevien osapuolten teknisten asiantuntijoiden kokouksia, jotka koskevat teollis- ja tekijänoikeuskysymyksiä.

3. Tämän artiklan mukainen yhteistyö on toteutettava kunkin osapuolen lakien, sääntöjen, määräysten, direktiivien tai toimintalinjojen mukaisesti. Yhteistyön on lisäksi tapahduttava yhteisesti hyväksytyin ehdoin ja edellytyksin ja kunkin osapuolen käytettävissä olevien resurssien rajoissa.

YHDESTOISTA LUKU

KILPAILU JA SIIHEN LIITTYVÄT SEIKAT

A JAKSO

KILPAILUNRAJOITUKSET JA YRITYSKESKITTYMÄT

11.1 ARTIKLA

Periaatteet

1. Osapuolet tunnustavat vapaan ja vääristymättömän kilpailun merkityksen kauppasuhteissaan. Ne tunnustavat, että kilpailunvastaiset yritysten toimintatavat tai kilpailunvastaiset liiketoimet voivat vääristää niiden markkinoiden asianmukaista toimintaa ja vaarantaa kaupan vapauttamisesta saatavat edut.

2. Edistääkseen vapaata ja vääristymätöntä kilpailua taloutensa kaikilla sektoreilla osapuolet pitävät alueillaan voimassa kattavan lainsäädännön, jonka avulla tehokkaasti torjutaan seuraavia seikkoja:

a) yritysten väliset horisontaaliset ja vertikaaliset sopimukset[1], yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen osapuolen alueella kokonaisuudessaan tai sen merkittävällä osalla;

b) yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäytöt osapuolen alueella kokonaisuudessaan taikka sen merkittävällä osalla; ja

c) yrityskeskittymät, joiden seurauksena kilpailu vähentyy merkittävästi tai jotka haittaavat merkittävästi tehokasta kilpailua erityisesti määräävän aseman luomisen tai vahvistumisen seurauksena osapuolen alueella kokonaisuudessaan taikka sen merkittävällä osalla,

jotka vaikuttavat niiden väliseen kauppaan.

[1] Jos Singaporen toimivaltainen viranomainen arvioi, että kilpailulain (Competition Act) 34 pykälässä (luku 50B) säädetyn kiellon mukaisesti vertikaalisen sopimuksen kilpailunvastaiset vaikutukset ovat todennäköisesti suuremmat kuin sen kilpailua edistävät vaikutukset, toimivaltainen viranomainen siirtää asian ministerin käsiteltäväksi. Ministeri tekee päätöksen kilpailulain (Competition Act) 34 pykälän sovellettavuudesta kyseiseen vertikaaliseen sopimukseen. Tällä ei rajoiteta Singaporen toimivaltaisen viranomaisen mahdollisuutta soveltaa kilpailulain (Competition Act) 47 pykälää, jota sovelletaan hallitsevassa asemassa olevan yrityksen tekemiin vertikaalisiin sopimuksiin.

11.2 ARTIKLA

Täytäntöönpano

1. Kukin osapuoli laatii lainsäädäntönsä ja panee sen täytäntöön itsenäisesti. Osapuolet sitoutuvat kuitenkin pitämään viranomaiset vastuussa ja riittävästi varusteltuina 11.1 artiklan (Periaatteet) 2 kohdassa tarkoitetun lainsäädännön tehokasta täytäntöönpanoa varten.

2. Osapuolet soveltavat 11.1 artiklan (Periaatteet) 2 kohdassa tarkoitettua lainsäädäntöään avoimesti ja syrjimättömästi noudattaen oikeudenmukaisen menettelyn ja asianomaisten osapuolten puolustautumisoikeuksien periaatteita, mihin kuuluu myös asianomaisten osapuolten oikeus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekoa tapauksesta.

B JAKSO

JULKISET YRITYKSET JA YRITYKSET, JOILLE ON MYÖNNETTY ERITYIS- TAI YKSINOIKEUKSIA, JA VALTION MONOPOLIT

11.3 ARTIKLA

Julkiset yritykset ja yritykset, joille on myönnetty erityis- tai yksinoikeuksia

1. Tämän luvun määräykset eivät estä osapuolta perustamasta tai ylläpitämästä julkisia yrityksiä tai antamasta yrityksille erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia oman lainsäädäntönsä mukaisesti.

2. Kukin osapuoli varmistaa, että julkisiin yrityksiin tai yrityksiin, joilla on erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, sovelletaan A jaksossa (Kilpailunrajoitukset ja yrityskeskittymät) tarkoitettua lainsäädäntöä, sikäli kuin kyseisten sääntöjen soveltaminen ei oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä suorittamasta niille määrättyjä erityistehtäviä.

3. Kukin osapuoli varmistaa, että yritykset, joilla on erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, eivät muilla markkinoilla, joilla tällaisilla yrityksillä ei ole erityis- tai yksinoikeuksia, käytä erityis- tai yksinoikeuksiaan suoraan tai välillisesti kilpailunvastaisiin menettelytapoihin, jotka vaikuttavat kielteisesti toisen osapuolen investointeihin tai tavara- tai palvelukauppaan, mukaan luettuina tällaisten yritysten toimet emo- tai tytäryhtiöiden tai muiden samassa omistuksessa olevien yritysten kanssa.

4. Singapore varmistaa, että kaikki julkiset yritykset tai yritykset, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, toimivat ostaessaan tai myydessään tavaroita tai palveluita ainoastaan kaupallisten näkökohtien, kuten hinnan, laadun, saatavuuden, markkinoitavuuden, kuljetuksen sekä muiden ostoa tai myyntiä koskevien edellytysten ja ehtojen pohjalta ja tarjoavat syrjimättömän kohtelun unionin sijoittautuneille yksiköille, unionin tavaroille ja unionin palveluntarjoajille, myös erityisoikeuksien tai yksinoikeuksien käyttöön liittyvien ostojensa tai myyntinsä osalta, kun kyseessä ovat yritykset, joille on myönnetty erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia.

11.4 ARTIKLA

Valtion monopolit

Vaikka minkään tämän luvun määräyksen ei voida tulkita estävän osapuolta nimeämästä tai ylläpitämästä valtion monopoleja, osapuolet sopeuttavat luonteeltaan kaupallisia valtion monopoleja varmistaakseen, että tällaiset monopolit eivät harjoita minkäänlaista syrjintää niiden edellytysten osalta, joiden mukaisesti tavaroita ja palveluita hankitaan toisesta osapuolesta ja markkinoidaan toisen osapuolen luonnollisille tai oikeushenkilöille.

C JAKSO

TUET

11.5 ARTIKLA

Määritelmä ja soveltamisala

1. Tässä sopimuksessa tuella tarkoitetaan tavaroiden tai palveluiden kauppaan liittyvää toimenpidettä, joka täyttää tukisopimuksen 1 artiklan 1 kohdan edellytykset, riippumatta siitä, onko tuki myönnetty tavaroiden tai palveluiden tuotannon osalta[1].

[1] Tällä kohdalla ei rajoiteta WTO:ssa käytävien, palveluiden tukien määritelmää koskevien tulevien neuvotteluiden tulosta. Osapuolet harkitsevat kauppakomitean sellaisen mahdollisen päätöksen hyväksymistä, jolla päivitetään tätä sopimusta kuvastamaan WTO:ssa saavutettua sopimusta palveluiden tukien määritelmästä.

2. Tätä lukua sovelletaan tukeen vain, jos se on erityinen tukisopimuksen 2 artiklan mukaisesti. Kaikki 11.7 artiklan (Kielletyt tuet) piiriin kuuluvat tuet katsotaan erityisiksi.

3. Jäljempänä olevia 11.7 (Kielletyt tuet), 11.8 (Muut tuet) ja 11.10 artiklaa (Tarkistuslauseke) sekä liitettä 11-A ei sovelleta kalastusalan tukiin, maataloussopimuksen 1 liitteessä tarkoitettujen tuotteiden tukiin eikä muihin maataloussopimuksessa tarkoitettuihin tukiin.

11.6 ARTIKLA

Suhde WTO:hon

Tämän jakson määräyksiä sovelletaan rajoittamatta osapuolen WTO-sopimuksen mukaisia oikeuksia ja velvoitteita, erityisesti niitä, jotka koskevat kaupan oikeussuojakeinoja tai riitojenratkaisumenettelyjen käyttöä tai muita asianmukaisia toimia, jotka on suunnattu toisen osapuolen myöntämää tukea vastaan.

11.7 ARTIKLA

Kielletyt tuet

1. Tavarakauppaan liittyvien tukien osalta osapuolet vahvistavat tukisopimuksen 3 artiklasta johtuvat nykyiset oikeutensa ja velvollisuutensa toisiaan kohtaan; mainittu sopimus liitetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä soveltuvin osin.

2. Seuraavat tavaroiden ja palveluiden kauppaan liittyvät tuet ovat kiellettyjä:

a) mikä tahansa oikeudellinen järjestely, jossa hallitus tai muu julkinen elin on vastuussa tiettyjen yritysten veloista tai vastuista ilman mitään oikeudellisia tai tosiasiallisia rajoituksia, jotka koskevat kyseisten velkojen tai vastuiden määrää tai kyseisen vastuun ajallista kestoa; ja

b) tuki kaikissa muodoissaan (kuten lainat ja vakuudet, käteistuet, pääomalisäykset, varojen tarjoaminen markkinahinnan alittavaan hintaan tai verovapautukset) maksukyvyttömille tai huonossa kunnossa oleville yrityksille ilman uskottavaa ja realistisiin oletuksiin perustuvaa rakenneuudistusohjelmaa huonossa kunnossa olevan yrityksen palauttamiseksi kohtuullisessa aikataulussa elinkelpoiseksi pitkällä aikavälillä ja ilman, että yritys itse merkittävästi osallistuu rakenneuudistuksen kustannuksiin,[1]

jollei tukea myöntävä osapuoli toisen osapuolen pyynnöstä ole osoittanut, että kyseinen tuki ei vaikuta eikä todennäköisesti tule vaikuttamaan toisen osapuolen kauppaan.

3. Edellä olevan 2 kohdan a ja b alakohdan määräyksillä ei estetä osapuolta tarjoamasta tukia, joilla lievitetään sen talouden vakavaa häiriötä. Osapuolen talouden vakavalla häiriöllä tarkoitetaan poikkeuksellista, tilapäistä ja merkittävää kriisiä, joka vaikuttaa osapuolen koko talouteen eikä ainoastaan osapuolen johonkin tiettyyn alueeseen tai toimialaan.

4. Edellä olevan 2 kohdan b alakohtaa ei sovelleta tukiin, jotka myönnetään korvauksena julkisen palvelun velvoitteiden suorittamisesta ja tukina hiiliteollisuudelle.

[1] Tämä ei estä osapuolia tarjoamasta tilapäistä maksuvalmiustukea sellaisen lainatakuun tai lainan muodossa, joka on rajoitettu siihen määrään, joka tarvitaan huonossa kunnossa olevan yrityksen toiminnan jatkamiseksi rakenneuudistus- tai selvitystilasuunnitelman laatimiseen saakka.

11.8 ARTIKLA

Muut tuet

1. Osapuolet sopivat, että ne pyrkivät kaikin tavoin kilpailulainsäädäntöään soveltamalla tai muilla keinoin korjaamaan tai poistamaan kilpailun vääristymät, jotka ovat aiheutuneet muista tavaroiden ja palveluiden kauppaan liittyvistä erityisistä tuista, jotka eivät kuulu 11.7 artiklan (Kielletyt tuet) piiriin, sikäli kuin ne vaikuttavat tai todennäköisesti vaikuttavat kumman tahansa osapuolen kauppaan, ja ehkäisemään kyseisten tilanteiden esiintymisen. Liitteessä 11-A annetaan ohjeita erityisesti sellaisista tukityypeistä, joilla ei ole tällaisia vaikutuksia.

2. Osapuolet sopivat siitä, että tiedonvaihtoa tapahtuu kumman tahansa osapuolen pyynnöstä ja että ensimmäinen vuoropuhelu järjestetään kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta, jotta voidaan laatia muihin tukiin sovellettavia sääntöjä ottaen huomioon monenkeskisellä tasolla tapahtuva kehitys. Tätä varten osapuolet voivat tehdä päätöksen kauppakomiteassa.

11.9 ARTIKLA

Avoimuus

1. Kukin osapuoli varmistaa tavaroiden kauppaan ja palveluiden tarjontaan liittyvien tukien avoimuuden. Tätä tarkoitusta varten kumpikin osapuoli toimittaa joka toinen vuosi toiselle osapuolelle kertomuksen sen hallituksen tai viranomaisten myöntämien tukien oikeusperustasta, muodosta ja, siinä määrin kuin se on mahdollista, tukien määrästä tai talousarviosta ja vastaanottajasta.

2. Kertomus katsotaan esitetyksi, jos osapuolet asettavat tai niiden nimissä asetetaan asianmukaiset tiedot saataville verkkosivuilla, joille kaikilla on pääsy, tukien myöntämistä seuraavan toisen kalenterivuoden kesäkuuhun mennessä.

11.10 ARTIKLA

Tarkistuslauseke

Osapuolet arvioivat tässä jaksossa tarkoitettuja seikkoja jatkuvasti. Kukin osapuoli voi kääntyä kauppakomitean puoleen kyseisissä asioissa. Osapuolet sopivat arvioivansa tämän jakson täytäntöönpanon edistymistä joka toinen vuosi tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen, jolleivät osapuolet sovi toisin.

D JAKSO

YLEISET AIHEPIIRIT

11.11 ARTIKLA

Lainvalvonnan yhteistyö ja koordinointi

Osapuolet tunnustavat yhteistyön ja koordinoinnin merkityksen, jotta lainvalvontaa voidaan edelleen tehostaa. Osapuolten viranomaiset pyrkivät koordinoimaan toimintaansa ja tekemään yhteistyötä oman lainsäädäntönsä täytäntöönpanon valvonnassa, jotta tämän sopimuksen tavoitteena oleva vapaa ja vääristymätön kilpailu niiden kauppasuhteissa toteutuu.

11.12 ARTIKLA

Luottamuksellisuus

1. Kun osapuoli ilmoittaa tietoja tämän sopimuksen mukaisesti, osapuolen on varmistettava liikesalaisuuksien ja muiden luottamuksellisten tietojen suoja.

2. Kun osapuoli ilmoittaa luottamuksellisia tietoja tämän sopimuksen mukaisesti, vastaanottavan osapuolen on lainsäädäntönsä mukaisesti säilytettävä ilmoitettujen tietojen luottamuksellisuus.

11.13 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuolten keskinäisen ymmärryksen vaalimiseksi taikka A (Kilpailunrajoitukset ja yrityskeskittymät), B (Julkiset yritykset ja yritykset, joille on myönnetty erityis- tai yksinoikeuksia, ja valtion monopolit) tai D jaksossa (Yleiset aihepiirit) tarkoitettujen erityiskysymysten ratkaisemiseksi osapuolen on toisen osapuolen pyynnöstä aloitettava neuvottelut toisen osapuolen esittämien seikkojen johdosta. Osapuolen on pyynnössään ilmoitettava, miten asia vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan, jos se on olennaista.

2. Osapuolet neuvottelevat viipymättä kumman tahansa osapuolen pyynnöstä kysymyksistä, jotka koskevat A (Kilpailunrajoitukset ja yrityskeskittymät), B (Julkiset yritykset ja yritykset, joille on myönnetty erityis- tai yksinoikeuksia, ja valtion monopolit) tai D jakson (Yleiset aihepiirit) tulkintaa tai soveltamista.

3. Kunkin osapuolen on pyrittävä toimittamaan toisella osapuolelle olennaiset muut kuin luottamukselliset tiedot neuvottelujen helpottamiseksi.

11.14 ARTIKLA

Riitojen ratkaiseminen ja sovittelujärjestelmä

Kumpikaan osapuoli ei voi vedota neljänteentoista lukuun (Riitojen ratkaiseminen) ja viidenteentoista lukuun (Sovittelujärjestelmä) tähän lukuun liittyvissä kysymyksissä, 11.7 artiklaa (Kielletyt tuet) lukuun ottamatta.

KAHDESTOISTA LUKU

KAUPPA JA KESTÄVÄ KEHITYS

A JAKSO

JOHDANTOMÄÄRÄYKSET

12.1 ARTIKLA

Taustaa ja tavoitteet

1. Osapuolet palauttavat mieliin vuonna 1992 järjestetyn Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöä ja kehitystä koskevan konferenssin Agenda 21:n, WTO-sopimuksen johdanto-osan, Singaporessa pidetyn WTO:n ministerikokouksen julistuksen vuodelta 1996, kestävää kehitystä koskevan Johannesburgin täytäntöönpanosuunnitelman vuodelta 2002, Yhdistyneiden kansakuntien talous- ja sosiaalineuvoston vuonna 2006 antaman täystyöllisyyttä ja ihmisarvoista työtä koskevan julistuksen sekä Kansainvälisen työjärjestön, jäljempänä ’ILO’, vuonna 2008 antaman julistuksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta. Näiden välineiden pohjalta osapuolet vahvistavat sitoumuksensa edistää ja kehittää kansainvälistä kauppaa ja niiden kahdenvälistä kauppaa ja taloussuhdetta siten, että sillä edistetään kestävää kehitystä.

2. Osapuolet tunnustavat, että taloudellinen kehitys, sosiaalinen kehitys ja ympäristönsuojelu ovat toisistaan riippuvaisia ja toinen toistaan vahvistavia kestävän kehityksen osatekijöitä. Ne korostavat kauppaan liittyvien sosiaalisten ja ympäristökysymysten piirissä tehdyn yhteistyön hyötyä osana kaupan ja kestävän kehityksen globaalia lähestymistapaa.

3. Osapuolet tunnustavat, että ei ole asianmukaista edistää kauppaa tai sijoituksia heikentämällä tai pienentämällä kansallisen työ- ja ympäristölainsäädännön mukaista suojaa. Samalla osapuolet korostavat, että ympäristö- ja työnormeja ei saa käyttää protektionistisiin tarkoituksiin kaupankäynnissä.

4. Osapuolet tunnustavat, että niiden tavoitteena on kehittää niiden kauppasuhteita ja yhteistyötä siiten, että siitä on hyötyä kestävälle kehitykselle 1 ja 2 kohdassa esitetyillä tavoilla. Kunkin osapuolen erityisolosuhteet huomioon ottaen osapuolten aikomuksena ei ole yhdenmukaistaa työvoima- tai ympäristönormejaan.

12.2 ARTIKLA

Oikeus sääntelyyn ja suojan tasot

1. Osapuolet tunnustavat toistensa oikeuden vahvistaa omat ympäristönsuojelun ja työsuojelun tasonsa ja antaa tai muuttaa vastaavasti asiaa koskevaa lainsäädäntöään ja toimintalinjojaan 12.3 (Monenväliset työnormit ja -sopimukset) ja 12.6 artiklassa (Monenväliset ympäristönormit ja -sopimukset) tarkoitettujen sellaisten kansainvälisesti tunnustettujen normien tai sopimusten mukaisesti, joiden osapuolia ne ovat.

2. Osapuolet jatkavat tällaisen lainsäädännön ja toimintalinjojen kehittämistä ja pyrkivät säätämään korkeasta ympäristönsuojelun ja työsuojelun tasosta ja tukemaan sitä.

B JAKSO

KAUPPA JA KESTÄVÄ KEHITYS
TYÖKYSYMYKSET[1]

12.3 ARTIKLA

Monenväliset työnormit ja -sopimukset

1. Osapuolet tunnustavat työllisyyttä ja työvoimaa kansainvälisen yhteistyön ja sopimusten merkityksen kansainvälisen yhteisön vastauksena talouden, työllisyyden ja yhteiskunnan haasteille ja mahdollisuuksille, jotka ovat maailmanlaajuistumisen seurausta. Ne sitoutuvat tarpeen vaatiessa keskustelemaan kauppaan liittyvistä yhteistä etua koskevista työvoima- ja työllisyyskysymyksistä, ja tekemään niitä koskevaa yhteistyötä.

[1] Kun tässä luvussa viitataan työhön, se sisältää ILO:ssa vahvistettuun ihmisarvoista työtä koskevaan ohjelmaan ja YK:n talous- ja sosiaalineuvoston ministerikokouksen vuonna 2006 täystyöllisyydestä ja ihmisarvoisesta työstä antamaan julistukseen kuuluvat olennaiset seikat.

2. Osapuolet vahvistavat uudelleen sitoutuvansa YK:n talous- ja sosiaalineuvoston ministerikokouksen vuonna 2006 täystyöllisyydestä ja ihmisarvoisesta työstä antaman julistuksen mukaisesti tunnustamaan, että täysi ja tuottava työllisyys ja ihmisarvoinen työ kaikille ovat kestävän kehityksen tärkeimpiä osatekijöitä kaikissa maissa ja kansainvälisen yhteistyön ensisijaisia tavoitteita. Osapuolet ovat vakaasti päättäneet edistää kansainvälisen kaupan kehittymistä tavalla, joka tukee täyttä ja tuottavaa työllisyyttä ja ihmisarvoista työtä kaikille.

3. Osapuolet sitoutuvat ILO:n jäsenyydestä ja Kansainvälisen työkonferenssin 86. kokouksessa vuonna 1998 annetusta työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia koskevasta ILO:n julistuksesta ja sen seurannasta johtuvien velvoitteiden mukaisesti kunnioittamaan, edistämään ja käytännössä toteuttamaan seuraavat perusoikeuksia koskevat periaatteet:

a) yhdistymisvapaus ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden tosiasiallinen tunnustaminen;

b) kaikenlaisen pakkotyön poistaminen;

c) lapsityövoiman käytön tosiasiallinen poistaminen; ja

d) työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä esiintyvän syrjinnän poistaminen.

Osapuolet vahvistavat uudelleen sitoutuvansa panemaan tehokkaasti täytäntöön Singaporen ja unionin jäsenvaltioiden ratifioimat ILO:n yleissopimukset.

4. Osapuolet pyrkivät jatkuvasti ja hellittämättömästi ratifioimaan ja panemaan tosiasiallisesti täytäntöön ILO:n keskeiset yleissopimukset, ja osapuolet vaihtavat keskenään tätä koskevia tietoja. Osapuolet pyrkivät ratifioimaan ja panemaan tosiasiallisesti täytäntöön muut ILO:n yleissopimukset ottaen huomion kansalliset olosuhteet. Osapuolet vaihtavat tätä koskevia tietoja.

5. Osapuolet tunnustavat, että työtä koskevien perusperiaatteiden ja -oikeuksien rikkomiseen ei voida vedota oikeutettuna suhteellisena etuna eikä sitä voida muutoinkaan tällaisena käyttää.

12.4 ARTIKLA

Yhteistyö työvoimakysymyksissä kaupan ja kestävän kehityksen yhteydessä

Osapuolet tunnustavat kauppaan liittyvien työvoimapolitiikan kysymysten piirissä tehdyn yhteistyön merkityksen tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Osapuolet voivat käynnistää kumpaakin hyödyttäviä yhteistyötoimia muun muassa seuraavilla aloilla:

a) yhteistyö kaupan ja kestävän kehityksen työhön liittyviä kysymyksiä käsittelevillä kansainvälisillä foorumeilla, muun muassa ILO:ssa ja Aasia–Eurooppa-kokouksessa;

b) tiedonvaihto ja hyvien toimintatapojen jakaminen työlainsäädännön ja -käytäntöjen, noudattamis- ja täytäntöönpanojärjestelmien, työriitojen hallinnan, työntekijöiden kuulemisen, työntekijöiden ja johdon yhteistyön sekä työturvallisuuden ja -terveyden kaltaisilla aloilla;

c) näkemysten vaihto sopimuksen myönteisistä ja kielteisistä vaikutuksista kestävän kehityksen työhön liittyviin seikkoihin sekä tavoista tehostaa, estää tai lievittää tällaisia vaikutuksia, kun otetaan huomioon jommankumman tai kummankin osapuolen toteuttamat kestävyyttä koskevat vaikutustenarvioinnit;

d) näkemysten vaihto ILO:n keskeisten yleissopimusten ja muiden yhteisen edun mukaisten yleissopimusten ratifioinnista sekä ratifioitujen yleissopimusten tehokkaasta täytäntöönpanosta;

e) yhteistyö ILO:ssa vahvistetun ihmisarvoista työtä koskevan ohjelman kauppaan liittyvissä kysymyksissä, mukaan luettuina kaupan sekä täyden ja tuottavan työllisyyden väliset yhteydet, työmarkkinoiden sopeuttaminen, keskeiset työnormit, työvoimatilastot, inhimillisten voimavarojen kehittäminen ja elinikäinen oppiminen, sosiaalinen suojelu ja sosiaalinen osallisuus, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu sekä sukupuolten tasa-arvo; ja

f) näkemysten vaihto kaupan vaikutuksesta työlainsäädäntöön, -normeihin ja -standardeihin.

12.5 ARTIKLA

Tieteellinen tieto

Valmistellessaan ja pannessaan täytäntöön työterveyttä ja -turvallisuutta koskevia toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan tai investointeihin, kukin osapuoli ottaa huomioon soveltuvat tieteelliset ja tekniset tiedot sekä aiheeseen liittyvät kansainväliset standardit, suuntaviivat tai suositukset, jos niitä on, mukaan luettuna ennalta varautumisen periaate, sellaisena kuin se on vahvistettuna tällaisissa kansainvälisissä standardeissa, suuntaviivoissa tai suosituksissa.

C JAKSO

KAUPPA JA KESTÄVÄ KEHITYS – YMPÄRISTÖKYSYMYKSET

12.6 ARTIKLA

Monenväliset ympäristönormit ja -sopimukset

1. Osapuolet tunnustavat kansainvälisen ympäristöhallinnon ja -sopimusten merkityksen kansainvälisen yhteisön vastauksena maailmanlaajuisiin tai alueellisiin ympäristöongelmiin ja korostavat tarvetta tehostaa kauppaa ja ympäristöä koskevien toimintalinjojen, sääntöjen ja toimenpiteiden keskinäistä täydentävyyttä. Tässä yhteydessä osapuolet käyvät vuoropuhelua ja tekevät yhteistyötä asianmukaisella tavalla molemmille tärkeissä kauppaan liittyvissä ympäristökysymyksissä.

2. Osapuolet panevat tosiasiallisesti täytäntöön omassa lainsäädännössään, säännöissään tai muissa toimenpiteissään ja käytännöissään ne monenväliset ympäristösopimukset, joiden osapuolina ne ovat.[1]

3. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa Yhdistyneiden kansakuntien ilmastonmuutosta koskevan puitesopimuksen, jäljempänä ’UNFCCC’ ja sen Kioton pöytäkirjan mukaisiin velvoitteisiin tavalla, joka on johdonmukainen UNFCCC:n periaatteiden ja määräysten kanssa. Ne sitoutuvat työskentelemään yhdessä vahvistaakseen UNFCCC:n mukaista monenvälistä sääntöpohjaista ohjelmaa, joka pohjautuu UNFCCC:n hyväksyttyihin päätöksiin, ja tukemaan pyrkimyksiä UNFCCC:n mukaisen, vuoden 2020 jälkeisen kansainvälisen kaikkiin osapuoliin sovellettavan ilmastonmuutossopimuksen kehittämiseksi.

[1] Edellä tarkoitettuihin monenvälisiin ympäristösopimuksiin sisältyvät osapuolia sitovat pöytäkirjat, muutokset, liitteet ja sopeutukset.

4. Tämän sopimuksen määräyksillä ei estetä kumpaakaan osapuolta hyväksymästä tai pitämässä voimassa toimenpiteitä, jolla pannaan täytäntöön monenvälisiä kansainvälisiä ympäristösopimuksia, joiden osapuolia ne ovat, sillä edellytyksellä, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka tarkoittaisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten välillä tai kaupan peiteltyä rajoitusta.

12.7 ARTIKLA

Puutavaran ja puutuotteiden kauppa

Osapuolet tunnustavat metsien maailmanlaajuisen suojelun ja kestävän hoidon merkityksen. Tätä tarkoitusta varten osapuolet sitoutuvat

a) vaihtamaan tietoja toimintatavoista, joilla edistetään laillisesti ja kestävästi hoidetuista metsistä saadun puutavaran ja puutuotteiden kauppa ja kulutusta, ja edistämään tietoisuutta tällaisista toimintatavoista;

b) edistämään maailmanlaajuista metsälainsäädännön valvontaa ja hallintotapaa ja torjumaan laittomasti korjatun puutavaran ja puutuotteiden kauppaa esimerkiksi edistämällä laillisesti ja kestävästi hoidetuista metsistä saadun puutavaran ja puutuotteiden käyttöä, myös varmistus- ja sertifiointijärjestelmien avulla;

c) tekemään yhteistyötä edistääkseen sellaisten toimenpiteiden tai toimintalinjojen tehokkuutta, joilla torjutaan laittomasti korjatun puutavaran ja puutuotteiden kauppaa; ja

d) edistämään luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (CITES) tehokasta käyttöä niiden puulajien osalta, joiden suojelutilanne katsotaan riskinalaiseksi.

12.8 ARTIKLA

Kalatuotteiden kauppa

Osapuolet tunnustavat kalakantojen kestävän suojelun ja hoidon varmistamisen merkityksen. Tätä tarkoitusta varten osapuolet sitoutuvat

a) toimimaan kalakantojen pitkän aikavälin suojelutoimenpiteiden ja kestävän hyödyntämisen mukaisesti, sellaisina kuin nämä on määritelty osapuolten ratifioimissa kansainvälissä sopimuksissa, ja tukemaan YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön, jäljempänä ’FAO’, periaatteita ja näihin kysymyksiin liittyviä YK:n sopimuksia;

b) ottamaan käyttöön ja panemaan täytäntöön tehokkaita toimenpiteitä, joilla torjutaan laitonta, ilmoittamatonta ja sääntelemätöntä kalastusta, jäljempänä ’LIS-kalastus’, mukaan luettuna yhteistyö alueellisissa kalastuksenhoitojärjestöissä sekä tarvittaessa niiden saalisasiakirjaohjelmat tai sertifiointimenettelyt kalan ja kalatuotteiden vientiä varten. Osapuolet helpottavat lisäksi LIS-kalastuksen tuotteiden sulkemista pois kauppavirroista ja vaihtavat tietoja LIS-toiminnasta;

c) hyväksymään tehokkaita seuranta- ja valvontatoimenpiteitä, joilla varmistetaan suojelutoimenpiteiden, kuten soveltuvien satamavaltion toimenpiteiden, noudattaminen; ja

d) tukemaan FAO:n sopimuksessa kansainvälisten suojelu- ja hoitotoimenpiteiden noudattamisen edistämisestä aavalla merellä toimivien kalastusalusten osalta ilmaistuja periaatteita ja noudattamaan soveltuvia määräyksiä FAO:n sopimuksessa LIS-kalastuksen ehkäisemiseksi, estämiseksi ja lopettamiseksi toteutettavista satamavaltion toimenpiteistä.

12.9 ARTIKLA

Tieteellinen tieto

Valmistellessaan ja pannessaan täytäntöön ympäristönsuojeluun tähtääviä toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan tai investointeihin, kukin osapuoli ottaa huomioon tieteellisen näytön sekä aiheeseen liittyvät kansainväliset standardit, suuntaviivat tai suositukset, jos niitä on, sekä ennalta varautumisen periaatteen.

12.10 ARTIKLA

Yhteistyö ympäristökysymyksissä kaupan ja kestävän kehityksen yhteydessä

Osapuolet tunnustavat kauppaan liittyvien ympäristökysymysten piirissä tehdyn yhteistyön merkityksen tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Osapuolet voivat käynnistää kumpaakin hyödyttäviä yhteistyötoimia muun muassa seuraavilla aloilla:

a) näkemysten vaihto tämän sopimuksen myönteisistä ja kielteisistä vaikutuksista kestävän kehityksen ympäristöseikkoihin sekä tavoista tehostaa, estää tai lievittää tällaisia vaikutuksia, kun otetaan huomioon jommankumman tai kummankin osapuolen toteuttamat kestävyyttä koskevat vaikutustenarvioinnit;

b) yhteistyö kaupan ja kestävän kehityksen ympäristökysymyksiä käsittelevillä kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti WTO:ssa, YK:n ympäristöohjelman mukaisesti sekä monenvälisten ympäristösopimusten mukaisesti;

c) yhteistyö kaupan kannalta merkityksellisten monenvälisten ympäristösopimusten ratifioinnin ja tehokkaan täytäntöönpanon edistämiseksi;

d) yksityisiä ja julkisia sertifiointi- ja merkintäjärjestelmiä, myös ympäristömerkintöjä ja ympäristöä säästäviä julkisia hankintoja koskeva tiedonvaihto ja yhteistyö;

e) näkemysten vaihto ympäristölainsäädännön, -normien ja -standardien vaikutuksesta kauppaan;

f) yhteistyö, jonka aiheena ovat nykyisen ja tulevan ilmastonmuutosta koskevan kansainvälisen järjestelmän kauppaan liittyvät näkökohdat, myös keinot kaupan kielteisten ilmastovaikutusten torjumiseksi sekä vähähiilisen teknologian ja energiatehokkuuden edistämiseksi;

g) yhteistyö, jonka aiheena ovat monenvälisten ympäristösopimusten kauppaan liittyvät näkökohdat, myös tulliyhteistyö;

h) kestävä metsänhoito, jolla tuetaan tehokkaita toimenpiteitä kestävästi tuotetun puutavaran sertifiointia varten;

i) näkemysten vaihto monenvälisten ympäristösopimusten ja kansainvälisen kaupan sääntöjen välisestä suhteesta;

j) näkemysten vaihto ympäristöhyödykkeiden ja -palveluiden kaupan vapauttamisesta; ja

k) näkemysten vaihto meren elollisten luonnonvarojen suojelusta ja hoidosta.

D JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

12.11 ARTIKLA

Kestävää kehitystä edistävä kauppa ja investoinnit

1. Osapuolet päättävät vakaasti jatkaa erityisponnisteluja helpottaakseen ja edistääkseen ympäristöhyödykkeiden ja -palveluiden kauppaa ja niihin kohdistuvia investointeja, myös tutkimalla niihin liittyviä muita kuin tulliesteitä. Osapuolet myös tunnustavat hyödyllisiksi pyrkimykset edistää kauppaa tavaroilla, jotka kuuluvat kestävän kehityksen vapaaehtoisen tai yksityisen varmistamisohjelman piiriin, kuten ympäristömerkinnät tai reilu tai eettinen kauppa.

2. Osapuolet kiinnittävät erityistä huomiota kaupan ja investointien esteiden poistamiseen ilmastoystävällisiltä tavaroilta ja palveluilta, esimerkiksi kestävään ja uusiutuvaan energiaan perustuvilta tavaroilta ja niihin liittyviltä palveluilta sekä energiatehokkailta tuotteilta ja palveluilta, muun muassa laatimalla poliittisia toimintakehyksiä, joilla edistetään parhaan saatavilla olevan teknologian käyttöä, sekä edistämällä normeja, jotka vastaavat ympäristön ja talouden tarpeita ja minimoivat kaupan tekniset esteet.

3. Osapuolet tunnustavat, että kehitettäessä fossiilisia polttoaineita koskevia julkisia tukijärjestelmiä on tarpeen varmistaa, että niissä otetaan asianmukaisesti huomioon tarve pienentää kasvihuonekaasupäästöjä ja rajoittaa kaupan vääristymiset mahdollisimman vähäisiksi. Vaikka 11.7 artiklan (Kielletyt tuet) 2 kohdan b alakohtaa ei sovelleta hiiliteollisuuden tukiin, osapuolten yhteisenä tavoitteena on asteittain vähentää fossiilisten polttoaineiden tukia. Tällaiseen vähennykseen voidaan liittää toimenpiteitä, joilla lievitetään vähähiilisiin polttoaineisiin siirtymisen aiheuttamia sosiaalisia vaikutuksia. Lisäksi osapuolet aktiivisesti edistävät kestävän ja turvallisen vähähiilisen talouden kehittymistä, esimerkiksi investointeja uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkaisiin ratkaisuihin.

4. Edistäessään kauppaa ja investointeja osapuolten olisi erityisesti pyrittävä edistämään yritysten yhteiskuntavastuullisia toimintatapoja, jotka omaksutaan vapaaehtoiselta pohjalta. Tältä osin kukin osapuoli käyttää sellaisia soveltuvia kansainvälisesti hyväksyttyjä periaatteita, normeja tai suuntaviivoja, jotka se on hyväksynyt tai joihin se on liittynyt, kuten taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, YK:n Global Compact -aloite ja ILO:n kolmikantainen periaatejulistus, joka koskee monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa. Osapuolet sitoutuvat vaihtamaan tietoja ja toimimaan yhteistyössä yritysten yhteiskuntavastuun edistämisessä.

12.12 ARTIKLA

Suojelun tasojen säilyttäminen

1. Osapuoli ei saa jättää soveltamatta ympäristö- tai työlainsäädäntöään tai poiketa siitä tai tarjoutua jättämään sitä soveltamatta tai tarjoutua poikkeamaan siitä tavalla, joka vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin.

2. Osapuoli ei saa lyödä laimin ympäristö- ja työlainsäädäntönsä tehokasta täytäntöönpanoa toimimalla tai olemalla toimimatta jatkuvasti tai toistuvasti tavalla, joka vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin.

12.13 ARTIKLA

Avoimuus

Kukin osapuoli varmistaa, että kaikki ympäristönsuojelua tai työoloja koskevat yleisesti sovellettavat toimenpiteet, jotka voivat vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin, suunnitellaan ja otetaan käyttöön avoimesti ja että niitä hallinnoidaan avoimesti ja niistä ilmoitetaan asianmukaisesti asianomaisille henkilöille ja näille tarjotaan mahdollisuus toimittaa näkemyksensä kansallisen lainsäädännön ja kolmannentoista luvun (Avoimuus) mukaisesti.

12.14 ARTIKLA

Kestävään kehitykseen kohdistuvan vaikutuksen tarkastelu

1. Kukin osapuoli ottaa tehtäväkseen yhdessä tai riippumattomasti seurata, arvioida ja tarkastella tämän sopimuksen täytäntöönpanon vaikutusta kestävään kehitykseen soveltuvien osallistavien prosessiensa ja instituutioidensa kautta ja nykyisten toimintatapojensa mukaisesti.

2. Osapuolet vaihtavat näkemyksiä menetelmistä ja indikaattoreista, joilla arvioidaan kaupan vaikutusta kestävyyteen.

12.15 ARTIKLA

Institutionaalinen järjestely ja seurantajärjestelmä

1. Kumpikin osapuoli nimeää hallinnostaan yksikön, joka toimii toisen osapuolen yhteyspisteenä tämän luvun täytäntöönpanoa varten.

2. Osapuolet perustavat kauppaa ja kestävää kehitystä käsittelevän lautakunnan, jäljempänä ’lautakunta’. Lautakuntaan kuuluu ylempiä virkamiehiä kummankin osapuolen hallinnosta.

3. Lautakunta kokoontuu kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä ja sen jälkeen tarvittaessa valvomaan tämän luvun täytäntöönpanoa.

4. Kuhunkin lautakunnan kokoukseen sisältyy julkinen tilaisuus, jossa sidosryhmät voivat vaihtaa näkemyksiä tämän luvun täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä. Osapuolet edistävät aiheeseen liittyvien eri etunäkökohtien tasapainoista edustusta, mukaan luettuina työnantajia, työntekijöitä, ympäristönäkemyksiä ja yritysryhmiä edustavat riippumattomat järjestöt sekä tarvittaessa muut aiheeseen liittyvät sidosryhmät.

5. Kukin osapuoli luo uusia tai käyttää nykyisiä kuulemismenettelyitä pyytääkseen soveltuvilta kansallisilta sidosryhmiltä, kuten kansallisilta asiantuntijaryhmiltä, neuvoja tämän luvun täytäntöönpanosta. Tällaisiin menettelyihin sisältyy riippumattomien talous-, sosiaali- ja ympäristösidosryhmien tasapainoinen edustus. Näihin sidosryhmiin kuuluu työnantaja- ja työtekijäjärjestöjä sekä kansalaisjärjestöjä. Tällaiset sidosryhmät voivat omasta aloitteestaan esittää näkemyksiä tai suosituksia omalle osapuolelleen tämän luvun täytäntöönpanosta.

12.16 ARTIKLA

Valtioiden väliset neuvottelut

1. Kaikissa tämän luvun piiriin kuuluvia asioita koskevissa erimielisyyksissä osapuolet voivat turvautua vain 12.16 (Valtioiden väliset neuvottelut) ja 12.17 artiklassa (Asiantuntijapaneeli) tarkoitettuihin menettelyihin. Tähän lukuun ei sovelleta neljättätoista (Riitojen ratkaiseminen) eikä viidettätoista lukua (Sovittelujärjestelmä).

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetussa erimielisyystapauksessa osapuoli voi pyytää neuvottelujen aloittamista toisen osapuolen kanssa toimittamalla kirjallisen pyynnön toisen osapuolen yhteyspisteeseen. Neuvottelut aloitetaan viipymättä sen jälkeen kun osapuoli on toimittanut neuvottelupyynnön.

3. Osapuolet pyrkivät kaikin tavoin pääsemään asiassa molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Osapuolten on otettava huomioon ILO:n tai asianomaisten monenvälisten ympäristöjärjestöjen tai -elinten toiminta, jotta voidaan edistää yhteistyötä ja johdonmukaisuutta osapuolten ja kyseisten organisaatioiden työssä. Osapuolet voivat yhteisestä sopimuksesta pyytää tarvittaessa näkemyksiä kyseisiltä organisaatioilta tai laitoksilta tai muilta henkilöiltä tai laitoksilta, jotka niiden mielestä soveltuvat tutkimaan asiaa.

4. Jos osapuoli katsoo, että asiasta on keskusteltava edelleen, osapuoli voi pyytää, että lautakunta kokoontuu tarkastelemaan asiaa toimittamalla kirjallisen pyynnön toisen osapuolen yhteyspisteeseen. Lautakunnan on kokoonnuttava viipymättä, ja sen on pyrittävä löytämään asiaan ratkaisu.

5. Tarvittaessa lautakunta voi kuulla aiheeseen liittyviä sidosryhmiä.

6. Kaikki lautakunnan päätökset asiassa on julkaistava, ellei se itse toisin päätä.

12.17 ARTIKLA

Asiantuntijapaneeli

1. Kaikissa niissä asioissa, joita lautakunta ei ole onnistuneesti saanut käsiteltyä loppuun 120 päivän tai pidemmän ajan, jos kumpikin osapuoli sen hyväksyy, kuluessa siitä, kun lautakunta sai pyynnön kokoontua käsittelemään kyseistä asiaa 12.16 artiklan (Valtioiden väliset neuvottelut) 4 kohdan mukaisesti, osapuoli voi toimittamalla kirjallisen pyynnön toisen osapuolen yhteyspisteeseen pyytää, että asiaa tarkastelemaan asetetaan asiantuntijapaneeli.

2. Lautakunta vahvistaa asiantuntijapaneelin työjärjestyksen ensimmäisessä kokouksessaan tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen käyttäen viitteenä liitteessä 14-A annettua soveltuvaa työjärjestystä. Liitteessä 14-B annettuja periaatteita sovelletaan tähän artiklaan.

3. Lautakunta vahvistaa ensimmäisessä kokouksessaan tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen luettelon vähintään kahdestatoista henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan asiantuntijapaneelissa. Kyseinen luettelo koostuu kolmesta osaluettelosta: yksi osaluettelo kummallekin osapuolelle ja yksi osaluettelo henkilöistä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia asiantuntijapaneelin puheenjohtajana toimimista varten. Kukin osapuoli ehdottaa vähintään neljää henkilöä asiantuntijoiksi omaan osaluetteloonsa. Kukin osapuoli ehdottaa lisäksi puheenjohtajien osaluetteloon vähintään kahta henkilöä, jotka voivat kummankin osapuolen suostumuksella toimia puheenjohtajina. Kokouksissaan lautakunta tarkistaa luettelon ja varmistaa, että se pysyy vähintään tällaisella tasolla.

4. Edellä 3 kohdassa tarkoitettuun luetteloon kirjataan henkilöitä, joilla on erikoisosaamista tai -asiantuntemusta tässä luvussa käsiteltyjen aiheiden alalta, työlainsäädännön tai ympäristölainsäädännön alalta taikka kansainvälisten sopimusten puitteissa syntyvien riitojen ratkaisemisesta. Heidän on oltava riippumattomia ja toimittava yksityisesti, he eivät saa ottaa käsiteltävään asiaan liittyviä ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta eikä heillä saa olla sidoksia Singaporen tai unionin minkään jäsenvaltion hallitukseen taikka unioniin.

5. Asiantuntijapaneeliin kuuluu kolme jäsentä, elleivät osapuolet toisin sovi. Osapuolet kuulevat toisiaan sopiakseen paneelin kokoonpanosta 30 päivän kuluessa siitä, kun vastaavalle osapuolelle on toimitettu pyyntö asiantuntijapaneelin asettamisesta. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen asiantuntijapaneelin kokoonpanosta tässä määräajassa, niiden on yhteisellä sopimuksella valittava puheenjohtaja 3 kohdassa tarkoitetusta osaluettelosta, tai tehtävä valinta arvalla, jos ne eivät pääse sopimukseen seitsemän päivän kuluessa. Kukin riidan osapuoli valitsee yhden 4 kohdassa vahvistettujen vaatimusten mukaisen asiantuntijan neljäntoista päivän kuluessa 30 päivän määräajan päättymisestä. Osapuolet voivat sopia muista asiantuntijoista, jotka täyttävät 4 kohdan mukaiset vaatimukset asiantuntijapaneeliin osallistumiselle. Jos asiantuntijapaneelin kokoonpano ei ole valmis tämän neljänkymmenenneljän päivän määräajan kuluessa siitä, kun vastaavalle osapuolelle on toimitettu pyyntö asiantuntijapaneelin asettamisesta, jäljellä olevat asiantuntijat valitaan seitsemän päivän kuluessa arvalla 3 kohdassa tarkoitetuista osaluetteloista, joissa olevia henkilöitä on ehdottanut se tai ne osapuolet, jotka eivät ole vielä saattaneet menettelyä päätökseen. Jos tällaista luetteloa ei ole vielä laadittu, asiantuntijat valitaan arvalla niiden henkilöiden joukosta, joita yksi tai kumpikin osapuoli on virallisesti ehdottanut. Asiantuntijapaneelin asettamispäivä on päivä, jona viimeinen sen kolmesta asiantuntijasta valitaan.

6. Jolleivät osapuolet seitsemän päivän kuluessa asiantuntijapaneelin asettamisesta toisin sovi, paneelin tehtävänä on

”tarkastella kauppaa ja kestävää kehitystä käsittelevän luvun soveltuvien määräysten pohjalta asiantuntijapaneelin asettamista koskevassa pyynnössä tarkoitettua asiaa ja antaa 12.17 artiklan (Asiantuntijapaneeli) 8 kohdan mukaisesti raportti, jossa annetaan suosituksia asian ratkaisemiseksi.”

7. Asiantuntijapaneeli voi hankkia tietoja kaikista sopiviksi katsomistaan lähteistä. Asioissa, jotka liittyvät 12.3 (Monenväliset työnormit ja -sopimukset) ja 12.6 artiklassa (Monenväliset ympäristönormit ja -sopimukset) tarkoitettujen monenvälisten sopimusten noudattamiseen, asiantuntijapaneelin olisi pyydettävä tietoja ja neuvoja ILO:lta tai monenkeskisen ympäristösopimuksen elimiltä. Kaikki tämän kohdan mukaisesti saadut tiedot on ilmoitettava molemmille osapuolille ja toimitettava niille huomautusten esittämistä varten.

8. Asiantuntijapaneeli antaa osapuolille väli- ja loppuraportin. Raporteissa esitetään selvitetyt tosiseikat, asiaa koskevien määräysten sovellettavuus sekä päätelmien ja suositusten keskeiset perustelut. Asiantuntijapaneeli antaa osapuolille väliraportin viimeistään yhdeksänkymmenen päivän kuluttua paneelin asettamisesta. Osapuoli voi esittää asiantuntijapaneelille kirjallisesti huomautuksensa väliraportista. Otettuaan huomioon tällaiset mahdolliset kirjalliset huomautukset asiantuntijapaneeli voi muuttaa raporttia ja tehdä uusia tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Asiantuntijapaneeli antaa osapuolille loppuraportin viimeistään 150 päivän kuluttua paneelin asettamisesta. Jos paneeli katsoo, että tässä kohdassa asetettua määräaikaa ei pystytä noudattamaan, asiantuntijapaneelin puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille ja mainittava viivästyksen syyt sekä päivämäärä, jona paneeli aikoo antaa väli- tai loppuraporttinsa. Asiantuntijapaneeli antaa loppuraportin viimeistään 180 päivän kuluttua paneelin asettamisesta, elleivät osapuolet toisin sovi. Tämä loppuraportti on tarjottava julkisesti saataville, elleivät osapuolet toisin päätä.

9. Osapuolet keskustelevat soveltuvista toimenpiteistä, jotka toteutetaan ottaen huomioon asiantuntijapaneelin raportti ja suositukset Asianomainen osapuoli ilmoittaa viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun raportti on toimitettu osapuolille, 12.15 artiklan (Institutionaalinen järjestely ja seurantajärjestelmä) 5 kohdassa tarkoitettujen kuulemismenettelyiden kautta sidosryhmilleen ja toiselle osapuolelle päätöksistään, jotka koskevat toteutettavia toimia tai toimenpiteitä. Lautakunta valvoo asiantuntijapaneelin raportin ja suositusten seurantaa. Sidosryhmät voivat tältä osin esittää huomautuksensa lautakunnalle.

KOLMASTOISTA LUKU

AVOIMUUS

13.1 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa

a) ’yleisesti sovellettavilla toimenpiteillä’ tarkoitetaan lakeja, asetuksia, tuomioistuinten päätöksiä, menettelyitä ja hallinnollisia päätöksiä, jotka voivat vaikuttaa johonkin tämän sopimuksen piiriin kuuluvaan asiaan. Sillä ei tarkoiteta päätöstä, joka koskee yksittäistä henkilöä;

b) ’asianomaisella henkilöllä’ tarkoitetaan luonnollista tai oikeushenkilöä, jolla voi olla yleisesti sovellettavan toimenpiteen vuoksi oikeuksia tai velvoitteita.

13.2 ARTIKLA

Tavoitteet ja soveltamisala

1. Osapuolet tunnustavat sen vaikutuksen, joka niiden sääntelyjärjestelmillä voi olla niiden väliseen kauppaan ja investointeihin, ja pyrkivät siihen, että talouden toimijoita koskeva sääntelyjärjestelmä on avoin ja ennakoitavissa oleva, myös osapuolten alueilla toimivien pienten ja keskisuurten yritysten osalta.

2. Osapuolet vahvistavat uudelleen omat WTO-sopimuksen mukaiset sitoumuksensa ja vahvistavat tässä yhteydessä selvennyksiä ja parannettuja järjestelyitä avoimuutta, kuulemista ja yleisesti sovellettavien toimenpiteiden parempaa hallinnointia varten.

13.3 ARTIKLA

Yleisesti sovellettavien toimenpiteiden julkaiseminen

1. Kukin osapuoli varmistaa, että yleisesti sovellettavien toimenpiteiden osalta

a) toimenpiteet ovat asianomaisten henkilöiden saatavilla helposti ja syrjimättömästi virallisesti nimetyn välineen avulla, ja jos toteutettavissa ja mahdollista sähköisesti niin, että asianomaiset henkilöt ja toinen osapuoli voivat tutustua niihin;

b) annetaan tällaisten toimenpiteiden tavoitteet ja perustelu siinä määrin kuin se on mahdollista; ja

c) tällaisten toimenpiteiden julkaisemisen ja niiden voimaantulon välillä on riittävästi aikaa, paitsi kun se ei kiireellisyyden vuoksi ole mahdollista.

2. Kukin osapuoli

a) pyrkii julkaisemaan ennakolta kaikki ehdotukset yleisesti sovellettavan toimenpiteen hyväksymiseksi tai muuttamiseksi, ja selvityksen ehdotuksen tavoitteesta ja sen perusteluista;

b) antaa asianomaisille henkilöille riittävät mahdollisuudet esittää huomautuksia, erityisesti riittävästi aikaa näiden mahdollisuuksien käyttämiseen; ja

c) pyrkii ottamaan huomioon asianomaisten henkilöiden kyseisestä ehdotetusta toimenpiteestä esittämät huomautukset.

13.4 ARTIKLA

Tiedustelut ja yhteyspisteet

1. Tämän sopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon helpottamiseksi ja osapuolten välisen viestinnän tukemiseksi kaikissa tämän sopimuksen piiriin kuuluvissa kysymyksissä kukin osapuoli nimeää yhteyspisteen tämän sopimuksen tultua voimaan.

2. Kunkin osapuolen yhteyspiste ilmoittaa toisen osapuolen pyynnöstä viraston tai virkailijan, joka vastaa kaikista tämän sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvistä asioista, ja antaa tarvittavaa apua helpottaakseen yhteydenpitoa pyynnön esittäneen osapuolen kanssa.

3. Kukin osapuoli vahvistaa tai pitää voimassa mekanismeja, joilla vastataan toisen osapuolen asianomaisten henkilöiden esittämiin tiedusteluihin, jotka koskevat yleisesti sovellettavaa toimenpidettä, jota on ehdotettu tai joka on voimassa, ja tällaisen toimenpiteen soveltamista. Tiedustelut voidaan esittää edellä olevan 1 kohdan mukaisesti perustettujen yhteyspisteiden kautta tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla.

4. Osapuolet tunnustavat, että mikään 3 kohdassa tarkoitettu vastaus ei voi olla lopullinen tai oikeudellisesti sitova, vaan se on annettu vain tiedoksi, jollei osapuolten lainsäädännössä toisin säädetä.

5. Tämän artiklan mukaiset pyynnöt tai tiedot toimitetaan toiselle osapuolelle 1 kohdassa vahvistettujen sopivien yhteyspisteiden kautta.

6. Kumman tahansa osapuolen pyynnöstä toinen osapuoli toimittaa viipymättä tietoja ja vastaa kysymyksiin, jotka koskevat voimassa olevaa tai ehdotettua yleisesti sovellettavaa toimenpidettä, joka pyynnön esittäneen osapuolen mukaan voi vaikuttaa tämän sopimuksen toimintaan, riippumatta siitä, onko pyynnön esittäneelle osapuolelle aiemmin ilmoitettu kyseisestä toimenpiteestä.

7. Kukin osapuoli vahvistaa tai pitää voimassa mekanismeja, joilla pyritään tehokkaasti ratkaisemaan ongelmia, joita yleisesti sovellettavat toimenpiteet saattavat aiheuttaa toisen osapuolen asianomaisille henkilöille. Kyseisten menettelyiden olisi oltava helposti saatavilla, aikatauluun sidottuja, tulossuuntautuneita ja avoimia. Niillä ei rajoiteta osapuolten vahvistamien tai voimassa pitämien valitus- tai muutoksenhakumenettelyiden soveltamista. Niillä ei myöskään rajoiteta neljännentoista luvun (Riitojen ratkaiseminen) ja viidennentoista luvun (Sovittelujärjestelmä) mukaisten osapuolten oikeuksien ja velvoitteiden soveltamista.

8. Tämän artiklan mukaisesti annetuilla tiedoilla ei rajoiteta sitä, onko toimenpide tämän sopimuksen mukainen.

13.5 ARTIKLA

Hallinnolliset menettelyt

Jotta kaikkia yleisesti sovellettavia toimenpiteitä hallinnoidaan johdonmukaisesti, puolueettomasti ja kohtuullisesti, kumpikin osapuoli, joka soveltaa kyseisiä toimenpiteitä toisen osapuolen yksittäisiin henkilöihin, tavaroihin tai palveluihin erityisissä tapauksissa,

a) pyrkii tarjoamaan toisen osapuolen asianomaisille henkilöille, joita menettely välittömästi koskee, kohtuullisessa määräajassa menettelysääntöjensä mukaisesti menettelyjen aloittamisen jälkeen selvityksen siitä oikeusviranomaisesta, jossa menettely on aloitettu, ja yleisen kuvauksen riidan aiheista sekä menettelyn luonteesta;

b) antaa asianomaisille henkilöille kohtuullisen mahdollisuuden esittää tosiasioita ja väitteitä näkemystensä tueksi ennen lopullista hallintotoimenpidettä, siinä määrin kuin siihen on aikaa ja menettelyjen luonne ja yleinen etu sen sallivat; ja

c) varmistaa, että sen menettelyt perustuvat sen lainsäädäntöön ja ovat lainsäädännön mukaisia.

13.6 ARTIKLA

Hallinnollisten toimenpiteiden tarkastelu

1. Kunkin osapuolen on kansallisen lainsäädäntönsä puitteissa perustettava tai pidettävä voimassa oikeudellisia tuomioistuimia, niihin verrattavia tuomioistuimia tai hallinnollisia tuomioistuimia tai menettelyjä, joiden tarkoituksena on tarkastella pikaisesti uudelleen ja, jos on aihetta, korjata tässä sopimuksessa käsiteltäviin seikkoihin liittyviä hallinnollisia toimenpiteitä[1]. Kyseisten tuomioistuinten on oltava puolueettomia ja riippumattomia hallinnollisesta toimeenpanosta vastaavasta viranomaisesta, eikä niille saa koitua merkittävää etua asian lopputuloksesta.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että tällaisissa tuomioistuimissa tai menettelyissä osapuolilla on oikeus

a) kohtuulliseen mahdollisuuteen tukea tai puolustaa kantojaan; ja

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että hallinnollisten toimenpiteiden tarkastelu voi tapahtua common law -järjestelmässä laillisuusvalvonnan muodossa ja hallinnollisen toimenpiteen korjaamiseen voi kuulua toimenpiteen palauttaminen sen toteuttaneelle elimelle, jotta tämä voi korjata sitä.

b) ratkaisuun, joka perustuu näyttöön ja esitettyihin asiakirjoihin tai, jos sen lainsäädäntö niin edellyttää, hallintoviranomaisen kokoamiin asiakirjoihin.

3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että kyseessä olevasta hallinnollisesta toimesta vastaava virasto tai viranomainen panee kyseisen ratkaisun täytäntöön ja noudattaa sitä, sen mukaan kuin sen omassa lainsäädännössä säädetään muutoksenhausta tai uudelleentarkastelusta.

13.7 ARTIKLA

Sääntelyn laatu ja toimivuus sekä hyvä hallintotapa

1. Osapuolet sopivat yhteistyöstä oman sääntelypolitiikkansa mukaisen sääntelyn laadun ja tehokkuuden kehittämisessä tietojen ja parhaiden toimintatapojen vaihdon avulla.

2. Osapuolet sitoutuvat hyvän hallintotavan periaatteisiin ja sopivat yhteistyöstä sen edistämiseksi omassa hallinnossaan muun muassa tietojen ja parhaiden toimintatapojen vaihdon avulla.

13.8 ARTIKLA

Erityiset säännöt

Tämän sopimuksen muiden lukujen erityisillä säännöillä, jotka koskevat tämän luvun aihealuetta, on etusija siinä määrin kuin ne eroavat tämän luvun määräyksistä.

NELJÄSTOISTA LUKU

RIITOJEN RATKAISEMINEN

A JAKSO

TAVOITE JA SOVELTAMISALA

14.1 ARTIKLA

Tavoite

Tämän luvun tavoitteena on välttää ja ratkaista osapuolten väliset erimielisyydet, jotka koskevat tämän sopimuksen tulkintaa ja soveltamista, jotta voidaan saavuttaa yhteisesti hyväksyttävissä oleva ratkaisu, jos se on mahdollista.

14.2 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan kaikkiin tämän sopimuksen määräysten tulkintaan ja soveltamiseen liittyviin riitoihin, jollei toisin nimenomaan määrätä.

B JAKSO

NEUVOTTELUT

14.3 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuolet pyrkivät ratkaisemaan kaikki 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten tulkintaa ja soveltamista koskevat erimielisyydet käymällä neuvotteluja hyvässä hengessä ja siten, että tavoitteena on päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun.

2. Osapuoli pyytää neuvotteluja esittämällä toiselle osapuolelle kirjallisen pyynnön, jonka jäljennös toimitetaan kauppakomitealle ja jossa selvitetään pyynnön syyt ja yksilöidään kyseessä oleva toimenpide, 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitetut soveltuvat määräykset sekä syyt tällaisten määräysten soveltuvuuteen.

3. Neuvottelut on pidettävä 30 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamispäivästä, ja ne on käytävä, jolleivät osapuolet muuta sovi, valituksen kohteena olevan osapuolen alueella. Neuvottelut katsotaan loppuun suoritetuiksi 60 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, jolleivät osapuolet toisin sovi. Neuvottelut ovat luottamuksellisia, eivätkä ne vaikuta kummankaan osapuolen oikeuteen ryhtyä muihin toimenpiteisiin.

4. Neuvottelut kiireellisistä asioista, myös niistä, jotka koskevat pilaantuvia tai mahdollisia kausitavaroita tai -palveluita, on järjestettävä 15 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, ja ne katsotaan loppuun suoritetuiksi 30 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, elleivät osapuolet toisin sovi.

5. Jos osapuoli, jolle neuvottelupyyntö on tehty, ei vastaa pyyntöön kymmenen päivän kuluessa sen vastaanottamisesta tai jos neuvotteluja ei järjestetä 3 tai 4 kohdassa vahvistettujen määräaikojen kuluessa tai jos neuvottelut on suoritettu loppuun mutta yhteisesti sovittuun ratkaisuun ei ole päästy, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää välimiespaneelin asettamista 14.4 artiklan (Välimiesmenettelyn aloittaminen) mukaisesti.

C JAKSO

RIITOJENRATKAISUMENETTELYT

A ALAJAKSO

VÄLIMIESMENETTELYT

14.4 ARTIKLA

Välimiesmenettelyn aloittaminen

1. Jos osapuolet eivät ole onnistuneet ratkaisemaan riitaa 14.3 artiklassa (Neuvottelut) määrättyjen neuvottelujen avulla, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää välimiespaneelin asettamista.

2. Välimiespaneelin asettamista koskeva pyyntö on tehtävä kirjallisesti valituksen kohteena olevalle osapuolelle sekä kauppakomitealle. Valituksen tehneen osapuolen on pyynnössään nimettävä kohteena oleva toimenpide ja selitettävä, millä tavoin kyseinen toimenpide rikkoo 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettuja määräyksiä, siten, että selitykseen selkeästi sisältyvät riittävät oikeudelliset perusteet valitusta varten.

14.5 ARTIKLA

Välimiespaneelin asettaminen

1. Välimiespaneeli koostuu kolmesta välimiehestä.

2. Viiden päivän kuluessa siitä päivästä, jona valituksen kohteena oleva osapuoli on vastaanottanut 14.4 artiklan (Välimiesmenettelyn aloittaminen) 1 kohdassa tarkoitetun pyynnön, osapuolet neuvottelevat sopiakseen välimiespaneelin kokoonpanosta.

3. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen välimiespaneelin puheenjohtajasta kymmenen päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta, kauppakomitean puheenjohtajan tai tämän valtuuttaman henkilön on kahdenkymmenen päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta valittava arvalla 14.20 artiklan (Välimiesluettelot) 1 kohdassa tarkoitetusta luettelosta yksi välimies toimimaan puheenjohtajana.

4. Jos osapuolet eivät kymmenen päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta pääse sopimukseen välimiehistä,

a) kukin osapuoli valitsee viidentoista päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta 14.20 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan nojalla laaditusta luettelosta yhden välimiehen, joka ei toimi puheenjohtajana; ja

b) jos jompikumpi osapuoli ei pysty valitsemaan välimiestä 4 kohdan a alakohdan mukaisesti, kauppakomitean puheenjohtajan tai tämän valtuuttaman henkilön on valittava jäljellä olevat välimiehet arvalla sellaisten henkilöiden luettelosta, joita kyseinen osapuoli on ehdottanut 14.20 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti, kahdenkymmenen päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta.

5. Jos 14.20 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdassa määrättyä luetteloa ei ole laadittu 4 kohdan mukaisesti vaadittuna ajankohtana

a) ja jos kumpikin osapuoli on ehdottanut henkilöitä 14.20 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti, kumpikin osapuoli voi valita ehdotettujen henkilöiden joukosta yhden välimiehen, joka ei toimi puheenjohtajana, viidentoista päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta. Jos osapuoli ei pysty valitsemaan välimiestä, kauppakomitean puheenjohtajan tai tämän valtuuttaman henkilön on valittava välimies arvalla sellaisten henkilöiden joukosta, joita on ehdottanut se osapuoli, joka ei pystynyt valitsemaan välimiestään; tai

b) jos vain yksi osapuoli on ehdottanut henkilöitä 14.20 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti, kumpikin osapuoli voi valita ehdotettujen henkilöiden joukosta yhden välimiehen, joka ei toimi puheenjohtajana, viidentoista päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamisesta. Jos osapuoli ei pysty valitsemaan välimiestä, kauppakomitean puheenjohtajan tai tämän valtuuttaman henkilön on valittava arvalla välimies ehdotettujen henkilöiden joukosta.

6. Jos 14.20 artiklan (Välimiesluettelot) 1 kohdassa määrättyä luetteloa ei ole laadittu 3 kohdan mukaisesti vaadittuna ajankohtana, puheenjohtaja on valittava arvalla WTO:n valituselimen entisten jäsenten joukosta, eikä puheenjohtaja saa olla kummankaan osapuolen henkilö.

7. Välimiespaneelin asettamispäivä on päivä, jona viimeinen sen kolmesta välimiehestä valitaan.

8. Välimiehiä voidaan vaihtaa ainoastaan liitteen 14-A sääntöjen 19–25 kohdassa esitettyjen perusteiden ja menettelyiden mukaisesti.

14.6 ARTIKLA

Alustava ratkaisu kiireellisyydestä

Osapuolen pyynnöstä välimiespaneelin on tehtävä 10 päivän kuluessa asettamispäivästään alustava päätös siitä, katsotaanko asia kiireelliseksi.

14.7 ARTIKLA

Paneelin väliraportti

1. Välimiespaneelin on annettava osapuolille viimeistään 90 päivän kuluttua välimiespaneelin asettamispäivästä väliraportti, jossa esitetään selvitetyt tosiseikat, asiaa koskevien määräysten sovellettavuus sekä päätelmien ja annettavien suositusten perustelut. Jos välimiespaneeli katsoo, että määräaikaa ei pystytä noudattamaan, sen puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille sekä kauppakomitealle ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivämäärä, jona välimiespaneeli aikoo antaa väliraporttinsa. Välimiespaneelin olisi joka tapauksessa annettava väliraportti viimeistään 120 päivän kuluttua asettamispäivästään.

2. Osapuoli voi 30 päivän kuluessa väliraportin esittämisestä toimittaa välimiespaneelille kirjallisen pyynnön tiettyjen väliraportin kohtien tarkastelemiseksi.

3. Kiireellisissä tapauksissa, esimerkiksi silloin kun kyse on pilaantuvista tavaroista tai mahdollisesti kausitavaroista tai -palveluista, välimiespaneelin olisi kaikin keinoin pyrittävä antamaan väliraporttinsa ja osapuolet voivat esittää välimiespaneelille kirjallisen pyynnön tarkastella uudelleen tiettyjä väliraportin seikkoja määräajoissa, jotka ovat puolet 1 ja 2 kohdan mukaisista määräajoista.

4. Tarkasteltuaan osapuolten väliraporttia koskevia kirjallisia huomautuksia välimiespaneeli voi muuttaa raporttiaan ja tehdä tarpeelliseksi katsomiaan lisätutkimuksia. Lopullisen välitystuomion päätelmiin on sisällytettävä alustavassa tutkintavaiheessa esitettyjen väitteiden riittävä tarkastelu, ja niissä on vastattava selkeästi kummankin osapuolen esittämiin huomautuksiin.

14.8 ARTIKLA

Välitystuomio

1. Välimiespaneeli antaa tuomionsa osapuolille ja kauppakomitealle 150 päivän kuluessa välimiespaneelin asettamispäivästä. Jos paneeli katsoo, että määräaikaa ei pystytä noudattamaan, paneelin puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille sekä kauppakomitealle ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivämäärä, jona välimiespaneeli aikoo antaa tuomionsa. Välimiespaneelin olisi joka tapauksessa annettava tuomio viimeistään 180 päivän kuluttua asettamispäivästään.

2. Kiireellisissä tapauksissa, mukaan lukien pilaantuvia tavaroita tai mahdollisia kausitavaroita tai -palveluita koskevat tapaukset, välimiespaneelin olisi kaikin keinoin pyrittävä antamaan tuomionsa 75 päivän kuluessa paneelin asettamispäivästä. Välimiespaneelin olisi joka tapauksessa annettava tuomio viimeistään 90 päivän kuluttua asettamispäivästään.

B ALAJAKSO

NOUDATTAMINEN

14.9 ARTIKLA

Välitystuomioiden noudattaminen

Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimenpiteet välimiespaneelin tuomion noudattamiseksi vilpittömässä mielessä ja pyrkivät sopimaan tuomion noudattamista koskevasta määräajasta.

14.10 ARTIKLA

Välitystuomioiden noudattamista koskeva kohtuullinen määräaika

1. Valituksen kohteena olevan osapuolen on viimeistään 30 päivän kuluttua siitä, kun se on vastaanottanut ilmoituksen välimiespaneelin tuomiosta, ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle ja kauppakomitealle aika, jonka se tarvitsee ratkaisun noudattamiseksi, jäljempänä ’kohtuullinen määräaika’, jos ratkaisun välitön noudattaminen ei ole mahdollista.

2. Jos osapuolten välillä on erimielisyyttä välitystuomion noudattamisen edellyttämästä kohtuullisesta määräajasta, valituksen tehneen osapuolen on 20 päivän kuluessa valituksen kohteena olevan osapuolen tekemän 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta pyydettävä kirjallisesti alkuperäistä välimiespaneelia määrittämään kohtuullisen määräajan pituus. Tällaisesta pyynnöstä on ilmoitettava samanaikaisesti toiselle osapuolelle ja kauppakomitealle. Alkuperäinen välimiespaneeli ilmoittaa tuomionsa osapuolille ja kauppakomitealle 20 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.

3. Jos joku alkuperäisen välimiespaneelin jäsenistä ei ole enää käytettävissä, sovelletaan 14.5 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) tarkoitettua menettelyä. Määräaika välimiespaneelin tuomion antamiselle on 35 päivää 2 kohdassa tarkoitetun pyynnön esittämisestä.

4. Valituksen kohteena oleva osapuoli ilmoittaa valituksen tehneelle osapuolelle kirjallisesti välitystuomion noudattamisen edistymisestä viimeistään kuukautta ennen kohtuullisen määräajan umpeutumista.

5. Kohtuullista määräaikaa voidaan jatkaa osapuolten yhteisellä sopimuksella.

14.11 ARTIKLA

Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu

1. Valituksen kohteena olevan osapuolen on ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle sekä kauppakomitealle ennen kohtuullisen määräajan päättymistä toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut välitystuomion noudattamiseksi.

2. Jos osapuolten välillä on erimielisyyttä 1 kohdan nojalla ilmoitettujen toimenpiteiden olemassaolosta tai yhdenmukaisuudesta 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten kanssa, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää kirjallisesti alkuperäistä välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Tällaisessa pyynnössä on nimettävä kohteena oleva toimenpide ja 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitetut määräykset, joiden kanssa toimenpiteen katsotaan olevan ristiriidassa, siten, että valituksen oikeudelliset perusteet varten käyvät riittävästi ilmi, ja siinä on selvitettävä, millä tavoin kyseinen toimenpide rikkoo 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettuja määräyksiä. Alkuperäisen välimiespaneelin on annettava tuomionsa tiedoksi 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.

3. Jos joku alkuperäisen välimiespaneelin jäsenistä ei ole enää käytettävissä, sovelletaan 14.5 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) tarkoitettua menettelyä. Määräaika välimiespaneelin tuomion antamiselle on 60 päivää 2 kohdassa tarkoitetun pyynnön esittämisestä.

14.12 ARTIKLA

Välitystuomioiden noudattamatta jättämisestä seuraavat väliaikaiset korjaavat toimenpiteet

1. Jos valituksen kohteena oleva osapuoli ei ilmoita välitystuomion noudattamiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä ennen kohtuullisen määräajan päättymistä tai jos välimiespaneeli päättää, että mitään toimenpiteitä välitystuomion noudattamiseksi ei ole toteutettu tai 14.11 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu) 1 kohdan mukaisesti ilmoitettu toimenpide ei ole 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitetuista määräyksistä johtuvien osapuolen velvoitteiden mukainen, valituksen kohteena olevan osapuolen on käynnistettävä neuvottelut valituksen tehneen osapuolen kanssa, jotta voidaan päästä kummankin hyväksyttävissä olevaan sopimukseen korvauksesta.

2. Jos korvauksesta ei päästä sopimukseen 30 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan päättymisestä tai 14.11 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu) nojalla annetusta välimiespaneelin tuomiosta, jonka mukaan mitään toimenpiteitä välitystuomion noudattamiseksi ei ole toteutettu tai noudattamiseen tarkoitettu toimenpide ei ole 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten mukainen, valituksen tehneellä osapuolella on oikeus keskeyttää 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitetuista määräyksistä johtuvien velvoitteiden täyttäminen rikkomisesta johtuvien mitätöivien tai heikentävien vaikutusten tasoa vastaavassa määrin ilmoitettuaan tästä toiselle osapuolelle ja kauppakomitealle. Ilmoituksessa on eriteltävä niiden velvoitteiden taso, joiden noudattamisen valituksen tehnyt osapuoli aikoo keskeyttää. Valituksen tehnyt osapuoli voi aloittaa keskeytyksen milloin hyvänsä 10 työpäivän kuluttua siitä, kun valituksen kohteena oleva osapuoli on vastaanottanut ilmoituksen, ellei valituksen kohteena oleva osapuoli ole pyytänyt välimiesmenettelyä 3 kohdan mukaisesti.

3. Jos valituksen kohteena oleva osapuoli katsoo, että keskeytyksen taso ei vastaa rikkomisesta johtuvia mitätöiviä tai heikentäviä vaikutuksia, se voi pyytää kirjallisesti alkuperäistä välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Tällainen pyyntö on annettava tiedoksi valituksen tehneelle osapuolelle ja kauppakomitealle ennen 2 kohdassa tarkoitetun 10 päivän määräajan umpeutumista. Alkuperäisen välimiespaneelin on, hankittuaan tarvittaessa asiantuntijalausunnon, annettava velvoitteiden keskeytyksen tasoa koskeva tuomionsa tiedoksi osapuolille ja kauppakomitealle 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Velvoitteita ei saa keskeyttää ennen kuin alkuperäinen välimiespaneeli on ilmoittanut tuomiostaan, ja keskeytys on toteutettava välimiespaneelin tuomiota noudattaen.

4. Jos joku alkuperäisen välimiespaneelin jäsenistä ei ole enää käytettävissä, sovelletaan 14.5 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) vahvistettua menettelyä. Määräaika välimiespaneelin tuomion antamiselle on 45 päivää 3 kohdassa tarkoitetun pyynnön esittämisestä.

5. Velvoitteiden keskeytyksen on oltava tilapäistä, ja sitä voidaan jatkaa ainoastaan siihen asti,

a) kun osapuolet ovat päässeet yhteisesti hyväksyttyyn ratkaisuun 14.15 artiklan (Yhteisesti sovittu ratkaisu) mukaisesti; tai

b) kun osapuolet ovat päässeet sopimukseen siitä, muuttaako 14.13 artiklan (Välimiespaneelin päätösten noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu velvoitteiden keskeyttämisen jälkeen) 1 kohdan mukaisesti ilmoitettu toimenpide valituksen kohteena olevan osapuolen toiminnan 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten mukaiseksi; tai

c) kun 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten kanssa ristiriidassa olevaksi katsottu toimenpide peruutetaan tai sitä muutetaan sen saattamiseksi mainittujen määräysten mukaiseksi 14.13 artiklan (Välimiespaneelin päätösten noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu velvoitteiden keskeyttämisen jälkeen) 2 kohdassa määrätyllä tavalla.

14.13 ARTIKLA

Välimiespaneelin päätösten noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu velvoitteiden keskeyttämisen jälkeen

1. Valituksen kohteena olevan osapuolen on ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle ja kauppakomitealle toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut välitystuomion noudattamiseksi, ja pyynnöstään valituksen tehneen osapuolen soveltaman velvoitteiden keskeyttämisen lopettamiseksi.

2. Jos osapuolet eivät 30 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta pääse yhteisymmärrykseen siitä, muuttaako ilmoitettu toimenpide valituksen kohteena olevan osapuolen toiminnan yhteensopivaksi 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten kanssa, valituksen tehnyt osapuoli pyytää kirjallisesti alkuperäistä välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Tällaisesta pyynnöstä on ilmoitettava samanaikaisesti toiselle osapuolelle ja kauppakomitealle. Välimiespaneelin tuomio annetaan tiedoksi osapuolille ja kauppakomitealle 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Jos välimiespaneeli päättää, että välimiespaneelin ratkaisun noudattamiseksi toteutettu toimenpide on 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten mukainen, velvoitteiden keskeytys on lopetettava.

C ALAJAKSO

YHTEISET MÄÄRÄYKSET

14.14 ARTIKLA

Välimiesmenettelyn keskeyttäminen ja päättäminen

1. Molempien osapuolten kirjallisesta pyynnöstä välimiespaneelin on milloin tahansa keskeytettävä työnsä osapuolten sopimaksi ajanjaksoksi, joka on enintään 12 kuukautta. Paneelin on jatkettava työtään sovitun ajanjakson päätyttyä valituksen tehneen osapuolen kirjallisesta pyynnöstä tai ennen tämän sovitun ajanjakson päättymistä kummankin osapuolen kirjallisesta pyynnöstä. Jos valituksen tehnyt osapuoli ei pyydä välimiespaneelin työn jatkamista ennen sovitun keskeytysajan umpeutumista, tämän jakson mukaisesti aloitetut riitojenratkaisumenettelyt katsotaan päättyneiksi. Ellei 14.21 artiklasta (Suhde WTO:n asettamiin velvoitteisiin) muuta johdu, välimiespaneelin työn keskeyttäminen ja päättäminen eivät rajoita kummankaan osapuolen oikeuksia muissa menettelyissä.

2. Osapuolet voivat milloin tahansa sopia kirjallisesti tämän jakson mukaisesti aloitettujen riitojenratkaisumenettelyiden päättämisestä.

14.15 ARTIKLA

Yhteisesti sovittu ratkaisu

Osapuolet voivat milloin tahansa päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun tähän lukuun liittyvässä riidassa. Niiden on ilmoitettava tällaisesta ratkaisusta kauppakomitealle ja mahdolliselle välimiespaneelille. Jos ratkaisu edellyttää jommankumman osapuolen kansallisten menettelyiden mukaista hyväksyntää, ilmoituksessa on viitattava tähän vaatimukseen, ja tämän jakson mukaisesti aloitetut riitojenratkaisumenettelyt keskeytetään. Menettely päätetään, jos tällaista hyväksyntää ei edellytetä tai kun tällaisten mahdollisten kansallisten menettelyiden päätökseen saamisesta on ilmoitettu.

14.16 ARTIKLA

Työjärjestys

1. Tämän luvun mukaisiin riitojenratkaisumenettelyihin sovelletaan liitettä 14-A.

2. Välimiespaneelin istunnot ovat julkisia liitteen 14-A mukaisesti.

14.17 ARTIKLA

Tietojen toimittaminen

1. Välimiespaneeli voi osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan hankkia kaikista lähteistä, myös riidan osapuolilta, tietoja, joita se pitää asianmukaisina välimiespaneelimenettelyn kannalta. Välimiespaneelilla on myös oikeus hankkia asianmukaisiksi katsomansa asiantuntijalausunnot. Välimiespaneelin on kuultava osapuolia ennen tällaisten asiantuntijoiden valitsemista. Kaikki tällä tavoin saadut tiedot on ilmoitettava osapuolille, ja niiden johdosta on voitava esittää huomautuksia.

2. Muut osapuolten luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, joita asia koskee, saavat toimittaa *amicus curiae* -lausumia välimiespaneelille liitteen 14-A mukaisesti.

14.18 ARTIKLA

Tulkintasäännöt

Välimiespaneelin on tulkittava 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettuja määräyksiä kansainvälisen julkisoikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen mukaisesti, mukaan lukien valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen kodifioidut tulkintasäännöt. Kun tämän sopimuksen mukainen velvoite on sama kuin WTO-sopimuksessa oleva velvoite, välimiespaneelin on otettava huomioon kaikki aihetta koskevat WTO:n riitojenratkaisuelimen antamat tulkinnat. Välimiespaneelin ratkaisuilla ei voida lisätä eikä vähentää 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen määräysten mukaisia oikeuksia ja velvoitteita.

14.19 ARTIKLA

Välimiespaneelin ratkaisut ja tuomiot

1. Välimiespaneelin on kaikin keinoin pyrittävä tekemään kaikki päätökset yksimielisesti. Jos yksimielisyyteen ei päästä, asiasta on päätettävä äänten enemmistöllä.

2. Kaikki välimiespaneelin tuomiot sitovat osapuolia, eivätkä ne luo minkäänlaisia oikeuksia tai velvollisuuksia luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille. Tuomiossa esitetään tosiseikat, 14.2 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettujen asiaa koskevien määräysten sovellettavuus sekä havaintojen ja päätelmien perustelut. Kauppakomitea asettaa välityspaneelin ratkaisun julkisesti saataville kokonaisuudessaan, jollei se toisin päätä jommankumman osapuolen luottamukselliseksi nimeämien tietojen suojaamiseksi.

D JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

14.20 ARTIKLA

Välimiesluettelot

1. Osapuolet laativat tämän sopimuksen voimaantullessa luettelon vähintään viidestä henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan 14.5 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) tarkoitetun välimiespaneelin puheenjohtajana.

2. Kauppakomitea laatii kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta luettelon vähintään 10 henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan välimiehinä. Kumpikin osapuoli ehdottaa tämän sopimuksen voimaantullessa vähintään viittä henkilöä toimimaan välimiehinä.

3. Kauppakomitea varmistaa, että 1 ja 2 kohdan mukaisesti laadittuja luetteloita henkilöistä, jotka voivat toimia puheenjohtaja tai välimiehinä, pidetään yllä.

4. Välimiehillä on oltava erityisasiantuntemusta tai kokemusta lainsäädännön, kansainvälisen kaupan tai kansainvälisistä kauppasopimuksista johtuvien riitojen ratkaisemisen alalla. Välimiesten on oltava riippumattomia ja toimittava yksilöinä, heillä ei saa olla sidoksia kummankaan osapuolen hallitukseen ja heidän on oltava liitteessä 14-B esitettyjen vaatimusten mukaisia.

14.21 ARTIKLA

Suhde WTO:n asettamiin velvoitteisiin

1. Turvautuminen tämän luvun riitojenratkaisua koskeviin määräyksiin ei rajoita mahdollisia WTO-sopimukseen perustuvia toimia, riitojenratkaisumenettelyt mukaan luettuina.

2. Sen estämättä mitä 1 kohdassa määrätään, jos osapuoli on aloittanut tiettyä toimenpidettä koskevan riitojenratkaisumenettelyn joko tämän luvun tai WTO-sopimuksen mukaisesti, se ei voi aloittaa samaa toimenpidettä koskevaa riitojenratkaisumenettelyä toisella foorumilla ennen ensimmäisen menettelyn päättymistä. Lisäksi osapuoli ei saa aloittaa riitojenratkaisumenettelyä tämän sopimuksen ja WTO-sopimuksen nojalla, elleivät riidan kohteena olevat näiden sopimusten mukaiset velvoitteet eroa merkittävästi toisistaan tai valittu foorumi ei pysty menettelyllisten tai tuomiovaltaan liittyvien syiden vuoksi tutkimaan kyseisen velvoitteen rikkomista koskevaa korvausvaatimusta edellyttäen, että syynä foorumin kykenemättömyyteen toimia ei ole se, että riitaosapuoli ei ole toiminut asianmukaisesti.

3. Edellä olevaa 2 kohtaa sovellettaessa

a) WTO-sopimuksen mukaisen riitojenratkaisumenettelyn katsotaan käynnistyneen, kun osapuoli pyytää paneelin asettamista riitojen ratkaisua koskevan sopimuksen 6 artiklan mukaisesti, ja sen katsotaan päättyneen, kun riitojenratkaisuelin hyväksyy paneelin raportin ja, tapauksen mukaan, pysyvän valituselimen raportin riitojen ratkaisua koskevan sopimuksen 16 artiklan ja 17 artiklan 14 kohdan mukaisesti; ja

b) tämän luvun mukaisen riitojenratkaisumenettelyn katsotaan käynnistyneen, kun osapuoli pyytää välimiespaneelin asettamista 14.4 artiklan (Välimiesmenettelyn aloittaminen) 1 kohdan mukaisesti, ja päättyneen, kun välimiespaneeli antaa tuomionsa osapuolille ja kauppakomitealle 14.8 artiklan (Välitystuomio) 2 kohdan mukaisesti tai kun osapuolet ovat päässeet yhteisesti sovittuun ratkaisuun 14.15 artiklan (Yhteisesti sovittu ratkaisu) mukaisesti.

4. Tämän luvun määräykset eivät estä osapuolta soveltamasta riitojenratkaisuelimen hyväksymää velvoitteiden keskeyttämistä. WTO-sopimukseen ei voida vedota siinä tarkoituksessa, että estetään toista osapuolta keskeyttämästä velvoitteitaan tämän luvun mukaisesti.

14.22 ARTIKLA

Määräajat

1. Kaikki tässä luvussa vahvistetut määräajat, mukaan lukien välimiespaneeleille niiden ratkaisun tiedoksiantoa varten asetetut määräajat, lasketaan kalenteripäivinä alkaen sitä toimea tai tosiseikkaa seuraavasta päivästä, johon ne viittaavat, jollei toisin määrätä.

2. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä luvussa tarkoitettua määräaikaa.

14.23 ARTIKLA

Luvun tarkastelu ja muuttaminen

Osapuolet voivat kauppakomitean päätöksellä muuttaa tätä lukua ja sen liitteitä.

VIIDESTOISTA LUKU

SOVITTELUJÄRJESTELMÄ

15.1 ARTIKLA

Tavoite ja soveltamisala

1. Tämän luvun tavoitteena on helpottaa yhteisesti sovitun ratkaisun löytämistä kattavan ja nopean menettelyn kautta, jossa turvaudutaan sovittelijaan.

2. Tätä lukua sovelletaan kaikkiin tämän sopimuksen piiriin kuuluviin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat kielteisesti osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin, ellei tosin määrätä.

A JAKSO

SOVITTELUJÄRJESTELMÄN MUKAINEN MENETTELY

15.2 ARTIKLA

Tietopyyntö

1. Osapuoli voi milloin tahansa ennen sovittelumenettelyn aloittamista pyytää kirjallisesti tietoja toimenpiteestä, joka vaikuttaa kielteisesti osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin. Osapuolen, jolle tällainen pyyntö osoitetaan, on annettava kirjallinen vastaus kahdenkymmen päivän kuluessa.

2. Jos vastaava osapuoli katsoo, että vastaaminen kahdenkymmenen päivän kuluessa ei ole mahdollista, sen on viipymättä ilmoitettava pyynnön esittäneelle osapuolelle syyt viivästykseen sekä arvio lyhimmästä määräajasta, jossa se pystyy antamaan vastauksensa.

15.3 ARTIKLA

Menettelyn aloittaminen

1. Osapuoli voi milloin tahansa pyytää, että osapuolet aloittavat sovittelumenettelyn. Asiaa koskeva pyyntö on esitettävä toiselle osapuolelle kirjallisena. Pyynnön on oltava niin yksityiskohtainen, että siitä käy selvästi ilmi pyynnön esittävän osapuolen havaitsemat ongelmat, ja siinä on

a) yksilöitävä kyseessä oleva toimenpide;

b) annettava ilmoitus väitetyistä kielteisistä vaikutuksista, joita pyynnön esittävä osapuoli uskoo toimenpiteellä olleen tai olevan osapuolten väliseen kauppaan tai investointeihin; ja

c) selostettava, miten nämä kauppavaikutukset pyynnön esittävän osapuolen mukaan liittyvät toimenpiteeseen.

2. Osapuoli, jolle tällainen pyyntö on osoitettu, tarkastelee sitä myötämielisesti ja vastaa kirjallisesti hyväksyvänsä tai hylkäävänsä pyynnön kymmenen päivän kuluessa sen vastaanottamisesta.

15.4 ARTIKLA

Sovittelijan valinta

1. Osapuolet pyrkivät sopimaan sovittelijasta viimeistään 15 päivän kuluessa vastauksen vastaanottamisesta 15.3 artiklan (Menettelyn aloittaminen) 2 kohdassa tarkoitettuun pyyntöön.

2. Jos osapuolet eivät pysty sopimaan sovittelijasta asetetussa määräajassa, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää kauppakomitean puheenjohtajaa tai tämän valtuuttamaa henkilöä valitsemaan sovittelijan arvalla 14.20 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti laaditusta luettelosta. Kummankin osapuolen edustajilla on oikeus olla läsnä, kun valinta tehdään arvalla.

3. Kauppakomitean puheenjohtajan tai puheenjohtajan valtuuttaman henkilön on valittava sovittelija viiden työpäivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitetusta pyynnöstä.

4. Sovittelija ei voi olla kummankaan osapuolen kansalainen, elleivät osapuolet toisin sovi.

5. Sovittelija auttaa puolueettomasti ja avoimesti toimien osapuolia selventämään kyseessä olevaa toimenpidettä ja sen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia kauppaan ja investointeihin sekä pääsemään yhteisesti sovittuun ratkaisuun asiassa. Sovittelijoihin sovelletaan liitettä 14-B soveltuvin osin. Myös liitteen 14-A sääntöjä 4–9 ja 46–49 sovelletaan soveltuvin osin.

15.5 ARTIKLA

Sovittelumenettelyä koskevat säännöt

1. Sovittelumenettelyyn turvautunut osapuoli esittää 10 päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä sovittelijalle ja menettelyn toiselle osapuolelle kirjallisesti yksityiskohtaisen kuvauksen ongelmasta ja erityisesti kyseessä olevan toimenpiteen toiminnasta ja kielteisistä vaikutuksista kauppaan ja investointeihin. Toinen osapuoli saa esittää kyseistä ongelman kuvausta koskevat kirjalliset huomautuksensa 20 päivän kuluessa tällaisen kuvauksen toimittamisesta. Osapuolet voivat sisällyttää kuvaukseensa tai huomautuksiinsa kaikki tarpeellisiksi katsomansa tiedot.

2. Sovittelija voi päättää sopivimmasta tavasta selkeyttää kyseistä toimenpidettä ja sen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia kauppaan ja investointeihin. Sovittelija voi esimerkiksi järjestää osapuolten välisiä kokouksia, kuulla osapuolia yhdessä tai erikseen, pyytää alan asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä apua tai kuulla niitä ja antaa osapuolille niiden mahdollisesti pyytämää lisätukea. Sovittelijan on kuitenkin kuultava osapuolia ennen avun pyytämistä alan asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä tai niiden kuulemista.

3. Sovittelija voi tarjota neuvoja ja ehdottaa ratkaisua osapuolten harkittavaksi; nämä voivat hyväksyä tai hylätä ehdotetun ratkaisun tai sopia erilaisesta ratkaisusta. Välittäjä ei saa kuitenkaan antaa neuvoja tai esittää näkemyksiä siitä, onko kyseessä oleva toimenpide tämän sopimuksen mukainen.

4. Menettely toteutetaan sen osapuolen alueella, jolle pyyntö osoitettiin, tai yhteisestä sopimuksesta missä tahansa muualla tai millä tahansa muulla tavalla.

5. Osapuolet pyrkivät saavuttamaan yhteisesti sovitun ratkaisun kuudenkymmenen päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä. Ennen lopullista ratkaisua osapuolet voivat harkita väliaikaisten ratkaisujen mahdollisuutta, erityisesti jos toimenpiteet liittyvät pilaantuviin tavaroihin.

6. Ratkaisu voidaan hyväksyä kauppakomitean päätöksellä. Kumpikin osapuoli voi asettaa tällaisen ratkaisun edellytykseksi mahdollisesti tarvittavien sisäisten menettelyiden päätökseen saattamisen. Yhteisesti sovitut ratkaisut asetetaan julkisesti saataville. Yleisesti saataville asetettu toisinto ei saa kuitenkaan sisältää tietoja, jotka osapuoli on katsonut luottamuksellisiksi.

7. Menettely päättyy

a) osapuolten yhteisesti sovitulla ratkaisulla sen hyväksymispäivänä;

b) osapuolten yhteisestä sopimuksesta missä tahansa menettelyn vaiheessa päivänä, jona sopimukseen tästä päästään;

c) kirjallisella ilmoituksella, jonka sovittelija antaa kuultuaan osapuolia ja jonka mukaan sovittelun jatkaminen on hyödytöntä, sinä päivänä, jona kyseinen ilmoitus annetaan; tai

d) osapuolen kirjallisella ilmoituksella, jonka se antaa tarkasteltuaan sovittelumenettelyssä yhteisesti sovittuja ratkaisuja ja otettuaan huomioon kaikki sovittelijan antamat neuvot ja ehdottamat ratkaisut, sinä päivänä, jona kyseinen ilmoitus annetaan.

B JAKSO

TÄYTÄNTÖÖNPANO

15.6 ARTIKLA

Yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpano

1. Jos osapuolet ovat sopineet ratkaisusta, molempien osapuolten on toteutettava tarvittavat toimenpiteet yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöön panemiseksi sovitussa aikataulussa.

2. Täytäntöön panevan osapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle kirjallisesti kaikista yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöön panemiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

3. Osapuolten pyynnöstä sovittelija antaa niille kirjallisesti luonnoksen tosiseikkoihin pohjautuvasta raportista, johon sisältyy lyhyt tiivistelmä i) toimenpiteestä, josta menettelyssä on kyse; ii) noudatetuista menettelyistä; ja iii) näiden menettelyiden tuloksena mahdollisesti saavutetusta yhteisesti sovitusta ratkaisusta, mahdolliset väliaikaiset ratkaisut mukaan luettuina. Sovittelijan on annettava osapuolille viidentoista päivän määräaika huomautusten esittämiseen raporttiluonnoksesta. Otettuaan huomioon määräajan sisällä toimitetut osapuolten huomautukset sovittelija toimittaa viidentoista päivän kuluessa osapuolille kirjallisena lopullisen tosiseikkoihin pohjautuvan loppuraportin. Tällaiseen tosiseikkoihin pohjautuvaan raporttiin ei sisälly minkäänlaista sopimuksen tulkintaa.

C JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

15.7 ARTIKLA

Suhde riitojen ratkaisuun

1. Tämä sovittelumenettely ei vaikuta neljännestätoista luvusta (Riitojen ratkaiseminen) johtuviin osapuolten oikeuksiin ja velvoitteisiin.

2. Sovittelumenettelyä ei ole tarkoitus käyttää perustana tämän sopimuksen tai muiden sopimusten mukaisille riitojenratkaisumenettelyille. Osapuolen ei pidä tukeutua tai esittää tällaisissa riitojenratkaisumenettelyissä näyttönä eikä paneelin pidä ottaa huomioon seuraavia:

a) toisen osapuolen sovittelumenettelyn aikana esittämiä kantoja;

b) sitä seikkaa, että toinen osapuoli on ilmoittanut olevansa valmis hyväksymään sovittelun kohteena olevaa toimenpidettä koskevan ratkaisun; tai

c) sovittelijan antamia neuvoja tai esittämiä ehdotuksia.

3. Rajoittamatta 15.5 artiklan (Sovittelumenettelyä koskevat säännöt) 6 kohdan soveltamista ja elleivät osapuolet toisin sovi, kaikki menettelyn vaiheet, mahdolliset neuvot tai ehdotettu ratkaisu mukaan luettuina, ovat luottamuksellisia. Kumpikin osapuoli voi kuitenkin ilmoittaa julkisesti, että sovittelu on käynnissä.

15.8 ARTIKLA

Määräajat

Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä luvussa tarkoitettua määräaikaa.

15.9 ARTIKLA

Kulut

1. Kumpikin osapuoli vastaa itse sovittelumenettelyyn osallistumisesta aiheutuvista kustannuksistaan.

2. Osapuolet jakavat tasan kulut, jotka johtuvat organisatorisista seikoista, sovittelijalle maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset mukaan luettuina. Sovittelijan palkkio on liitteessä 14-A olevan 10 kohdan b alakohdassa vahvistetun mukainen.

15.10 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu

Viiden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä osapuolet neuvottelevat tarpeesta muuttaa tätä sovittelumenettelyä siitä saatujen kokemusten perusteella ja ottaen huomioon vastaavan järjestelmän kehittyminen WTO:ssa.

KUUDESTOISTA LUKU

INSTITUTIONAALISET, YLEISET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

16.1 ARTIKLA

Kauppakomitea

1. Osapuolet perustavat kauppakomitean, johon kuuluu unionin ja Singaporen edustajia.

2. Kauppakomitea kokoontuu joka toinen vuosi vuoroin unionissa tai Singaporessa tai toisen osapuolen pyynnöstä ilman aiheetonta viivytystä. Kauppakomitean puheenjohtajina toimivat yhdessä Singaporen kauppa- ja teollisuusministeri ja kauppapolitiikasta vastaava Euroopan komission jäsen tai heidän nimittämänsä edustajat. Kauppakomitea sopii itse kokoontumisaikataulustaan ja asialistastaan.

3. Kauppakomitea

a) varmistaa, että tämä sopimus toimii moitteettomasti;

b) valvoo ja helpottaa tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja soveltamista, ja edistää sen yleisiä tavoitteita;

c) valvoo kaikkien tämän sopimuksen mukaisesti perustettujen erikoistuneiden komiteoiden, työryhmien ja muiden elinten työskentelyä;

d) tarkastelee tapoja, joilla voitaisiin entisestään syventää osapuolten kauppasuhteita;

e) pyrkii ratkaisemaan ongelmia, joita voi ilmetä tämän sopimuksen kattamilla aloilla, tai ratkaisemaan riitoja, jotka voivat ilmetä tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta neljännentoista luvun (Riitojen ratkaiseminen) ja viidennentoista luvun (Sovittelujärjestelmä) soveltamiseen; ja

f) tarkastelee muita seikkoja, jotka liittyvän tämän sopimuksen piiriin kuuluviin aloihin.

4. Kauppakomitea voi

a) päättää perustaa ja lakkauttaa erikoistuneita komiteoita tai myöntää niille vastuita, mutta erikoistuneille komiteoille myönnettyjä valtuuksia hyväksyä oikeudellisesti sitovia päätöksiä tai tehdä muutoksia voidaan muuttaa ainoastaan 16.5 artiklassa (Muutokset) vahvistettua menettelyä noudattaen;

b) pitää yhteyttä kaikkiin asianomaisiin osapuoliin, yksityinen sektori ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt mukaan luettuina;

c) harkita muutoksia tähän sopimukseen tai muuttaa tämän sopimuksen määräyksiä tässä sopimuksessa erityisesti mainituissa tilanteissa;

d) hyväksyä tämän sopimuksen määräysten tulkintoja, jotka sitovat osapuolia ja kaikkia tämän sopimuksen nojalla perustettuja elimiä, myös neljännessätoista luvussa (Riitojen ratkaiseminen) tarkoitettuja välimiespaneeleita;

e) tehdä päätöksiä tai antaa suosituksia tässä sopimuksessa vahvistetun mukaisesti;

f) vahvistaa oman työjärjestyksensä; ja

g) ryhtyä kaikkiin osapuolten sopimiin muihin toimenpiteisiin tehtäviään suorittaessaan.

5. Kauppakomitean on ilmoitettava kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen nojalla perustetulle sekakomitealle omista ja tarvittaessa erikoistuneiden komiteoidensa toimista sekakomitean säännöllisessä kokouksessa.

6. Osapuolet tunnustavat avoimuuden merkityksellisyyden ja vahvistavat, että niiden käytäntönä on seurata yleistä mielipidettä, jotta ne voivat tarkastella tämän sopimuksen soveltamista monesta eri näkökulmasta.

16.2 ARTIKLA

Erikoistuneet komiteat

1. Perustetaan kauppakomitean alaisuuteen seuraavat erikoistuneet komiteat:

a) tavarakauppakomitea;

b) terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä komitea, jäljempänä ’terveys- ja kasvinsuojelukomitea’;

c) tullikomitea; ja

d) palvelukauppaa, investointeja ja julkisia hankintoja käsittelevä komitea.

2. Erikoistuneiden komiteoiden kokoonpano, toimeksianto ja tehtävät määritellään tapauksen mukaan tämän sopimuksen niitä koskevissa luvuissa, tai kauppakomitea määrittelee ne.

3. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, erikoistuneet komiteat kokoontuvat tavallisesti joka toinen vuosi tarkoituksenmukaisella tasolla vuoroin unionissa ja Singaporessa tai toisen osapuolen tai kauppakomitean pyynnöstä ilman aiheetonta viivytystä. Niiden puheenjohtajina toimivat Singaporen ja unionin edustajat. Erikoistuneet komiteat sopivat itse kokoontumisaikataulunsa ja asialistansa.

4. Erikoistuneet komiteat ilmoittavat aikataulunsa ja asialistastansa kauppakomitealle riittävän hyvissä ajoin ennen kokoontumistaan. Ne raportoivat kauppakomitealle toiminnoistaan jokaisessa kauppakomitean säännöllisessä kokouksessa. Erikoistuneen komitean perustaminen tai olemassaolo ei estä kumpaakaan osapuolta esittämästä mitään kysymystä suoraan kauppakomitealle.

16.3 ARTIKLA

WTO:n kehittyvät säännöt

Jos jokin WTO-sopimuksen määräys, jonka osapuolet ovat liittäneet osaksi tätä sopimusta, muutetaan, osapuolten on neuvoteltava kauppakomitean välityksellä, jotta tarvittaessa voidaan löytää kumpaakin osapuolta tyydyttävä ratkaisu. Tällaisen tarkastelun tuloksena osapuolet voivat kauppakomitean päätöksellä muuttaa tätä sopimusta.

16.4 ARTIKLA

Päätöksenteko

1. Osapuolet voivat tehdä päätöksiä kauppakomiteassa tai erikoistuneissa komiteoissa, jos siitä määrätään tässä sopimuksessa. Tehdyt päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava päätösten täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

2. Kauppakomitea tai erikoistunut komitea voi antaa soveltuvia suosituksia, jos siitä määrätään tässä sopimuksessa.

3. Kauppakomitea tai erikoistunut komitea tekee päätöksensä ja antaa suosituksensa osapuolten yhteisellä sopimuksella.

16.5 ARTIKLA

Muutokset

1. Osapuolet voivat sopia muutoksista tähän sopimukseen. Muutos tähän sopimukseen tulee voimaan sen jälkeen kun osapuolet ovat vaihtaneet kirjalliset ilmoitukset siitä, että ne ovat täyttäneet asiaa koskevat oikeudelliset vaatimukset ja menettelyt muutosasiakirjassa vahvistetulla tavalla.

2. Sen estämättä, mitä edellä 1 kohdassa määrätään, osapuolet voivat kauppakomiteassa tai erikoistuneessa komiteassa tehdä päätöksen tämän sopimuksen muuttamisesta, jos siitä määrätään tässä sopimuksessa.

16.6 ARTIKLA

Verotus

1. Tämä sopimus vaikuttaa verotuksellisiin toimenpiteisiin vain, jos sellainen soveltaminen on tarpeen sopimuksen määräysten täytäntöön panemiseksi.

2. Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta Singaporelle tai unionille tai millekään sen jäsenvaltioista kuuluviin oikeuksiin ja velvoitteisiin, jotka johtuvat jostakin Singaporen ja unionin tai jonkin unionin jäsenvaltion välisestä verotussopimuksesta. Jos tämä sopimus ja tällainen verotussopimus ovat keskenään ristiriidassa, sovelletaan siltä osin verotussopimusta. Jos Singaporen ja unionin tai jonkin sen jäsenvaltion välillä on verotussopimus, verotussopimuksen mukaisilla toimivaltaisilla viranomaisilla on yksinomainen vastuu päättää yhdessä, onko tämän sopimuksen ja kyseisen verotussopimuksen välillä ristiriita.

3. Tämän sopimuksen määräyksillä ei estetä kumpaakaan osapuolta antamasta tai pitämästä yllä mitään sellaista verotoimenpidettä, jolla erotellaan veronmaksajat rationaalisin kriteerein, kuten eri tilanteessa olevat veronmaksajat, erityisesti asuinpaikan tai sen osalta, minne he ovat sijoittaneet pääomansa[1].

4. Tämän sopimuksen määräyksiä ei voida käyttää estämään minkään sellaisen toimenpiteen käyttöönottoa tai voimassa pitämistä, jonka tarkoituksena on estää verojen välttäminen tai kiertäminen kaksinkertaisen verotuksen välttämisestä tehtyjen sopimusten tai muiden verotusjärjestelyjen tai verotusta koskevien kansallisen verolainsäädännön säännösten mukaisesti.

[1] Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuolet ymmärtävät, että tämän sopimuksen määräyksillä ei estetä mitään verotustoimenpidettä, jonka tavoitteena on yhteiskunnallinen hyvinvointi, kansanterveys tai muut yhteiskunnallis–yhteisölliset tavoitteet tai makrotalouden vakaus, tai veroetuja, jotka liittyvät yrityksen perustamispaikkaan eivätkä yrityksen omistavan henkilön kansallisuuteen. Makrotaloudellista vakautta edistäviä verotustoimenpiteitä ovat toimenpiteet, joilla reagoidaan kansantalouden muutoksiin ja kehityssuuntauksiin, jotta korjataan tai estetään systeemistä epätasapainoa, joka vakavasti uhkaa kansantalouden vakautta.

5. a) Tämän sopimuksen määräyksillä ei estetä Singaporea ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa verotustoimenpiteitä, joita tarvitaan suojaamaan Singaporen ensisijaisia yleisiä poliittisia etuja, jotka johtuvat sen erityisistä tilarajoituksista.

b) Singapore ilmoittaa unionille välittömästi tällaisten toimenpiteiden toteuttamisesta, ja niistä käydään viipymättä neuvotteluja kauppakomiteassa yhteisymmärryksen saavuttamiseksi.

c) Jos tällaiset toimenpiteet vaikuttavat osapuolten tässä sopimuksessa sopimien sitoumusten yleiseen tasapainoon, osapuolet voivat kauppakomitean päätöksellä muuttaa osapuolten erityissitoumusten luetteloita tällaisten toimenpiteiden huomioimiseksi.

16.7 ARTIKLA

Vaihtotase ja pääomanliikkeet

1. Osapuolet sitoutuvat Kansainvälisen valuuttarahaston perustamissopimuksen VIII artiklan mukaisesti hyväksymään kaikki vapaasti vaihdettavassa valuutassa[1] suoritettavat vaihtotaseeseen liittyvät maksut ja siirrot osapuolten välillä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien liiketoimien osalta.

[1] ’Vapaasti vaihdettavalla valuutalla’ tarkoitetaan valuuttaa, jolla käydään yleisesti kauppaa kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla ja jota käytetään yleisesti kansainvälisissä liiketoimissa.

2. Osapuolet neuvottelevat keskenään helpottaakseen pääoman liikkumista välillään tämän sopimuksen soveltamisalan osalta, erityisesti pääoma- ja rahoitustilin asteittaista vapauttamista, jotta voidaan tukea pitkän aikavälin investointien vakaita ja taloudellisia puitteita.

16.8 ARTIKLA

Valtiolliset sijoitusrahastot

Kukin osapuoli rohkaisee valtiollisia sijoitusrahastojaan noudattamaan yleisesti hyväksyttyjä periaatteita ja käytänteitä eli niin kutsuttuja Santiagon periaatteita.

16.9 ARTIKLA

Rajoitukset maksutaseen turvaamiseksi

1. Jos osapuolella on vakavia maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyviä ongelmia tai sellaisten uhka on olemassa, se voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa rajoittavia toimenpiteitä, jotka koskevat tavara- ja palvelukauppaan tai sijoittautumiseen liittyviä pääomanliikkeitä, maksuja tai siirtoja.

2. Osapuolet pyrkivät siihen, ettei 1 kohdassa tarkoitettuja rajoittavia toimenpiteitä sovelleta. Tämän artiklan nojalla käyttöön otetut tai voimassa pidetyt rajoittavat toimenpiteet eivät saa olla syrjiviä, niiden on oltava määräaikaisia eikä niiden vaikutus saa olla suurempi kuin mitä maksutasetta ja ulkoista rahoitusta koskevien ongelmien korjaamiseksi on tarpeen. Niiden on oltava WTO-sopimuksessa vahvistettujen edellytysten ja tarvittaessa Kansainvälisen valuuttarahaston perustamissopimuksen mukaisia.

3. Osapuolen, joka ottaa käyttöön tai pitää voimassa rajoittavia toimenpiteitä tai tekee niihin muutoksia, on viipymättä ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle.

4. Kun rajoituksia otetaan käyttöön tai ne pidetään voimassa, kauppakomiteassa on neuvoteltava asiasta viipymättä. Neuvotteluissa arvioidaan kyseisen osapuolen maksutasetilannetta ja tämän artiklan nojalla käyttöön otettuja tai voimassa pidettyjä rajoituksia, ottaen huomioon muun muassa seuraavat tekijät:

a) maksutasevaikeuksien ja ulkoisten rahoitusvaikeuksien luonne ja laajuus;

b) taloudelliset ja kaupankäyntiin liittyvät ulkoiset olosuhteet; tai

c) käytettävissä olevat vaihtoehtoiset korjaavat toimenpiteet.

Neuvotteluissa on käsiteltävä sitä, ovatko mahdolliset rajoittavat toimenpiteet 1 ja 2 kohdan määräysten mukaisia. Kaikki Kansainvälisen valuuttarahaston esittämät valuuttaan, rahavarantoon ja maksutaseeseen liittyvät tilastolliset ja muut tiedot otetaan huomioon, ja päätelmien perustana käytetään valuuttarahaston arviota kyseisen osapuolen maksutasetta ja ulkoista rahoitusta koskevasta tilanteesta.

16.10 ARTIKLA

Pääomanliikkeitä ja maksuja koskevat tilapäiset suojatoimenpiteet

1. Kun poikkeuksellisissa olosuhteissa esiintyy vakavia ongelmia tai niiden uhkaa jommankumman osapuolen raha- tai vaihtokurssipolitiikan toiminnassa, kyseinen osapuoli voi tilapäisesti ottaa käyttöön pääomanliikkeisiin, maksuihin tai siirtoihin vaikuttavia suojatoimenpiteitä. Tällaisten toimenpiteiden on oltava ehdottoman välttämättömiä, ne eivät missään tapauksessa saa kestoltaan ylittää kuutta kuukautta[1] eivätkä merkitä mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää jonkin osapuolen ja muun kuin osapuolena olevan tahon välillä vastaavissa tilanteissa.

2. Suojatoimenpiteet käyttöön ottavan osapuolen on viipymättä ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle ja esitettävä mahdollisimman pian aikataulu niiden poistamiselle.

16.11 ARTIKLA

Turvallisuuteen perustuvat poikkeukset

Mikään tässä sopimuksessa ei

a) velvoita kumpaakaan osapuolta toimittamaan tietoja, joiden paljastamista se pitää tärkeiden turvallisuusetujensa vastaisina;

[1] Suojatoimenpiteiden soveltamisaikaa voidaan jatkaa ottamalla ne virallisesti uudelleen käyttöön, jos poikkeukselliset olosuhteet jatkuvat ja kun ehdotetusta virallisesta uudelleen käyttöön ottamisesta on ilmoitettu toiselle osapuolelle.

b) estä kumpaakaan osapuolta toteuttamasta toimenpiteitä, jos se katsoo ne välttämättömiksi suojellessaan keskeisiä turvallisuusetujaan, jotka

i) liittyvät aseiden, ammusten tai muiden sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan tai muiden sellaisten muiden tarvikkeiden ja materiaalin kauppaan ja taloudellisiin toimiin, joita toteutetaan suoraan tai epäsuorasti puolustuslaitosten tarpeita varten;

ii) liittyvät palvelujen tarjoamiseen, jonka tarkoituksena on suoraan tai välillisesti sotilaskohteen varustaminen;

iii) liittyvät fissioituvaan ja fuusioituvaan ydinmateriaaliin tai materiaaleihin, joista ne on johdettu; tai

iv) toteutetaan sodan tai muun kansainvälisten suhteiden hätätilan aikana tai keskeisen yleisen infrastruktuurin suojelemiseksi (tämä koskee viestintä-, voima- tai vesihuoltoinfrastruktuuria, jolla tarjotaan julkisesti olennaisen tärkeitä tavaroita tai palveluita) tahallisilta yrityksiltä sen estämiseksi tai häiritsemiksi;

c) estä kumpaakaan osapuolta toteuttamasta toimenpiteitä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

16.12 ARTIKLA

Tietojen luovuttaminen

1. Tämän sopimuksen määräysten ei voida tulkita velvoittavan osapuolta tarjoamaan saataville luottamuksellisia tietoja, joiden paljastaminen estäisi lain noudattamisen tai olisi muutoin yleisen edun vastaista tai joka vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen oikeutetut kaupalliset edut.

2. Kun osapuoli toimittaa lainsäädännössään luottamuksellisesti luokiteltuja tietoja kauppakomitealle tai erikoistuneille komiteoille, toisen osapuolen on käsiteltävä kyseisiä tietoja luottamuksellisina, ellei tiedot toimittanut osapuoli toisin sovi.

16.13 ARTIKLA

Voimaantulo

1. Osapuolet hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti.

2. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat vaihtaneet kirjalliset ilmoitukset, joilla ne vahvistavat täyttäneensä tämän sopimuksen voimaan saattamiseksi tarvittavat oikeudelliset vaatimuksensa ja menettelynsä. Osapuolet voivat sopimuksella vahvistaa muun päivämäärän.

3. Ilmoitukset toimitetaan unionin neuvoston pääsihteeristölle ja Singaporen kauppa- ja teollisuusministeriön Pohjois-Amerikan ja Euroopan osaston johtajalle tai heidän seuraajilleen.

16.14 ARTIKLA

Kesto

1. Tämä sopimus on voimassa rajoittamattoman ajan.

2. Kumpi tahansa osapuoli voi ilmoittaa toiselle kirjallisesti aikomuksestaan irtisanoa tämä sopimus.

3. Irtisanominen tulee voimaan kuusi kuukautta 2 kohdassa tarkoitetun toiselle osapuolelle ilmoittamisen jälkeen.

4. Kumpi tahansa osapuoli voi pyytää 30 päivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen toimittamisesta neuvotteluja siitä, olisiko tämän sopimuksen jonkin määräyksen osalta irtisanomisen tultava voimaan myöhemmin kuin 2 kohdan mukaisesti vahvistettuna päivämääränä. Tällaisten neuvottelujen on käynnistyttävä 30 päivän kuluessa siitä, kun osapuoli on toimittanut tällaisen pyynnön.

16.15 ARTIKLA

Velvoitteiden täyttäminen

Osapuolet toteuttavat kaikki tarvittavat yleiset tai erityiset toimenpiteet varmistaakseen tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteidensa täyttämisen. Ne huolehtivat siitä, että tämän sopimuksen tavoitteet saavutetaan.

16.16 ARTIKLA

Ei välitöntä vaikutusta

Selkeyden vuoksi todetaan, että tämän sopimuksen määräysten ei saa tulkita luovan henkilöille muita oikeuksia tai velvoitteita kuin osapuolten välillä kansainvälisen oikeuden mukaisesti luodut oikeudet ja velvollisuudet.

16.17 ARTIKLA

Liitteet, lisäykset, yhteiset julistukset, pöytäkirjat ja muistiot

Tämän sopimuksen liitteet, lisäykset, yhteiset julistukset, pöytäkirjat ja muistiot ovat sen erottamattomia osia.

16.18 ARTIKLA

Suhde muihin sopimuksiin

1. Tämä sopimus on erottamaton osa kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella säänneltyjä yleisiä kahdenvälisiä suhteita, ja ne muodostavat osan yhteisestä institutionaalisesta kehyksestä. Kyseessä on erityissopimus, jolla pannaan täytäntöön kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen kauppaa koskevat määräykset.

2. Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuolet sopivat, että mikään tässä sopimuksessa ei edellytä niiden toimivan tavalla, joka ei olisi yhteensopiva niiden WTO-sopimuksen mukaisten velvoitteiden kanssa.

16.19 ARTIKLA

Myöhemmät liittymiset unioniin

1. Unioni ilmoittaa Singaporelle viipymättä kolmannen maan pyynnöstä liittyä unioniin.

2. Unionin ja jäsenyyttä hakevan ehdokasmaan välisten neuvotteluiden aikana unioni pyrkii

a) toimittamaan Singaporen pyynnöstä ja siinä määrin kuin se on mahdollista kaikki tiedot, jotka liittyvät tämän sopimuksen piiriin kuuluviin seikkoihin; ja

b) ottamaan huomioon kaikki esille tuodut huolenaiheet.

3. Unioni ilmoittaa Singaporelle heti kun se on mahdollista ehdokasmaan kanssa käytyjen liittymisneuvottelujen tuloksesta ja ilmoittaa Singaporelle unioniin liittymisen voimaantulosta.

4. Osapuolet tarkastelevat kauppakomitean yhteydessä ja riittävästi ennen kolmannen maan unioniin liittymisen päivämäärää tällaisen liittymisen mahdollisia vaikutuksia tähän sopimukseen. Osapuolet voivat kauppakomitean päätöksellä toteuttaa kaikki tarvittavat sopeuttamiset tai siirtymäjärjestelyt.

16.20 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen

1. Tätä sopimusta sovelletaan

a) unionin osalta alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrätyin edellytyksin; ja

b) Singaporen osalta sen alueeseen.

Tämän sopimuksen viittaukset ’alueeseen’ on tulkittava tässä mielessä, ellei nimenomaisesti toisin määrätä.

2. Tavaroiden tullikohtelua koskevien määräysten osalta tätä sopimusta sovelletaan myös niihin unionin tullialueisiin, jotka eivät kuulu 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan.

16.21 ARTIKLA

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

LIITELUETTELO

Toisen luvun liitteet ja lisäykset	
Liite 2-A	Tullien poistaminen
Lisäys 2-A-1	Singaporen tulliluettelo
Lisäys 2-A-2	Unionin tulliluettelo
Lisäyksen 2-A-2 liite	Unionin tariffiluettelo – tullinimekkeet
Liite 2-B	Moottoriajoneuvot ja niiden osat
Liite 2-C	Farmaseuttiset tuotteet ja lääkinnälliset laitteet
Neljännen luvun liitteet ja lisäykset	
Liite 4-A	Elektroniikka
Lisäys 4-A-1	Soveltamisala
Lisäys 4-A-2	Tuoteluokat
Lisäys 4-A-3	Määritelmät
Viidennen luvun liitteet	
Liite 5-A	Toimivaltaiset viranomaiset
Liite 5-B	Eläinperäisiä tuotteita käsittelevien laitosten hyväksyntää koskevat vaatimukset ja määräykset
Kahdeksannen luvun liitteet ja lisäykset	
Liite 8-A	Unionin erityissitoumusten luettelo
Lisäys 8-A-1	Unioni – 8.7 artiklan (Erityissitoumusten luettelo) mukainen erityissitoumusten luettelo
Lisäys 8-A-2	Unioni – 8.12 artiklan (Erityissitoumusten luettelo) mukainen erityissitoumusten luettelo

Lisäys 8-A-3	Unioni – 8.14 artiklan (Avainhenkilöstö ja korkeakoulututkinnon suorittaneet harjoittelijat) ja 8.15 artiklan (Yrityspalvelujen myyjät) mukainen erityissitoumusten luettelo
Liite 8-B	Singaporen erityissitoumusten luettelo
Lisäys 8-B-1	Singapore – erityissitoumusten luettelo
Lisäys 8-B-2	Singapore – erityissitoumusten luettelo – rahoituspalveluita koskeva lisäys
Yhdeksännen luvun liitteet	
Liite 9-A	Keskusyksiköt, jotka tekevät hankintoja tämän sopimuksen määräysten mukaisesti
Liite 9-B	Valtionhallintoon välillisesti kuuluvat yksiköt, jotka tekevät hankintoja tämän sopimuksen määräysten mukaisesti
Liite 9-C	Erityisaloilla toimivat laitokset ja muut yksiköt, jotka tekevät hankintoja tämän sopimuksen määräysten mukaisesti
Liite 9-D	Tavarat
Liite 9-E	Palvelut
Liite 9-F	Rakennusalan palvelut ja käyttöoikeusurakat
Liite 9-G	Yleiset huomautukset ja poikkeukset 9.4 artiklan (Yleiset periaatteet) määräyksistä
Liite 9-H	Julkaisutapa
Liite 9-I	Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet
Kymmenennen luvun liitteet	
Liite 10-A	Luettelo nimistä, joita suojellaan maantieteellisinä merkintöinä osapuolten alueella
Liite 10-B	Suojatut maantieteelliset merkinnät
Yhdennentoista luvun liite	
Liite 11-A	Muihin tukiin sovellettavat periaatteet

Neljännentoista luvun liitteet	
Liite 14-A	Välimiesmenettelyn työjärjestys
Liite 14-B	Välimiesten ja sovittelijoiden käytännesäännöt
Pöytäkirja	
Pöytäkirja 1	Käsitteen ’alkuperätuotteet’ määritelmästä ja hallinnollisen yhteistyön menetelmistä (sisältää liitteitä ja yhteisiä julistuksia)
Yhteisymmärrykset	
Yhteisymmärrys 1	16.6 artiklaa (Verotus) koskeva
Yhteisymmärrys 2	Välimiesten palkkioita koskeva
Yhteisymmärrys 3	Tulliin liittyvät lisämääräykset
Yhteisymmärrys 4	Valtuutettuja talouden toimijoita (AEO) koskevien ohjelmien vastavuoroinen tunnustaminen
Yhteinen julistus	Tulliliitoista